

Economische ontwikkeling Enschede 2022

MONITOR

Augustus 2023

Economische ontwikkeling Enschede 2022

MONITOR

Augustus 2023

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Indeling en opzet van de monitor	9
1.1 Inleiding.....	9
1.2 Leeswijzer.....	9
2 Werkgelegenheidsontwikkeling en -structuur.....	11
2.1 Totaaloverzicht vestigingen en werkgelegenheid	12
2.2 Grootteklasse	30
2.3 Sectorstructuur	35
3 Ruimtelijke werkgelegenheidsstructuur	50
3.1 Totaalbeeld werklocaties	51
3.2 Werkgelegenheid naar type werklocatie.....	53
3.3 Bedrijvigheid per wijk.....	64
3.4 Inzoom op Toplocatie Binnenstad	69
3.5 Inzoom op Technology Base (voormalige militaire luchthaven)	75
3.6 Inzoom op Kennispark.....	78
3.7 Inzoom op startup locaties	85
4 Sectorale werkgelegenheidsanalyses.....	87
4.1 Topsectoren	88
4.2 Industriële sector naar technologieniveau	92
4.3 Kennisintensieve dienstensector	96
4.4 Recreatie en toerisme	99
5 Beroepsbevolking en werkloosheid	104
5.1 Beroepsbevolking.....	105
5.2 Uitkeringen.....	116
Bijlage 1 Begrippenlijst.....	121
Bijlage 2 Gehanteerde sectorindeling	122
Bijlage 3 Afbakening werklocaties	123
Bijlage 4 Toelichting Topsectoren*	126
Bijlage 5 Clustering industriële- en kennisintensieve dienstensector	128
Bijlage 6 Afbakening sector Recreatie en Toerisme	130

Samenvatting

Inleiding

Met het weer opengaan van de economie na de coronacrisis herstelde de economie zich snel en sterk. Het economisch herstel leidde tot een grote vraag naar personeel. Doordat het arbeidsaanbod onvoldoende groot is om alle vacatures te vervullen, is de druk op de arbeidsmarkt snel opgelopen en heeft deze een recordhoogte bereikt. Mede onder invloed van de coronacrisis is de Enschedese banengroei in 2020 en 2021 beperkt geweest. De landelijke conjunctuurenquête van KvK en CBS toont dat in met name de eerste drie kwartalen van 2022 Twentse ondernemers in ruime meerderheid een toename van de personeelssterkte verwachtten. De werkgelegenheidscijfers van 2022 laten zien dat die verwachting is 'uitgekomen'. Het aantal banen in Enschede is namelijk in 1 jaar tijd met bijna 3.000 gestegen ten opzichte van 2021.

Deze publicatie toont de economische ontwikkeling van Enschede in een periode van aanhoudende druk op de arbeidsmarkt, met groei van het aantal banen en aanhoudende uitstaande vraag naar personeel. De beroepsbevolking is toegenomen en de werkloosheid gedaald.

Bijna 3.000 banen erbij in een jaar tijd

Het aantal vestigingen in Enschede neemt elk jaar toe. Nadat tussen 2017 en 2019 de aanwas ten opzichte van voorgaande jaren wat kleiner was, lag in 2020 en 2021 de groei weer rond de 4 procent. In 2022 is deze groei nog verder opgelopen, namelijk 5,6 procent. Dit groeipercentage is wel nog iets lager dan gemiddeld in G40-gemeenten en Nederland. Bij de ontwikkeling van het aantal banen is het beeld grilliger en sterker gerelateerd aan het economische klimaat. Er zijn sinds 2013 – het laatste jaar dat de werkgelegenheid in Enschede fors kromp - 11.950 banen bijgekomen in Enschede. Mede onder invloed van de coronacrisis is er in 2020 en 2021 nauwelijks banengroei geweest. In 2022 is dat anders. Ten opzichte van 2021 is de werkgelegenheid in Enschede met 3,3 procent gegroeid. Door deze toename van bijna 3.000 banen kwam de totale werkgelegenheid in Enschede uit op bijna 93.250 banen. Deze groei is de sterkste groei sinds de periode 1998-1999. Landelijk is de werkgelegenheid met 2,9 procent gestegen. De groei wordt naast de aanhoudende doorgroei van ZZP'ers vooral gedragen door toename van het aantal banen bij middelgrote (50-100 werkzame personen) en grote organisaties (minimaal 100 werkzame personen) in de meeste profitsectoren. In de non-profitsectoren (openbaar bestuur, onderwijs en zorg) is er vooral banengroei bij de grootste vestigingen (minimaal 250 werkzame personen).

Het grootste deel van de werkgelegenheidsontwikkeling komt voort uit toe- of afnames bij bestaande vestigingen. Daarnaast leveren mutaties als gevolg van oprichtingen/opheffingen en verhuizingen van en naar Enschede een bijdrage. In 2022 is het saldo van banen als gevolg van oprichtingen en opheffingen positief. Dat wil zeggen, het aantal banen bij nieuw opgerichte vestigingen is dus groter dan het aantal banen bij vestigingen die opgeheven zijn. Dit saldo is met +1.270 banen ruim groter dan de voorgaande twee jaren. Bij verhuizingen is het beeld anders. Het aantal banen dat Enschede heeft 'verloren' door een vertrek van een vestiging uit Enschede is groter dan het aantal banen dat naar Enschede verhuisde vestigingen 'meebrengen'. Qua verhuizingen heeft Enschede met name interactie met Hengelo. De afgelopen vier jaar heeft Enschede meer banen 'verloren' aan Hengelo dan dat er vanuit Hengelo ontvangen is als gevolg van verhuizingen van Hengelo naar Enschede.

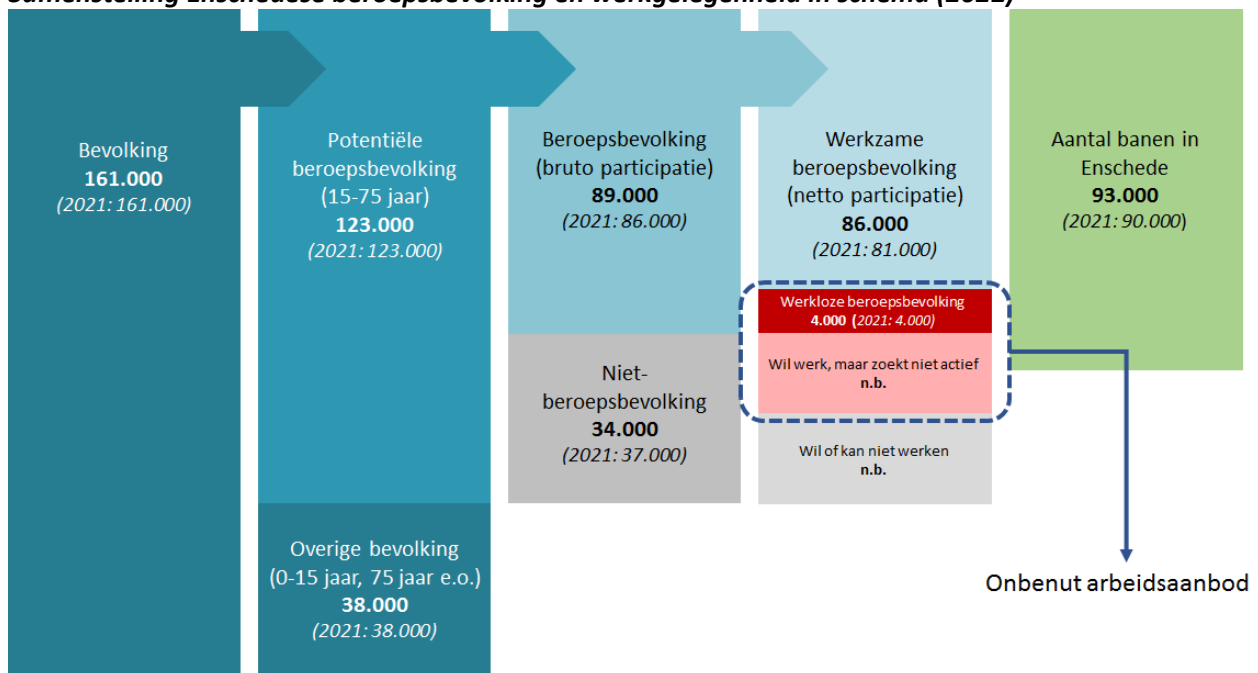
Vergeleken met Almelo en Hengelo heeft Enschede een groter aandeel banen ingevuld door vrouwen. In Enschede is dat aandeel 49 procent. In Almelo is 45 procent en in Hengelo 42 procent van de werkzame personen vrouw. De ontwikkeling in Enschede is ook anders dan in Almelo en Hengelo. In Enschede is tussen 2013 en 2022 de werkgelegenheidstoename bij vrouwen groter dan bij mannen (+16,5% versus 13,0%). In Almelo en vooral in Hengelo is dat andersom. Hoewel bij een aantal sectoren er nauwelijks onderscheid is, zijn er ook sectoren waar de banengroei verschilt naar geslacht. In de sectoren informatie

& communicatie, bouw en groothandel is de banengroei bij mannen groter. In het onderwijs, openbaar bestuur en de zorg is het aantal banen ingevuld door vrouwen sterker toegenomen.

De werkgelegenheidsbijdrage van de drie Enschedese toplocaties gezamenlijk is gegroeid. In totaal bieden zij werkgelegenheid voor 26.880 werkzame personen, zo'n 810 meer dan in 2021 (+3,1%). Binnenstad en Kennispark nemen verreweg het grootste deel van het aantal banen voor rekening. Toplocatie Binnenstad heeft anders dan in 2020 en 2021 in 2022 weer banengroei gerealiseerd. De banengroei op Kennispark is beperkt, wat met name veroorzaakt wordt door een afgenomen aantal banen op Twente Village. Op Technology Base is het aantal banen in 2023 juist iets teruggelopen ten opzicht van 2021 en 2022.

Toegenomen vraag naar personeel vertaalt zich in grotere arbeidsdeelname en lagere werkloosheid. De werkgelegenheidspositie van Enschede in de regio is de afgelopen jaren vrij stabiel. In totaal is zo'n 28 procent van de Twentse werkgelegenheid te vinden in Enschede. De groei van de werkgelegenheid, zowel lokaal als regionaal, heeft zich de afgelopen jaren vertaald in een toenemende arbeidsparticipatie en minder werklozen. De coronacrisis heeft voor een korte pas op de plaats gezorgd, met een licht afgenomen arbeidsparticipatie en een opgelopen werkloosheidspercentage in 2020. In 2021 en 2022 is de arbeidsdeelname weer gegroeid. Het werkloosheidspercentage in Enschede is gedaald van 5,9 procent in 2020, 5,1 procent in 2021 naar 4,2 procent in 2022. Ten opzichte van 2013 is de werkloosheid meer dan gehalveerd. Vooral het werkloosheidspercentage bij jongeren en bij laagopgeleiden is sterk teruggelopen in Enschede. Hoewel naar persoonskenmerk de werkloosheid in 2022 nog het hoogst is onder deze twee groepen Enschedeërs, zijn dit wel de enige groepen waar het aandeel werklozen onder het landelijk gemiddelde ligt.

Samenstelling Enschedese beroepsbevolking en werkgelegenheid in schema (2022)

Nota bene: n.b. = niet bekend

Bron: CBS / Bedrijvencartotheek Enschede; door afronding op duizendtallen kunnen bij optellingen verschillen ontstaan.

Uit de cijfers van het CBS over de beroepsbevolking komt verder naar voren dat de het aandeel hoger opgeleiden in de Enschedese beroepsbevolking kleiner is geworden, wat met name samenhangt met een instroom van lager en middelbaar opgeleiden in de beroepsbevolking. In de niet-beroepsbevolking zijn beide groepen juist kleiner geworden. Het lijkt er daarmee op dat met name laag- en middelbaaropgeleiden de overstap van niet-beroepsbevolking naar beroepsbevolking hebben gemaakt in 2022, wat mede zal samenhangen met de huidige krapte en daarmee ook baankansen op de arbeidsmarkt.

Kerncijfers

	ABSOLUUT	ONTWIKKELING T.O.V. JAAR ERVOOR	PEILJAAR
Vestigingen	15.250	+5,6%	April 2022
Eenmansbedrijven (m.n. ZZP'ers)	10.250	+7,0%	April 2022
Banen	93.250	+3,3%	April 2022
Banen op bedrijventerreinen	20.750	+2,1%	April 2022
Banen op kantoorlocaties	33.180	+2,8%	April 2022
Banen op winkellocaties	10.890	+1,7%	April 2022
Banen toplocatie Binnenstad	15.870	+4,5%	April 2022
Banen toplocatie Technology Base	370	-8,0%	April 2023
Banen toplocatie Kennispark	10.650	+1,6%	April 2022
Banen topsector HTSM	7.810	+4,9%	April 2022
Banen topsector Life Sciences & Health	1.090	+15,3%	April 2022
Banen industrie medium-tech & high-tech	2.000	+6,7%	April 2022
Banen hightech kennisintensieve diensten	4.560	+3,8%	April 2022
Beroepsbevolking (15-75 jaar)	89.000	toegenomen	2022
Bruto arbeidsparticipatie	73%	toegenomen	2022
Netto arbeidsparticipatie	69%	toegenomen	2022
Werkloosheidspercentage	4,2%	afgenomen	2022
WW-uitkeringen	1.620	-17,3%	Januari 2023
P-wet uitkeringen	5.330	-3,1%	Januari 2023

De highlights

Werkgelegenheid vormt een belangrijke indicator voor het economisch klimaat. Hoe hebben de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt in Enschede zich ontwikkeld in 2022? Onderstaand vindt u de belangrijkste uitkomsten op een rij (de 'highlights'). Alle onderliggende cijfers zijn in de volgende hoofdstukken van deze monitor te raadplegen.

Werkgelegenheidsontwikkeling en -structuur

- De werkgelegenheid in Enschede is voor het negende achtereenvolgende jaar gestegen. Enschede heeft in 2022 93.250 banen. Er zijn ten opzichte van 2021 ongeveer 2.990 banen bij gekomen (+3,3%).
- Het aantal vestigingen stijgt ook nog steeds, met een sterkere groei dan vorig jaar. Enschede telt in 2022 15.250 vestigingen (+5,6% meer dan een jaar eerder).
- Net als voorliggend jaar zijn in 2021-2022 vertrokken meer vestigingen uit Enschede naar elders in Twente verhuisd dan dat er vanuit overig Twente naar Enschede verhuisd zijn. Qua werkgelegenheidseffect is de werkgelegenheidsbijdrage van nieuwkomers ook kleiner dan het totale aantal werkzame personen bij vestigingen die Enschede hebben verlaten.
- Tussen 2013 en 2022 heeft Enschede per saldo 665 banen uit het overige deel van de regio Twente 'ontvangen'. De meeste jaren is er sprake van een positief migratiesaldo, de laatste drie jaren is er echter sprake van negatief migratiesaldo.
- Door met name de gunstige werkgelegenheidsontwikkeling in 2014, 2015 en 2022 is de totale procentuele werkgelegenheidsontwikkeling tussen 2013 en 2022 in Enschede positiever dan landelijk gemiddeld (+14,7% versus +13,4%).

- De conjunctuurgevoeligheid van de Enschedese werkgelegenheidsstructuur is na een aantal jaren van geleidelijke toename de afgelopen drie jaar afgenomen; in 2022 is deze weer iets kleiner geworden.
- Enschede heeft in 2021-2022 vooral een sterke groei van het aantal vestigingen in de detailhandel, zakelijke dienstverlening en de zorg. Vervoer en opslag heeft procentueel de grootste toename. Alleen in de groothandel en het openbaar bestuur kromp het aantal vestigingen zeer licht. Landelijk is de groei procentueel het grootst in de zorg.
- Het aantal banen in Enschede is in de meeste sectoren gestegen. De bouw heeft procentueel de grootste toename (+8,0%) en de zorg in absolute zin (+790 banen). Opvallend is de banenkrimp in de zakelijke dienstverlening en de overige dienstverlening. Daarin wijkt Enschede ook af van de regionale en landelijke ontwikkeling.
- Het aantal Enschedese banen ingevuld door mannen (47.850) is nog beperkt groter dan het aantal banen ingevuld door vrouwen (45.400). Nadat vorig jaar het aantal banen bij mannen licht terugliep (-0,5%) is er dit jaar sprake van een sterke toename van banen ingevuld door mannen (+3,4%). De banengroei bij vrouwen zet zich door (in 2021: +0,5%; in 2022 +3,2%).
- In alle grootteklassen is het aantal vestigingen toegenomen, uitgezonderd de vestigingen met minimaal 250 werkzame personen. In deze klasse is het aantal vestigingen kleiner dan een jaar eerder, wat zich ook vertaalt in minder banen. Het aantal middelgrote vestigingen (51-100 werkzame personen) na een daling in 2021 in 2022 weer toegenomen (+16,2%). Werkgelegenheidstoename tussen 2021 en 2022 is vooral zichtbaar bij middelgrote en grote vestigingen (101-250 werkzame personen).

Ruimtelijke werkgelegenheidsstructuur

- Het aantal vestigingen groeit vooral buiten de formele werklocaties (+173 procent tussen 1996 en 2022). Dit komt vooral door de groei van het aantal ZZP'ers, die veelal aan huis gevestigd zijn. De groei van het aantal vestigingen op bedrijventerreinen (+97%) is groter dan op kantoorlocaties (+75%).
- Sinds 1996 is in absolute aantallen het aantal banen op kantoorlocaties het sterkst gegroeid (+13.206 banen). Door een daling in het aantal banen op bedrijventerreinen in 2020 en 2021 is ook procentueel de toename het grootst op de Enschedese kantoorlocaties (+66%).
- In 2021-2022 is de absolute banengroei het grootst op de kantoorlocaties (+904 banen). Het aantal banen bij vestigingen op bedrijventerreinen en winkellocaties is ook toegenomen (respectievelijk +428 en +182 banen).
- De toename van het aantal banen op kantoorlocaties wordt vooral gedragen door de groei van banen op Kennispark B&S-park en de Stationsomgeving. Kennispark Twente Village heeft te maken met een forse krimp van de daar gevestigde werkgelegenheid (-620 banen).
- De toename van het aantal banen op bedrijventerreinen wordt grotendeels gedragen door Josink Es (+220 banen). Op bedrijventerrein Marssteden is het aantal banen met 130 afgenomen.
- Op winkellocaties is er na de banenkrimp in 2021 in 2022 weer sprake van toegenomen werkgelegenheid in het Kernwinkelapparaat (+300 banen). Daarbuiten heeft met name Tweekelerveld een afname van het aantal banen .
- Het aantal banen in de Toplocatie Binnenstad is beperkt gestegen van 15.190 in 2021 naar 15.870 in 2022. In de afgelopen vijf jaar is in het gebied Toplocatie Binnenstad de werkgelegenheid het sterkst gegroeid in openbaar bestuur, zorg en onderwijs. De beperkt vertegenwoordigde sectoren vervoer en opslag en overige dienstverlening tellen ten opzichte van 2017 in 2022 minder banen. Dit geldt in beperkte mate ook voor de detailhandel.
- Op Technology Base is het aantal banen op werkparken afgenomen van 285 per juni 2022 naar 257 per april 2023. Op woonparken is het aantal banen ook licht afgenomen, van 115 in juni 2022 naar 111 per april 2023 .

- Kennispark biedt in 2022 in totaal aan 10.650 personen werkgelegenheid, een toename van 120 banen ten opzichte van 2021 (+1,2%). De vergeleken met andere jaren beperkte banengroei wordt veroorzaakt door de afname van banen in deelgebied Twente Village. De andere twee deelgebieden laten wel sterke groeicijfers zien (B&S-park +9,5% en UT +6,7%). De werkgelegenheidsgroei wordt voornamelijk gedragen door het onderwijs, op ruime afstand gevolgd door de zakelijke dienstverlening.
- De vijf onderscheiden startup locaties in Enschede zijn gezamenlijk goed voor zo'n 1.410 banen, 170 meer dan in 2021. Allemaal herbergen ze in 2022 meer werkgelegenheid dan een jaar eerder. The Gallery heeft met +60 banen de grootste toename.

Specifieke sectoranalyses

- Van de topsectoren heeft de creatieve industrie met 1.750 vestigingen het grootste aantal vestigingen in Enschede, op ruime afstand gevolgd door de HTSM (hightech systemen en materialen) met 1.080 vestigingen. De aanwas van nieuwe vestigingen is in de laatste vijf jaar en het afgelopen jaar ook het grootst geweest in de creatieve industrie.
- Qua werkgelegenheid is het beeld anders: HTSM (7.810 banen) en agrofood (3.920 banen) zijn qua werkgelegenheid de sterkst vertegenwoordigde topsectoren in Enschede. Na banenkrimp in het voorliggende jaar is HTSM in 2021-2022 weer de topsector met grootste toename van banen (+370 banen). Geen van de topsectoren heeft te maken met een daling van de werkgelegenheid.
- De groei van HTSM blijft met 5 procent tussen 2017 en 2022 achter vergeleken met referentiegebieden; alleen Hengelo heeft een lagere groei in werkgelegenheidsontwikkeling van HTSM (-11%).
- Ten opzichte van 2021 hebben met name de topsectoren Lifescience en Logistiek in 2022 relatief sterke banengroei vergeleken met de regionale en landelijke groeicijfers. Ook de banenaanwas in de HTSM is bovengemiddeld.
- De high-technology industrie in Enschede is bescheiden van omvang maar laat tussen 2017 en 2022 wel een relatief sterke groei van het aantal banen zien (+50%). Ten opzichte van 2021 is het aantal banen in de high-tech industrie gestegen met 110 banen (+16%). In het cluster medium-high-tech is de werkgelegenheid de afgelopen vijf jaar minder sterk gegroeid (+16%), en is er ten opzichte van 2021 sprake van een lichte toename (+2%). Met name in Almelo is het cluster high-tech industrie relatief sterk vertegenwoordigd.
- Binnen de Enschede kennisintensieve dienstensector is het aantal banen in het cluster hightech kennisintensieve diensten ten opzichte van 2021 met 4 procent gestegen en omvat in 2022 zo'n 4.560 banen. Bij het qua banen kleinere cluster kennisintensieve financiële diensten is het aantal banen tussen 2021-2022 met 7 procent gegroeid, waar Almelo en Hengelo juist een banenkrimp in dit cluster hebben.
- In de sector recreatie & toerisme in Enschede (volgens de landelijke R&T-standaard) zijn 5.860 banen aanwezig, zo'n 200 meer dan in 2021. Vooral de horeca heeft bijgedragen aan deze groei. Het aandeel van de R&T-sector in de totale werkgelegenheid is in Enschede (6,3% in 2022) groter dan in Almelo, Hengelo en Zwolle maar nipt kleiner dan landelijk gemiddeld (6,5%).

Beroepsbevolking en werkloosheid

- De beroepsbevolking omvat in 2022 afgerond 89.000 Enschedeërs. Een jaar eerder was dat nog 86.000. Ten opzichte van 2021 is de werkloze beroepsbevolking gelijk gebleven, namelijk 4.000 werklozen. De niet-beroepsbevolking is wel kleiner geworden: van 37.000 in 2021 naar 34.000 in 2022.
- Opvallend is dat ten opzichte van 2021 het aantal laag- en middelbaaropgeleiden in de beroepsbevolking is toegenomen en het aantal hoogopgeleiden licht gedaald is. Het lijkt er daarmee

op dat met name laag- en middelbaaropgeleiden de overstap van niet-beroepsbevolking naar beroepsbevolking hebben gemaakt in 2022.

- Ten opzichte van 2021 is de netto participatiegraad in Enschede verder gestegen van 66 naar 69 procent en is daarmee op het hoogste niveau sinds 2013. In referentiegebieden is de arbeidsmarktdeelneming ook toegenomen, maar deze is nog wel groter dan in Enschede.
- Ten opzichte van 2021 is de netto participatiegraad in 2022 zowel bij mannen (74%) als bij vrouwen (64%) met drie procentpunt toegenomen, waardoor het verschil tien procentpunt blijft.
- Het opleidingsniveau van de Enschedese beroepsbevolking is in vergelijking met Almelo relatief hoog, maar blijft nog achter bij steden als Nijmegen, Groningen en Maastricht. Net als in Maastricht is in Enschede het aandeel hoogopgeleiden in 2022 licht gedaald.
- Het werkloosheidspercentage is gedaald in 2022. Enschede volgt hiermee de ontwikkeling zichtbaar bij de meeste referentiegebieden. Met een werkloosheid van 4,2 procent in 2022 is deze 0,9 procentpunt lager dan een jaar eerder.
- Uitgesplitst naar persoonskenmerken geldt dat het Enschedese werkloosheidspercentage in 2022 voor bijna alle kenmerken op een hoger niveau ligt dan landelijk gemiddeld. Alleen het werkloosheidspercentage onder jongeren van 15 tot 25 jaar en laagopgeleiden ligt iets lager.
- Het aantal WW-uitkeringen ligt in januari 2022 rond de 1.950. Een jaar later is dat aantal verder gedaald tot 1.615. In juni 2023 zijn er zo'n 1.500 lopende WW-uitkeringen. Vergeleken met andere referentiegebieden is de afname sinds januari 2022 net iets groter (Enschede -23% tussen januari 2022 en juni 2023, terwijl deze bijvoorbeeld in Almelo, Groningen en Nijmegen onder de 15% ligt).

1 Indeling en opzet van de monitor

1.1 Inleiding

Met het weer opengaan van de economie na de coronacrisis herstelde de economie zich snel en sterk. Het economisch herstel leidde tot een grote vraag naar personeel. Doordat het arbeidsaanbod onvoldoende groot is om alle vacatures te vervullen, is de druk op de arbeidsmarkt snel opgelopen en heeft deze een recordhoogte bereikt. Mede onder invloed van de coronacrisis is de Enschedese banengroei in 2020 en 2021 beperkt geweest. De landelijke conjunctuurenquête van KvK en CBS toont dat in met name de eerste drie kwartalen van 2022 Twentse ondernemers in ruime meerderheid een toename van de personeelssterkte verwachtten. De werkgelegenheidscijfers van 2022 laten zien dat die verwachting is 'uitgekomen'. Het aantal banen in Enschede is namelijk in 1 jaar tijd met bijna 3.000 gestegen ten opzichte van 2021.

Deze publicatie toont de economische ontwikkeling van Enschede in een periode van aanhoudende druk op de arbeidsmarkt, met groei van het aantal banen en aanhoudende uitstaande vraag naar personeel. De beroepsbevolking is toegenomen en de werkloosheid gedaald.

1.2 Leeswijzer

De Monitor Economische Ontwikkeling 20221 sluit grotendeels aan bij de editie van voorliggende jaren. Voor deze publicatie is gebruik gemaakt van diverse databronnen, waaronder de Enschedese Bedrijvencartotheek, LISA-vestigingenregister, het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het UWV Werkbedrijf. Op basis van de verzamelde data uit deze verschillende bronnen presenteren we de belangrijkste arbeidsmarktontwikkelingen in Enschede. Voor gegevens over het aantal banen en vestigingen in Enschede is de bron de Enschedese bedrijvencartotheek. Voor Almelo, Hengelo, Zwolle en Twente is dat de BIRO en voor andere steden, de G-40 en Nederland LISA.

Tabel 1.1

Peildata diverse gebruikte bronnen

Bron	Peildatum
Bedrijvencartotheek Gemeente Enschede	1 april
BIRO/LISA	1 april
CBS (gegevens beroepsbevolking en werkloosheid)	Jaarcijfers
UWV Werkbedrijf (WW-uitkeringen)	maandcijfers

Voor de meeste gepresenteerde kengetallen geldt dat we als vergelijkingsbasis een periode van vijf jaar aanhouden (2016-2021) en de jaarontwikkeling (2020-2021). In een aantal gevallen kijken we langer terug, bijvoorbeeld 1996-2021 of 2012-2021 om enkele kerncijfers voor een langere periode in perspectief te plaatsen. Of kiezen we er - ook - voor om in te zoomen op de (meest) recente ontwikkelingen (bijvoorbeeld werkloosheid). Verder zetten we Enschede af tegen Twente, G-40 gemeenten¹ en het landelijke beeld, en de referentiegemeenten Almelo, Hengelo en Zwolle. Voor de beroepsbevolking (hoofdstuk 5) wordt Enschede ook vergeleken met Groningen, Nijmegen en Maastricht.

¹ De G32 na de laatste uitbreiding met 2 nieuwe leden (Hilversum en Assen) overgegaan in het G40 Stedennetwerk. De 40 gemeenten van de G40 zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Oss, Roosendaal, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle.

In hoofdstuk 2 komt de werkgelegenheidsontwikkeling aan bod. De totale ontwikkeling van de werkgelegenheid wordt behandeld, gevolgd door een analyse van de werkgelegenheid naar grootteklasse en naar sectoren. Deze werkgelegenheidscijfers worden elk jaar met terugwerkende kracht aangepast, ook voor eerdere jaren. Het is daarom belangrijk dat steeds de cijfers uit de meest recente publicatie worden gebruikt voor het in kaart brengen van de economische ontwikkelingen.

De ruimtelijke spreiding en clustering van vestigingen en werkgelegenheid wordt gepresenteerd in hoofdstuk 3. Hierbij komt allereerst op geaggregeerd niveau de ontwikkeling naar type werklocatie aan bod, om vervolgens in te zoomen op de kantoorlocaties, bedrijventerreinen en winkellocaties. Ook bevat dit hoofdstuk werkgelegenheidsgegevens per wijk in Enschede. In aparte paragrafen wordt ingezoomd op drie Enschedese Toplocaties, namelijk Binnenstad, de voormalige militaire luchthaven / Technology Base en Kennispark. Ook zijn weer cijfers opgenomen over het aantal vestigingen en aantal banen in startup locaties in Enschede.

In hoofdstuk 4 is er aandacht voor een aantal sectorale werkgelegenheidsanalyses. Het eerste deel van het hoofdstuk geeft de ontwikkeling van de topsectoren in Enschede weer. Het ministerie van EL&I heeft negen sectoren benoemd die van groot belang zijn voor de Nederlandse concurrentiekracht. LISA heeft in samenwerking met IPO de sectoren afgebakend en daarmee is inzichtelijk te maken hoe deze sectoren zich ontwikkelen in Enschede, ook ten opzichte van de referentiegebieden. Daarna volgen de hightech en kennisintensieve bedrijvigheid. Hiervoor is een standaard gehanteerd die gebruikt wordt door het statistisch bureau van de Europese Unie (Eurostat). Het hoofdstuk wordt afgesloten met de sector recreatie & toerisme. Voor deze sectoranalyse is gebruik gemaakt van de landelijke R&T-standaard.

Gegevens over de aanbodzijde van de arbeidsmarkt zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Naast kerncijfers over de beroepsbevolking en participatie besteedt het hoofdstuk aandacht aan de werkloosheidsontwikkeling in Enschede. Voor het werkloosheidspercentage en uitkeringen zijn gegevens van het CBS gebruikt.

In hoofdstuk 2 tot en met 4 zijn gegevens over het aantal vestigingen en werkzame personen conform de privacyrichtlijnen van het provinciale en landelijke werkgelegenheidsregister (BIRO en LISA) afgerond op 10-tallen. Hierdoor kan het voor komen dat in een tabel de afgeronde aantallen gelijk zijn, maar de absolute aantallen wel – beperkt – zijn veranderd. De (procentuele) ontwikkeling wordt berekend op de absolute, niet afgeronde aantallen, waardoor toch sprake kan zijn van een (procentuele) verandering groter of kleiner dan '0'.

Ter illustratie drie voorbeelden:

- 40 en 44 worden beide afgerond op 40; het absolute verschil is 4, afgerond 0 en procentueel 10,0%
- 36 en 44 worden beide afgerond op 40; het absolute verschil is 8, afgerond 10 en procentueel 22,2%
- 44 en 46 worden afgerond op 40 en 50; het absolute verschil is 2, afgerond 0 en procentueel 4,5%

In tabellen waarin alleen de ontwikkeling ten opzichte van één of meerdere jaren wordt getoond, zijn getallen niet afgerond.

2 Werkgelegenheidsontwikkeling en -structuur

Highlights

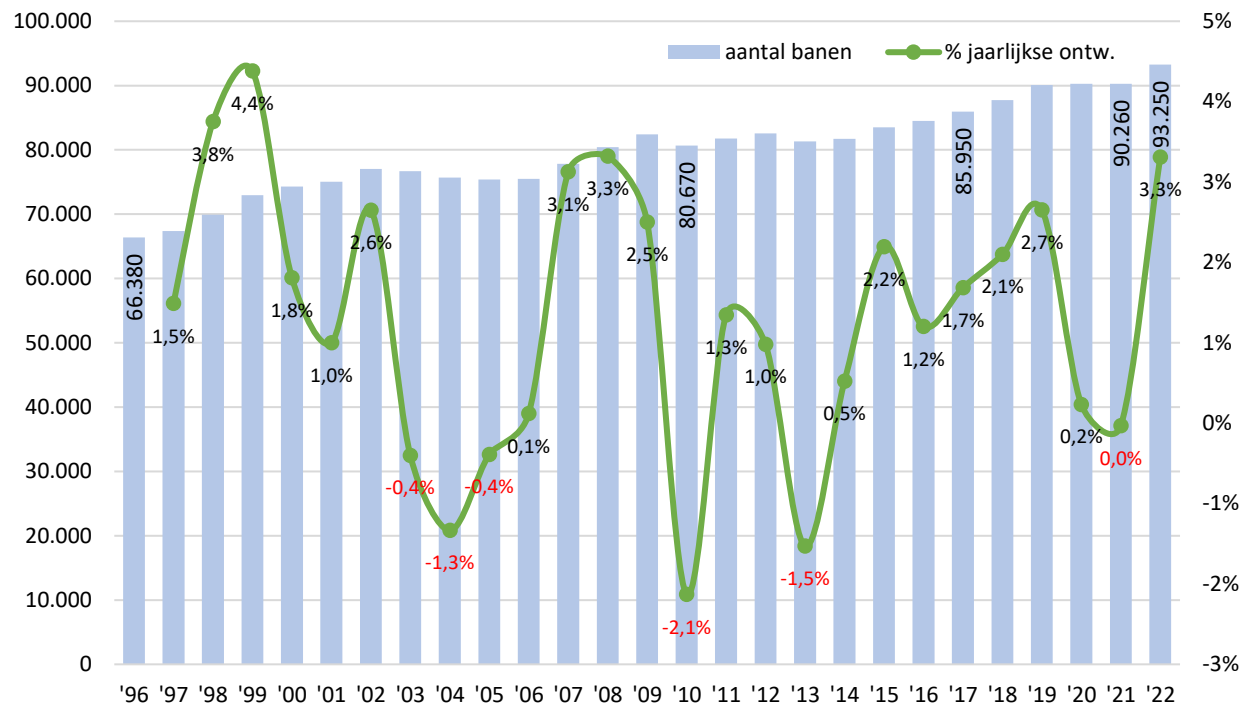
- De werkgelegenheid in Enschede is voor het negende achtereenvolgende jaar gestegen. Enschede heeft in 2022 93.250 banen. Er zijn ten opzichte van 2021 ongeveer 2.990 banen bij gekomen (+3,3%).
- Het aantal vestigingen stijgt ook nog steeds, met een sterkere groei dan vorig jaar. Enschede telt in 2022 15.250 vestigingen (+5,6% meer dan een jaar eerder).
- Net als voorliggend jaar zijn in 2021-2022 vertrokken meer vestigingen uit Enschede naar elders in Twente verhuisd dan dat er vanuit overig Twente naar Enschede verhuisd zijn. Qua werkgelegenheidseffect is de werkgelegenheidsbijdrage van nieuwkomers ook kleiner dan het totale aantal werkzame personen bij vestigingen die Enschede hebben verlaten.
- Tussen 2013 en 2022 heeft Enschede per saldo 665 banen uit het overige deel van de regio Twente 'ontvangen'. De meeste jaren is er sprake van een positief migratiesaldo, de laatste drie jaren is er echter sprake van negatief migratiesaldo.
- Door met name de gunstige werkgelegenheidsontwikkeling in 2014, 2015 en 2022 is de totale procentuele werkgelegenheidsontwikkeling tussen 2013 en 2022 in Enschede positiever dan landelijk gemiddeld (+14,7% versus +13,4%).
- De conjunctuurgevoeligheid van de Enschedese werkgelegenheidsstructuur is na een aantal jaren van geleidelijke toename de afgelopen drie jaar afgenomen; in 2022 is deze weer iets kleiner geworden.
- Enschede heeft in 2021-2022 vooral een sterke groei van het aantal vestigingen in de detailhandel, zakelijke dienstverlening en de zorg. Vervoer en opslag heeft procentueel de grootste toename. Alleen in de groothandel en het openbaar bestuur kromp het aantal vestigingen zeer licht. Landelijk is de groei procentueel het grootst in de zorg.
- Het aantal banen is in Enschede in de meeste sectoren gestegen. De bouw heeft procentueel de grootste toename (+8,0%) en de zorg in absolute zin (+790 banen). Opvallend is de banenkrimp in de zakelijke dienstverlening en de overige dienstverlening. Daarin wijkt Enschede ook af van de regionale en landelijke ontwikkeling.
- Het aantal Enschedese banen ingevuld door mannen (47.850) is nog beperkt groter dan het aantal banen ingevuld door vrouwen (45.400). Nadat vorig jaar het aantal banen bij mannen licht terugliep (-0,5%) is er dit jaar sprake van een sterke toename van banen ingevuld door mannen (+3,4%). De banengroei bij vrouwen zet zich door (in 2021: +0,5%; in 2022 +3,2%).
- In allee grootteklassen is het aantal vestigingen toegenomen, uitgezonderd de vestigingen met minimaal 250 werkzame personen. In deze klasse is het aantal vestigingen kleiner dan een jaar eerder, wat zich ook vertaalt in minder banen. Het aantal middelgrote vestigingen (51-100 werkzame personen) na een daling in 2021 in 2022 weer toegenomen (+16,2%). Werkgelegenheidstoename tussen 2021 en 2022 is vooral zichtbaar bij middelgrote en grote vestigingen (101-250 werkzame personen).

2.1 Totaaloverzicht vestigingen en werkgelegenheid

Het aantal banen in Enschede is met bijna 3.000 gestegen ten opzichte van 2021. Het aantal vestigingen is met zo'n 810 gegroeid. De procentuele banengroei is daarmee vergelijkbaar met 2008, toen voor het laatst een 3,3 procent toename was gerealiseerd. Ook het groeipercentage van vestigingen is hoger dan in de afgelopen jaren en komt in de buurt van het groeipercentage in 2008.

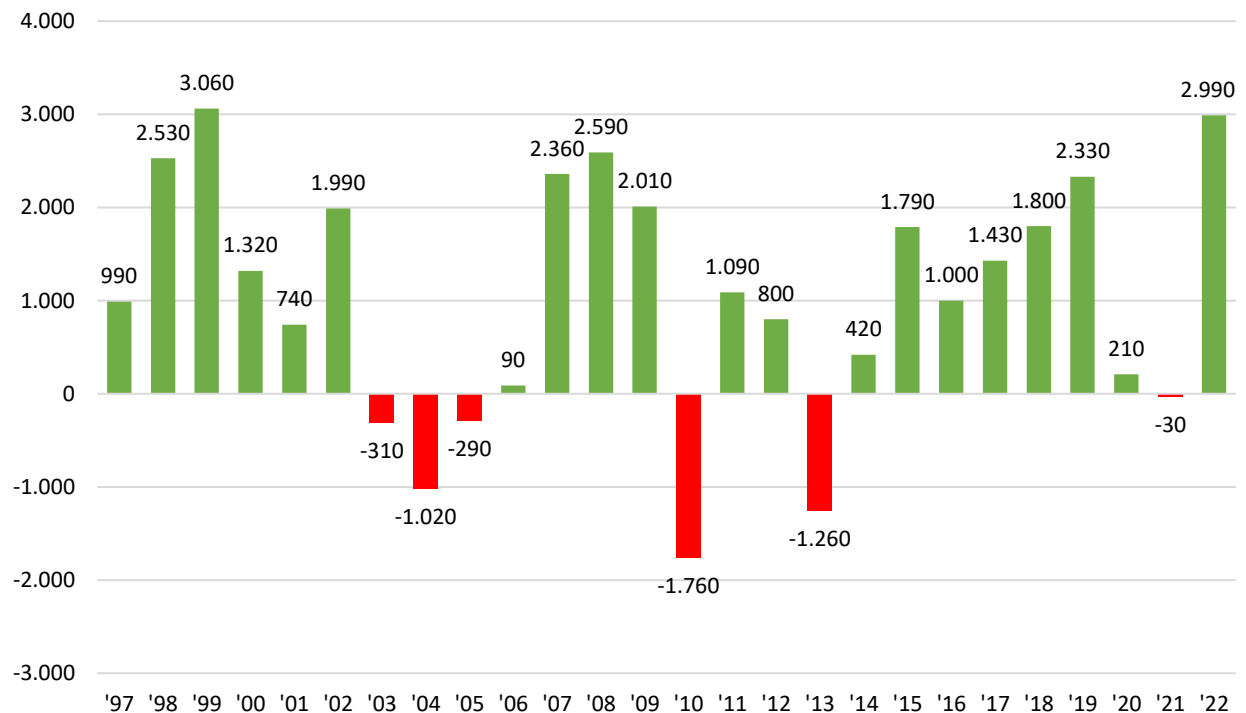
Figuur 2.1

Ontwikkeling aantal banen, Enschede (1996-2022)

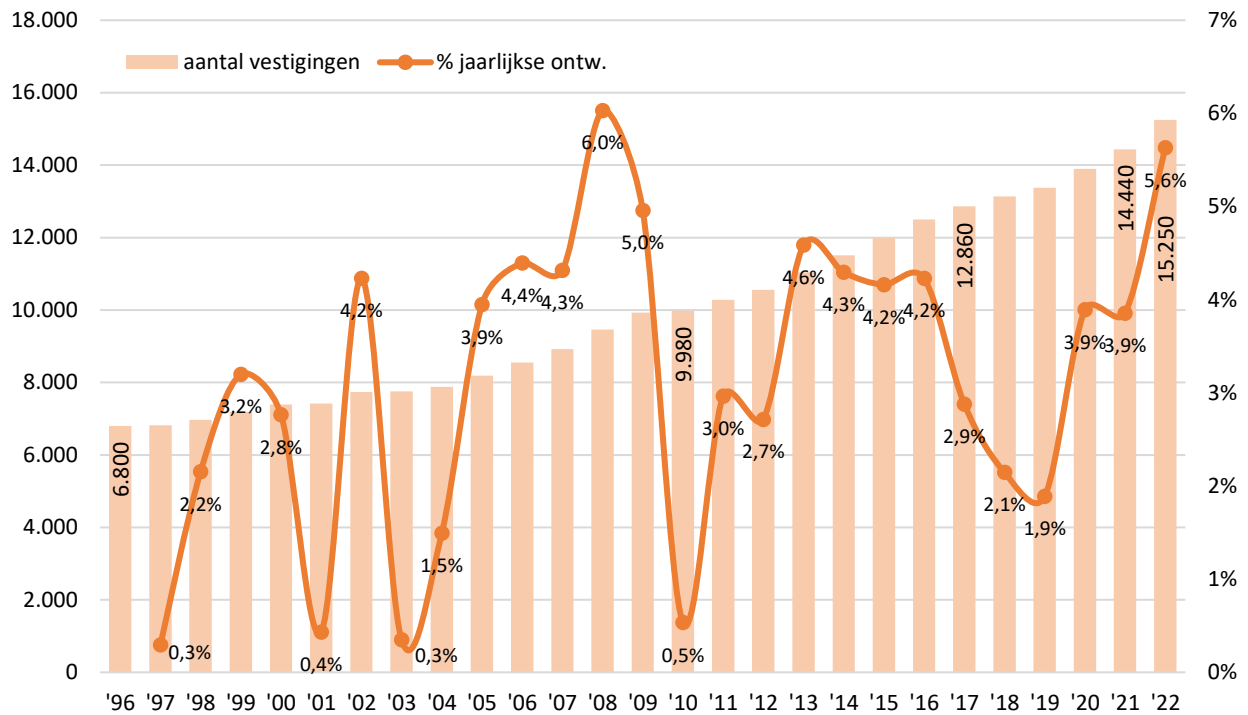
Figuur 2.2

Jaarlijkse toe- of afname aantal banen, Enschede (1996-2022)

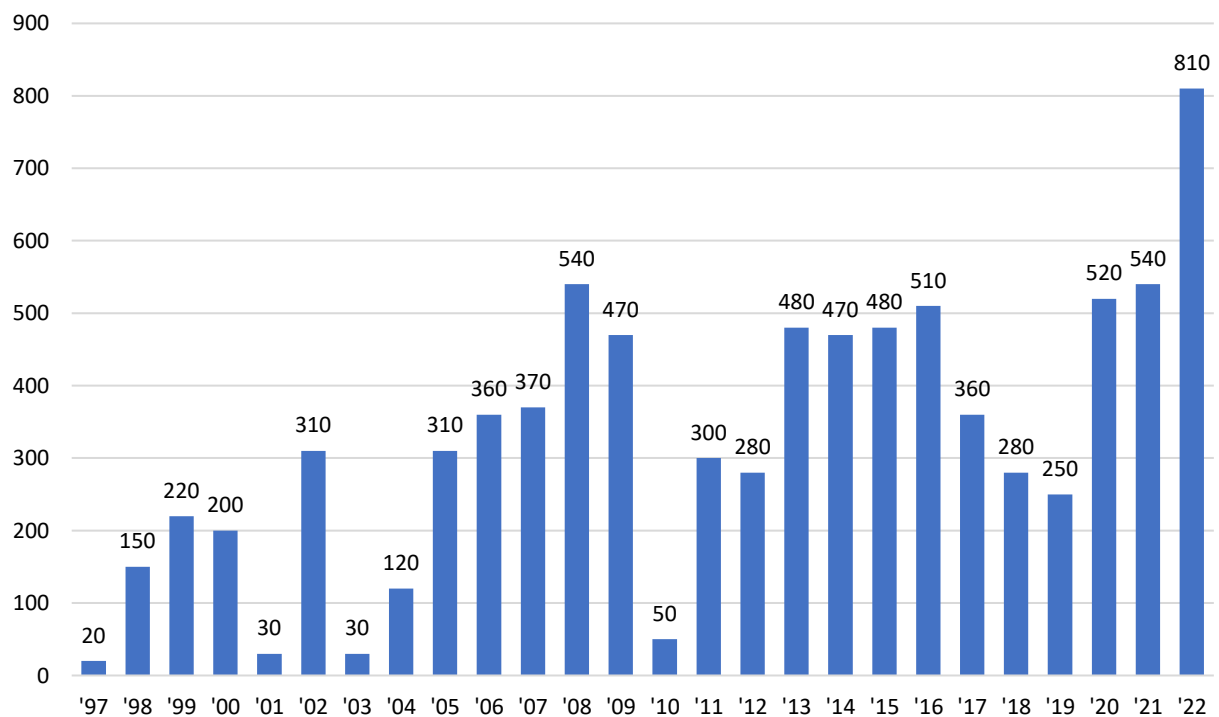
Figuur 2.3

Ontwikkeling aantal vestigingen, Enschede (1996-2022)

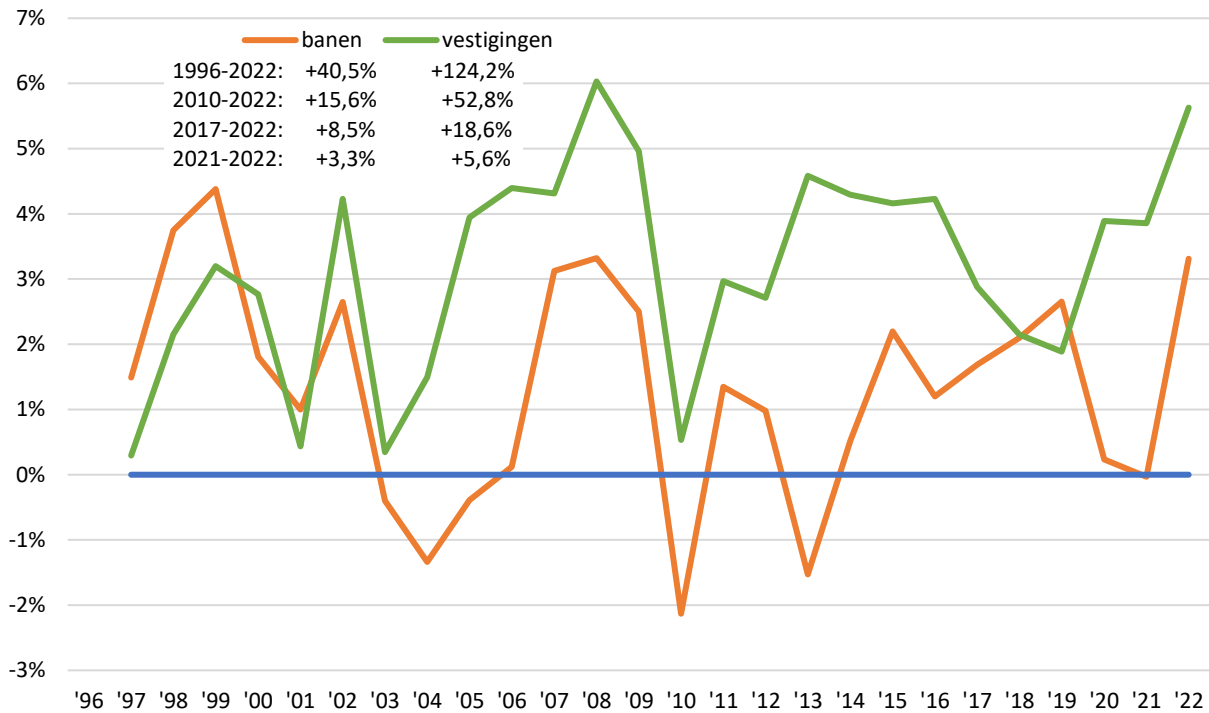
Figuur 2.4

Jaarlijkse toe- of afname aantal vestigingen, Enschede (1996-2022)

Figuur 2.5

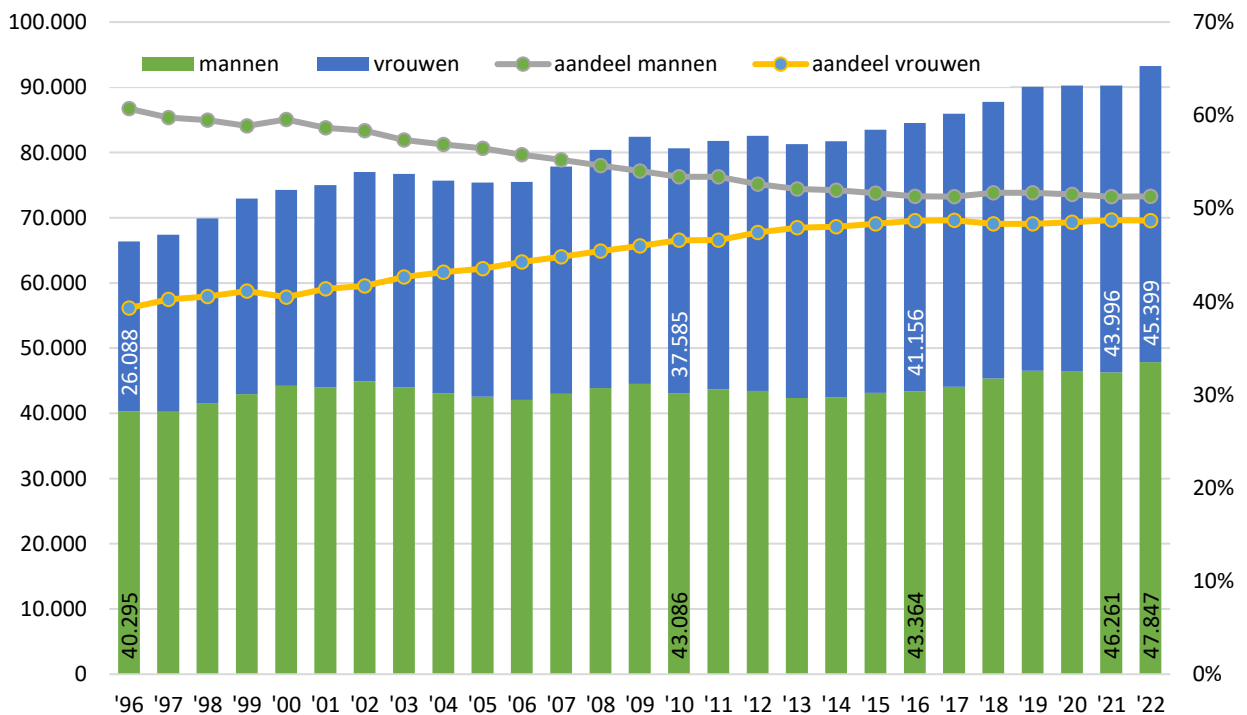
Jaarlijkse procentuele ontwikkeling aantal banen en aantal vestigingen, Enschede (1996-2022)

Anders dan in de voorgaande twee jaren is er in 2022 zowel bij mannen als vrouwen een banengroei (mannen +3,4% en vrouwen +3,2%). Uitgesplitst naar grootteklasse zijn er in 2022 vergeleken met 2021 met name bij middelgrote vestigingen meer banen ingevuld door vrouwen. Tussen 2021 en 2022 is de werkgelegenheid bij vrouwen vooral in de gezondheidszorg gestegen, bij mannen is de toename het grootst in de industrie. In sectoren met een laag aandeel banen voor vrouwen, zoals de bouw en industrie, is de procentuele toename van banen ingevuld door vrouwen wel groter dan bij mannen.

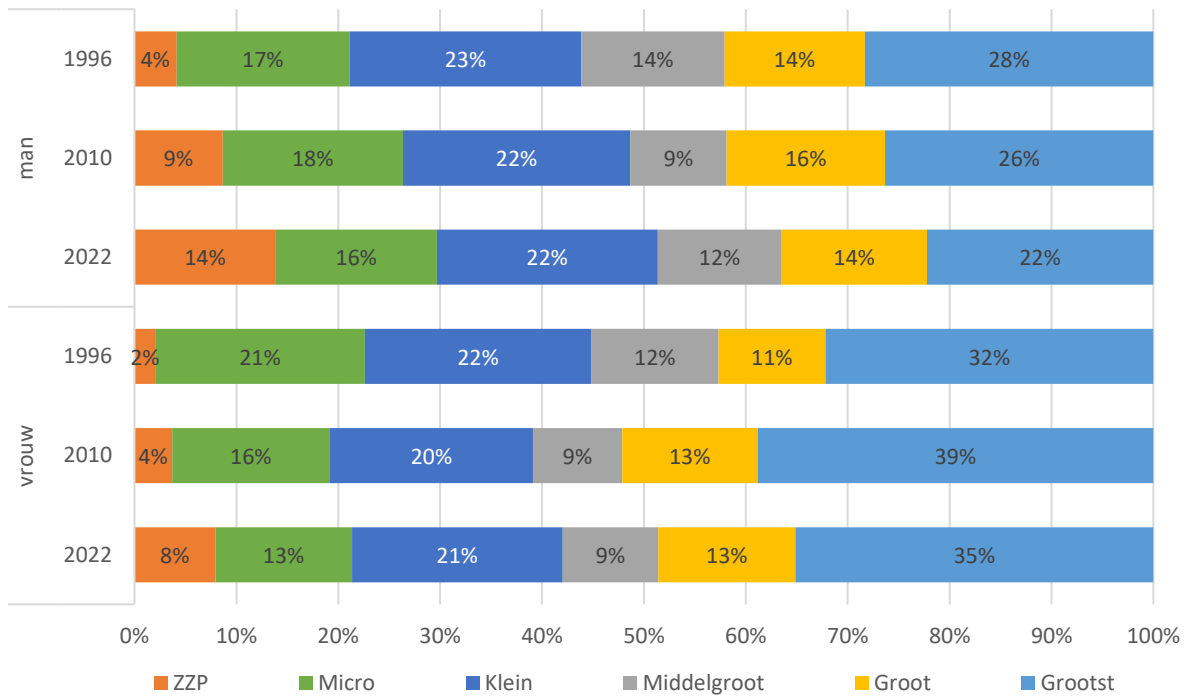
Figuur 2.6

Ontwikkeling aantal banen, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (1996-2022)

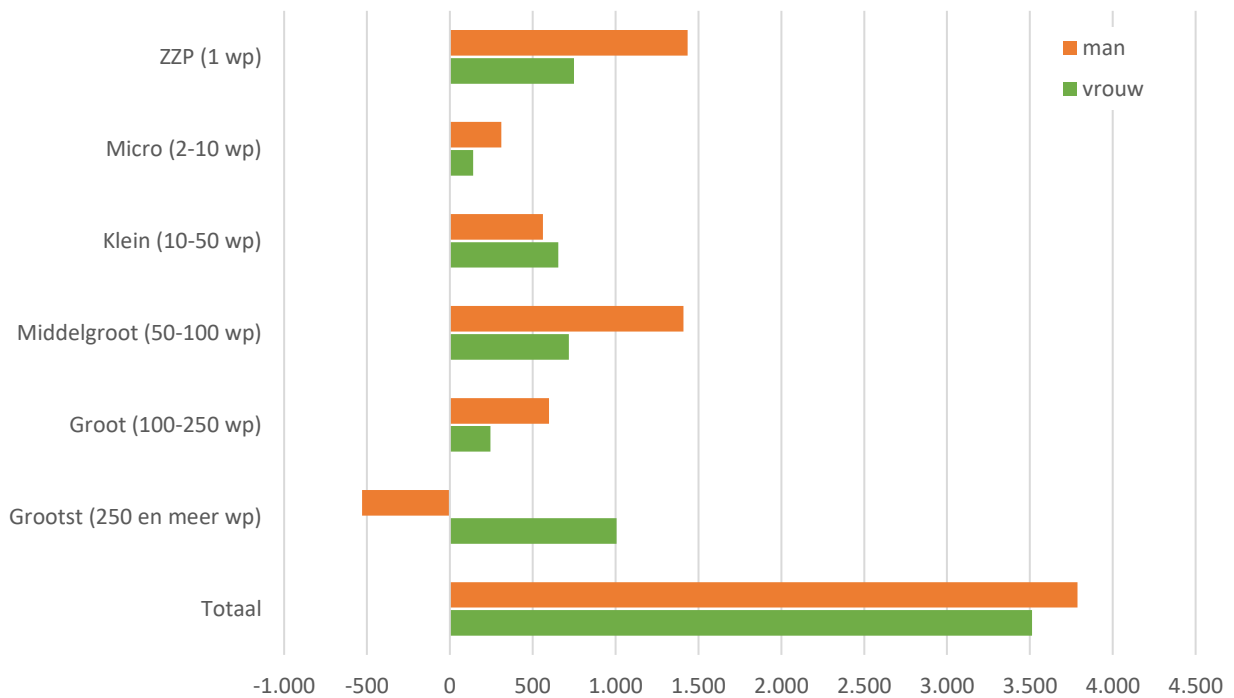
Figuur 2.7

Procentuele verdeling aantal banen per grootteklasse, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (1996, 2010 en 2022)

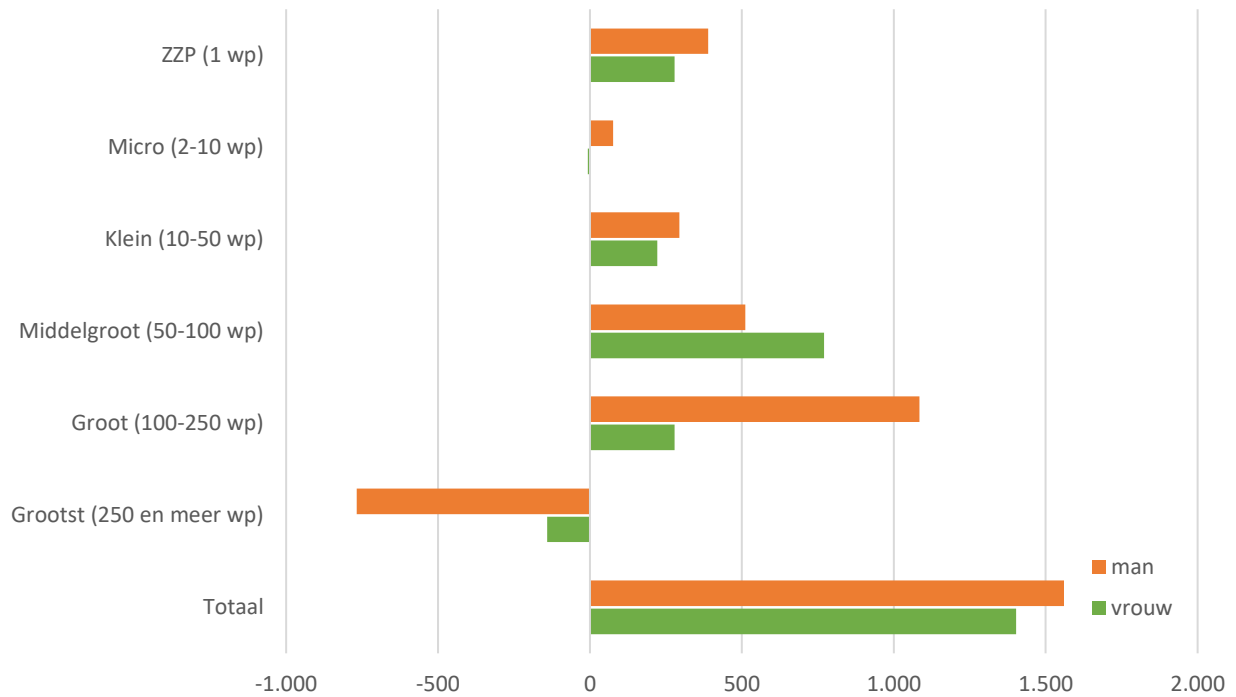
Figuur 2.8

Absolute ontwikkeling aantal banen per grootteklasse, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (2017-2022)

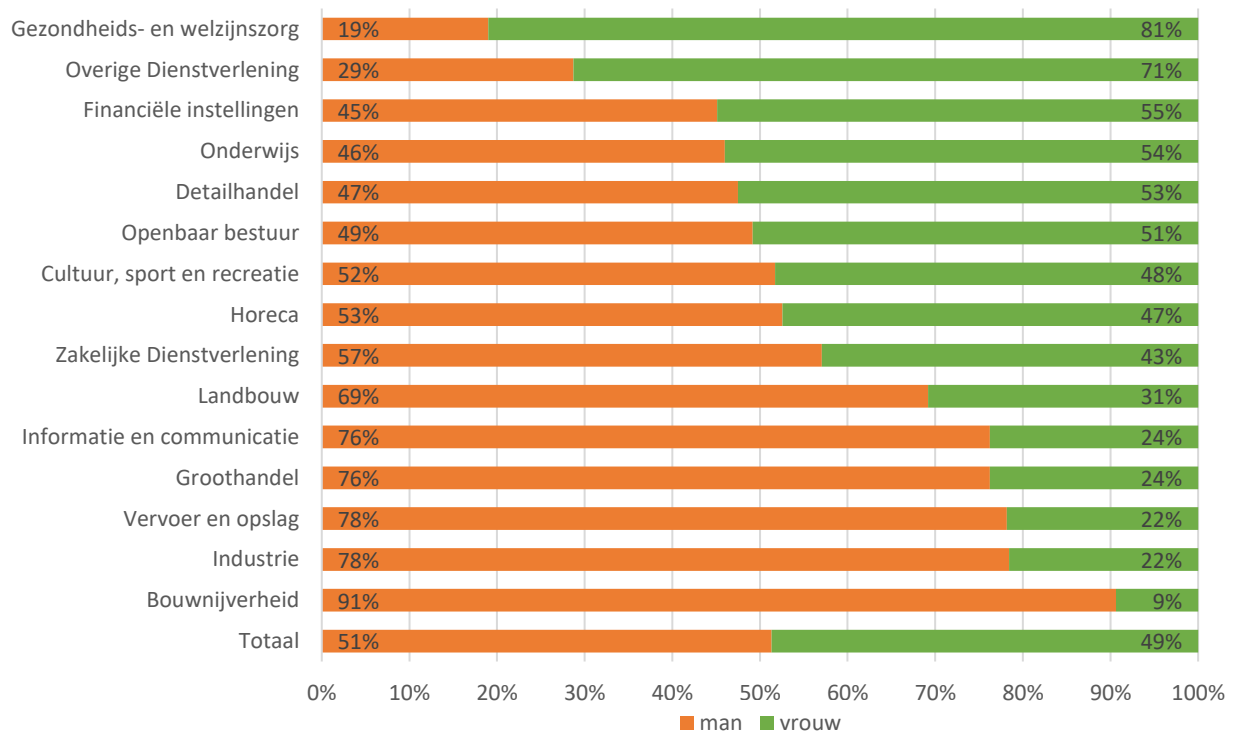
Figuur 2.9

Absolute ontwikkeling aantal banen per grootteklasse, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (2021-2022)

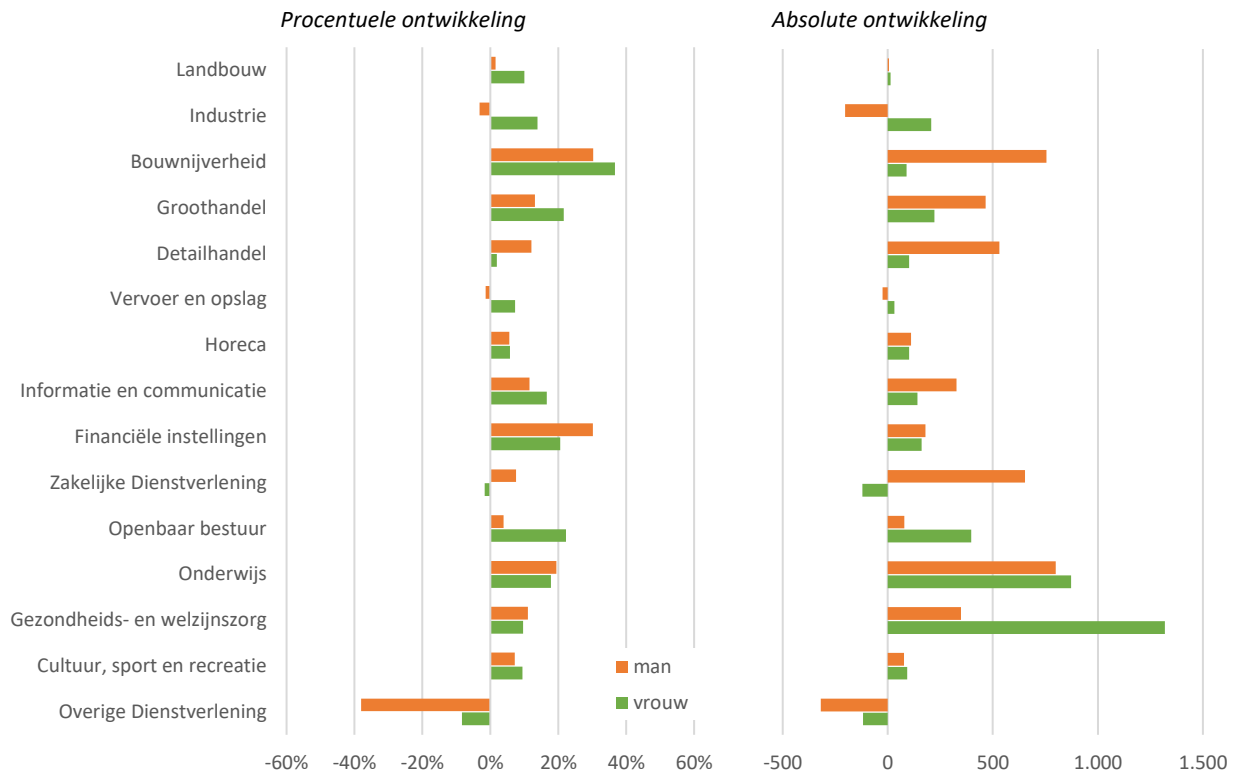
Figuur 2.10

Procentuele verdeling aantal banen per sector, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (2022)

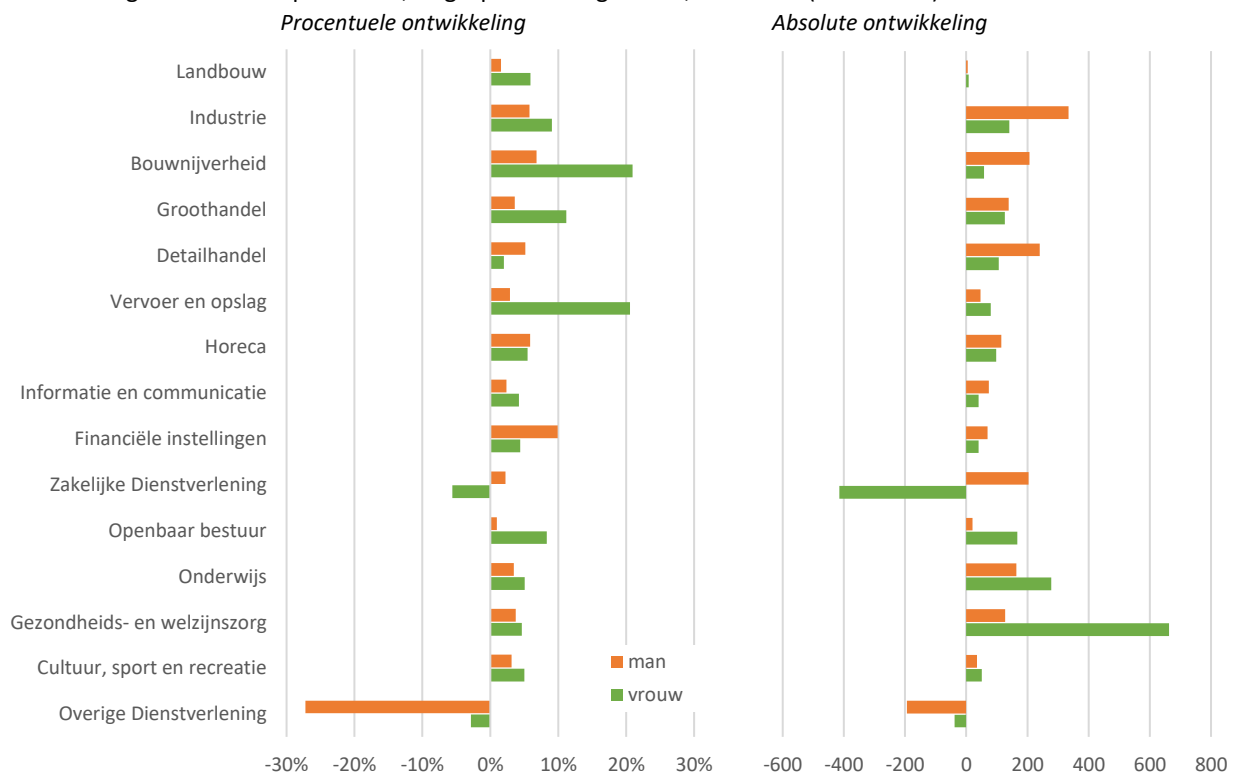
Figuur 2.11

Ontwikkeling aantal banen per sector, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (2017-2022)

Figuur 2.12

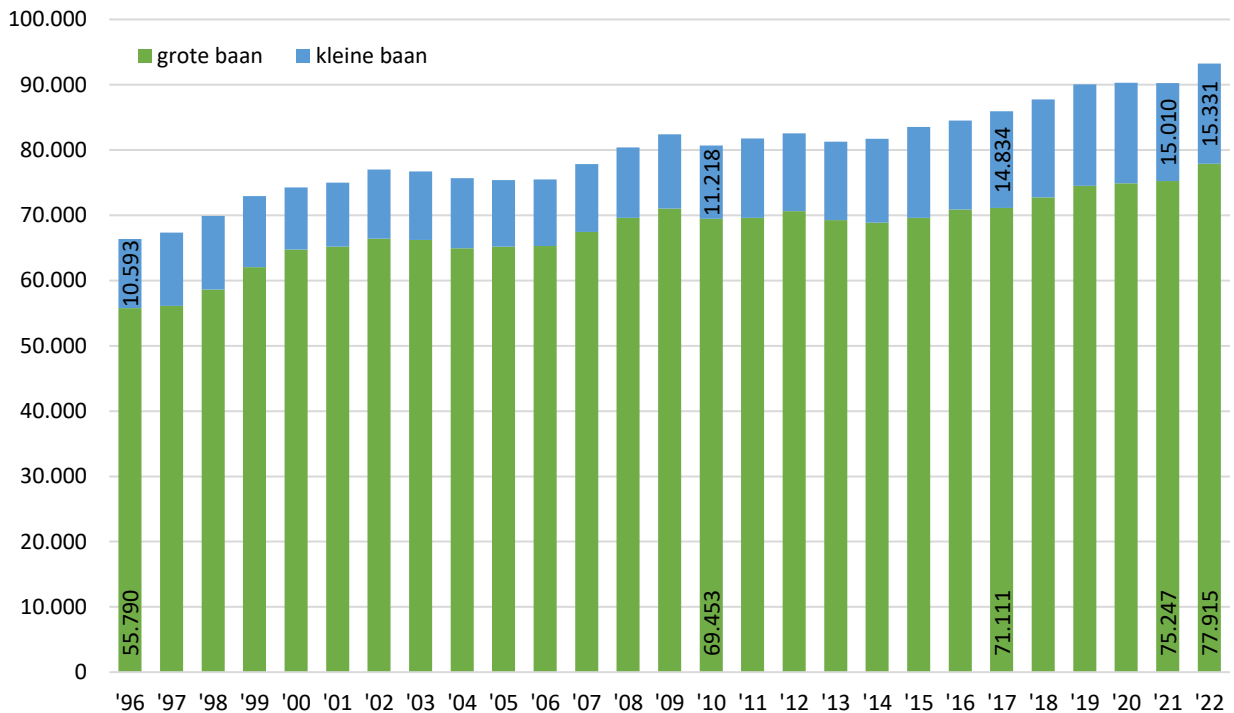
Ontwikkeling aantal banen per sector, uitgesplitst naar geslacht, Enschede (2021-2022)

In 2022 is het aantal grote banen (+3,5%) sterker toegenomen dan het aantal kleine banen (+2,1%). Het aandeel kleine banen wijzigt nauwelijks; net als in 1996 is 16 procent van de banen een kleine baan².

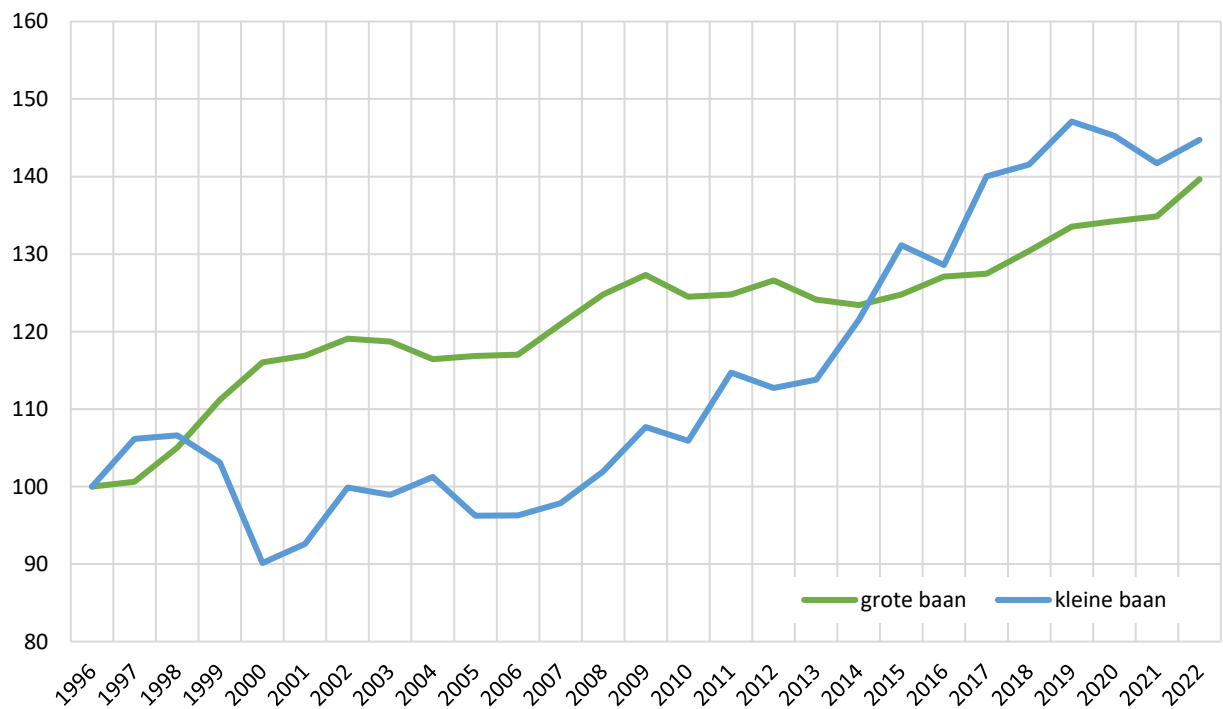
Figuur 2.13

Ontwikkeling aantal banen, uitgesplitst naar grote en kleine banen, Enschede (1996-2022)

Figuur 2.14

Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen, uitgesplitst naar grote en kleine banen, Enschede (1996-2022; 1996=100)

² Grote banen: gemiddeld 12 uur of meer per week werkzaam (fulltime); kleine banen: gemiddeld minder dan 12 uur per week werkzaam (parttime).

Net als vorig jaar zijn ook in 2021-2022 meer vestigingen vertrokken uit Enschede naar elders in Twente dan dat er naar Enschede verhuisd zijn. Qua werkgelegenheidseffect is de werkgelegenheidsbijdrage van nieuwkomers ook kleiner dan het totale aantal werkzame personen bij vestigingen die Enschede hebben verlaten. Het negatieve saldo is groter dan vorig jaar.

Tussen 2013 en 2022 heeft Enschede per saldo 665 banen uit het overige deel van de regio Twente 'ontvangen'. Dit positieve saldo wordt vooral gedragen door het vestigingssaldo in 2013-2014. Tussen 2013 en 2022 heeft Enschede in absolute aantallen de meeste banen ontvangen vanuit Almelo, Oldenzaal en Tubbergen.

Tabel 2.1

Aantal vestigingen en bijbehorend aantal banen dat vanuit Enschede vertrokken is naar andere Twentse gemeente (2021-2022)

Gemeente herkomst	Gemeente bestemming	Banen (2021)	Vestigingen
Enschede	Almelo	268	21
Enschede	Borne	10	8
Enschede	Dinkelland	9	3
Enschede	Haaksbergen	24	18
Enschede	Hellendoorn	5	4
Enschede	Hengelo	181	69
Enschede	Hof van Twente	16	13
Enschede	Losser	35	30
Enschede	Oldenzaal	46	16
Enschede	Rijssen-Holten	5	2
Enschede	Tubbergen	3	2
Enschede	Twenterand	1	1
Enschede	Wierden	2	2
Totaal		605	189

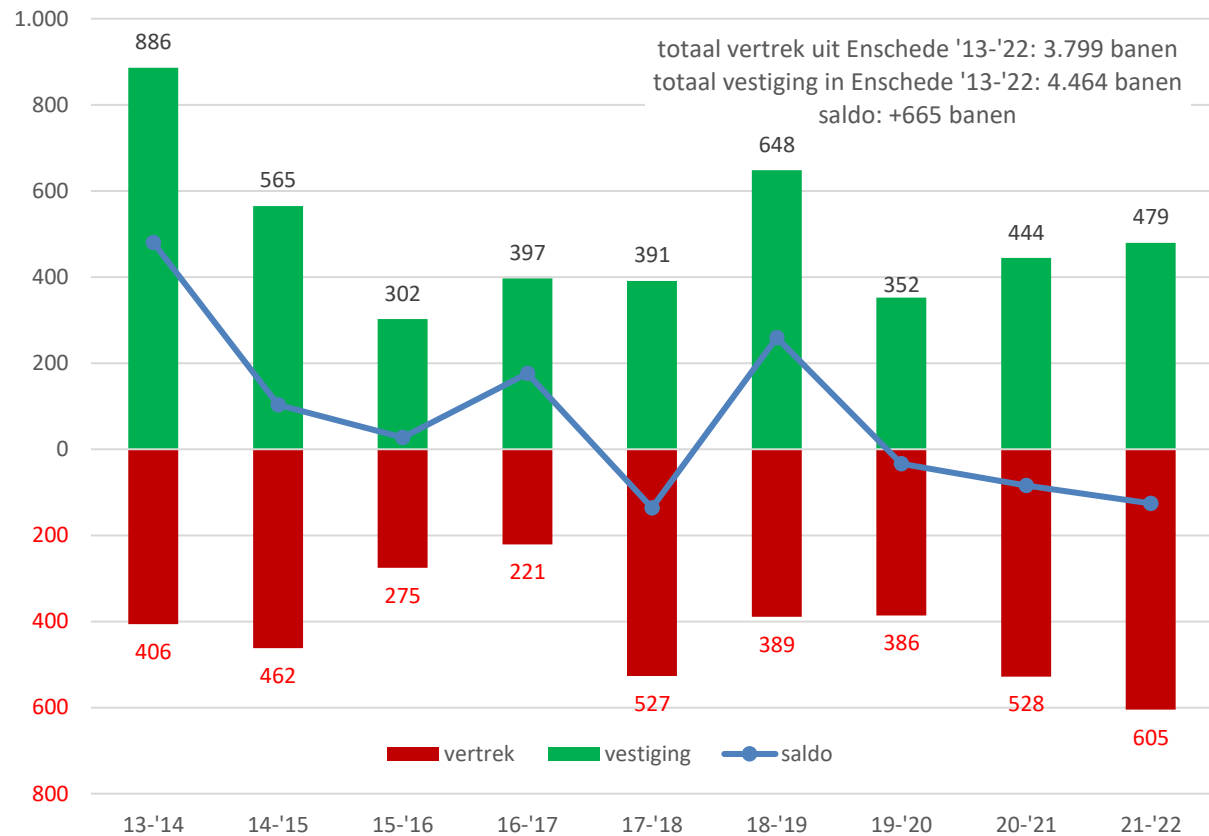
Tabel 2.2

Aantal vestigingen en bijbehorend aantal banen dat vanuit overig Twente vertrokken is naar Enschede (2021-2022)

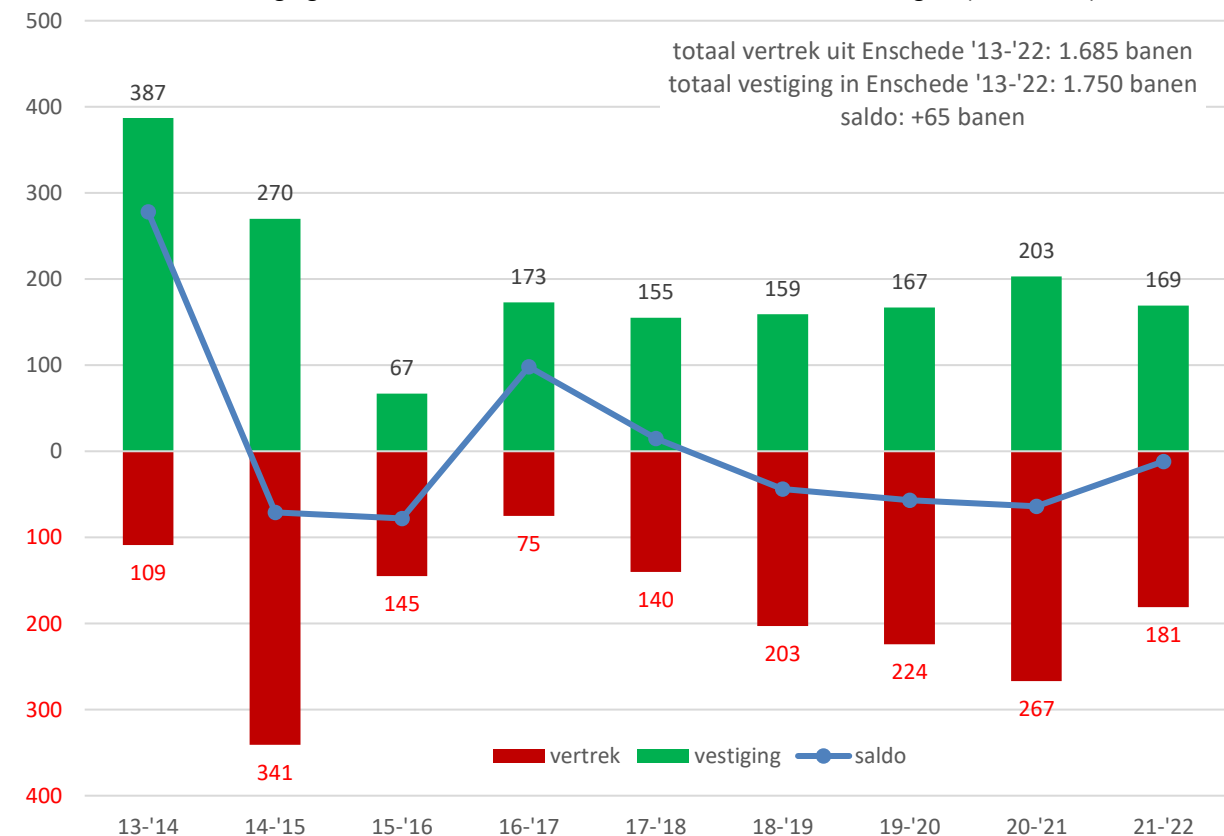
Gemeente herkomst	Gemeente bestemming	Banen (2022)	Vestigingen
Almelo	Enschede	32	22
Borne	Enschede	21	8
Dinkelland	Enschede	7	4
Haaksbergen	Enschede	47	19
Hellendoorn	Enschede	6	3
Hengelo	Enschede	169	66
Hof van Twente	Enschede	11	9
Losser	Enschede	18	16
Oldenzaal	Enschede	57	21
Rijssen-Holten	Enschede	15	2
Tubbergen	Enschede	59	5
Twenterand	Enschede	26	5
Wierden	Enschede	11	5
Totaal		479	185

Figuur 2.15

Saldo aantal banen vestiging in Enschede versus vertrek uit Enschede van/naar overige Twente (2012-2022)

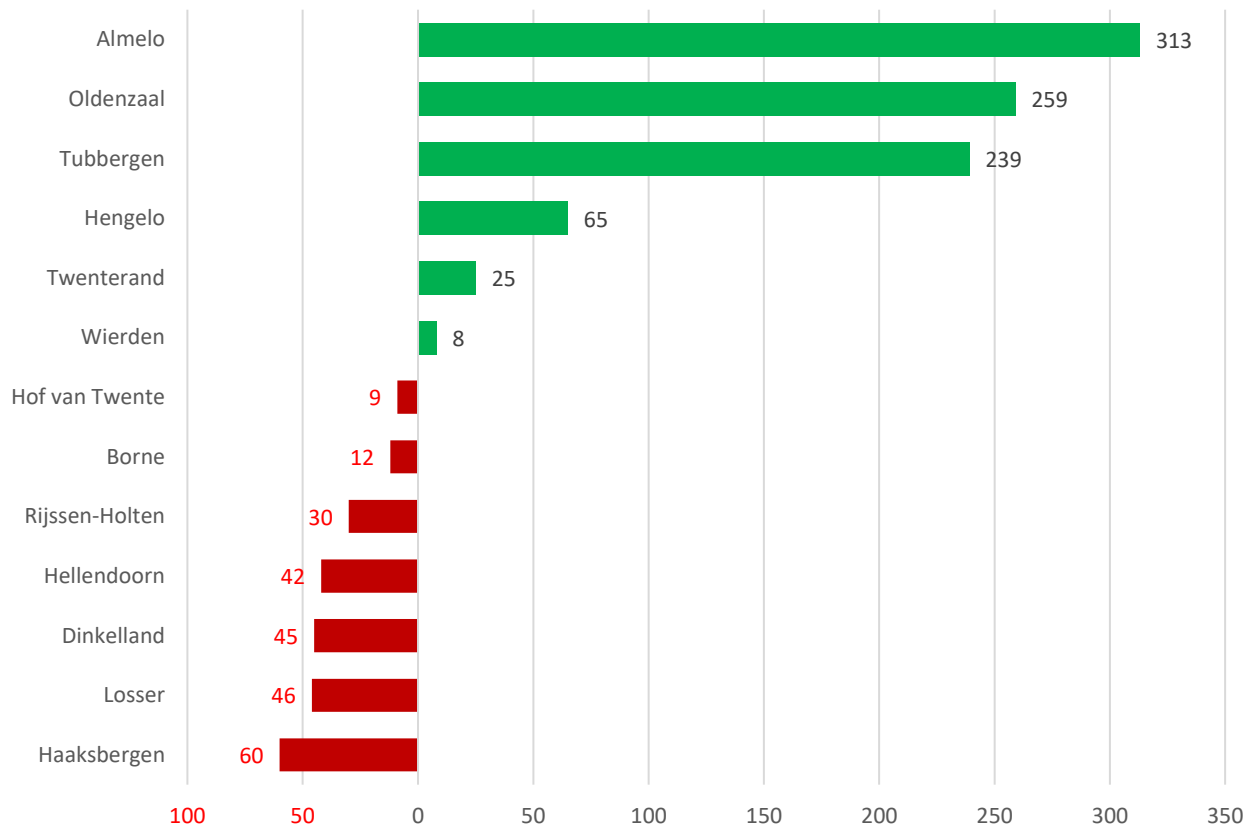
Figuur 2.16

Saldo aantal banen vestiging in Enschede versus vertrek uit Enschede van/naar Hengelo (2013-2022)

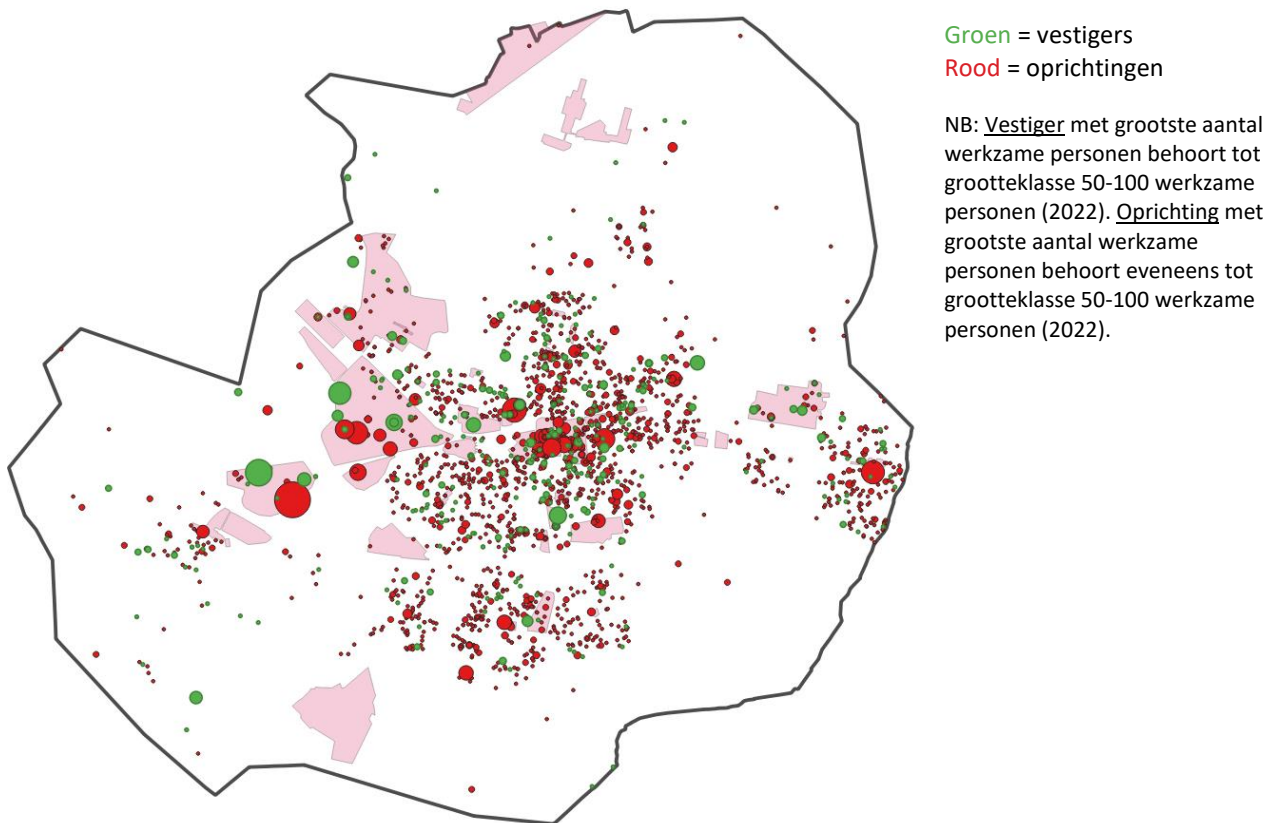

Figuur 2.17

Totaal saldo aantal banen vestiging in Enschede versus vertrek uit Enschede per gemeente (2013-2022)

Figuur 2.18 Nieuwe bedrijven, naar aantal banen (2021-2022)

Figuur 2.19 Niet meer aanwezige bedrijven, naar aantal banen (2021-2022)

Paars = vertrekkers
Roze = opheffingen

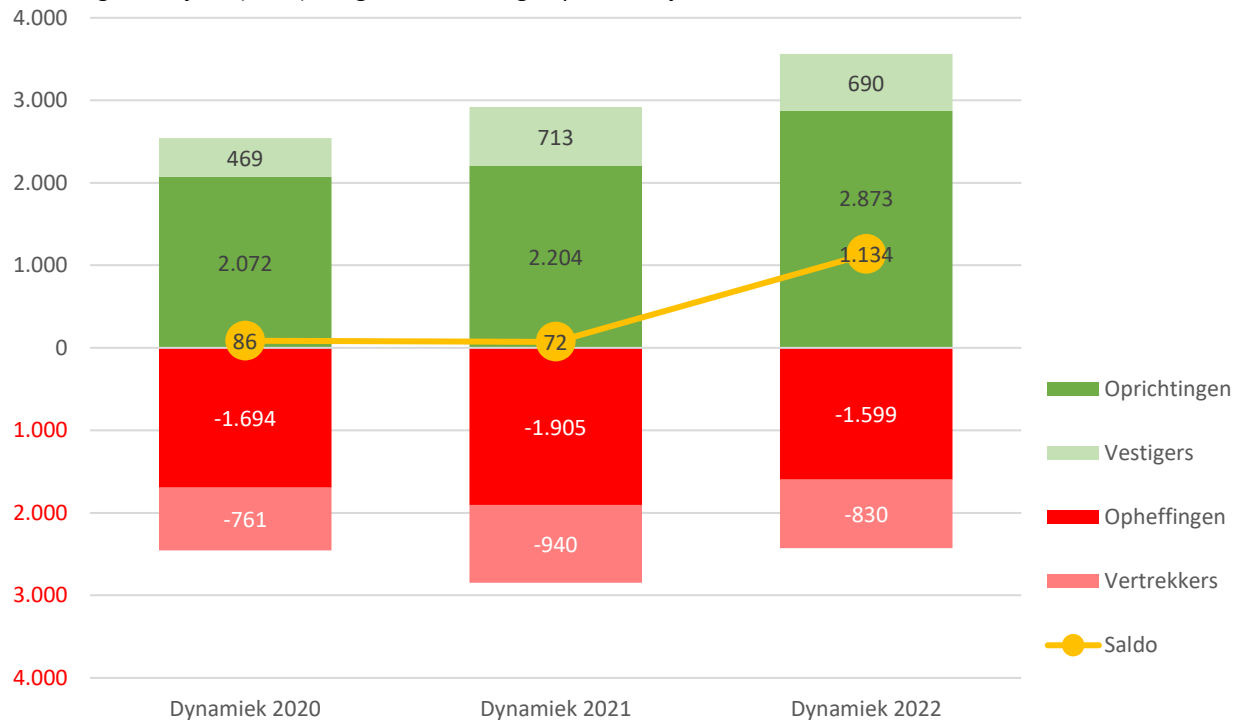
NB: Vertrekker met grootste aantal werkzame personen behoort tot grootteklasse 50-100 werkzame personen (2021). Opheffing met grootste aantal werkzame personen behoort eveneens tot grootteklasse 50-100 werkzame personen (2021).

Hoewel het werkgelegenheidssaldo van vestiging en vertrek net als de voorgaande twee jaren beperkt negatief is, is er een relatief groot positief saldo als de werkgelegenheidsbijdrage van oprichtingen wordt afgezet tegen die van opheffingen. Hierdoor is het totale mutatie-effect positief in 2021-2022. Het saldo is met +1.134 banen aanzienlijk groter dan in 2020 en 2021.

Bij zittende bedrijven (die zowel in 2021 als in 2022 gevestigd zijn in Enschede) is het aantal banen met 1.855 gestegen en nemen daarmee 62 procent van de Enschedese banengroei in 2022 voor rekening. De banengroei als gevolg van dynamiek in vestigingen 38 procent.

Figuur 2.20

Saldo aantal banen bij nieuwe bedrijven in Enschede (2022) versus aantal banen bij niet meer in Enschede aanwezige bedrijven (2021), vergeleken met afgelopen twee jaren.

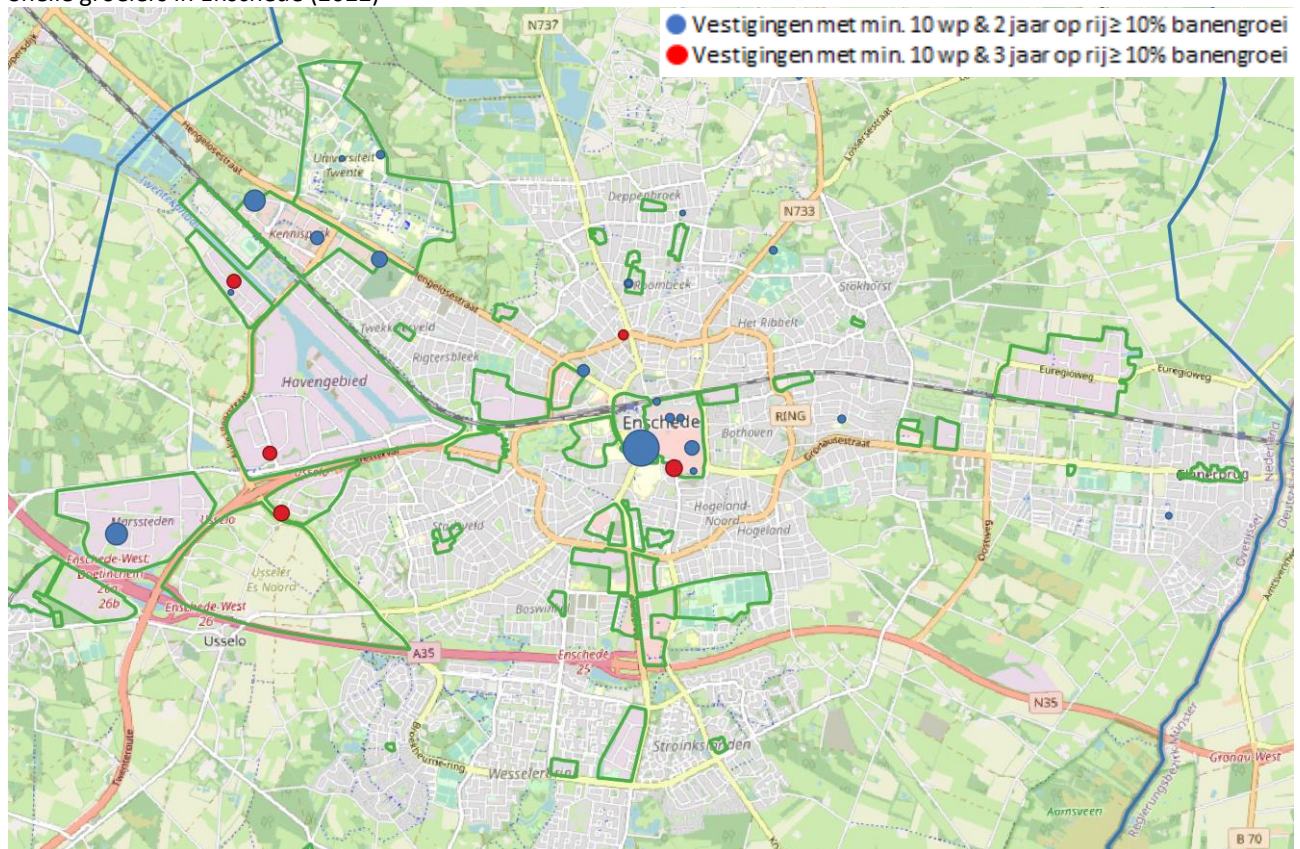
Aandeel ZZP'ers in dynamiek qua		
	banen	vestigingen
Oprichtingen	52%	83%
Vestigers	35%	70%
Opheffingen	42%	77%
Vertrekkers	47%	83%

Aantal vestigingen met min. 30 wp	
Oprichtingen	7
Vestigers	2
Opheffingen	3
Vertrekkers	2

Gemiddeld aantal banen per vestiging	
Oprichtingen	1,58
Vestigers	1,99
Opheffingen	1,81
Vertrekkers	1,78

In totaal zijn er in 2022 22 vestigingen met minimaal 10% banengroei in de afgelopen twee jaar, met minimaal 10 banen in 2020. Deze vestigingen zijn samen goed voor 1.840 banen in 2022. Daarnaast zijn er 5 vestigingen met minimaal 10% banengroei in de afgelopen drie jaar, met minimaal 10 banen in 2019. Deze 5 vestigingen zijn samen goed voor 280 banen in 2022.

Figuur 2.21
Snelle groeiers in Enschede (2022)

Nota bene: bij selectie van vestigingen is uitgangspunt dat deze in 2019 of 2020 minimaal 10 werkzame personen dienen te hebben en of laatste 3 jaar – 2019-2022 - minimaal jaarlijks 10% banengroei (rood) of laatste 2 jaar – 2020-2022 - minimaal jaarlijks 10% banengroei (blauw).

In 2018 en 2019 was de groei van het aantal vestigingen in Enschede (en ook in de regio Twente) relatief klein. Maar in de coronajaren nam de aanwas weer toe, waarna in 2022 de grootste groei in de afgelopen negen jaar is gerealiseerd. Gemiddeld is de groei in G40-gemeenten zelfs nog iets groter.

Waar in 2020 en 2021 de groei van het aantal vestigingen weer toenam, gold dat nog niet voor het aantal banen. In 2022 is er sprake van een forse banengroei in Enschede, welke verhoudingsgewijs ook iets groter is dan de landelijke en regionale werkgelegenheidstoename.

Tabel 2.3

Ontwikkeling aantal vestigingen, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede		Twente		G40-gemeenten		Nederland	
	abs.	% ontw.	abs.	% ontw.	abs.	% ontw.	abs.	% ontw.
2017	12.860		52.070		422.590		1.555.840	
2018	13.140	2,1%	53.010	1,8%	443.340	4,9%	1.623.870	4,4%
2019	13.380	1,9%	54.060	2,0%	465.290	5,0%	1.697.830	4,6%
2020	13.900	3,9%	56.160	3,9%	492.480	5,8%	1.783.130	5,0%
2021	14.440	3,9%	58.510	4,2%	516.360	4,8%	1.863.180	4,5%
2022	15.250	5,6%	61.360	4,9%	552.030	6,9%	1.975.140	6,0%

NB: % ontw. betreft de procentuele ontwikkeling t.o.v. voorgaande jaar

Tabel 2.4

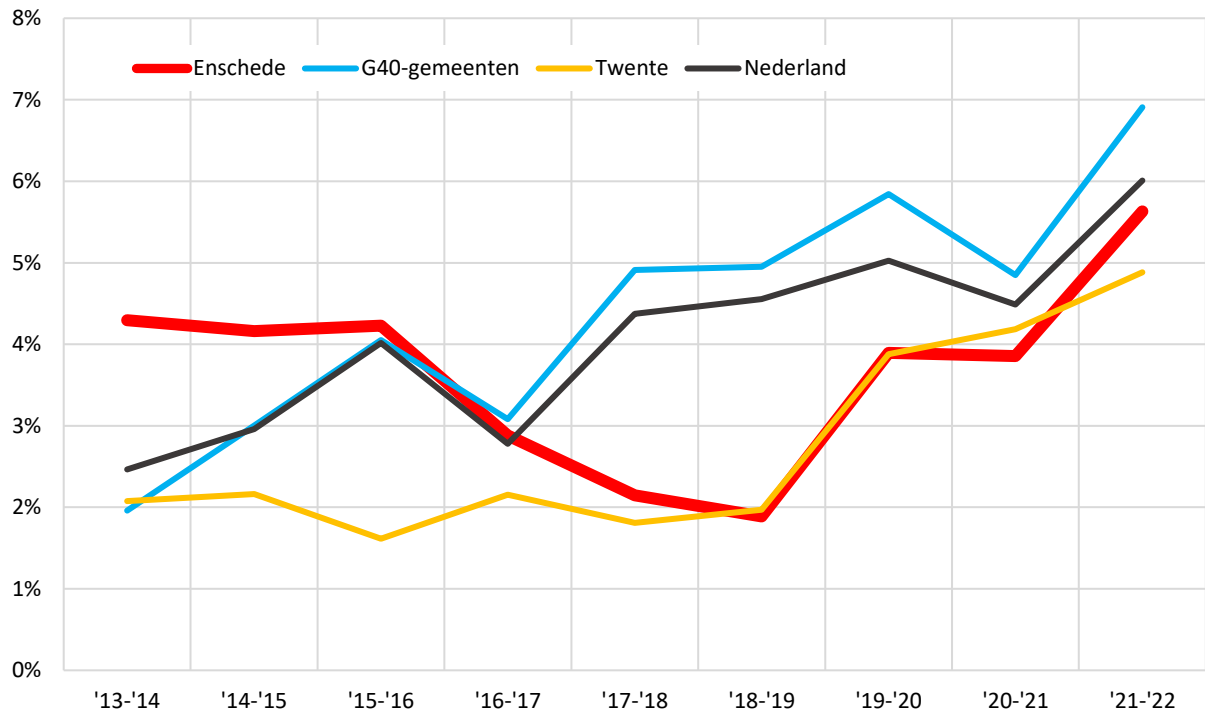
Ontwikkeling aantal banen, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede		Twente		G40-gemeenten		Nederland	
	abs.	% ontw.	abs.	% ontw.	abs.	% ontw.	abs.	% ontw.
2017	85.950		308.610		2.796.030		8.509.540	
2018	87.750	2,1%	317.390	2,8%	2.861.340	2,3%	8.703.730	2,3%
2019	90.080	2,7%	323.810	2,0%	2.922.990	2,2%	8.926.420	2,6%
2020	90.290	0,2%	325.460	0,5%	2.937.990	0,5%	8.989.580	0,7%
2021	90.260	0,0%	326.760	0,4%	2.978.130	1,4%	9.108.130	1,3%
2022	93.250	3,3%	336.670	3,0%	3.069.710	3,1%	9.369.760	2,9%

NB: % ontw. betreft de procentuele ontwikkeling t.o.v. voorgaande jaar

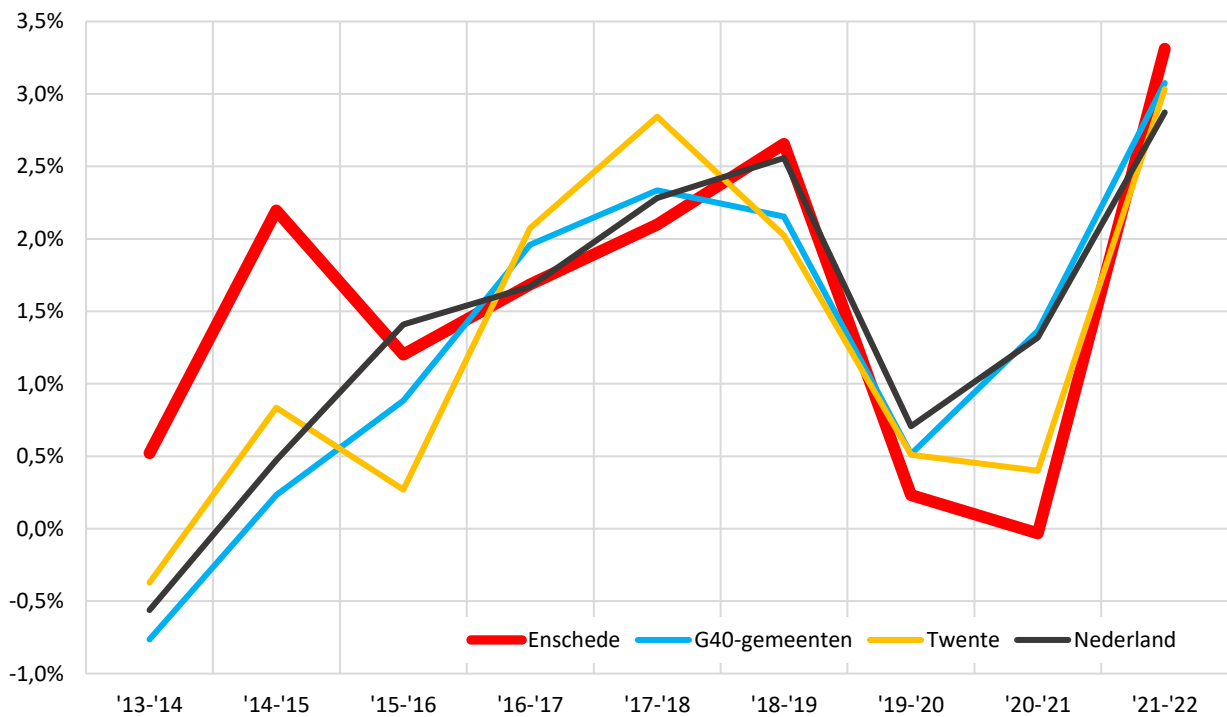
Figuur 2.22

Jaarlijkse procentuele ontwikkeling aantal vestigingen, Enschede vergeleken (2013-2022)

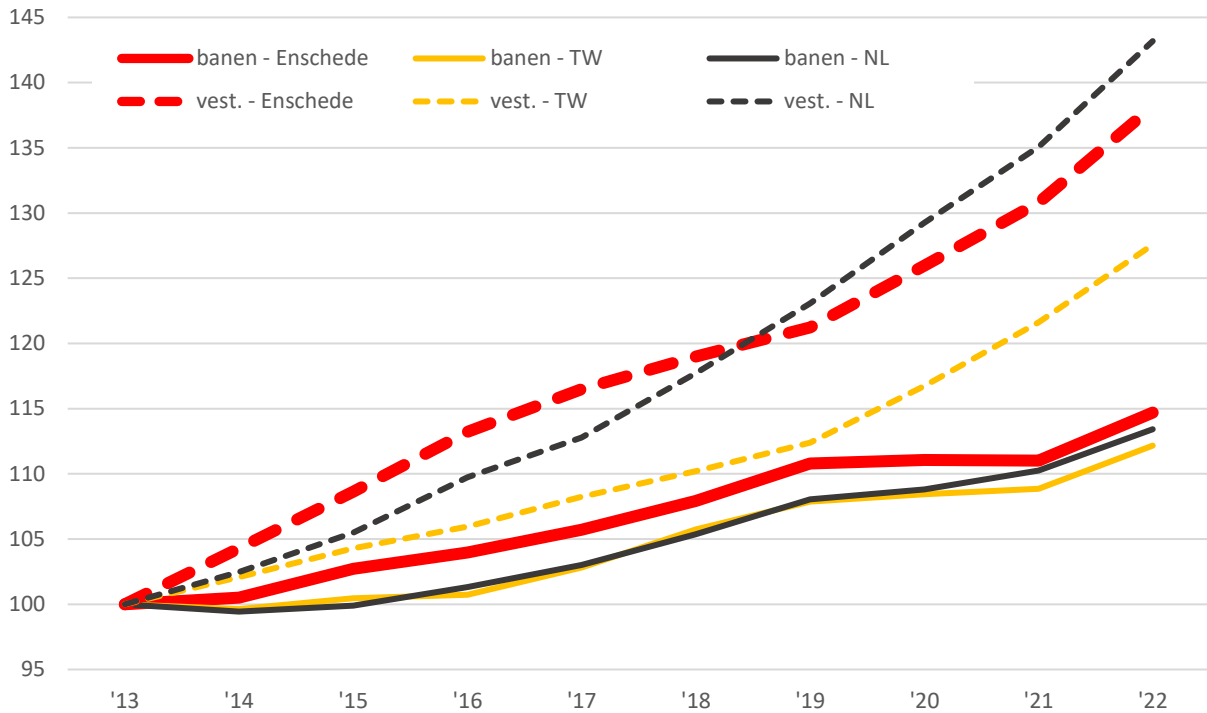
Figuur 2.23

Jaarlijkse procentuele ontwikkeling aantal banen, Enschede vergeleken (2013-2022)

Figuur 2.24

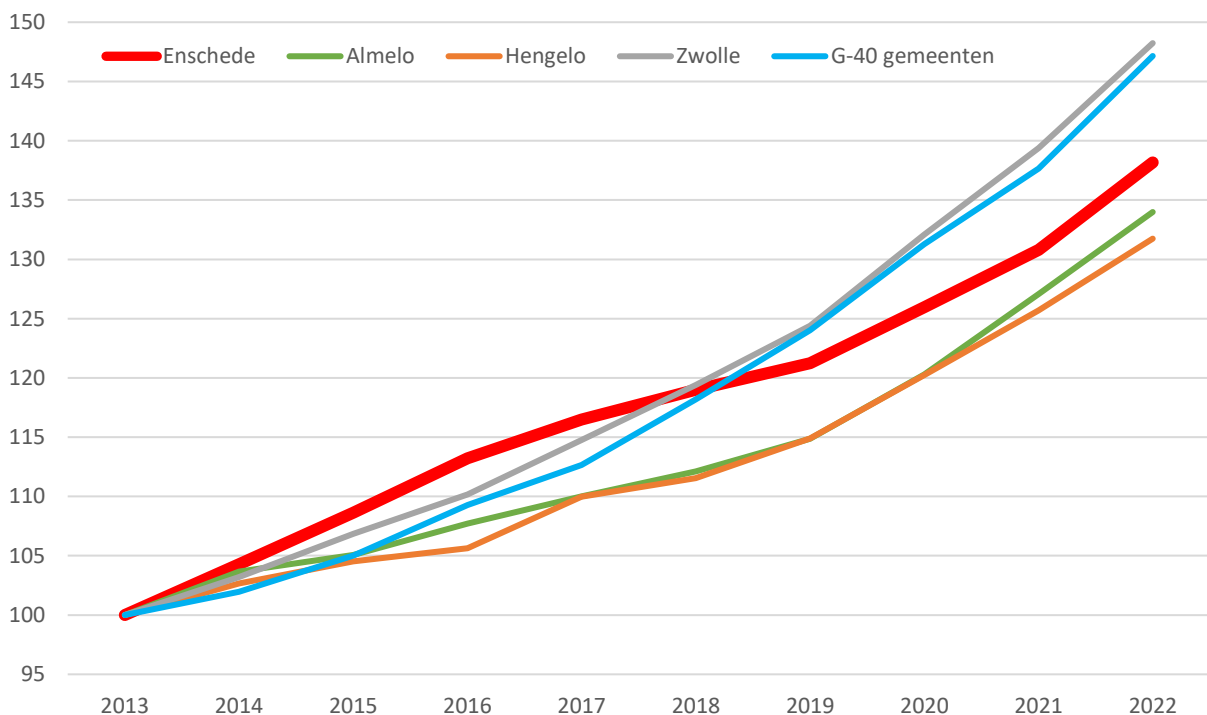
Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen en aantal vestigingen, Enschede, Twente en Nederland (2013-2022; 2013=100)

Vergeleken met Almelo en Hengelo heeft Enschede zich qua aantal vestigingen en aantal banen sinds 2013 sterk ontwikkeld. Zwolle heeft, in lijn met de G40-gemeenten, ten opzichte van Enschede wel een sterkere toename van het aantal vestigingen. Qua banen heeft Enschede tussen 2013 en 2022 een groei die vergelijkbaar is met Zwolle.

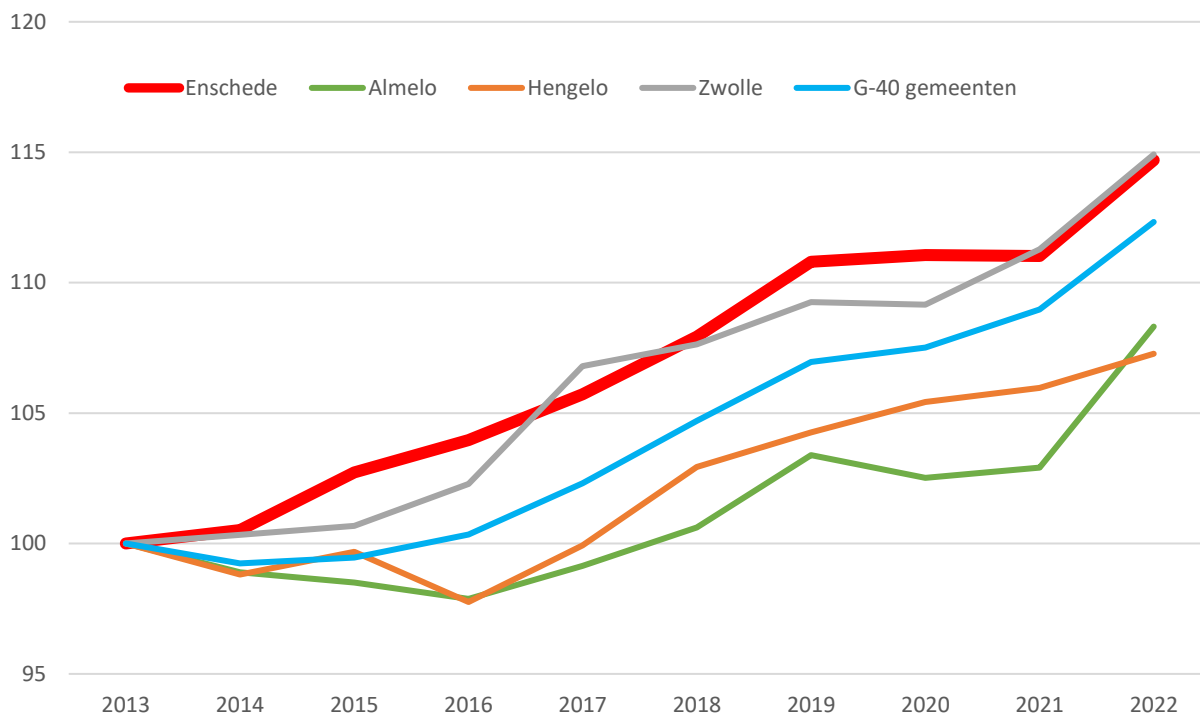
Figuur 2.25

Geïndexeerde ontwikkeling aantal vestigingen, Enschede vergeleken (2013-2022; 2013=100)

Figuur 2.26

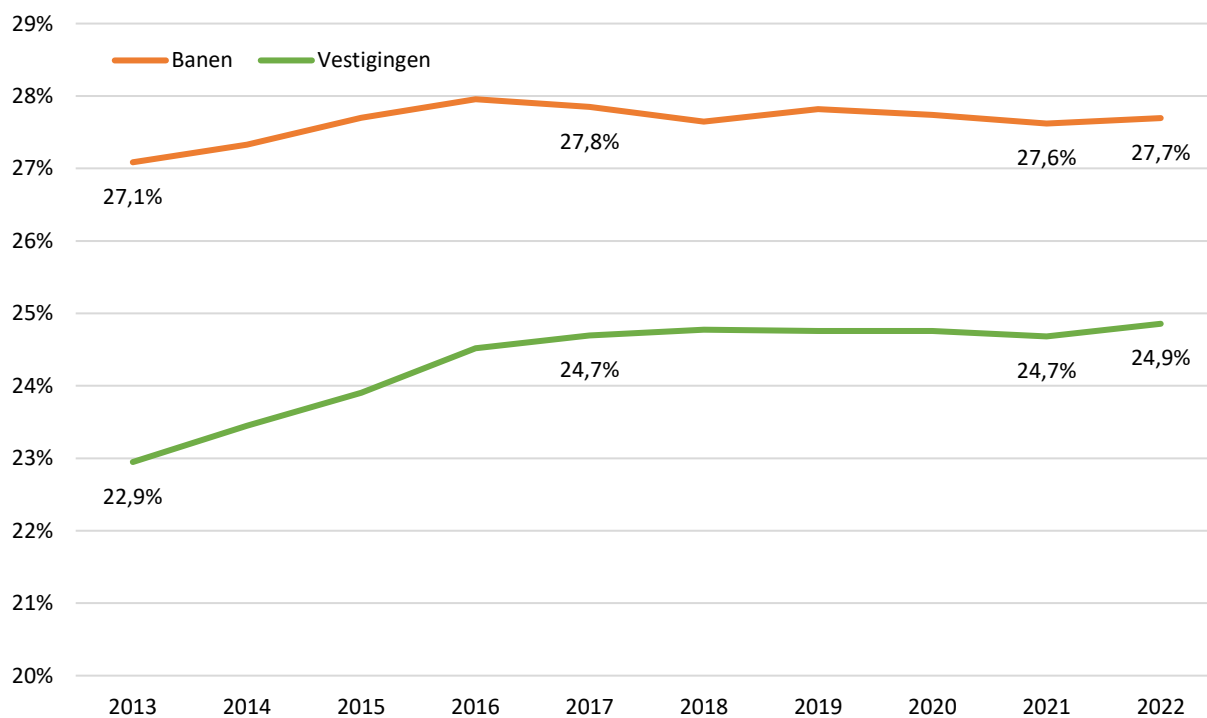
Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen, Enschede vergeleken (2013-2022; 2013=100)

Enschede herbergt 28 procent van het aantal banen in Twente en 25 procent van het aantal vestigingen. Door de sterke groei van vestigingen en banen in het afgelopen jaar is het regio-aandeel licht toegenomen.

Figuur 2.27

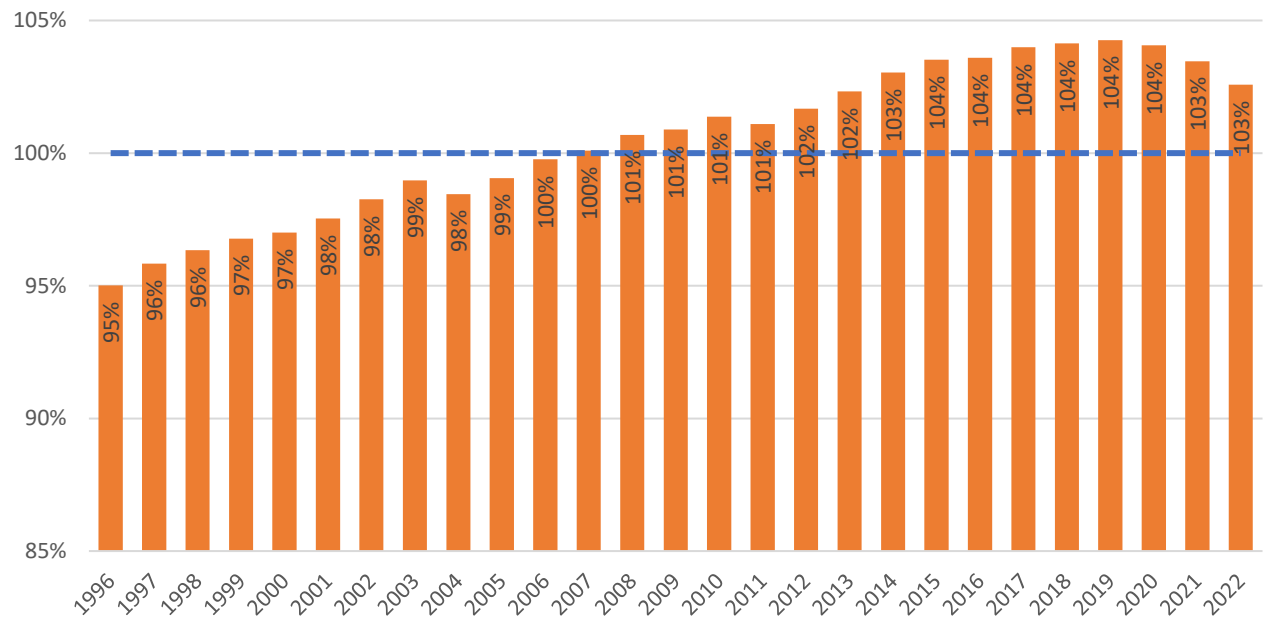
Aandeel van Enschede in totaal aantal banen en aantal vestigingen in Twente (2013-2022)

De conjunctuurgevoeligheid van de Enschedese werkgelegenheid is ook in 2022 licht afgenomen.

Figuur 2.28

Ontwikkeling mate van conjunctuurgevoeligheid Enschedese werkgelegenheidsstructuur (1996-2022)

Nota bene: Door vermenigvuldiging van de Enschedese werkgelegenheid per bedrijfssector met de conjunctuurindicatoren van het ROA ontstaat een fictief voor conjunctuur gewogen aantal banen (sectoren met een hoge conjunctuurgevoeligheid zijn o.a. Verhuur en overige zakelijke dienstverlening, Informatie en communicatie en Energie; sectoren met een lage conjunctuurgevoelig zijn o.a. Onderwijs, Landbouw en Voedings- en Genotmiddelenindustrie). Door deze vervolgens weer te relateren aan het werkelijke aantal banen in Enschede ontstaat aanvullend inzicht in de conjunctuurgevoeligheid van de Enschedese werkgelegenheidsstructuur. Bij een ratio onder 100% is de totale werkgelegenheid in Enschede minder conjunctuurgevoelig en bij ratio boven de 100% meer conjunctuurgevoelig.

2.2 Grootteklasse

Na een afname in 2020 is in 2021 en 2022 het aantal vestigingen met 100-250 werkzame personen weer gestegen. Groei van het aantal vestigingen wordt vooral gedragen door meer ZZP'ers. Ten opzichte van 2021 is in alle grootteklassen het aantal vestigingen toegenomen, met uitzondering van het aantal vestigingen met minimaal 250 banen. Bij de werkgelegenheid is het beeld vergelijkbaar, met werkgelegenheids groei in alle klassen behalve bij de vestigingen met minimaal 250 werkzame personen. In het afgelopen jaar hebben vooral kleine en middelgrote vestigingen bijgedragen aan de Enschedese banengroei.

Ondanks de banenkrimp is in totaal nog 29 procent van de banen te vinden bij 0,2 procent van de vestigingen, namelijk in vestigingen met minimaal 250 werkzame personen. Andersom bestaat 67 procent van de vestigingen uit ZZP'ers, samen goed voor 11 procent van het aantal banen in Enschede.

Vergeleken met gemiddeld bij G40-gemeenten wijkt de verdeling van het aantal banen naar grootteklasse weinig af. Het werkgelegenheidsaandeel van de grootteklasse 250+ werkzame personen is in Enschede met 5 procentpunt teruggelopen tussen 2017 en 2022, terwijl deze in G40-gemeenten gelijk is gebleven.

Tabel 2.5

Ontwikkeling aantal vestigingen naar grootteklasse, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	% ONTW. '17 – '22	% ONTW. '21 – '22
Geen werkzame personen	66	42	45	-31,8%	7,1%
ZZP (1 wp)	8.066	9.582	10.250	27,1%	7,0%
Micro (2-10 wp)	3.547	3.596	3.680	3,7%	2,3%
Klein (10-50 wp)	942	969	1.003	6,5%	3,5%
Middelgroot (50-100 wp)	121	130	151	24,8%	16,2%
Groot (100-250 wp)	79	80	87	10,1%	8,8%
Grootst (250 en meer wp)	38	41	37	-2,6%	-9,8%
Totaal	12.859	14.440	15.253	18,6%	5,6%

NB: vestigingen zonder werkzame personen zijn onder meer vestigingen die tijdelijk bijvoorbeeld door omstandigheden (zoals brand) geen werkzame personen hebben en vestigingen waarbij werkzame personen elders geregistreerd staan, bijvoorbeeld bij moederbedrijf/hoofdkantoor en geen verder verbijzondering mogelijk is.

Tabel 2.6

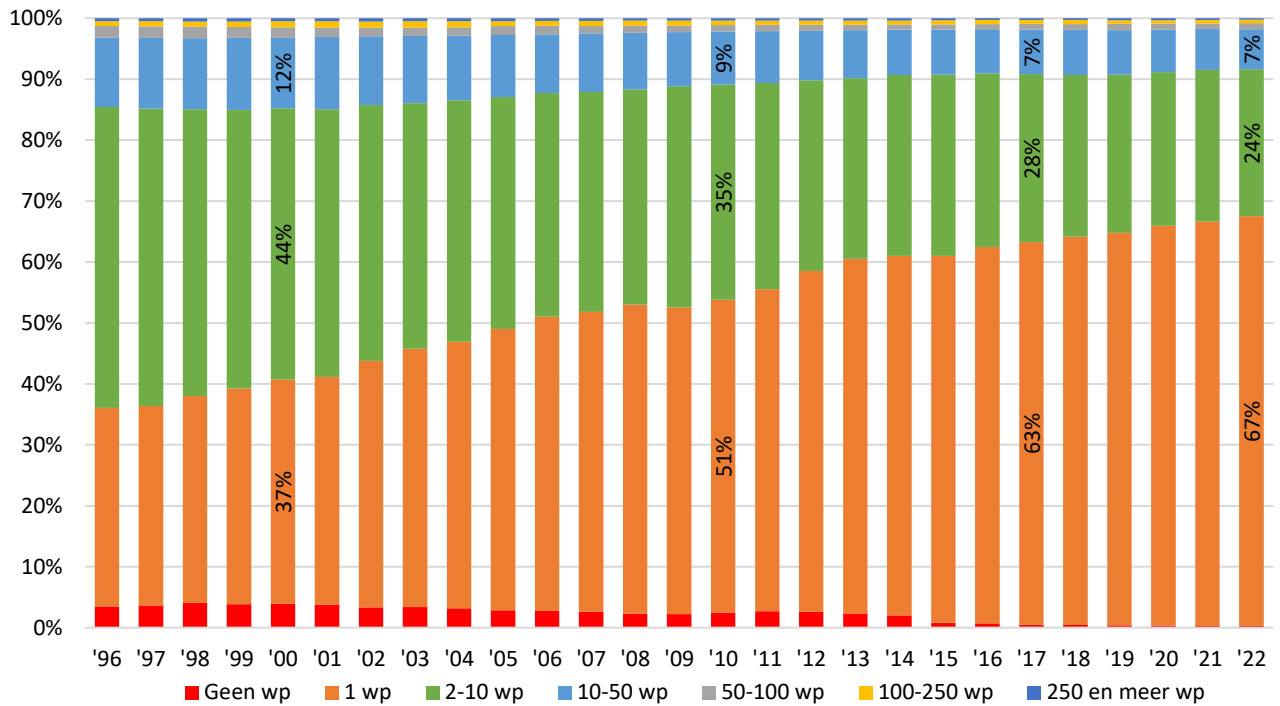
Ontwikkeling aantal banen naar grootteklasse, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	% ONTW. '17 – '22	% ONTW. '21 – '22
ZZP (1 wp)	8.070	9.580	10.250	27,1%	7,0%
Micro (2-10 wp)	13.200	13.580	13.650	3,4%	0,5%
Klein (10-50 wp)	18.540	19.240	19.760	6,6%	2,7%
Middelgroot (50-100 wp)	7.950	8.790	10.080	26,8%	14,6%
Groot (100-250 wp)	12.090	11.570	12.940	7,0%	11,8%
Grootst (250 en meer wp)	26.100	27.490	26.580	1,8%	-3,3%
Totaal	85.950	90.260	93.250	8,5%	3,3%

NB: vestigingen zonder werkzame personen zijn onder meer vestigingen die tijdelijk bijvoorbeeld door omstandigheden (zoals brand) geen werkzame personen hebben en vestigingen waarbij werkzame personen elders geregistreerd staan, bijvoorbeeld bij moederbedrijf/hoofdkantoor en geen verder verbijzondering mogelijk is.

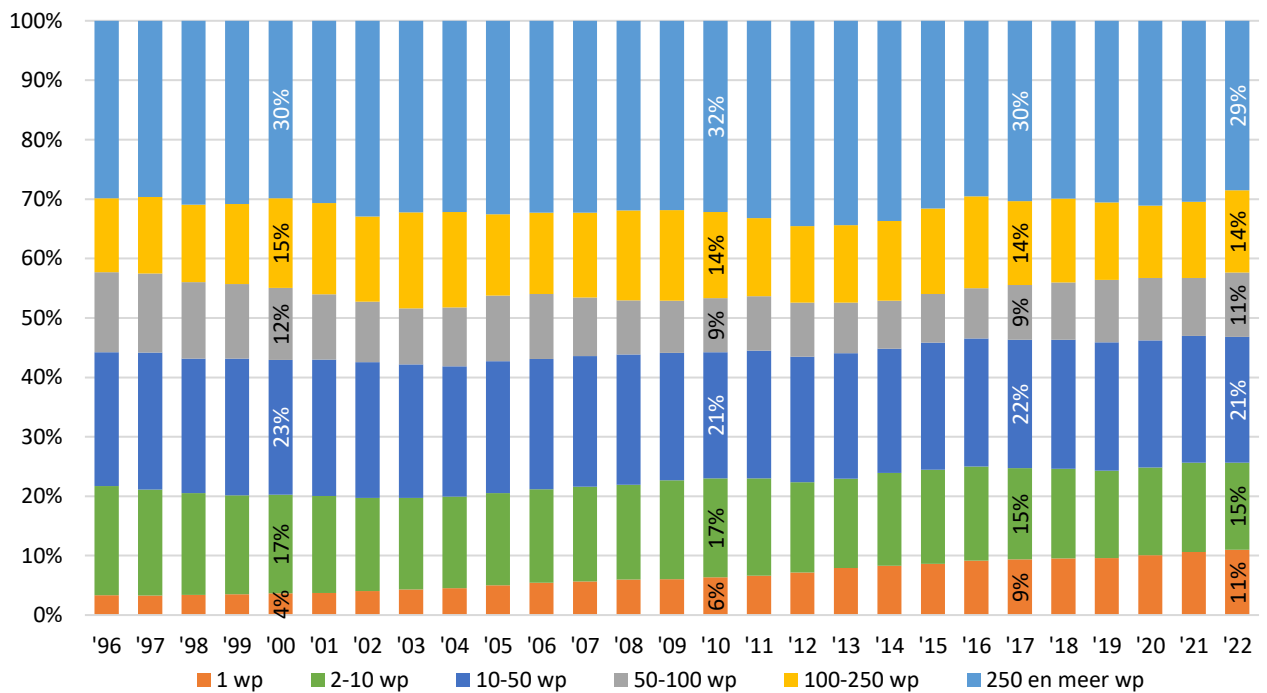
Figuur 2.29

Procentuele verdeling aantal vestigingen naar grootteklasse, Enschede (1996-2022)

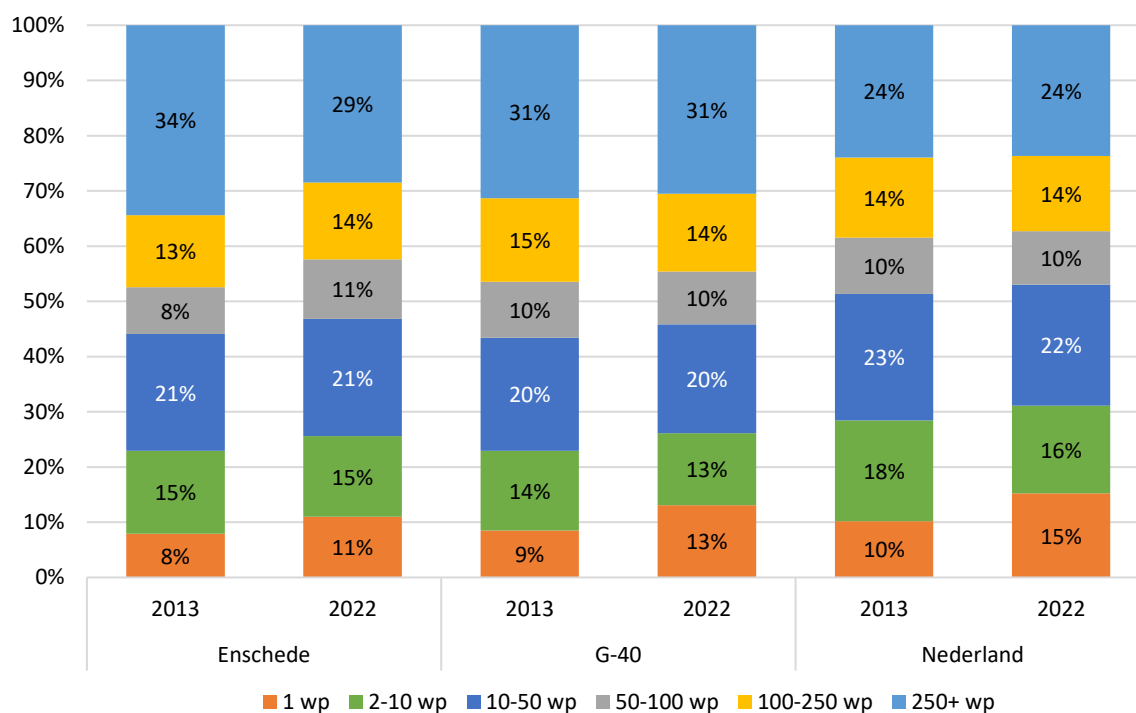
Figuur 2.30

Procentuele verdeling aantal banen naar grootteklasse, Enschede (1996-2022)

Figuur 2.31

Procentuele verdeling aantal banen naar grootteklasse, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

Tabel 2.7

Procentuele ontwikkeling aantal banen naar grootteklasse, Enschede vergeleken (2013-2022 en 2021-2022)

	% ontw. '13-'22			% ontw. '21-'22		
	Enschede	G-40	Nederland	Enschede	G-40	Nederland
1 wp	59%	73%	69%	7,0%	9,0%	8,1%
2-10 wp	12%	1%	-1%	0,5%	0,9%	0,4%
10-50 wp	15%	8%	9%	2,7%	3,4%	2,6%
50-100 wp	46%	6%	7%	14,6%	3,9%	4,2%
100-250 wp	22%	5%	6%	11,8%	1,1%	1,0%
250+ wp	-5%	9%	12%	-3,3%	2,1%	2,2%
Totaal	15%	12%	13%	3,3%	3,1%	2,9%

Tabel 2.8

Ontwikkeling aantal banen naar grootteklasse en grote/kleine baan, Enschede

	2022		% verdeling 2017		% verdeling 2021		% verdeling 2022		% ontw. 2021-2022	
	grote	kleine	grote	kleine	grote	kleine	grote	kleine	grote	kleine
1 wp	7.520	2.730	74%	26%	73%	27%	73%	27%	8%	5%
2-10 wp	11.450	2.200	82%	18%	83%	17%	84%	16%	1%	-4%
10-50 wp	16.870	2.890	85%	15%	86%	14%	85%	15%	2%	6%
50-100 wp	8.340	1.730	82%	18%	84%	16%	83%	17%	12%	26%
100-250 wp	10.820	2.120	82%	18%	80%	20%	84%	16%	17%	-8%
250 e.m. wp	22.930	3.650	85%	15%	86%	14%	86%	14%	-4%	-2%
Totaal	77.920	15.330	83%	17%	83%	17%	84%	16%	4%	2%

Nota bene: Grote banen: gemiddeld 12 uur of meer per week werkzaam (fulltime);
 Kleine banen: gemiddeld minder dan 12 uur per week werkzaam (parttime).

Een groot deel van ZZP'ers is actief in zakelijke dienstverlening, zorg of detailhandel (o.a. webwinkels). Het aandeel van ZZP'ers in de totale werkgelegenheid per sector is grootst in de overige dienstverlening de cultuur, sport en recreatie en de bouw. In overige dienstverlening is het werkgelegenheidsaandeel van ZZP'ers toegenomen van 33 procent in 2021 naar 40 procent in 2022, wat verklaard wordt door een lichte toename van het aantal ZZP'ers bij een afnemende werkgelegenheid in deze sector.

Tabel 2.9

Ontwikkeling aantal vestigingen met 1 werkzaam persoon naar sector, Enschede (2000, 2011 en 2022)

	absoluut			procentuele verdeling		
	2000	2011	2022	2000	2011	2022
Landbouw	50	70	80	2%	1%	1%
Industrie	120	200	380	4%	4%	4%
Bouwnijverheid	170	530	890	6%	10%	9%
Groothandel	350	480	490	13%	9%	5%
Detailhandel	420	710	1.310	15%	13%	13%
Vervoer en opslag	40	80	190	1%	1%	2%
Horeca	70	80	200	2%	1%	2%
Informatie en communicatie	170	480	720	6%	9%	7%
Financiële instellingen	80	50	60	3%	1%	1%
Zakelijke dienstverlening	650	1.430	2.660	24%	26%	26%
Openbaar bestuur	0	0	0	0%	0%	0%
Onderwijs	90	230	670	3%	4%	7%
Gezondheids- en welzijnszorg	130	330	1.190	5%	6%	12%
Cultuur, sport en recreatie	150	360	700	5%	7%	7%
Overige dienstverlening	250	400	710	9%	7%	7%
Totaal	2.720	5.430	10.250	100%	100%	100%

Tabel 2.10

Aandeel ZZP'ers op totaal aantal vestigingen per sector, Enschede (2000, 2011, 2021 en 2022)

	2000	2011	2020	2021
Landbouw	16%	28%	47%	44%
Industrie	25%	38%	52%	54%
Bouwnijverheid	42%	69%	78%	79%
Groothandel	49%	58%	58%	56%
Detailhandel	28%	39%	55%	56%
Vervoer en opslag	25%	41%	61%	65%
Horeca	17%	19%	34%	36%
Informatie en communicatie	57%	66%	71%	73%
Financiële instellingen	36%	34%	44%	42%
Zakelijke dienstverlening	48%	62%	74%	75%
Openbaar bestuur	0%	0%	0%	0%
Onderwijs	31%	47%	73%	74%
Gezondheids- en welzijnszorg	25%	38%	65%	66%
Cultuur, sport en recreatie	55%	69%	82%	80%
Overige dienstverlening	58%	64%	78%	78%
Totaal	37%	53%	66%	67%

Tabel 2.11

Aandeel ZZP'ers op totaal aantal banen per sector, Enschede (2000, 2011, 2021 en 2022)

	2000	2011	2021	2022
Landbouw	6%	11%	18%	16%
Industrie	1%	3%	5%	5%
Bouwnijverheid	5%	18%	24%	25%
Groothandel	9%	11%	10%	9%
Detailhandel	5%	7%	12%	13%
Vervoer en opslag	1%	3%	7%	9%
Horeca	3%	3%	5%	5%
Informatie en communicatie	9%	19%	16%	17%
Financiële instellingen	3%	3%	4%	4%
Zakelijke dienstverlening	7%	11%	15%	16%
Openbaar bestuur	0%	0%	0%	0%
Onderwijs	1%	3%	6%	6%
Gezondheids- en welzijnszorg	1%	2%	6%	6%
Cultuur, sport en recreatie	10%	19%	33%	31%
Overige dienstverlening	15%	21%	33%	40%
Totaal	4%	7%	11%	11%

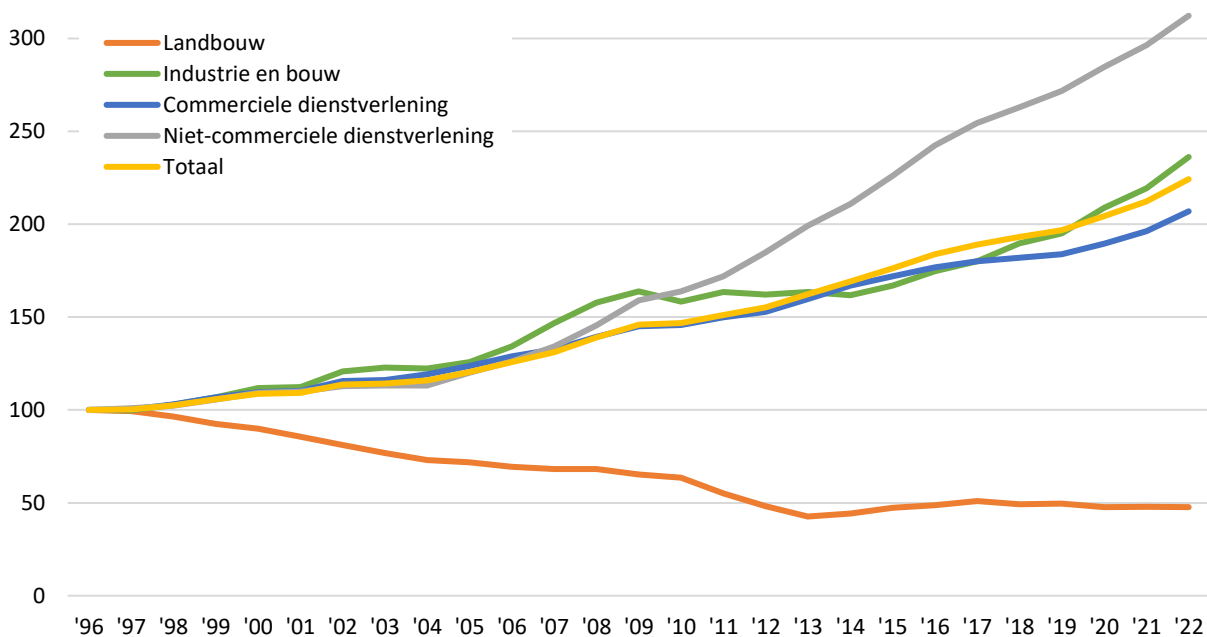
Tabel 2.12

Tien grootste vestigingen in Enschede

	Werkgever	Grootteklasse
1	Universiteit Twente	1.000 en meer werkzame personen
2	Medisch Spectrum Twente	1.000 en meer werkzame personen
3	Saxion Hogeschool Enschede	1.000 en meer werkzame personen
4	Gemeente Enschede	1.000 en meer werkzame personen
5	Stichting 'De Twentse Zorgcentra'	800 t/m 999 werkzame personen
6	Zorggroep Manna, afd. thuiszorg	800 t/m 999 werkzame personen
7	Districtsbureau Zuid-Twente Regio Politie Twente	500 t/m 799 werkzame personen
8	Stichting De Posten	500 t/m 799 werkzame personen
9	Apollo Tyres (NL) B.V.	500 t/m 799 werkzame personen
10	Grolsche Bierbrouwerij Nederland B.V.	500 t/m 799 werkzame personen

2.3 Sectorstructuur

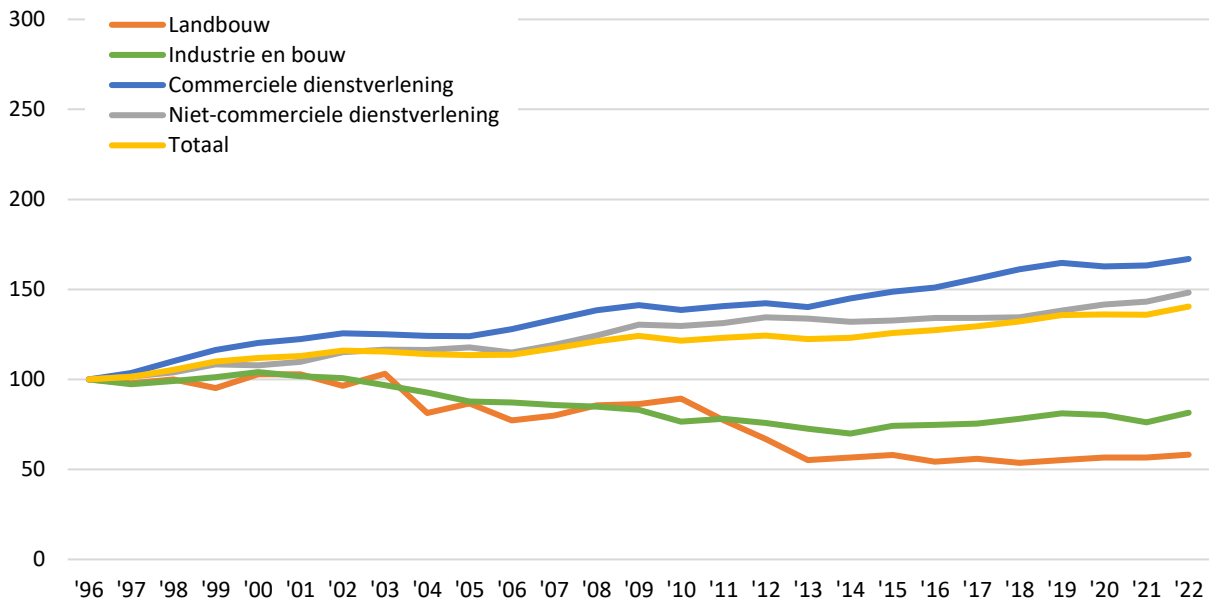
Sinds 1996 is Enschedese werkgelegenheid in de commerciële dienstverlening met 67 procent en niet-commerciële dienstverlening met 48 procent gestegen. Het aantal banen in de Enschedese industrie en bouw ligt 18 procent onder het niveau van 1996. In de niet-commerciële dienstverlening is het aantal vestigingen meer dan verdrievoudigd, wat mede samenhangt met de doorgroei van het aantal ZZP-ers in onder meer de overige dienstverlening. Het aantal landbouw-vestigingen is gehalveerd. De totale werkgelegenheid is tussen 1996 en 2022 met 40 procent gegroeid.

Figuur 2.32Geïndexeerde ontwikkeling aantal **vestigingen** naar sectorgroep³, Enschede (1996=100)

³ Indeling: zie bijlage 2.

Figuur 2.33

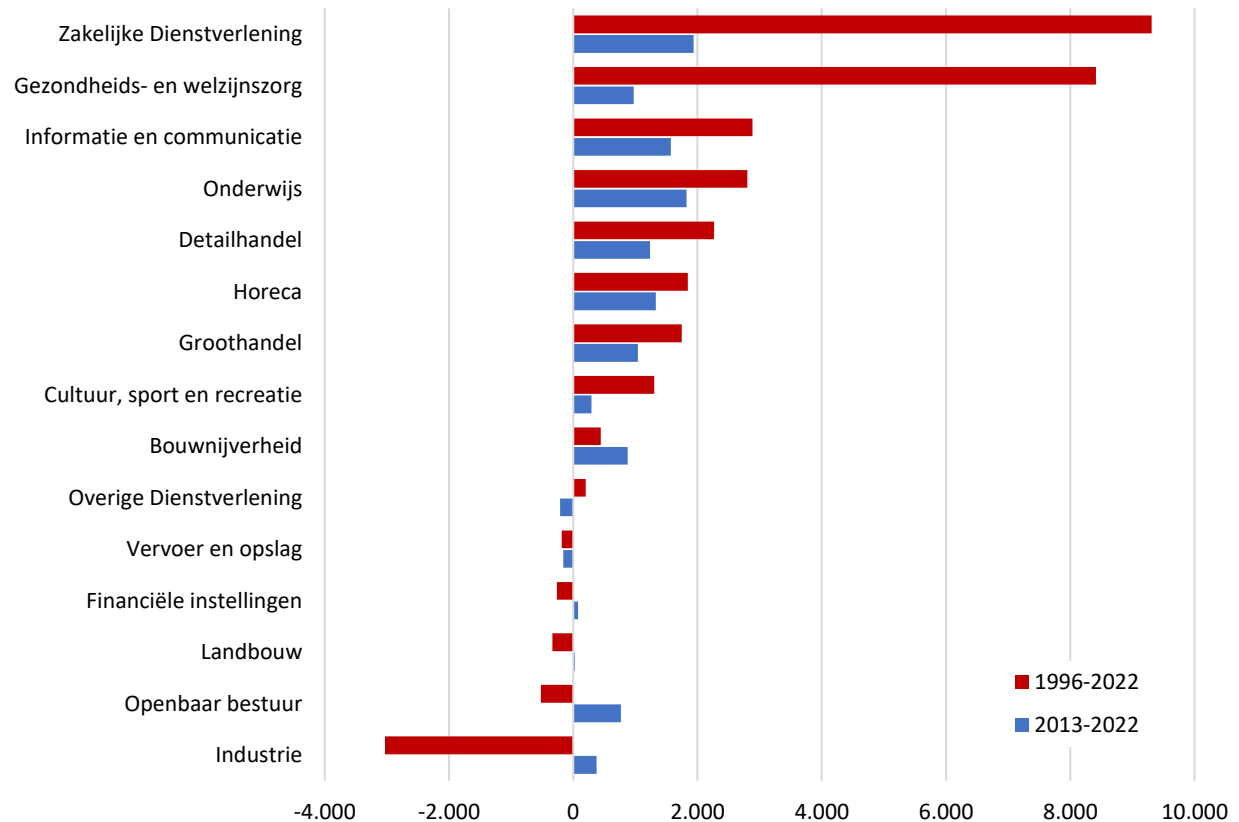
Geïndexeerde ontwikkeling aantal **banen** naar sectorgroep, Enschede (1996=100)

In de afgelopen 27 jaar hebben vooral de zakelijke dienstverlening en de gezondheidszorg bijgedragen aan de doorgroei van de werkgelegenheid in Enschede. Deze sectoren hebben de krimp in de industrie gecompenseerd. Tussen 2013 en 2022 is er sprake van een meer diverse werkgelegenheidsontwikkeling.

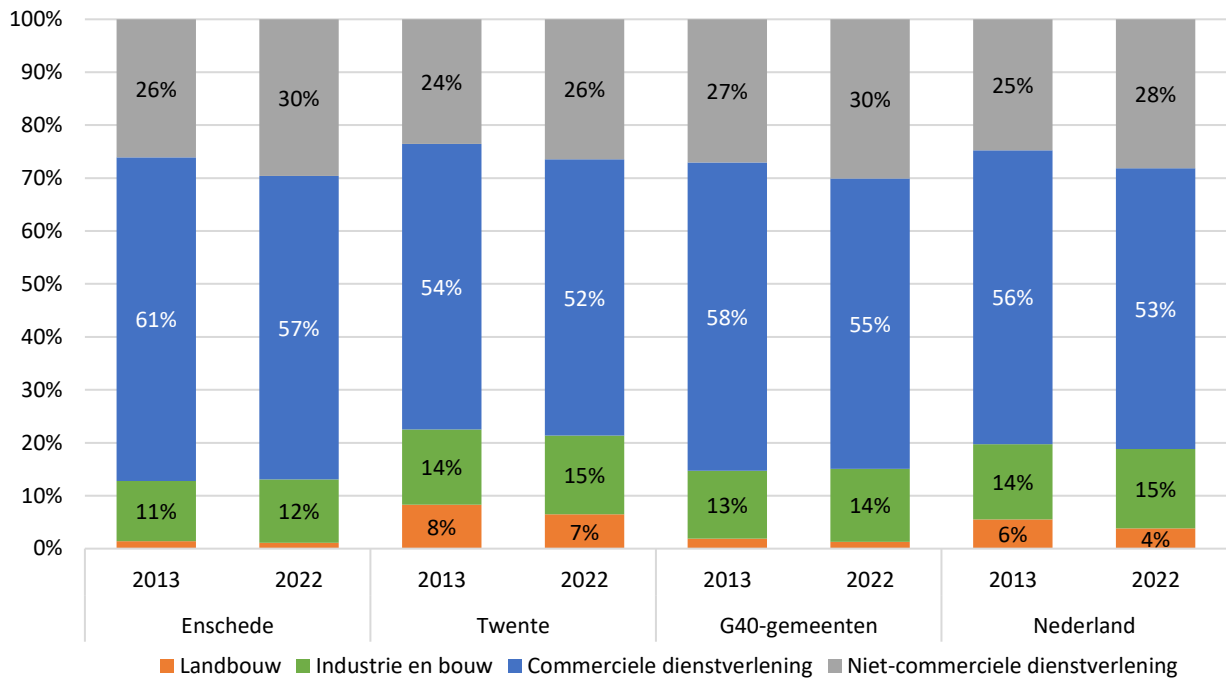
Figuur 2.34

Absolute ontwikkeling aantal banen, naar sector, Enschede (1996-2022 en 2013-2022)

Figuur 2.35

Procentuele verdeling aantal vestigingen, naar sectorgroep, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

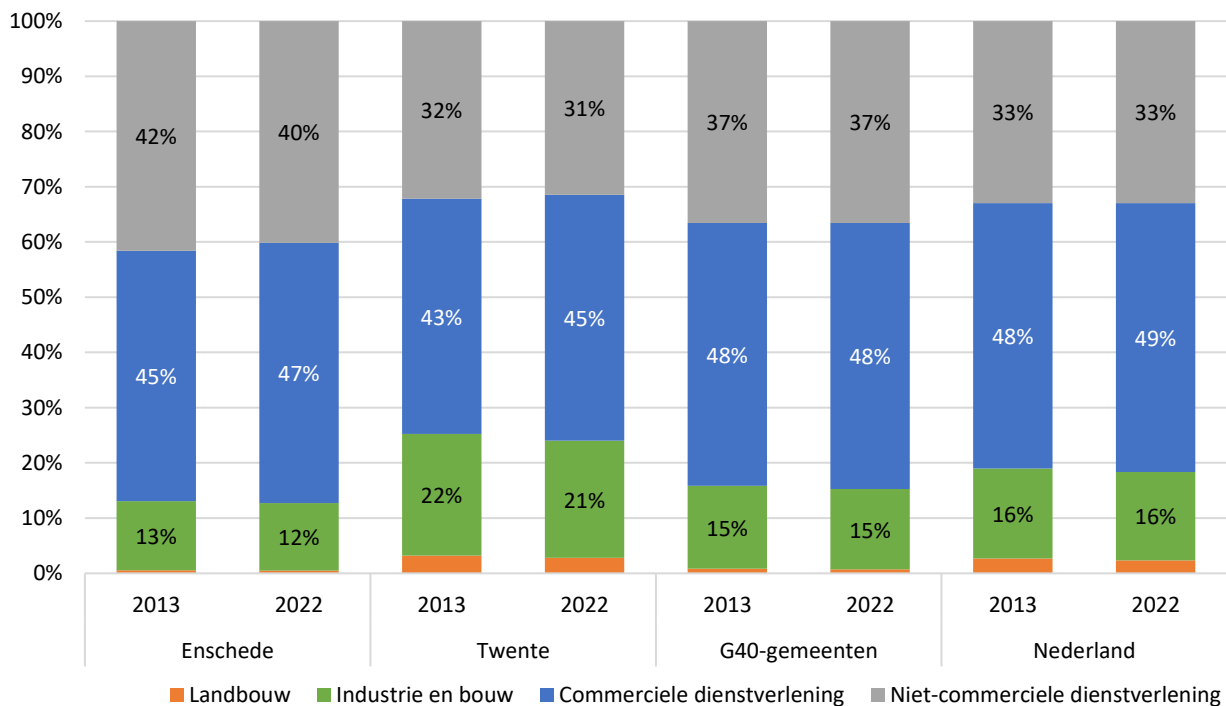

Qua verdeling van het aantal vestigingen en banen over de verschillende sectoren wijkt de Enschedese structuur enigszins af van het regionale en landelijke beeld, met minder industrie en bouw en meer zakelijke dienstverlening, onderwijs en zorg.

De regionale werkgelegenheidsfunctie van Enschede is het sterkst in de sectoren financiële instellingen en informatie en communicatie. Bijna de helft van het aantal banen in deze Twentse sectoren is te vinden in Enschede. Het aandeel in de regionale werkgelegenheid is het kleinste in de industrie, bouw en landbouw.

Figuur 2.36

Procentuele verdeling aantal banen, naar sectorgroep, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

Tabel 2.13

Procentuele ontwikkeling aantal banen naar sectorgroep, Enschede vergeleken (2013-2022)

	Landbouw	Industrie en bouw	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
Enschede	5%	12%	19%	11%
Almelo	11%	12%	15%	-1%
Hengelo	17%	8%	14%	-1%
Zwolle	-1%	13%	15%	16%
Twente	-1%	8%	17%	10%
G-40	-3%	9%	14%	12%
Nederland	-1%	11%	15%	13%

Tabel 2.14

Procentuele ontwikkeling aantal banen naar sectorgroep, Enschede vergeleken (2021-2022)

	Landbouw	Industrie en bouw	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
Enschede	2,9%	6,9%	2,2%	3,5%
Almelo	5,2%	7,2%	4,5%	4,6%
Hengelo	4,5%	-1,1%	1,3%	2,9%
Zwolle	11,5%	2,6%	3,0%	3,7%
Twente	1,5%	2,3%	3,0%	3,8%
G-40	0,0%	3,5%	2,9%	3,2%
Nederland	-0,3%	3,0%	2,8%	3,1%

Tabel 2.15

Aantal en aandeel vestigingen naar sector, Enschede vergeleken (2022)

	ENSCHEDÉ		TWENTE		G-40		NEDERLAND	
	Abs.	% totaal	Abs.	% totaal	Abs.	% totaal	Abs.	% totaal
Landbouw	170	1%	3.990	7%	7.150	1%	75.970	4%
Industrie	700	5%	3.250	5%	20.440	4%	80.460	4%
Bouw	1.120	7%	5.860	10%	55.640	10%	215.640	11%
Groothandel	880	6%	3.790	6%	22.430	4%	83.220	4%
Detailhandel	2.340	15%	8.760	14%	65.410	12%	218.460	11%
Vervoer en opslag	300	2%	1.140	2%	15.850	3%	57.990	3%
Horeca	560	4%	1.990	3%	19.580	4%	71.060	4%
Informatie en communicatie	990	7%	2.950	5%	34.570	6%	108.710	6%
Financiële instellingen	150	1%	510	1%	4.240	1%	16.430	1%
Zakelijke dienstverlening	3.530	23%	12.910	21%	140.780	26%	491.630	25%
Openbaar bestuur	30	0%	70	0%	880	0%	3.290	0%
Onderwijs	910	6%	3.200	5%	36.610	7%	117.910	6%
Gezondheids- en welzijnszorg	1.790	12%	6.750	11%	65.710	12%	215.220	11%
Cultuur, sport en recreatie	870	6%	2.390	4%	32.650	6%	111.890	6%
Overige dienstverlening	920	6%	3.810	6%	30.100	5%	107.260	5%
Totaal	15.250	100%	61.360	100%	552.030	100%	1.975.140	100%

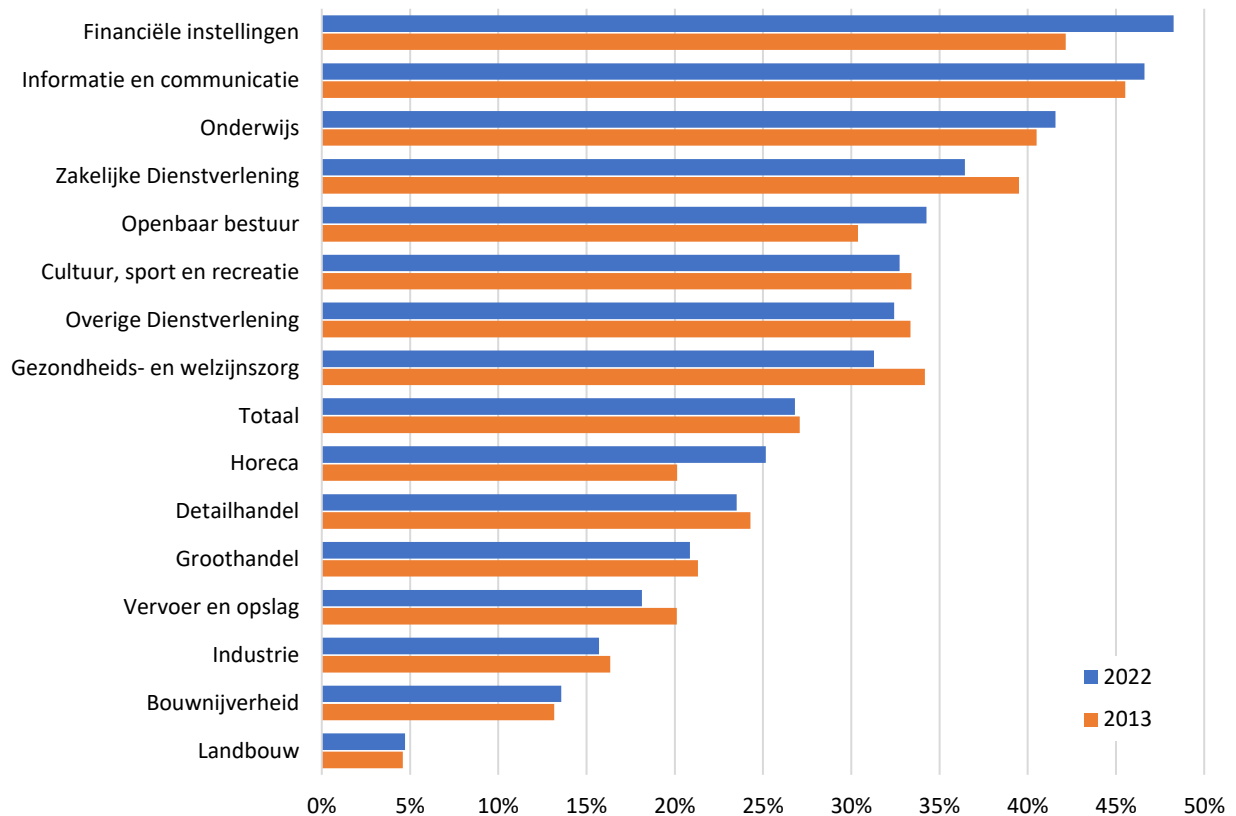
Tabel 2.16

Aantal en aandeel banen naar sector, Enschede vergeleken (2022)

	ENSCHEDÉ		TWENTE		G-40		NEDERLAND	
	Abs.	% totaal	Abs.	% totaal	Abs.	% totaal	Abs.	% totaal
Landbouw	460	0%	9.550	3%	21.610	1%	222.350	2%
Industrie	7.840	8%	46.920	14%	306.300	10%	952.050	10%
Bouw	3.580	4%	24.440	7%	140.820	5%	545.900	6%
Groothandel	5.270	6%	23.980	7%	172.380	6%	560.290	6%
Detailhandel	10.360	11%	42.560	13%	328.780	11%	1.051.790	11%
Vervoer en opslag	2.150	2%	11.140	3%	168.480	5%	477.950	5%
Horeca	3.970	4%	14.910	4%	129.190	4%	445.250	5%
Informatie en communicatie	4.150	4%	8.660	3%	129.070	4%	359.710	4%
Financiële instellingen	1.720	2%	3.340	1%	64.480	2%	213.380	2%
Zakelijke dienstverlening	16.290	17%	45.280	13%	486.780	16%	1.452.310	16%
Openbaar bestuur	4.290	5%	11.970	4%	171.620	6%	482.080	5%
Onderwijs	10.690	11%	24.640	7%	263.580	9%	662.050	7%
Gezondheids- en welzijnszorg	18.460	20%	56.470	17%	553.780	18%	1.499.970	16%
Cultuur, sport en recreatie	2.220	2%	6.520	2%	73.990	2%	235.910	3%
Overige dienstverlening	1.810	2%	6.290	2%	58.850	2%	208.750	2%
Totaal	93.250	100%	336.670	100%	3.069.710	100%	9.369.760	100%

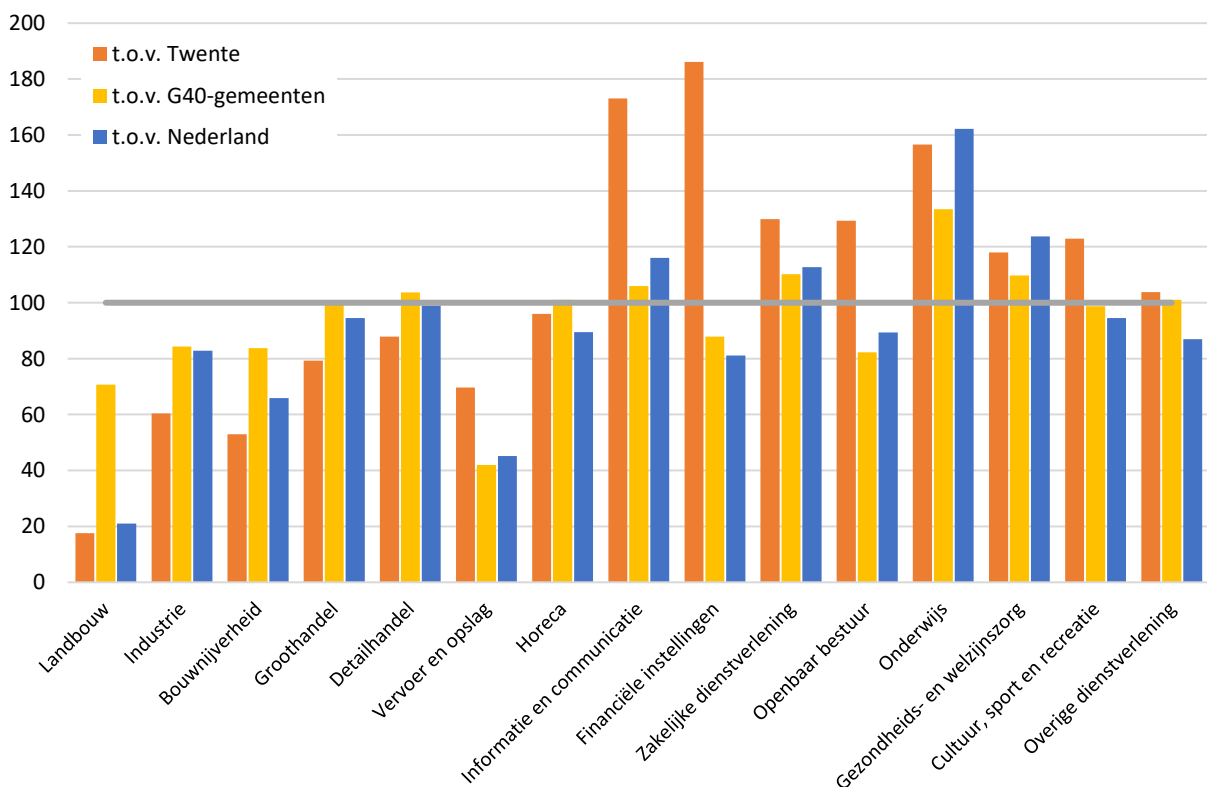
Figuur 2.37

Aandeel van Enschede in totaal aantal in Twente, naar sector (2013 en 2022)

Figuur 2.38

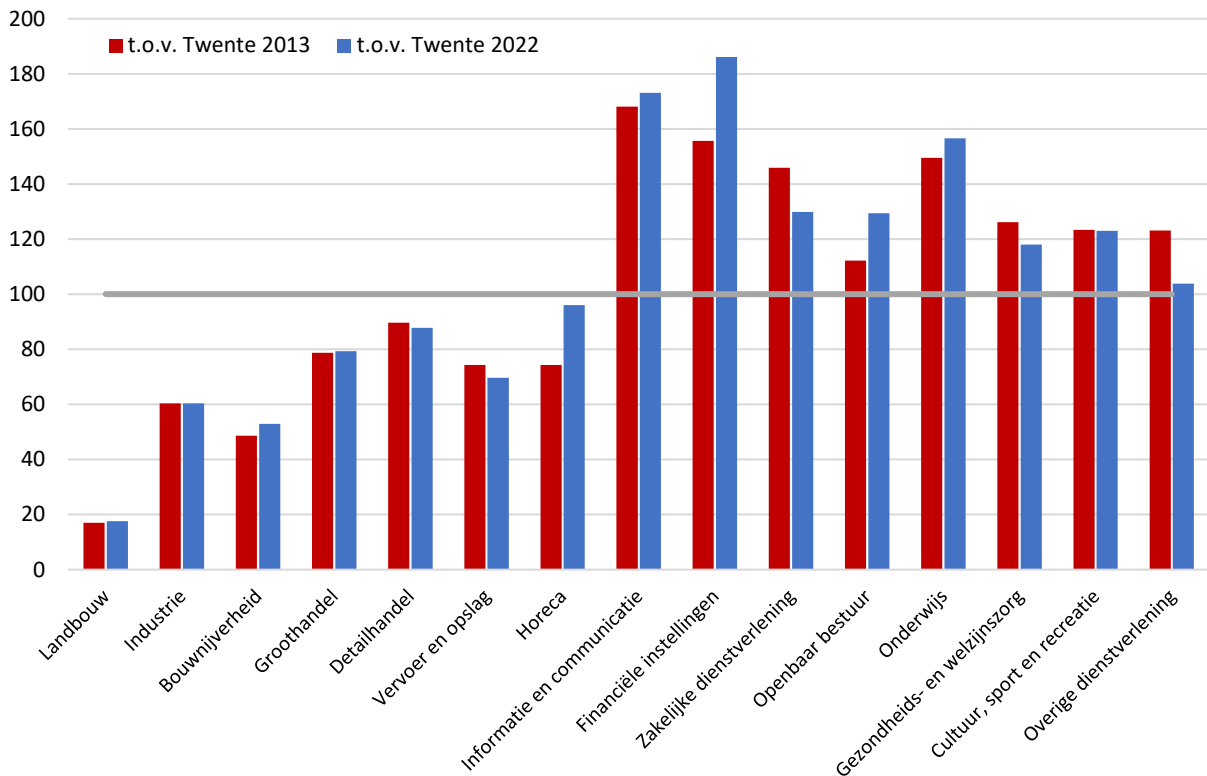
Specialisatiegraad Enschede ten opzichte van Twente en Nederland, op basis van aantal banen (2022)

Nota bene: Indien het Enschedese werkgelegenheidsaandeel van een sector in de totale Enschedese werkgelegenheid (Enschede) lager is dan het regionale (Twente) of het landelijke aandeel dan is de score lager dan 100 (ondervertegenwoordiging) en bij een hoger aandeel is de specialisatiegraad hoger dan 100 (oververtegenwoordiging).

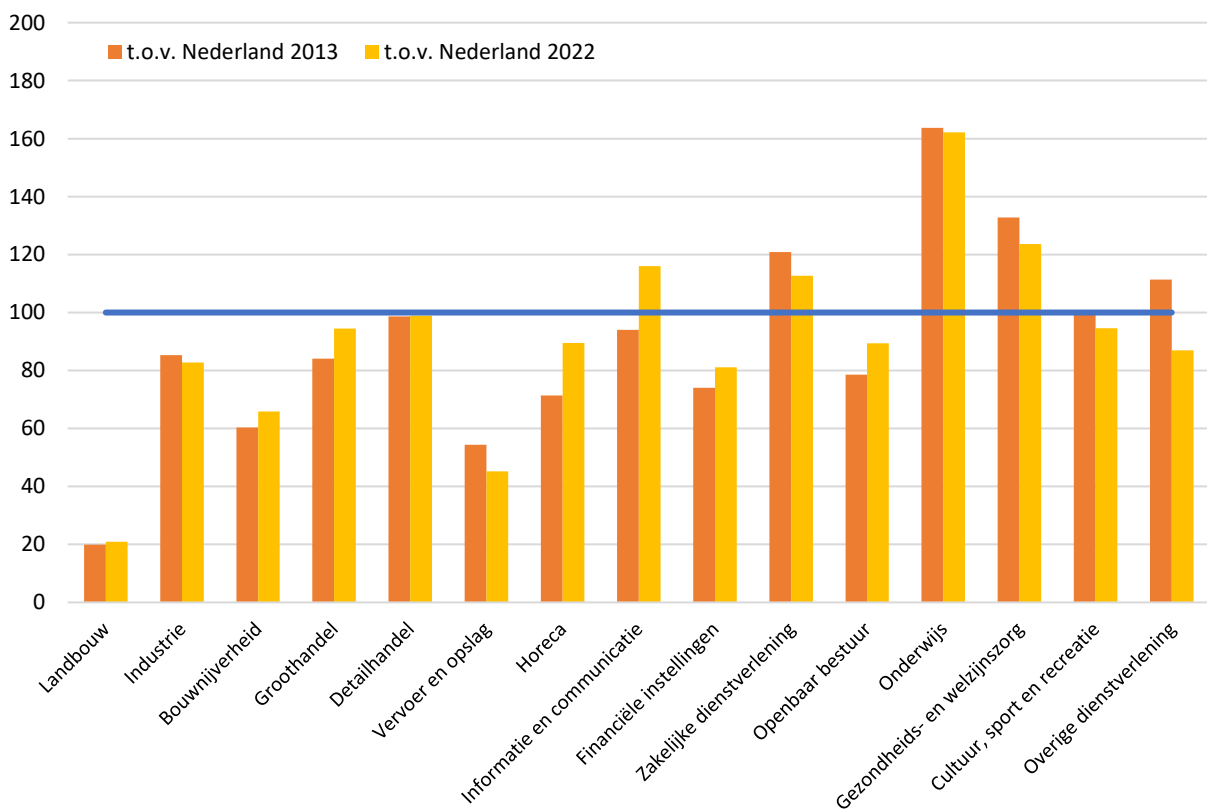
Figuur 2.39

Ontwikkeling specialisatiegraad Enschede ten opzichte van Twente, op basis van aantal banen (2013 en 2022)

Figuur 2.40

Ontwikkeling specialisatiegraad Enschede ten opzichte van Nederland, op basis van aantal banen (2013 en 2022)

Tussen 2017 en 2022 is het aantal vestigingen procentueel het hardst gestegen in de bouw, het vervoer en het onderwijs. Tussen 2021 en 2022 is de aanwas procentueel het grootst in de vervoerssector.

Tabel 2.17 Ontwikkeling aantal vestigingen naar sector, Enschede vergeleken (2017-2022)

	ENSCHEDÉ		TWENTE		G-40		NEDERLAND	
	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Landbouw	-12	-7%	-81	-2%	62	1%	608	1%
Industrie	118	20%	511	19%	4.146	25%	15.365	24%
Bouw	315	39%	1.329	29%	18.630	50%	63.779	42%
Groothandel	-23	-3%	-202	-5%	272	1%	465	1%
Detailhandel	483	26%	1.320	18%	13.556	26%	40.457	23%
Vervoer en opslag	75	34%	252	28%	6.106	63%	17.655	44%
Horeca	59	12%	113	6%	3.678	23%	12.123	21%
Informatie en communicatie	89	10%	474	19%	7.346	27%	23.152	27%
Financiële instellingen	3	2%	-18	-3%	-6	0%	-457	-3%
Zakelijke dienstverlening	451	15%	2.149	20%	30.428	28%	102.117	26%
Openbaar bestuur	-2	-6%	0	0%	-36	-4%	-66	-2%
Onderwijs	229	34%	823	35%	13.015	55%	41.567	54%
Gezondheids- en welzijnszorg	369	26%	1.654	32%	20.348	45%	65.695	44%
Cultuur, sport en recreatie	118	16%	389	19%	6.600	25%	20.320	22%
Overige dienstverlening	122	15%	579	18%	5.298	21%	16.517	18%
Totaal	2.394	19%	9.292	18%	129.443	31%	419.297	27%

Tabel 2.18 Ontwikkeling aantal vestigingen naar sector, Enschede vergeleken (2021-2022)

	ENSCHEDÉ		TWENTE		G-40		NEDERLAND	
	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Landbouw	-1	-1%	22	1%	103	1%	752	1%
Industrie	39	6%	160	5%	1.341	7%	4.783	6%
Bouw	91	9%	400	7%	5.513	11%	17.522	9%
Groothandel	-4	0%	9	0%	256	1%	1.143	1%
Detailhandel	163	7%	287	3%	2.754	4%	8.950	4%
Vervoer en opslag	49	20%	132	13%	1.661	12%	4.831	9%
Horeca	19	4%	31	2%	856	5%	2.603	4%
Informatie en communicatie	53	6%	190	7%	2.363	7%	6.949	7%
Financiële instellingen	4	3%	-2	0%	48	1%	77	0%
Zakelijke dienstverlening	171	5%	753	6%	8.931	7%	28.016	6%
Openbaar bestuur	-2	-6%	2	3%	2	0%	66	2%
Onderwijs	52	6%	170	6%	2.829	8%	9.394	9%
Gezondheids- en welzijnszorg	124	7%	495	8%	6.339	11%	19.425	10%
Cultuur, sport en recreatie	9	1%	37	2%	1.314	4%	3.337	3%
Overige dienstverlening	46	5%	171	5%	1.360	5%	4.109	4%
Totaal	813	6%	2.857	5%	35.670	7%	111.957	6%

Tussen 2017 en 2022 heeft de bouw een hoge groeipercentage. In absolute aantallen hebben met name het onderwijs en de gezondheidszorg in de afgelopen vijf jaar bijgedragen aan de werkgelegenheidsgroei in Enschede.

Tabel 2.19 Ontwikkeling aantal banen naar sector, Enschede vergeleken (2017-2022)

	ENSCHEDÉ		TWENTE		G-40		NEDERLAND	
	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Landbouw	18	4%	246	3%	367	2%	3.125	1%
Industrie	4	0%	1.431	3%	12.317	4%	47.590	5%
Bouw	845	31%	3.669	18%	26.173	23%	89.391	20%
Groothandel	688	15%	2.272	10%	12.145	8%	33.235	6%
Detailhandel	634	7%	2.776	7%	21.736	7%	72.566	7%
Vervoer en opslag	8	0%	211	2%	9.475	6%	41.285	9%
Horeca	213	6%	371	3%	6.716	5%	16.905	4%
Informatie en communicatie	468	13%	1.286	17%	15.186	13%	47.189	15%
Financiële instellingen	341	25%	62	2%	-781	-1%	-1.904	-1%
Zakelijke dienstverlening	532	3%	4.659	11%	45.536	10%	156.361	12%
Openbaar bestuur	476	12%	860	8%	10.567	7%	37.485	8%
Onderwijs	1.672	19%	2.997	14%	33.580	15%	93.693	16%
Gezondheids- en welzijnszorg	1.668	10%	6.696	13%	68.374	14%	187.515	14%
Cultuur, sport en recreatie	170	8%	313	5%	7.005	10%	20.301	9%
Overige dienstverlening	-436	-19%	207	3%	5.290	10%	15.478	8%
Totaal	7.301	8%	28.056	9%	273.686	10%	860.215	10%

Tussen 2021 en 2022 is in twee sectoren het aantal banen teruggelopen (voorgaande jaar vijf). Anders dan regionaal en landelijk heeft Enschede een afname van banen in de zakelijke en overige dienstverlening. Procentueel heeft de bouw de grootste banengroei in Enschede; absoluut is de gezondheidszorg de grootste groeier.

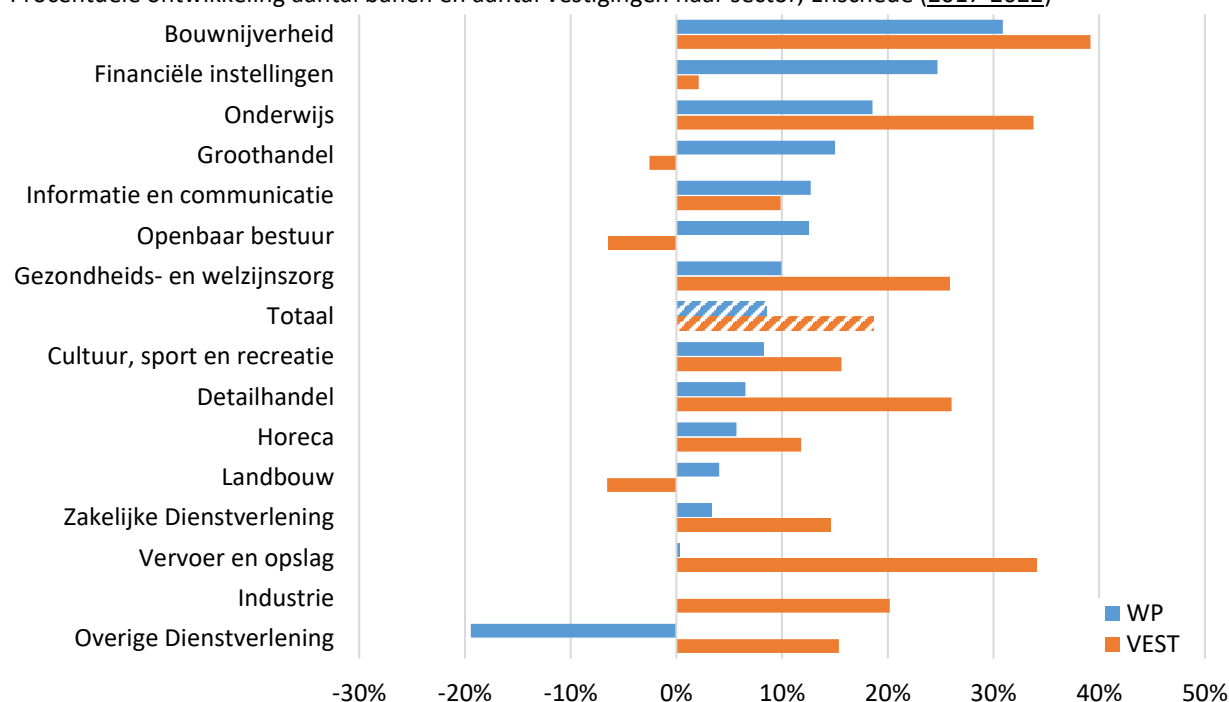
Tabel 2.20

Ontwikkeling aantal banen naar sector, Enschede vergeleken (2021-2022)

	ENSCHEDA		TWENTE		G-40		NEDERLAND	
	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Landbouw	13	2,9%	141	1,5%	2	0,0%	-628	-0,3%
Industrie	475	6,4%	1.049	2,3%	7.801	2,6%	20.112	2,2%
Bouw	265	8,0%	561	2,3%	7.521	5,6%	23.246	4,4%
Groothandel	265	5,3%	732	3,1%	3.659	2,2%	11.659	2,1%
Detailhandel	346	3,5%	954	2,3%	5.103	1,6%	18.155	1,8%
Vervoer en opslag	127	6,3%	428	4,0%	3.353	2,0%	12.821	2,8%
Horeca	213	5,7%	432	3,0%	7.394	6,1%	20.058	4,7%
Informatie en communicatie	114	2,8%	502	6,2%	5.127	4,1%	13.426	3,9%
Financiële instellingen	110	6,8%	122	3,8%	518	0,8%	2.891	1,4%
Zakelijke dienstverlening	-212	-1,3%	1.147	2,6%	16.594	3,5%	47.200	3,4%
Openbaar bestuur	187	4,6%	379	3,3%	4.067	2,4%	10.899	2,3%
Onderwijs	442	4,3%	985	4,2%	11.216	4,4%	27.188	4,3%
Gezondheids- en welzijnszorg	790	4,5%	1.858	3,4%	14.710	2,7%	43.144	3,0%
Cultuur, sport en recreatie	86	4,0%	449	7,4%	2.836	4,0%	6.564	2,9%
Overige dienstverlening	-232	-11,4%	173	2,8%	1.685	2,9%	4.889	2,4%
Totaal	2.989	3,3%	9.912	3,0%	91.586	3,1%	261.624	2,9%

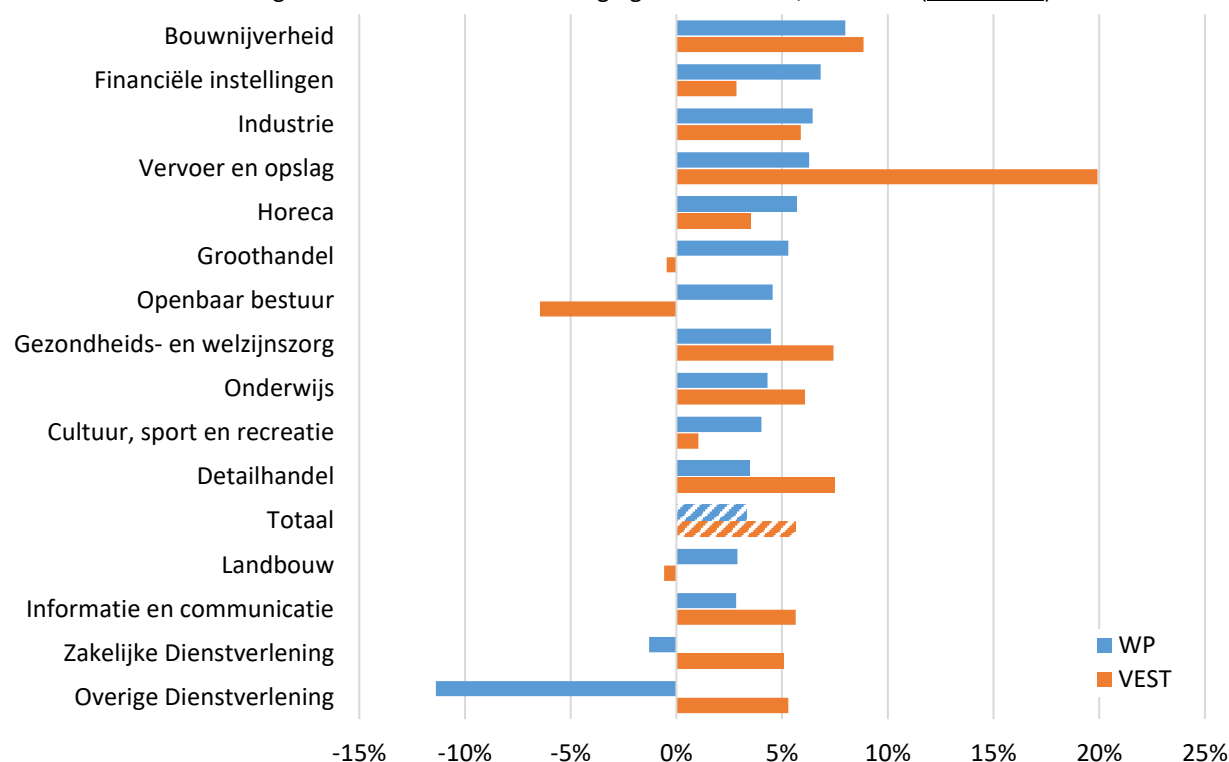
Figuur 2.41

Procentuele ontwikkeling aantal banen en aantal vestigingen naar sector, Enschede (2017-2022)

Figuur 2.42

Procentuele ontwikkeling aantal banen en aantal vestigingen naar sector, Enschede (2021-2022)

Voorals in de 'publieke' sectoren zit een groot deel van de werkgelegenheid in een beperkt aantal bedrijven/instellingen met minimaal 100 werkzame personen. In de industrie en zakelijke dienstverlening is de verdeling naar grootteklasse meer verspreid.

Tabel 2.21

Aantal vestigingen naar sector en grootteklasse, Enschede (2022)

	0/1 wp	2-10 wp	10-50 wp	50-100 wp	100-250 wp	≥ 250 wp	Totaal
Landbouw	80	90	0	0	0	0	170
Industrie	380	190	90	20	10	0	700
Bouwnijverheid	890	170	50	10	0	0	1.120
Groothandel	490	300	70	20	10	0	880
Detailhandel	1.310	840	150	20	10	0	2.340
Vervoer en opslag	190	70	20	0	0	0	300
Horeca	200	240	100	10	0	0	560
Informatie en communicatie	720	200	60	10	0	0	990
Financiële instellingen	60	70	10	0	0	0	150
Zakelijke dienstverlening	2.660	660	160	20	30	10	3.530
Openbaar bestuur	10	10	10	0	0	10	30
Onderwijs	680	120	90	10	10	0	910
Gezondheids- en welzijnszorg	1.200	400	160	10	10	10	1.790
Cultuur, sport en recreatie	700	140	20	0	0	0	870
Overige dienstverlening	720	180	10	0	0	0	920
Totaal	10.300	3.680	1.000	150	90	40	15.250

Tabel 2.22

Aantal banen naar sector en grootteklasse, Enschede (2022)

	1 wp	2-10 wp	10-50 wp	50-100 wp	100-250 wp	≥ 250 wp	Totaal
Landbouw	80	260	70	60	0	0	460
Industrie	380	790	2.000	1.340	1.340	2.000	7.840
Bouwnijverheid	890	570	1.010	640	480	0	3.580
Groothandel	490	1.120	1.280	980	870	540	5.270
Detailhandel	1.310	3.180	2.510	1.510	1.590	250	10.360
Vervoer en opslag	190	240	500	180	690	350	2.150
Horeca	200	990	1.850	930	0	0	3.970
Informatie en communicatie	720	700	1.260	870	260	340	4.150
Financiële instellingen	60	270	160	110	570	550	1.720
Zakelijke dienstverlening	2.660	2.360	2.990	1.460	4.080	2.750	16.290
Openbaar bestuur	0	50	200	60	0	3.970	4.290
Onderwijs	670	340	2.040	840	910	5.890	10.690
Gezondheids- en welzijnszorg	1.190	1.770	3.240	860	1.460	9.940	18.460
Cultuur, sport en recreatie	700	430	440	130	520	0	2.220
Overige dienstverlening	710	600	210	110	170	0	1.810
Totaal	10.250	13.650	19.760	10.080	12.940	26.580	93.250

Tabel 2.23

Procentuele verdeling aantal banen naar sector en grootteklasse, Enschede (2022)

	1-10 wp	10-50 wp	50-100 wp	100+ wp	Totaal
Landbouw	72%	15%	13%	0%	100%
Industrie	15%	25%	17%	43%	100%
Bouwnijverheid	41%	28%	18%	13%	100%
Groothandel	31%	24%	19%	27%	100%
Detailhandel	43%	24%	15%	18%	100%
Vervoer en opslag	20%	23%	8%	49%	100%
Horeca	30%	47%	23%	0%	100%
Informatie en communicatie	34%	30%	21%	14%	100%
Financiële instellingen	19%	9%	6%	65%	100%
Zakelijke dienstverlening	31%	18%	9%	42%	100%
Openbaar bestuur	1%	5%	1%	93%	100%
Onderwijs	9%	19%	8%	64%	100%
Gezondheids- en welzijnszorg	16%	18%	5%	62%	100%
Cultuur, sport en recreatie	51%	20%	6%	23%	100%
Overige dienstverlening	72%	12%	6%	9%	100%
Totaal	26%	21%	11%	42%	100%

Tussen 1996 en 2022 is de meeste banengroei in kleine (1-10 wp) bedrijven/instellingen, met grootste bijdrages van zakelijke dienstverlening en zorgsector. Banenverlies bij grootbedrijf in Enschedese industriector. Tussen 2017 en 2022 is het beeld meer divers.

Tabel 2.24

Abs. ontwikkeling aantal banen naar sector en grootteklasse, Enschede (1996-2022)

	1-10 wp	10-50 wp	50-100 wp	100+ wp	Totaal
Landbouw	-379	-17	62	0	-334
Industrie	105	78	-85	-1.331	-1.233
Bouwnijverheid	907	-356	18	252	821
Groothandel	212	-200	464	733	1.209
Detailhandel	346	236	473	958	2.013
Vervoer en opslag	121	26	-501	396	42
Horeca	166	964	716	0	1.846
Informatie en communicatie	1.056	969	713	145	2.883
Financiële instellingen	-110	-199	-136	433	-12
Zakelijke dienstverlening	2.929	1.149	493	2.863	7.434
Openbaar bestuur	23	-69	-547	-699	-1.292
Onderwijs	700	235	-353	-185	397
Gezondheids- en welzijnszorg	2.016	1.881	127	793	4.817
Cultuur, sport en recreatie	809	150	-176	519	1.302
Overige dienstverlening	594	-62	-110	-224	198
Totaal	9.495	4.785	1.158	4.653	20.091

Tabel 2.25

Abs. ontwikkeling aantal banen naar sector en grootteklasse, Enschede (2017-2022)

	1-10 wp	10-50 wp	50-100 wp	100+ wp	Totaal
Landbouw	-24	43	-1	0	18
Industrie	138	-159	620	-595	4
Bouwnijverheid	350	278	152	65	845
Groothandel	28	36	343	281	688
Detailhandel	528	-68	352	-178	634
Vervoer en opslag	35	40	43	-110	8
Horeca	85	-117	245	0	213
Informatie en communicatie	77	43	296	52	468
Financiële instellingen	14	59	-127	395	341
Zakelijke dienstverlening	408	503	461	-840	532
Openbaar bestuur	16	-44	-50	554	476
Onderwijs	235	64	79	1.294	1.672
Gezondheids- en welzijnszorg	479	507	-184	866	1.668
Cultuur, sport en recreatie	152	-2	-42	62	170
Overige dienstverlening	114	34	-59	-525	-436
Totaal	2.635	1.217	2.128	1.321	7.301

Tabel 2.26

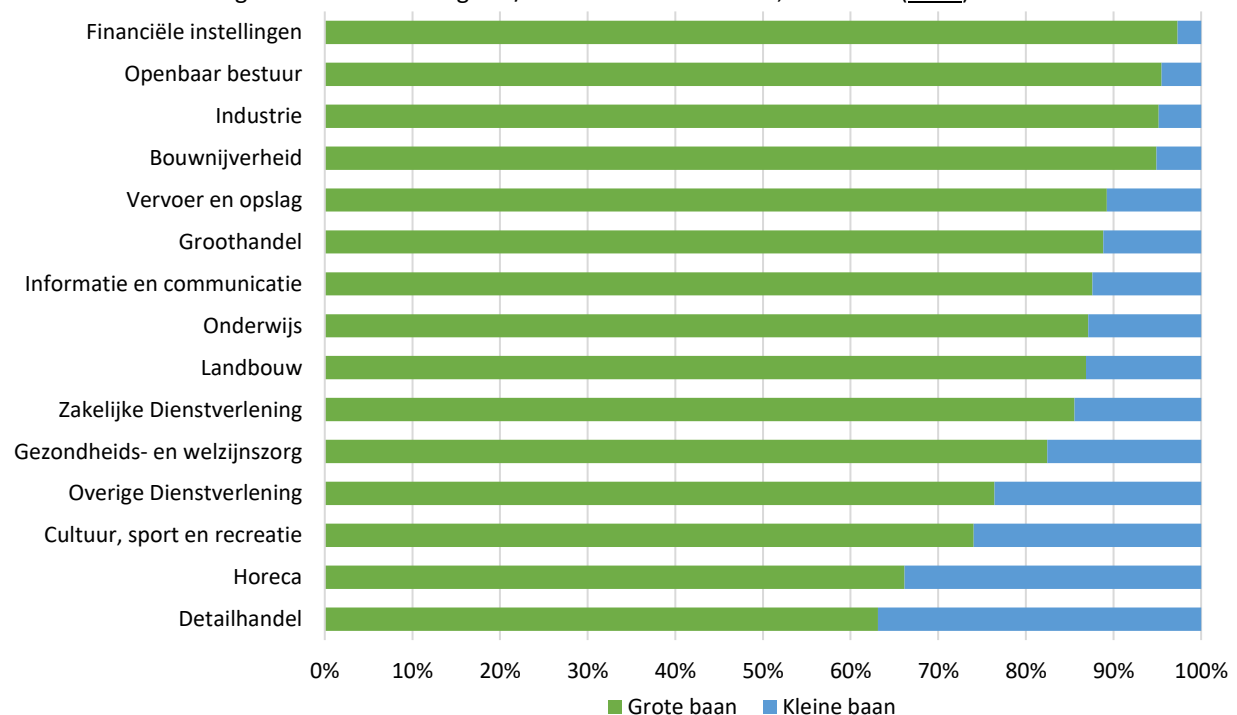
Abs. ontwikkeling aantal banen naar sector en grootteklasse, Enschede (2021-2022)

	1-10 wp	10-50 wp	50-100 wp	100+ wp	Totaal
Landbouw	-3	14	2	0	13
Industrie	28	-10	160	297	475
Bouwnijverheid	77	87	121	-20	265
Groothandel	30	9	-88	314	265
Detailhandel	171	-10	331	-146	346
Vervoer en opslag	72	-20	80	-5	127
Horeca	-46	-33	292	0	213
Informatie en communicatie	69	-9	125	-71	114
Financiële instellingen	-1	48	-84	147	110
Zakelijke dienstverlening	135	169	79	-595	-212
Openbaar bestuur	6	-36	-69	286	187
Onderwijs	24	80	122	216	442
Gezondheids- en welzijnszorg	122	153	160	355	790
Cultuur, sport en recreatie	-5	97	-1	-5	86
Overige dienstverlening	58	-23	52	-319	-232
Totaal	737	516	1.282	454	2.989

In de detailhandel en horeca zijn verhoudingsgewijs de meeste kleine banen (ruim een derde van het totaal aantal banen). In de afgelopen vijf jaar in veel sectoren grotere toename aantal kleinen banen, met uitzondering van horeca, vervoer en opslag, zakelijke dienstverlening en informatie en communicatie. In 2021-2022 is er in de commerciële en overige dienstverlening een krimp van het aantal kleine banen.

Figuur 2.43

Procentuele verdeling aantal banen naar grote/kleine baan naar sector, Enschede (2022)

Tabel 2.27

Ontwikkeling aantal banen naar sector en grote/kleine baan, Enschede

	2021		% verd. 2022		% ontw. '17-22		% ontw. '21-'22	
	grote	kleine	grote	kleine	grote	kleine	grote	kleine
Landbouw	400	60	87%	13%	2%	22%	2,5%	5,2%
Industrie	7.460	380	95%	5%	-1%	32%	5,2%	40,2%
Bouwnijverheid	3.400	180	95%	5%	29%	63%	6,9%	33,6%
Groothandel	4.680	590	89%	11%	13%	35%	3,9%	17,6%
Detailhandel	6.540	3.820	63%	37%	5%	10%	4,0%	2,5%
Vervoer en opslag	1.920	230	89%	11%	10%	-42%	6,0%	9,0%
Horeca	2.620	1.340	66%	34%	11%	-3%	6,5%	4,0%
Informatie en communicatie	3.640	520	88%	12%	15%	0%	4,0%	-5,0%
Financiële instellingen	1.680	50	97%	3%	24%	35%	7,3%	-8,0%
Zakelijke Dienstverlening	13.930	2.350	86%	14%	10%	-25%	0,3%	-9,9%
Openbaar bestuur	4.090	190	95%	5%	11%	72%	3,9%	22,2%
Onderwijs	9.310	1.380	87%	13%	16%	38%	4,1%	5,8%
Gezondheids- en welzijnszorg	15.220	3.240	82%	18%	9%	13%	5,1%	1,8%
Cultuur, sport en recreatie	1.640	580	74%	26%	10%	5%	2,6%	8,3%
Overige Dienstverlening	1.380	430	76%	24%	-22%	-10%	-13,8%	-2,5%
Totaal	77.920	15.330	84%	16%	10%	3%	3,5%	2,1%

3 Ruimtelijke werkgelegenheidsstructuur

Highlights

- Het aantal vestigingen groeit vooral buiten de formele werklocaties (+173 procent tussen 1996 en 2022). Dit komt vooral door de groei van het aantal ZZP'ers, die veelal aan huis gevestigd zijn. De groei van het aantal vestigingen op bedrijventerreinen (+97%) is groter dan op kantoorlocaties (+75%).
- Sinds 1996 is in absolute aantallen het aantal banen op kantoorlocaties het sterkst gegroeid (+13.206 banen). Door een daling in het aantal banen op bedrijventerreinen in 2020 en 2021 is ook procentueel de toename het grootst op de Enschedese kantoorlocaties (+66%).
- In 2021-2022 is de absolute banengroei het grootst op de kantoorlocaties (+904 banen). Het aantal banen bij vestigingen op bedrijventerreinen en winkellocaties is ook toegenomen (respectievelijk +428 en +182 banen).
- De toename van het aantal banen op kantoorlocaties wordt vooral gedragen door de groei van banen op Kennispark B&S-park en de Stationsomgeving. Kennispark Twente Village heeft te maken met een forse krimp van de daar gevestigde werkgelegenheid (-620 banen).
- De toename van het aantal banen op bedrijventerreinen wordt grotendeels gedragen door Josink Es (+220 banen). Op bedrijventerrein Marssteden is het aantal banen met 130 afgenomen.
- Op winkellocaties is er na de banenkrimp in 2021 in 2022 weer sprake van toegenomen werkgelegenheid in het Kernwinkelapparaat (+300 banen). Daarbuiten heeft met name Tweekelerveld een afname van het aantal banen⁴.
- Het aantal banen in de Toplocatie Binnenstad is beperkt gestegen van 15.190 in 2021 naar 15.870 in 2022. In de afgelopen vijf jaar is in het gebied Toplocatie Binnenstad de werkgelegenheid het sterkst gegroeid in openbaar bestuur, zorg en onderwijs. De beperkt vertegenwoordigde sectoren vervoer en opslag en overige dienstverlening tellen ten opzichte van 2017 in 2022 minder banen. Dit geldt in beperkte mate ook voor de detailhandel.
- Op Technology Base is het aantal banen op werkparken afgenomen van 285 per juni 2022 naar 257 per april 2023. Op woonparken is het aantal banen ook licht afgenomen, van 115 in juni 2022 naar 111 per april 2023⁵.
- Kennispark biedt in 2022 in totaal aan 10.650 personen werkgelegenheid, een toename van 120 banen ten opzichte van 2021 (+1,2%). De vergeleken met andere jaren beperkte banengroei wordt veroorzaakt door de afname van banen in deelgebied Twente Village. De andere twee deelgebieden laten wel sterke groeicijfers zien (B&S-park +9,5% en UT +6,7%). De werkgelegenheidsgroei wordt voornamelijk gedragen door het onderwijs, op ruime afstand gevolgd door de zakelijke dienstverlening.
- De vijf onderscheiden startup locaties in Enschede zijn gezamenlijk goed voor zo'n 1.410 banen, 170 meer dan in 2021. Allemaal herbergen ze in 2022 meer werkgelegenheid dan een jaar eerder. The Gallery heeft met +60 banen de grootste toename.

⁴ Deze daling wordt met name veroorzaakt door verhuizing van een thuiszorgorganisatie.

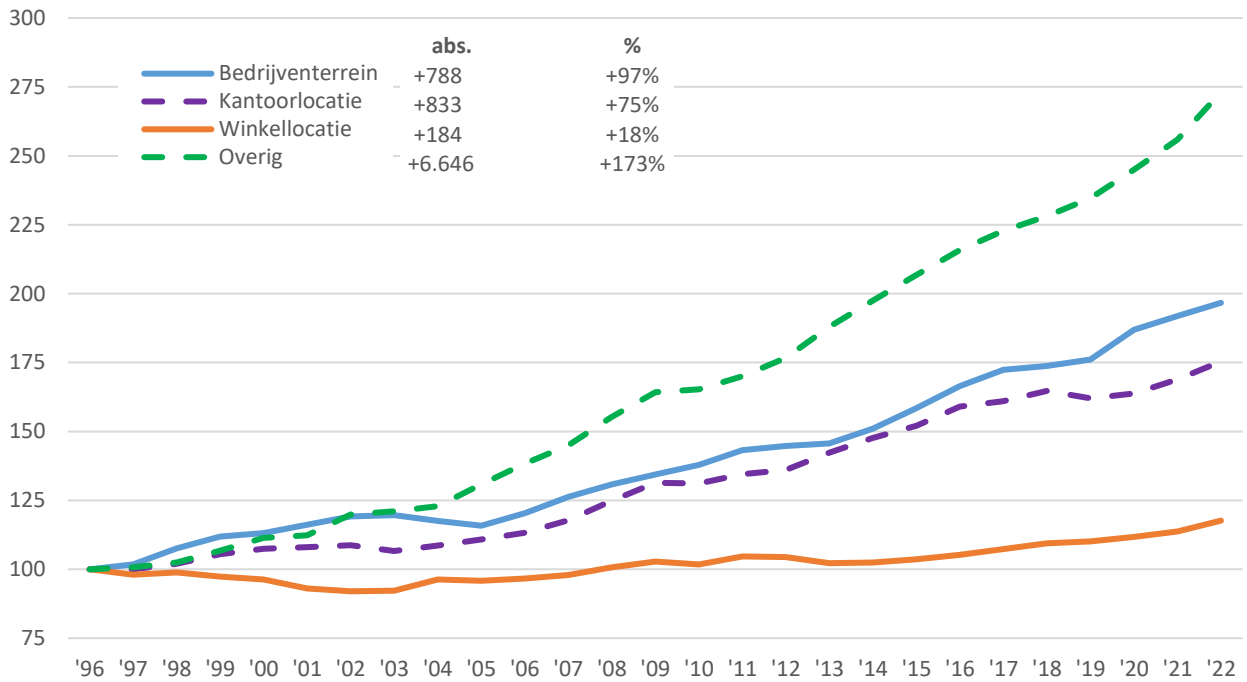
⁵ Cijfers gebaseerd afkomstig uit 'Werkgelegenheidsmonitor Technology Base 2021', samengesteld door I&O Research, in opdracht van Technology Base (september 2021).

3.1 Totaalbeeld werklocaties

De groei van het aantal vestigingen in Enschede doet zich grotendeels voor buiten de formele werklocaties. Ten opzichte van 2021 is het aantal vestigingen in absolute zin ook het sterkst toegenomen buiten de formele werklocaties.

Figuur 3.1

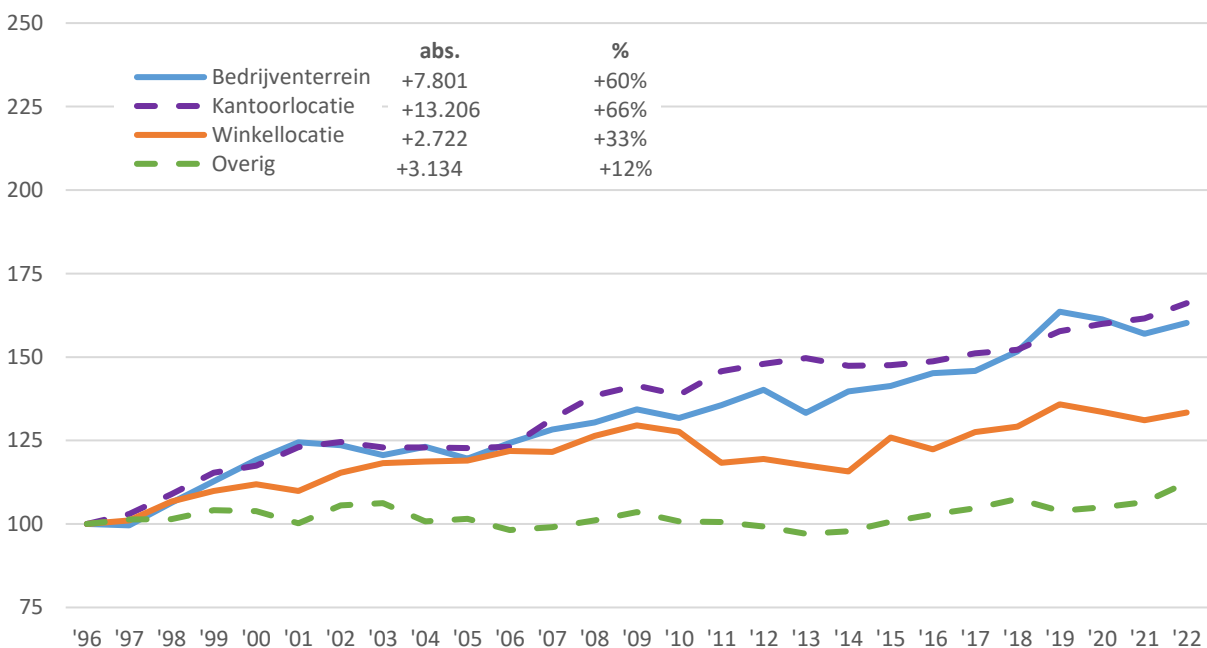
Geïndexeerde ontwikkeling aantal vestigingen per type werklocatie, Enschede (1996-2022)

Sinds 1996 is in absolute aantallen en ook procentueel het aantal banen op kantoorlocaties het sterkst gegroeid. Ten opzichte van 2021 is de werkgelegenheid op alle type werklocaties gestegen, met groeipercentages rond 2-3 procent. De banengroei is wel het grootst buiten de formele werklocaties.

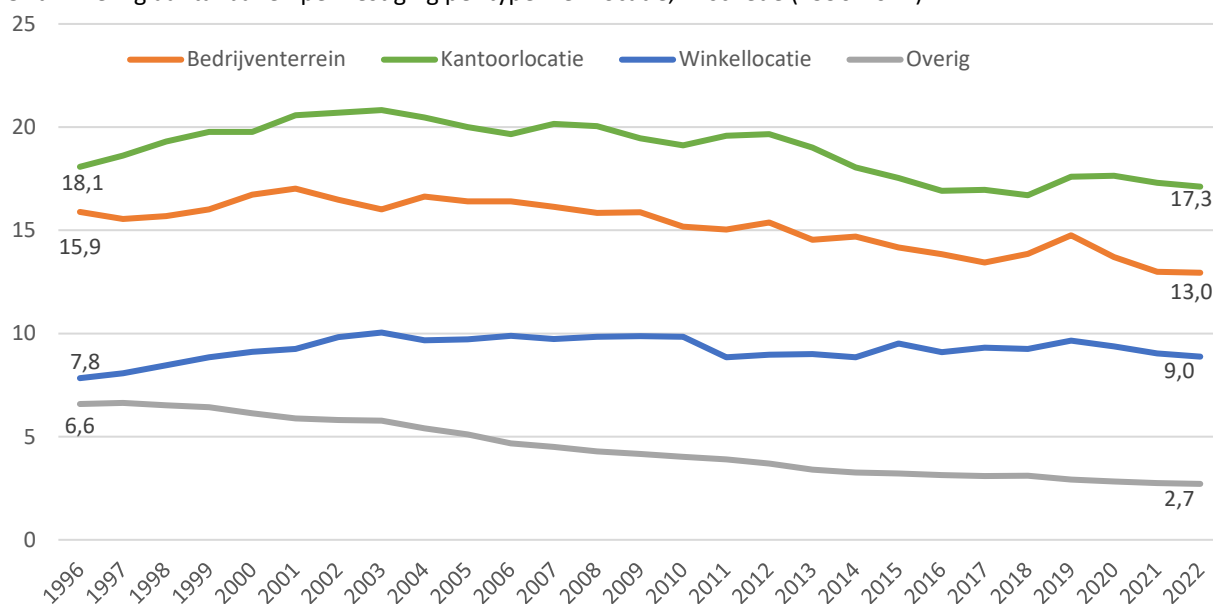
Figuur 3.2

Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen per type werklocatie, Enschede (1996-2022)

Figuur 3.3

Ontwikkeling aantal banen per vestiging per type werklocatie, Enschede (1996-2022)

Tabel 3.1

Aantal vestigingen naar locatietype (2017-2022)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedrijventerrein	1.410	1.420	1.440	1.520	1.560	1.600
Kantoorlocatie	1.780	1.820	1.790	1.810	1.870	1.940
Winkellocatie	1.120	1.140	1.150	1.160	1.190	1.230
Overig	8.560	8.760	9.010	9.410	9.830	10.490
Totaal	12.860	13.140	13.380	13.900	14.440	15.250

Nota bene: cijfers afgerond op tientallen.**Tabel 3.2**

Aantal banen naar locatietype (2017-2022)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedrijventerrein	18.880	19.630	21.180	20.880	20.320	20.750
Kantoorlocatie	30.170	30.390	31.510	31.940	32.280	33.180
Winkellocatie	10.410	10.540	11.090	10.900	10.700	10.890
Overig	26.480	27.180	26.300	26.570	26.960	28.430
Totaal	85.950	87.750	90.080	90.290	90.260	93.250

Nota bene: cijfers afgerond op tientallen.**Tabel 3.3**

Gemiddeld aantal banen per vestiging naar locatietype (2017-2022)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedrijventerrein	13,4	13,9	14,8	13,7	13,0	12,9
Kantoorlocatie	17,0	16,7	17,6	17,6	17,3	17,1
Winkellocatie	9,3	9,2	9,7	9,4	9,0	8,9
Overig	3,1	3,1	2,9	2,8	2,7	2,7
Totaal	6,7	6,7	6,7	6,5	6,3	6,1

Tabel 3.4

Ontwikkeling aantal vestigingen en aantal banen (2017-2022 en 2021-2022)

	VESTIGINGEN				BANEN			
	'17-'22	'17-'22 %	'21-'22	'21-'22 %	'17-'22	'17-'22 %	'21-'22	'21-'22 %
Bedrijventerrein	198	14%	39	2,5%	1.869	10%	428	2,1%
Kantoorlocatie	159	9%	72	3,9%	3.006	10%	904	2,8%
Winkellocatie	108	10%	41	3,5%	472	5%	182	1,7%
Overig	1.929	23%	661	6,7%	1.954	7%	1.475	5,5%
Totaal	2.394	19%	813	5,6%	7.301	8%	2.989	3,3%

3.2 Werkgelegenheid naar type werklocatie

De toename van het aantal banen op kantoorlocaties sinds 2017 wordt vooral gedragen door de werkgelegenheidsontwikkelingen op Kennispark B&S-park en Stationsomgeving. Tussen 2021 en 2022 is er een sterke afname van de werkgelegenheid op Kennispark Twente Village.

In de afgelopen vijf jaar is het aantal banen op bedrijventerreinen vooral toegenomen op Marssteden, Rigttersbleek-Tubantia en Euregio. Ten opzichte van 2021 Marssteden wel te maken met banenkrimp, terwijl op Josink Es in het afgelopen jaar de werkgelegenheid juist is toegenomen.

Op winkellocaties is er tussen 2021 en 2022 na de banenkrimp in de afgelopen twee jaar nu weer sprake van een groei in het aantal banen in het Kernwinkelapparaat en op Schuttersveld. Daarbuiten heeft met name winkelcentrum Twekkelerveld een afname van het aantal banen.

Tabel 3.5Aantal vestigingen op kantoorlocaties Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Centrum	665	710	741	76	31
Creatieve Campus	58	62	68	10	6
Kennispark B&S-park	288	287	304	16	17
Kennispark Twente Village	24	25	22	-2	-3
Kennispark UT	139	139	129	-10	-10
Stationsomgeving	102	108	122	20	14
Uitvalswegen buiten Binnensingel	440	445	447	7	2
Zuiderval - Het Eeftink	18	38	44	26	6
Zuiderval - Hofkwartier	23	28	37	14	9
Zuiderval - Kotmanpark	22	24	24	2	0
Totaal	1.779	1.866	1.938	159	72

Tabel 3.6Aantal banen op kantoorlocaties Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Centrum	11.250	10.940	11.280	30	340
Creatieve Campus	420	480	550	120	60
Kennispark B&S-park	4.320	5.180	5.670	1.360	490
Kennispark Twente Village	1.100	990	370	-730	-620
Kennispark UT	3.820	4.310	4.600	790	290
Stationsomgeving	5.900	6.590	7.040	1.140	450
Uitvalswegen buiten Binnensingel	2.020	1.860	1.810	-220	-50
Zuiderval - Het Eeftink	530	990	1.020	490	30
Zuiderval - Hofkwartier	50	60	70	10	10
Zuiderval - Kotmanpark	770	880	780	20	-100
Totaal	30.170	32.280	33.180	3.010	900

Tabel 3.7Aantal vestigingen op bedrijventerreinen Enschede (2017, 2021 en 2022)⁶

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Bleekweg (Hardick & Seckel)	15	17	19	4	2
De Plooi	10	15	16	6	1
De Reulver	61	100	102	41	2
Euregio	253	265	275	22	10
Groote Plooi	1	1	1	0	0
Havengebied	428	459	467	39	8
Het Eeftink (BT)	49	42	45	-4	3
Het Sander	16	15	16	0	1
Josink Es	81	90	92	11	2
Luchthaven Twente	13	10	7	-6	-3
Marssteden	220	246	244	24	-2
Rigtersbleek - Tubantia	123	125	137	14	12
Roombekerveld	11	18	22	11	4
Sleutelkamp	12	16	14	2	-2
Transportcentrum	30	26	26	-4	0
Usseler Es	27	32	28	1	-4
Westerval	55	87	92	37	5
Totaal	1.405	1.564	1.603	198	39

⁶ Naast deze bedrijventerreinen participeert de gemeente Enschede in het regionale bedrijventerrein XL Businesspark Twente. Op dit terrein zijn in 2022 31 vestigingen geregistreerd met in totaal 1.350 banen (banen afgerond op 10-tallen). Ten opzichte van 2021 zijn er 681 banen bijgekomen (+102%).

Tabel 3.8 Aantal banen op bedrijventerreinen Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Bleekweg (Hardick & Seckel)	60	60	60	0	0
De Plooi	110	120	150	40	30
De Reulver	650	630	660	0	30
Euregio	1.910	2.160	2.210	300	50
Groote Plooi	790	650	650	-140	0
Havengebied	5.940	5.290	5.250	-690	-40
Het Eeftink (BT)	180	150	190	10	40
Het Sander	90	100	100	10	10
Josink Es	2.150	2.030	2.250	100	220
Luchthaven Twente	90	60	90	0	40
Marssteden	4.190	5.020	4.900	710	-130
Rigtersbleek - Tubantia ⁷	1.260	2.190	2.210	960	20
Roombekerveld	40	70	100	60	30
Sleutelkamp	470	510	550	80	40
Transportcentrum	560	800	880	310	80
Usseler Es	80	90	80	0	-10
Westerval	310	390	420	110	30
Totaal	18.880	20.320	20.750	1.870	430

Tabel 3.9 Aantal vestigingen op winkellocaties Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Boswinkel	29	29	28	-1	-1
Budgetcenter Spaansland	9	8	9	0	1
Deppenbroek	20	22	22	2	0
Eschmarke	8	12	12	4	0
Glanerbrug	75	80	81	6	1
Helmerhoek	12	9	11	-1	2
Kernwinkelapparaat	732	771	802	70	31
Lage Bothofstraat	2	4	8	6	4
MIRO Center	16	19	18	2	-1
Op de Brouwerij	47	43	43	-4	0
Schuttersveld	21	26	31	10	5
Stadsveld	35	36	39	4	3
Stokhorst / t Ribbelt	13	15	17	4	2
Stroinkslanden	17	17	18	1	1
Twekkelveld	28	34	29	1	-5
Zuid	54	60	58	4	-2
Totaal	1.118	1.185	1.226	108	41

⁷ Ontwikkeling 2019 mede gedragen door verhuizing van DCW naar deze werklocatie

Tabel 3.10Aantal banen op winkellocaties Enschede (2017, 2021 en 2022)

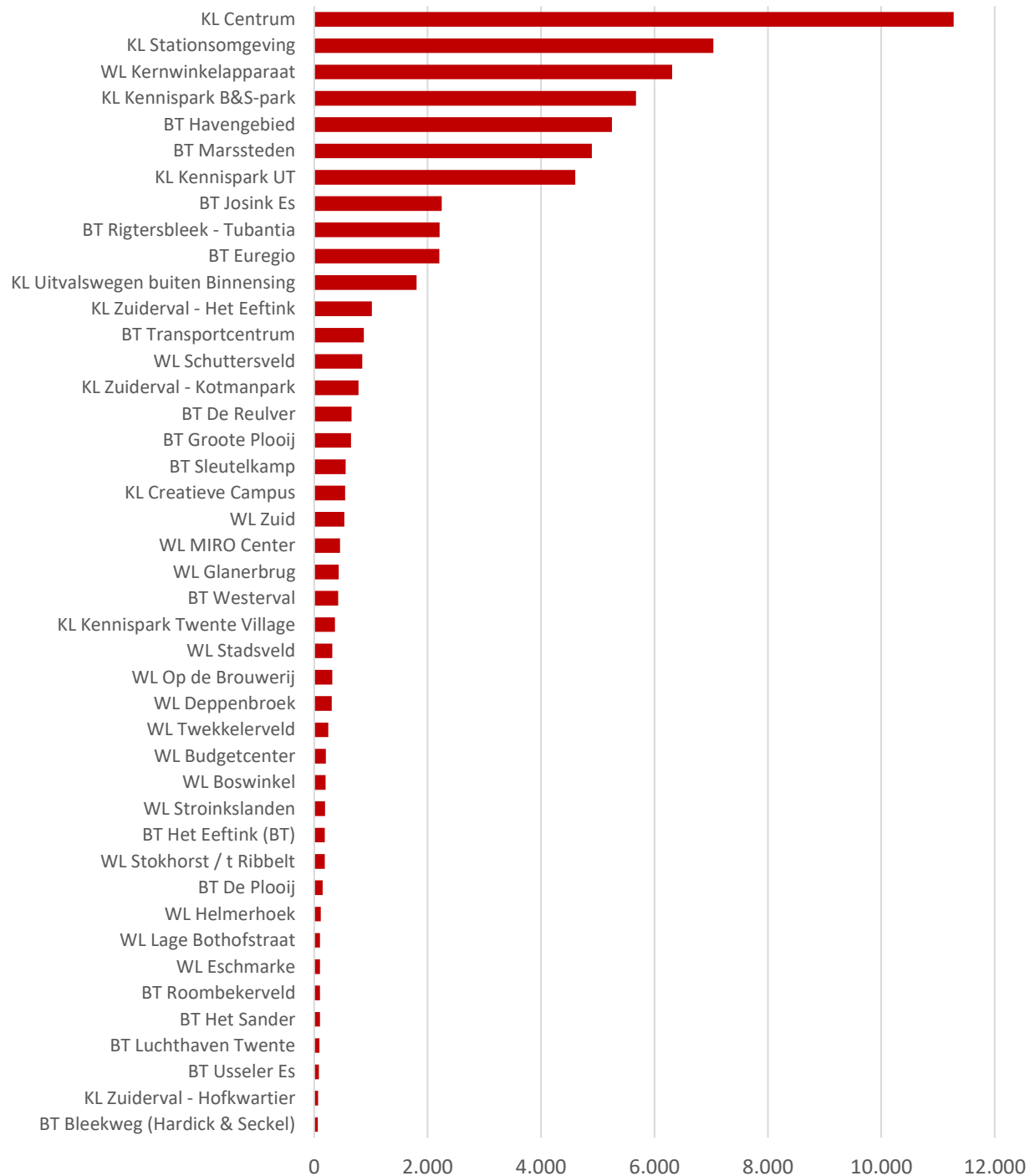
	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Boswinkel	210	210	200	-10	-10
Budgetcenter Spaansland	200	190	210	10	20
Deppenbroek	290	310	310	20	0
Eschmarke	120	100	100	-10	0
Glanerbrug	410	420	430	20	10
Helmerhoek	150	130	110	-30	-20
Kernwinkelapparaat	6.240	6.010	6.310	70	300
Lage Bothofstraat	70	90	100	30	20
MIRO Center	430	450	460	30	10
Op de Brouwerij	310	330	320	10	-10
Schuttersveld	760	770	850	90	80
Stadsveld	220	330	320	100	-10
Stokhorst / t Ribbelt	60	170	190	130	20
Stroinkslanden	230	200	190	-30	-10
Twekkelerveld ⁸	280	450	250	-30	-200
Zuid	450	550	530	80	-10
Totaal	10.410	10.700	10.890	470	180

⁸ Sterke daling aantal banen met name veroorzaakt door verhuizing van een thuiszorgorganisatie.

Kantoorlocatie Centrum herbergt van alle onderscheiden werklocaties het grootste aantal banen, en heeft in 2021-2022 ook weer een sterke groei van het aantal banen gerealiseerd. Kennispark B&S Park en kantoorlocatie Stationsomgeving hebben in 2017-2022 en 2021-2022 wel een grotere toename van banen.

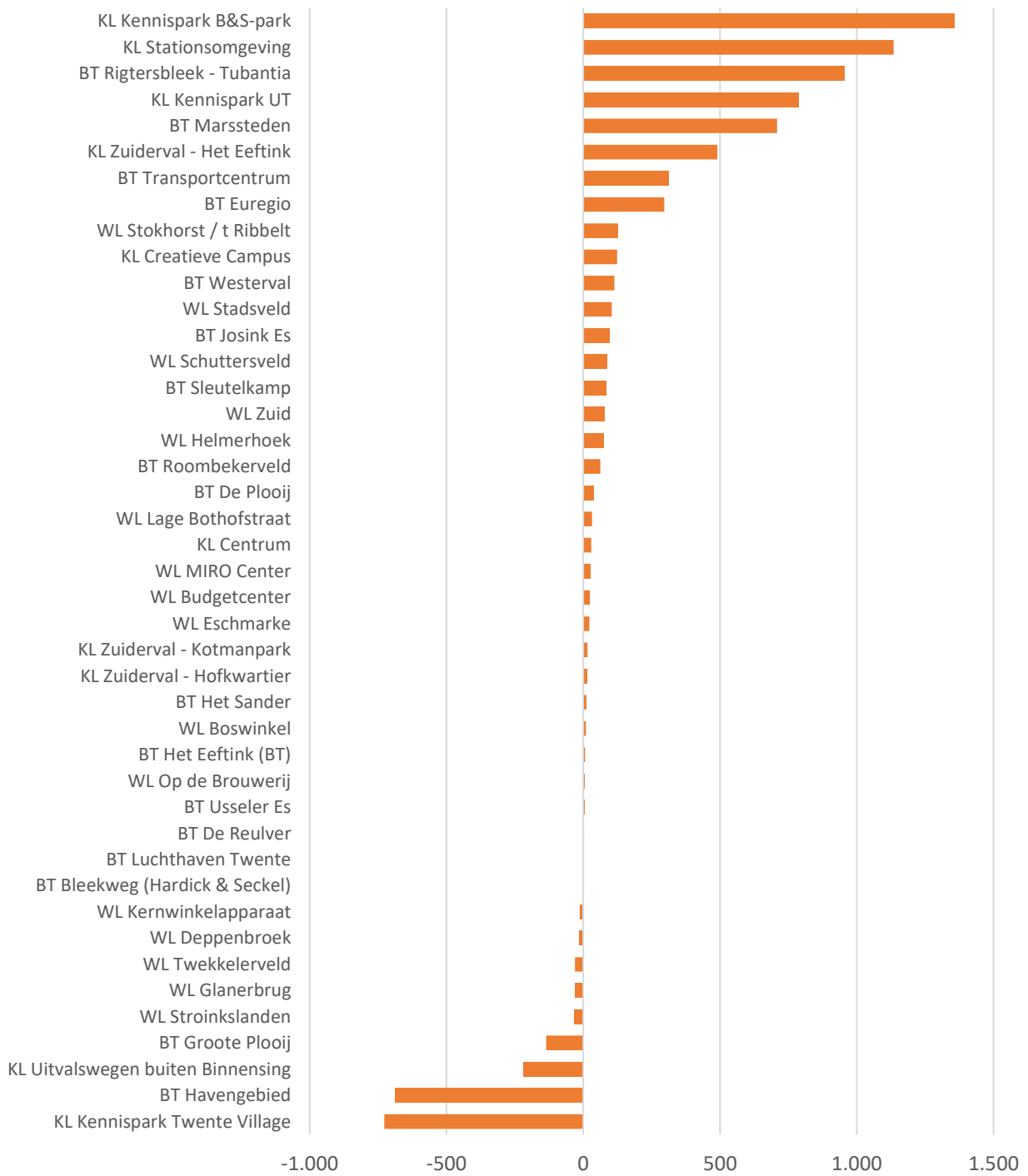
Figuur 3.4

Aantal banen per werklocatie, Enschede (2022)

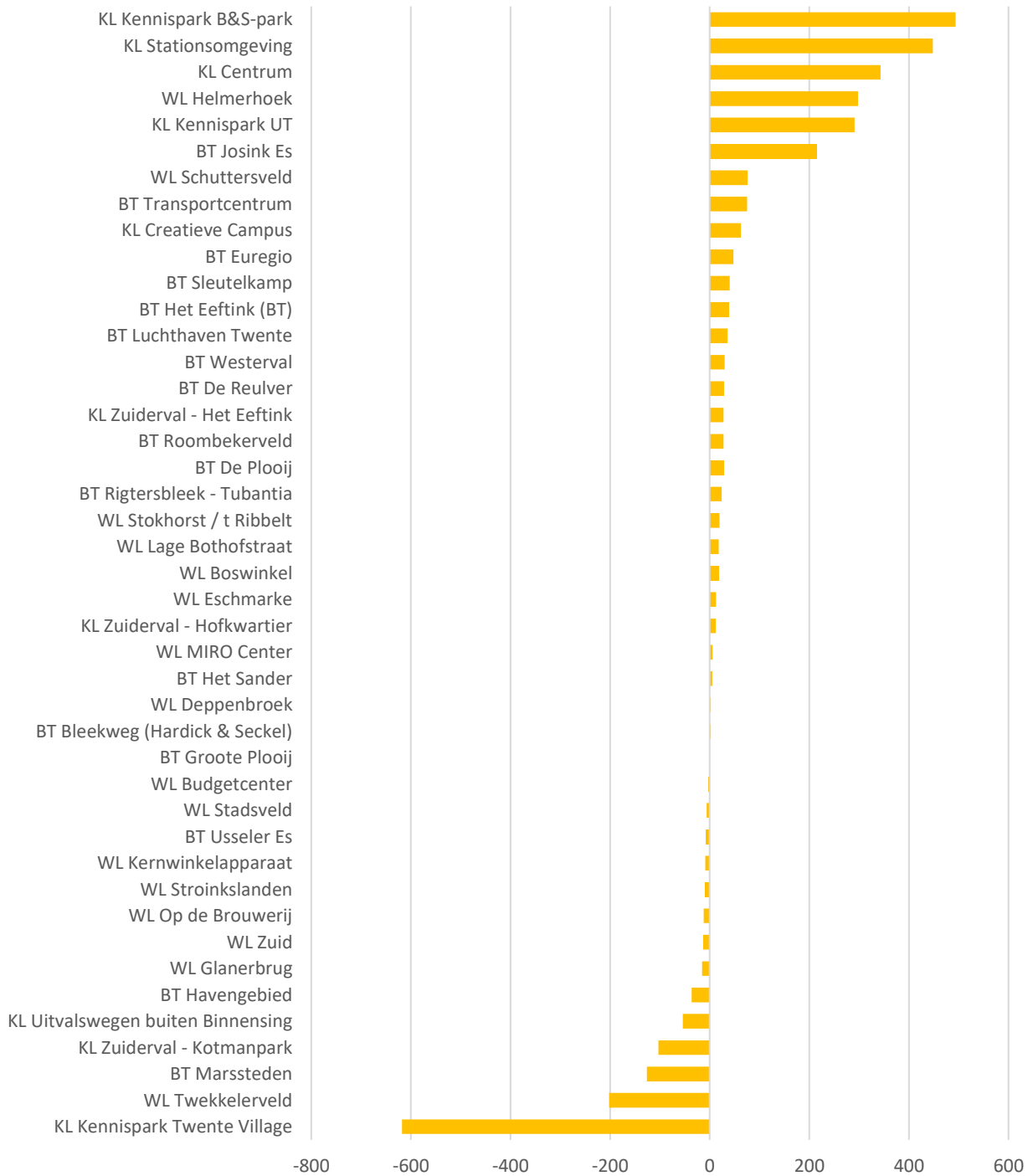
Figuur 3.5

Absolute ontwikkeling aantal banen per werklocatie, Enschede (2017-2022)

Figuur 3.6

Absolute ontwikkeling aantal banen per werklocatie, Enschede (2021-2022)

Naar sector is op kantoorlocaties ten opzichte van 2017 vooral meer werkgelegenheid in de verzorgende sectoren (onderwijs, openbaar bestuur en zorg).. Het werkgelegenheidsbelang van de zakelijke dienstverlening is iets kleiner geworden.

Op bedrijventerreinen zijn vooral de sectoren industrie, groothandel en zakelijke dienstverlening sterk vertegenwoordigd. Tussen 2017 en 2022 is de werkgelegenheid in de groothandel, bouw en met name de zakelijke dienstverlening in absolute aantallen opgelopen. De industrie en overige dienstverlening hebben terrein verloren.

Op winkellocaties neemt de detailhandel ongeveer de helft van het aantal aanwezige banen voor rekening. Ten opzichte van 2017 is het aantal banen in 2022 in deze sector ook groter. Banengroei op winkellocaties wordt verder gedragen door de informatie & communicatie sector. Minder banen zijn er in de overige en zakelijke dienstverlening.

Tabel 3.11

Aantal banen op kantoorlocaties naar sector Enschede (2017 en 2022)

	AANTAL BANEN		% VERDELING	ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	2022	Abs.	%
Landbouw	10	10	0%	0	-22%
Industrie	800	1.020	3%	230	28%
Bouwnijverheid	190	160	0%	-40	-19%
Groothandel	290	340	1%	50	19%
Detailhandel	670	680	2%	20	2%
Vervoer en opslag	460	360	1%	-100	-21%
Horeca	680	680	2%	-10	-1%
Informatie en communicatie	2.000	2.170	7%	170	9%
Financiële instellingen	940	1.270	4%	340	36%
Zakelijke dienstverlening	6.290	6.280	19%	-10	0%
Openbaar bestuur	3.600	4.100	12%	500	14%
Onderwijs	5.340	6.580	20%	1.240	23%
Gezondheids- en welzijnszorg	8.210	8.700	26%	480	6%
Cultuur, sport en recreatie	360	450	1%	90	26%
Overige dienstverlening	360	400	1%	40	12%
Totaal	30.170	33.180	100%	3.010	10%

Tabel 3.12Aantal banen op bedrijventerreinen naar sector Enschede (2017 en 2022)

	AANTAL BANEN		% VERDELING	ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	2022	Abs.	%
Landbouw	10	10	0%	0	-31%
Industrie	6.150	5.910	28%	-240	-4%
Bouwnijverheid	1.630	2.130	10%	500	31%
Groothandel	3.500	4.120	20%	620	18%
Detailhandel	1.230	1.300	6%	70	6%
Vervoer en opslag	1.070	1.120	5%	50	5%
Horeca	70	130	1%	60	76%
Informatie en communicatie	640	630	3%	-10	-1%
Financiële instellingen	30	40	0%	10	31%
Zakelijke dienstverlening	3.740	4.670	23%	930	25%
Openbaar bestuur	50	70	0%	30	57%
Onderwijs	30	70	0%	40	118%
Gezondheids- en welzijnszorg	200	310	1%	100	50%
Cultuur, sport en recreatie	140	150	1%	0	1%
Overige dienstverlening	380	90	0%	-290	-75%
Totaal	18.880	20.750	100%	1.870	10%

Tabel 3.13Aantal banen op winkellocaties naar sector Enschede (2017 en 2022)

	AANTAL BANEN		% VERDELING	ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	2022	Abs.	%
Landbouw	0	0	0%	0	-
Industrie	40	120	1%	80	198%
Bouwnijverheid	10	20	0%	10	80%
Groothandel	50	60	1%	20	36%
Detailhandel	5.310	5.480	50%	170	3%
Vervoer en opslag	20	30	0%	10	45%
Horeca	2.030	2.080	19%	50	3%
Informatie en communicatie	260	400	4%	140	53%
Financiële instellingen	90	120	1%	30	34%
Zakelijke dienstverlening	1.280	1.260	12%	-20	-2%
Openbaar bestuur	0	0	0%	0	-
Onderwijs	220	280	3%	60	25%
Gezondheids- en welzijnszorg	220	260	2%	40	19%
Cultuur, sport en recreatie	540	550	5%	10	2%
Overige dienstverlening	350	240	2%	-120	-33%
Totaal	10.410	10.890	100%	470	5%

Op kantoorlocaties is vooral veel werkgelegenheid te vinden in het grootbedrijf, op bedrijventerreinen is het meer divers en bij de winkellocaties is een groot deel van het aantal banen in het micro- en kleinbedrijf aanwezig.

Ten opzichte van 2017 is op kantoorlocaties vooral een toename van het aantal banen bij middelgrote en grote vestigingen. Bij bedrijventerreinen is de banengroei in de afgelopen vijf jaar het grootst bij middelgrote vestigingen. Het beeld is bij winkellocaties divers: werkgelegenheidsgroei bij kleine en middelgrote en grootste vestigingen, en aan de andere kant werkgelegenheidsverlies bij grote (100-250 wp) vestigingen.

Tabel 3.14

Aantal banen op kantoorlocaties naar grootteklasse Enschede (2017 en 2022)

	AANTAL BANEN		% VERDELING	ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	2022	Abs.	%
ZZP (1 wp)	830	1.030	3%	200	24%
Micro (2-10 wp)	2.570	2.390	7%	-170	-7%
Klein (10-50 wp)	4.580	4.660	14%	80	2%
Middelgroot (50-100 wp)	2.120	2.670	8%	550	26%
Groot (100-250 wp)	3.220	4.680	14%	1.460	45%
Grootst (250 en meer wp)	16.860	17.750	53%	890	5%
Totaal	30.170	33.180	100%	3.010	10%

Tabel 3.15

Aantal banen op bedrijventerreinen naar grootteklasse Enschede (2016 en 2021)

	AANTAL BANEN		% VERDELING	ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	2022	Abs.	%
ZZP (1 wp)	480	580	3%	110	22%
Micro (2-10 wp)	2.510	2.710	13%	200	8%
Klein (10-50 wp)	5.320	5.760	28%	440	8%
Middelgroot (50-100 wp)	2.020	3.140	15%	1.120	56%
Groot (100-250 wp)	3.650	4.290	21%	630	17%
Grootst (250 en meer wp)	4.910	4.280	21%	-630	-13%
Totaal	18.880	20.750	100%	1.870	10%

Tabel 3.16

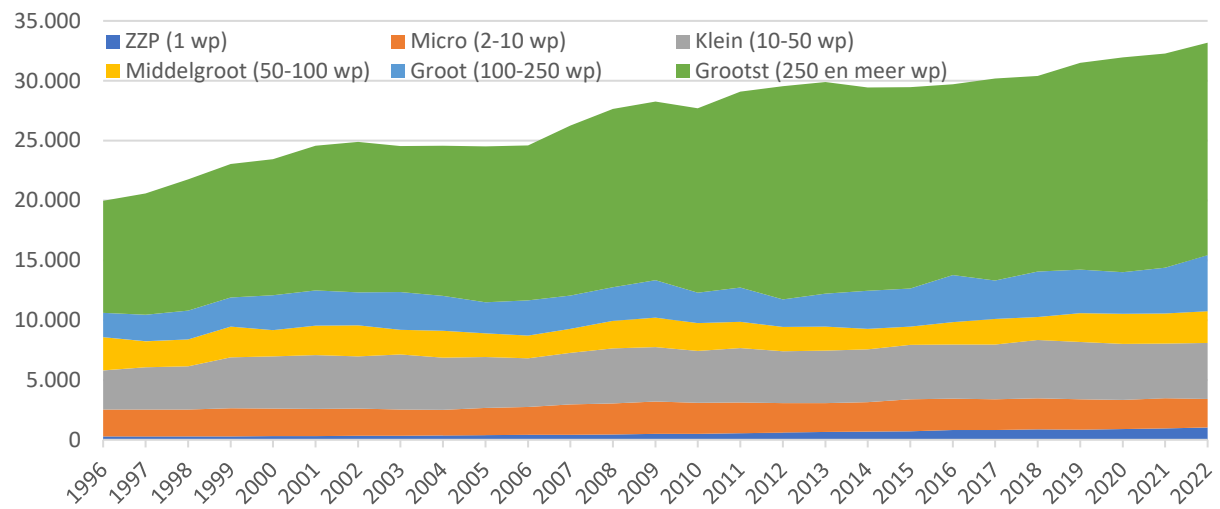
Aantal banen op winkellocaties naar grootteklasse Enschede (2017 en 2022)

	AANTAL BANEN		% VERDELING	ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	2022	Abs.	%
ZZP (1 wp)	360	440	4%	80	22%
Micro (2-10 wp)	2.450	2.480	23%	30	1%
Klein (10-50 wp)	3.040	3.100	28%	60	2%
Middelgroot (50-100 wp)	1.510	2.190	20%	680	45%
Groot (100-250 wp)	2.370	1.690	15%	-680	-29%
Grootst (250 en meer wp)	690	990	9%	300	44%
Totaal	10.410	10.890	100%	470	5%

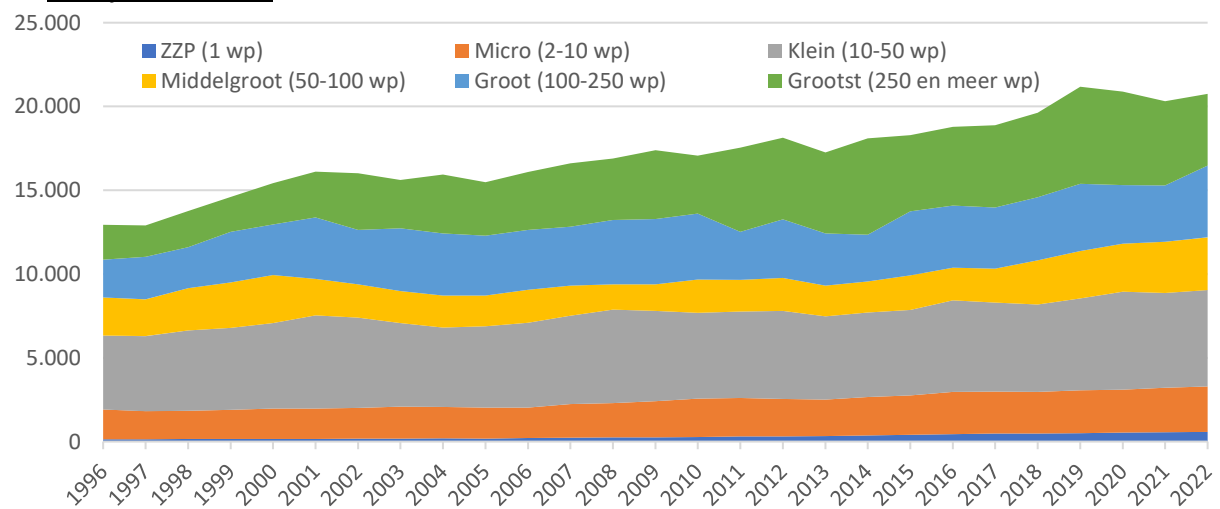
Figuur 3.7

Absolute ontwikkeling aantal banen kantoorlocaties, bedrijventerreinen en winkellocaties naar grootteklasse, Enschede (1996-2022)

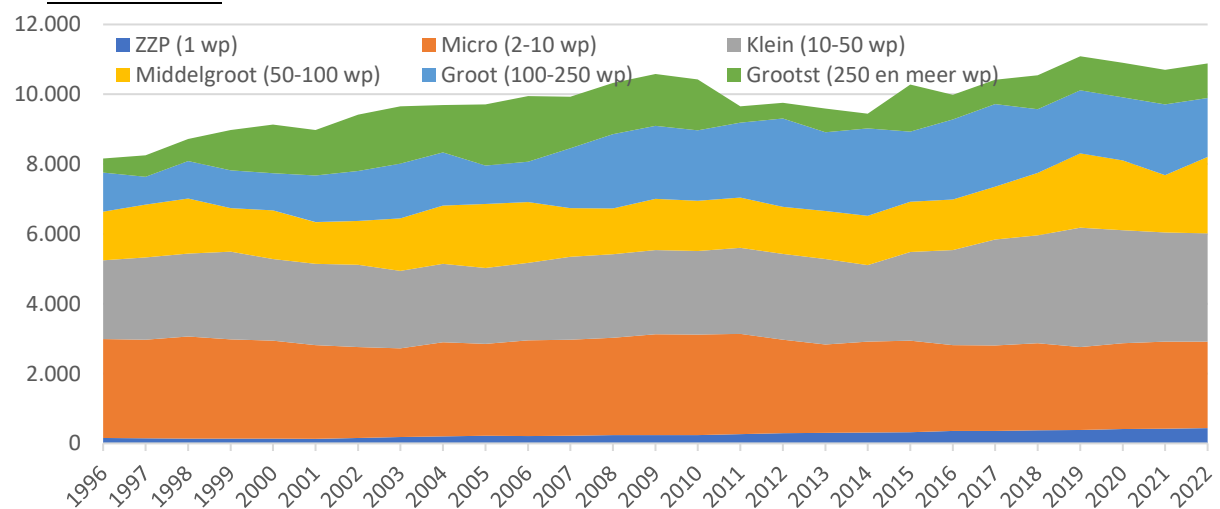
• Kantoorlocaties

• Bedrijventerreinen

• Winkellocaties

3.3 Bedrijvigheid per wijk

Groei van het aantal vestigingen is het grootst in wijken met veel inwoners (waar o.a. ZZP'ers aan huis starten). Tussen 2017 en 2022 is de banengroei in absolute aantallen het grootst geweest in het Binnensingelgebied. De wijk Twekkelerveld heeft procentueel de sterkste groei. Hogeland/Velve is de enige wijk waarin tussen 2017 en 2022 het aantal banen is gedaald.

Ten opzichte van 2021 heeft het Binnensingelgebied de grootste (absolute) toename van banen. Terwijl het Industrie- en Havengebied de grootste afname kent.

Tabel 3.17

Aantal vestigingen naar wijk (2017-2022)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Binnensingelgebied	2.790	2.840	2.900	2.970	3.100	3.300
Hogeland / Velve	980	1.010	1.020	1.080	1.090	1.140
Boswinkel / Stadsveld	1.270	1.330	1.350	1.440	1.480	1.580
Twekkelerveld	680	700	700	730	760	800
Enschede-Noord	1.470	1.500	1.570	1.610	1.640	1.700
Ribbelt / Stokhorst	550	580	590	560	600	650
Enschede-Zuid	1.620	1.650	1.700	1.760	1.900	2.040
Industrie- en Havengebied	1.000	1.000	970	1.020	1.050	1.070
Glanerbrug en omstreken	1.310	1.330	1.340	1.400	1.430	1.520
Landelijk gebied en kernen	1.200	1.200	1.250	1.340	1.380	1.450
Totaal	12.860	13.140	13.380	13.900	14.440	15.250

Tabel 3.18

Aantal banen naar wijk (2017-2022)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Binnensingelgebied	27.630	27.860	28.290	28.380	28.260	29.700
Hogeland / Velve	5.610	5.600	4.940	5.110	5.110	5.330
Boswinkel / Stadsveld	4.960	5.150	5.190	5.330	5.420	5.460
Twekkelerveld	2.950	3.010	4.260	4.180	4.130	4.090
Enschede-Noord	10.530	10.640	11.190	11.110	10.940	11.410
Ribbelt / Stokhorst	1.450	1.610	1.430	1.430	1.500	1.600
Enschede-Zuid	5.810	5.950	6.140	6.170	6.340	6.620
Industrie- en Havengebied	16.130	16.700	17.390	17.380	17.290	17.080
Glanerbrug en omstreken	5.020	5.180	5.260	5.300	5.400	5.560
Landelijk gebied en kernen	5.860	6.040	5.990	5.890	5.880	6.390
Totaal	85.950	87.750	90.080	90.290	90.260	93.250

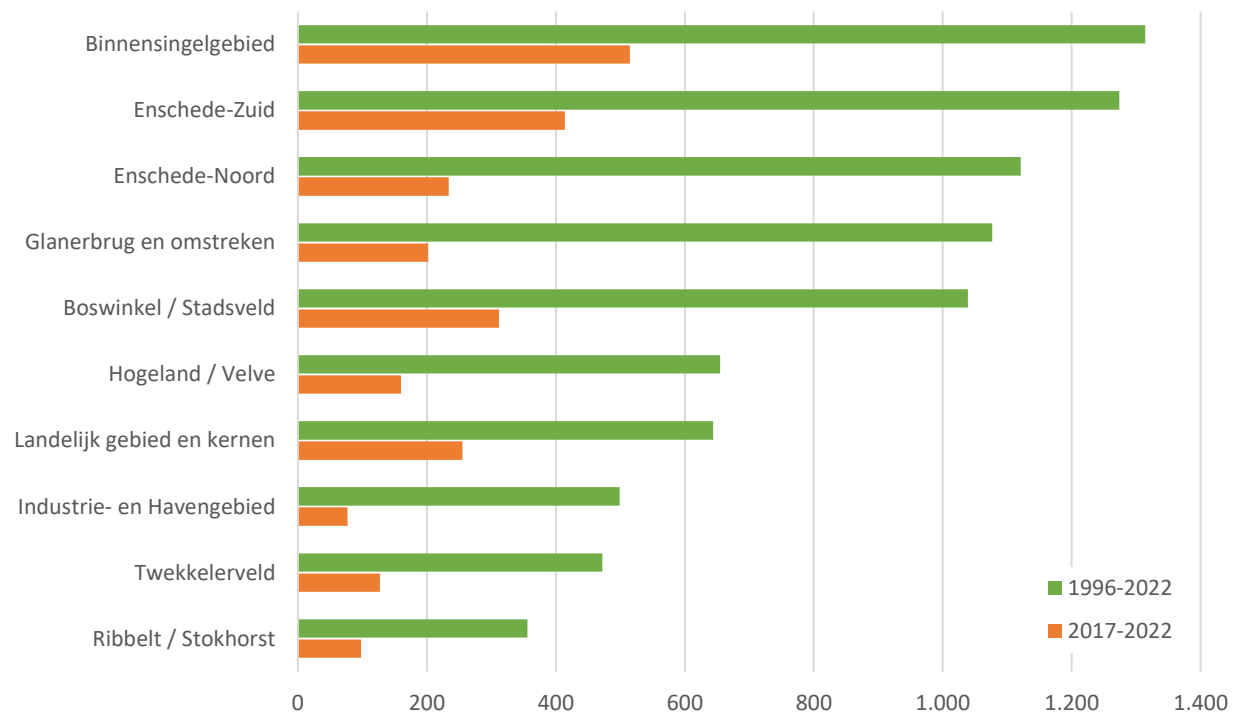
Tabel 3.19

Procentuele verdeling en ontwikkeling aantal banen naar wijk (2017-2022)

	% verdeling		Ontwikkeling '17-'22		Ontwikkeling '21-'22	
	2022	Abs.	Abs.	%	Abs.	%
Binnensingelgebied	32%	2.070	7%		1.440	5%
Hogeland / Velve	6%	-280	-5%		220	4%
Boswinkel / Stadsveld	6%	500	10%		40	1%
Twekkelerveld	4%	1.140	39%		-40	-1%
Enschede-Noord	12%	880	8%		470	4%
Ribbelt / Stokhorst	2%	150	10%		100	7%
Enschede-Zuid	7%	810	14%		280	4%
Industrie- en Havengebied	18%	950	6%		-210	-1%
Glanerbrug en omstreken	6%	550	11%		170	3%
Landelijk gebied en kernen	7%	540	9%		520	9%
Totaal	100%	7.300	8%		2.990	3%

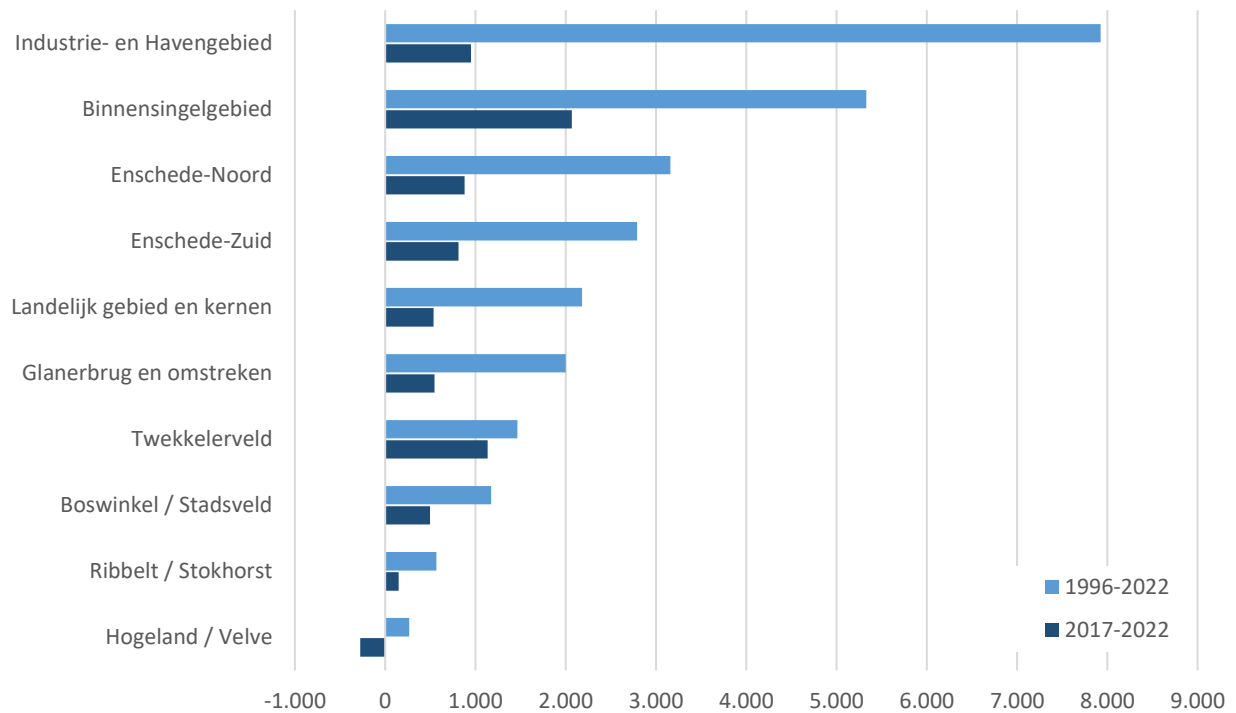
Figuur 3.8

Absolute ontwikkeling aantal vestigingen naar wijk, Enschede (1996-2022 en 2017-2022)

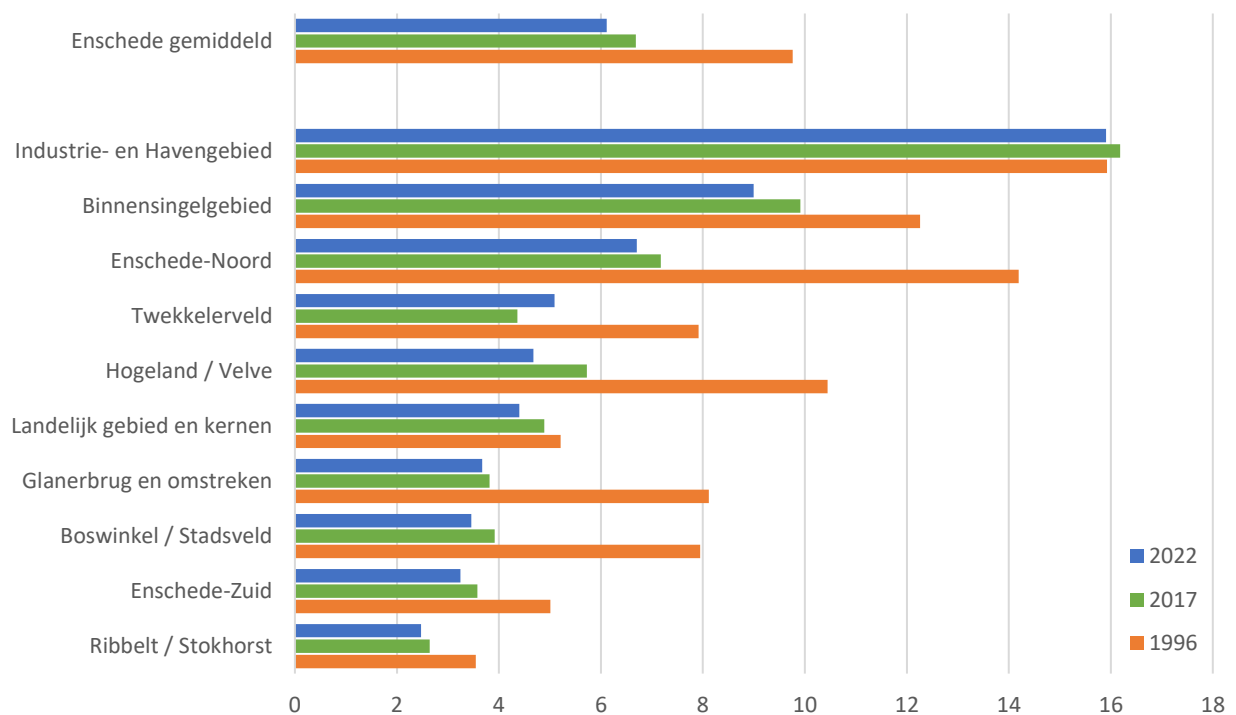
Figuur 3.9

Absolute ontwikkeling aantal banen naar wijk, Enschede (1996-2022 en 2017-2022)

Figuur 3.10

Gemiddeld aantal banen per vestiging naar wijk, Enschede (1996, 2017 en 2022)

Werkgelegenheid in de Industrie en bouw is voor meer dan de helft van het totaal gesitueerd op het Industrie- en Havengebied. De niet-commerciële dienstverlening is vooral gevestigd in de wijken Binnensingelgebied en Enschede-Noord. In Enschede-Noord behoort ruim tweederde deel van de werkgelegenheid tot de niet-commerciële dienstverlening. Andere wijken met veel inwoners hebben verhoudingsgewijs meer werkgelegenheid in de commerciële dienstverlening. Vergeleken met 2017 zijn in het Industrie- en Havengebied en Twekkelerveld in 2022 vooral meer banen aanwezig in de commerciële dienstverlening. Hogeland/Velve heeft juist veel banen verloren in deze sectorgroep. In Enschede -Noord zijn vergeleken met vijf jaar geleden met name meer banen te vinden in de niet-commerciële dienstverlening. Ten opzichte van 2021 heeft het Binnensingelgebied vooral meer banen in de niet-commerciële dienstverlening. In Twekkelerveld is deze sector juist gekrompen. Hoewel vergeleken met 2017 nog een toename geldt, is in het afgelopen het aantal banen in de commerciële dienstverlening op het Industrie- en Havengebied gekrompen. In het Landelijk gebied hebben alle vier sectorclusters banengroei.

Tabel 3.20

Aantal banen per sectorgroep naar wijk, Enschede (2022)

	A landbouw	B Industrie & bouw	G-N commerciële dienstverlening	O-U niet-commerciële dienstverlening	totaal
Binnensingelgebied	10	420	11.930	17.340	29.700
Hogeland / Velve	10	200	3.520	1.600	5.330
Boswinkel / Stadsveld	0	360	3.070	2.030	5.460
Twekkelerveld	10	800	2.460	820	4.090
Enschede-Noord	70	330	3.220	7.790	11.410
Ribbelt / Stokhorst	0	130	620	860	1.600
Enschede-Zuid	0	490	2.410	3.720	6.620
Industrie- en Havengebied	0	5.960	10.390	740	17.080
Glanerbrug en omstreken	0	1.270	2.840	1.450	5.560
Landelijk gebied en kernen	370	1.470	3.430	1.120	6.390
Totaal	460	11.420	43.900	37.460	93.250

Tabel 3.21

Procentuele verdeling aantal banen per sectorgroep naar wijk, Enschede (2022)

	A landbouw	B Industrie & bouw	G-N commerciële dienstverlening	O-U niet-commerciële dienstverlening	totaal
Binnensingelgebied	1%	4%	27%	46%	32%
Hogeland / Velve	1%	2%	8%	4%	6%
Boswinkel / Stadsveld	0%	3%	7%	5%	6%
Twekkelerveld	2%	7%	6%	2%	4%
Enschede-Noord	14%	3%	7%	21%	12%
Ribbelt / Stokhorst	0%	1%	1%	2%	2%
Enschede-Zuid	1%	4%	5%	10%	7%
Industrie- en Havengebied	0%	52%	24%	2%	18%
Glanerbrug en omstreken	1%	11%	6%	4%	6%
Landelijk gebied en kernen	79%	13%	8%	3%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 3.22

Procentuele verdeling aantal banen per wijk naar sectorgroep, Enschede (2022)

	A landbouw	B Industrie & bouw	G-N commerciële dienstverlening	O-U niet-commerciële dienstverlening	totaal
Binnensingelgebied	0%	1%	40%	58%	100%
Hogeland / Velve	0%	4%	66%	30%	100%
Boswinkel / Stadsveld	0%	7%	56%	37%	100%
Twekkelveld	0%	20%	60%	20%	100%
Enschede-Noord	1%	3%	28%	68%	100%
Ribbelt / Stokhorst	0%	8%	39%	53%	100%
Enschede-Zuid	0%	7%	36%	56%	100%
Industrie- en Havengebied	0%	35%	61%	4%	100%
Glanerbrug en omstreken	0%	23%	51%	26%	100%
Landelijk gebied en kernen	6%	23%	54%	18%	100%
Totaal	0%	12%	47%	40%	100%

Tabel 3.23

Absolute ontwikkeling aantal banen per sectorgroep naar wijk, Enschede (2017-2022)

	A landbouw	B Industrie & bouw	G-N commerciële dienstverlening	O-U niet-commerciële dienstverlening	totaal
Binnensingelgebied	1	-18	411	1.675	2.069
Hogeland / Velve	-2	-22	-284	32	-276
Boswinkel / Stadsveld	-2	94	341	65	498
Twekkelveld	-1	390	954	-207	1.136
Enschede-Noord	-1	77	19	784	879
Ribbelt / Stokhorst	0	27	61	62	150
Enschede-Zuid	0	93	115	605	813
Industrie- en Havengebied	-2	-17	827	143	951
Glanerbrug en omstreken	-2	210	199	138	545
Landelijk gebied en kernen	27	15	241	253	536
Totaal	18	849	2.884	3.550	7.301

Tabel 3.24

Absolute ontwikkeling aantal banen per sectorgroep naar wijk, Enschede (2021-2022)

	A landbouw	B Industrie & bouw	G-N commerciële dienstverlening	O-U niet-commerciële dienstverlening	totaal
Binnensingelgebied	-2	22	386	1.037	1.443
Hogeland / Velve	-1	9	215	-5	218
Boswinkel / Stadsveld	-3	25	9	9	40
Twekkelerveld	1	315	137	-496	-43
Enschede-Noord	3	19	166	284	472
Ribbelt / Stokhorst	0	16	20	66	102
Enschede-Zuid	0	76	27	177	280
Industrie- en Havengebied	0	122	-343	14	-207
Glanerbrug en omstreken	1	-13	78	102	168
Landelijk gebied en kernen	14	149	268	85	516
Totaal	13	740	963	1.273	2.989

3.4 Inzoom op Toplocatie Binnenstad⁹

Het aantal vestigingen in Toplocatie Binnenstad is in 2022 met 4 procent toegenomen. Deze toename zit in de meeste sectoren, alleen het aantal vestigingen in de groothandel, horeca en overige dienstverlening is ten opzichte van 2021 gedaald. Toplocatie Binnenstad heeft in 2022 9 detailhandelsvestigingen meer dan in 2021. Het aantal banen is ten opzichte van 2021 ook met 4 procent gegroeid. Openbaar bestuur en de zorgsector hebben de grootste bijdragen in deze groei.

Tabel 3.25

Ontwikkeling aantal vestigingen en banen, Toplocatie Binnenstad (2012, 2017, 2021 en 2022)

	2012	2017	2021	2022	% '12-'22	% '17-'22	% '21-'22
Vestigingen	880	960	1.000	1.040	19%	9%	4%
Banen	16.060	14.840	15.190	15.870	-1%	7%	4%

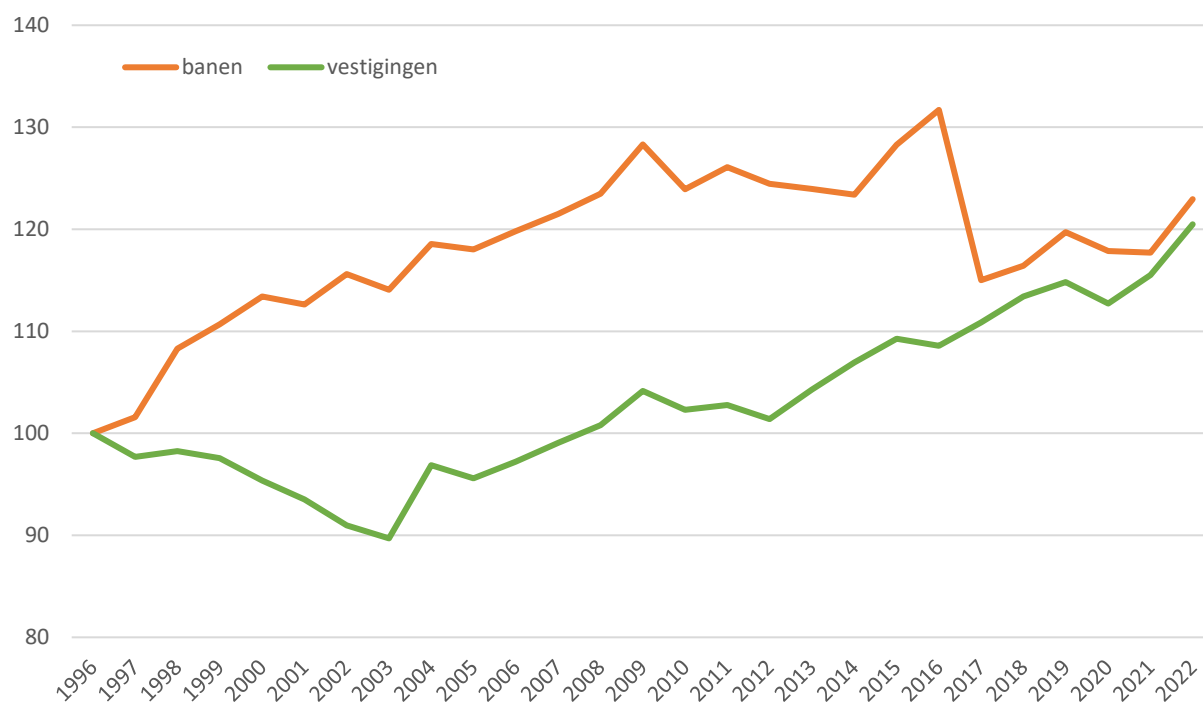
⁹ Toplocatie Binnenstad bevat de volgende gebieden:

- Kernwinkelapparaat / Winkeltijdenverordeningengebied
- Kantoorlocatie Stationsomgeving
- Kantoorlocatie Stadsweide,
- Startuplocatie U-Connect (Oude ziekenhuis)

(zie ook bijlage 3 voor wijzigingen in de ruimtelijke afbakening van werklocaties)

Figuur 3.11

Geïndexeerde ontwikkeling aantal vestigingen en banen, Toplocatie Binnenstad (1996=100; 1996-2022)

NB: in 2017 opende het Medisch Spectrum Twente (MST) haar deuren aan het Koningsplein. Deze nieuwbouwlocatie behoort – in tegenstelling tot de oude locatie) - niet tot de Toplocatie Binnenstad, waardoor het aantal banen in 2017 fors lager was dan in 2016.

Tabel 3.26

Aantal vestigingen Toplocatie Binnenstad, naar sector (2017 en 2022)

	AANTAL VESTIGINGEN		ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	Abs.	%
Landbouw	0	0	0	0%
Industrie	13	26	13	100%
Bouwnijverheid	5	7	2	40%
Groothandel	16	18	2	13%
Detailhandel	303	301	-2	-1%
Vervoer en opslag	5	14	9	180%
Horeca	149	156	7	5%
Informatie en communicatie	75	79	4	5%
Financiële instellingen	13	23	10	77%
Zakelijke dienstverlening	184	198	14	8%
Openbaar bestuur	7	8	1	14%
Onderwijs	31	44	13	42%
Gezondheids- en welzijnszorg	71	68	-3	-4%
Cultuur, sport en recreatie	43	50	7	16%
Overige dienstverlening	43	49	6	14%
Totaal	958	1.041	83	9%

Tabel 3.27 Aantal vestigingen Toplocatie Binnenstad, naar sector (2021 en 2022)

	AANTAL VESTIGINGEN		ONTWIKKELING 2021-2022	
	2021	2022	Abs.	%
Landbouw	0	0	0	-
Industrie	23	26	3	13%
Bouwnijverheid	5	7	2	40%
Groothandel	21	18	-3	-14%
Detailhandel	292	301	9	3%
Vervoer en opslag	9	14	5	56%
Horeca	159	156	-3	-2%
Informatie en communicatie	69	79	10	14%
Financiële instellingen	18	23	5	28%
Zakelijke dienstverlening	193	198	5	3%
Openbaar bestuur	8	8	0	0%
Onderwijs	39	44	5	13%
Gezondheids- en welzijnszorg	63	68	5	8%
Cultuur, sport en recreatie	48	50	2	4%
Overige dienstverlening	51	49	-2	-4%
Totaal	998	1.041	43	4%

Tabel 3.28 Aantal banen Toplocatie Binnenstad, naar sector (2017 en 2022)

	AANTAL BANEN		ONTWIKKELING 2017-2022	
	2017	2022	Abs.	%
Landbouw	0	0	0	0%
Industrie	60	90	30	50%
Bouwnijverheid	10	10	0	29%
Groothandel	50	50	0	-2%
Detailhandel	2.330	2.250	-80	-4%
Vervoer en opslag	440	200	-240	-54%
Horeca	1.780	1.770	0	0%
Informatie en communicatie	690	820	130	19%
Financiële instellingen	720	750	30	4%
Zakelijke dienstverlening	1.510	1.580	80	5%
Openbaar bestuur	3.480	4.040	560	16%
Onderwijs	2.160	2.440	290	13%
Gezondheids- en welzijnszorg	750	1.060	310	41%
Cultuur, sport en recreatie	490	520	30	6%
Overige dienstverlening	380	290	-100	-26%
Totaal	14.840	15.870	1.030	7%

NB: in 2017 opende het Medisch Spectrum Twente (MST) haar deuren aan het Koningsplein. Deze nieuwbouwlocatie behoort – in tegenstelling tot de oude locatie) - niet tot de Toplocatie Binnenstad, waardoor het aantal banen in 2017 fors lager was dan in 2016.

Tabel 3.29

Aantal banen Toplocatie Binnenstad, naar sector (2021 en 2022)

	AANTAL BANEN		ONTWIKKELING 2021-2022	
	2021	2022	Abs.	%
Landbouw	0	0	0	-
Industrie	80	90	10	8%
Bouwnijverheid	10	10	0	50%
Groothandel	70	50	-20	-28%
Detailhandel	2.230	2.250	20	1%
Vervoer en opslag	190	200	20	8%
Horeca	1.690	1.770	80	5%
Informatie en communicatie	760	820	60	8%
Financiële instellingen	760	750	-10	-1%
Zakelijke dienstverlening	1.560	1.580	20	1%
Openbaar bestuur	3.760	4.040	290	8%
Onderwijs	2.420	2.440	20	1%
Gezondheids- en welzijnszorg	890	1.060	170	19%
Cultuur, sport en recreatie	480	520	40	8%
Overige dienstverlening	290	290	0	0%
Totaal	15.190	15.870	680	4%

Nota bene: bij een aantal sectoren is het aantal banen (en de ontwikkeling hierin) klein, waardoor stand en/of ontwikkeling afgerond wordt op '0'. De (procentuele) ontwikkeling wordt berekend op de absolute, niet afgeronde aantallen waardoor toch sprake kan zijn van een (procentuele) verandering groter of kleiner dan 0'.

Tabel 3.30

Procentuele verdeling aantal banen Toplocatie Binnenstad, naar sector (2000, 2012 en 2022)

	2000	2012	2022
Landbouw	0%	0%	0%
Industrie	0%	0%	1%
Bouwnijverheid	0%	0%	0%
Groothandel	0%	0%	0%
Detailhandel	15%	16%	14%
Vervoer en opslag	1%	1%	1%
Horeca	7%	8%	11%
Informatie en communicatie	2%	1%	5%
Financiële instellingen	9%	6%	5%
Zakelijke dienstverlening	11%	9%	10%
Openbaar bestuur	19%	21%	25%
Onderwijs	9%	11%	15%
Gezondheids- en welzijnszorg	21%	22%	7%
Cultuur, sport en recreatie	3%	3%	3%
Overige dienstverlening	3%	2%	2%
Totaal	100%	100%	100%

Kernwinkelapparaat uitgelicht

Het aantal horecavestigingen is in zowel het kernwinkelapparaat (KWA) als daarbuiten verder opgelopen tussen 2021 en 2022. Ook het aantal banen bij eet- en drinkgelegenheden is in Kernwinkelapparaat weer gegroeid (na een lichte afname in 2021), wat tevens voor het overige deel van Enschede geldt.

Tabel 3.31

Inzoom aantal horecavestigingen, Enschede (2017, 2021 en 2022)

		2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
KWA	Eet- en drinkgelegenheden	140	150	145	5	-5
	Logiesverstrekking	3	3	4	1	1
	Horeca totaal	143	153	149	6	-4
Overig Enschede	Eet- en drinkgelegenheden	324	348	371	47	23
	Logiesverstrekking	33	39	39	6	0
	Horeca totaal	357	387	410	53	23
Enschede totaal	Eet- en drinkgelegenheden	464	498	516	52	18
	Logiesverstrekking	36	42	43	7	1
	Horeca totaal	500	540	559	59	19

Tabel 3.32

Inzoom aantal banen in horeca, Enschede (2017, 2021 en 2022)

		2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
KWA	Eet- en drinkgelegenheden	1.660	1.590	1.690	30	100
	Logiesverstrekking	30	30	30	0	0
	Horeca totaal	1.690	1.610	1.710	30	100
Overig Enschede	Eet- en drinkgelegenheden	1.790	1.820	1.930	140	110
	Logiesverstrekking	270	320	320	50	0
	Horeca totaal	2.070	2.140	2.250	190	110
Enschede totaal	Eet- en drinkgelegenheden	3.450	3.400	3.610	160	210
	Logiesverstrekking	300	350	350	50	0
	Horeca totaal	3.750	3.750	3.970	210	210

Het aantal personen dat werkzaam is in winkels is het KWA zeer licht afgenomen en daarbuiten iets gegroeid. Ten opzichte van 1996 zijn er in 2022 minder personen werkzaam in winkels in KWA (-3,3% procent; -70 banen). In de binnenstedelijke horeca zijn juist meer personen werkzaam (+69,9%; +660 banen).

Tabel 3.33

Inzoom aantal banen in winkels, Enschede (2017, 2021 en 2022)

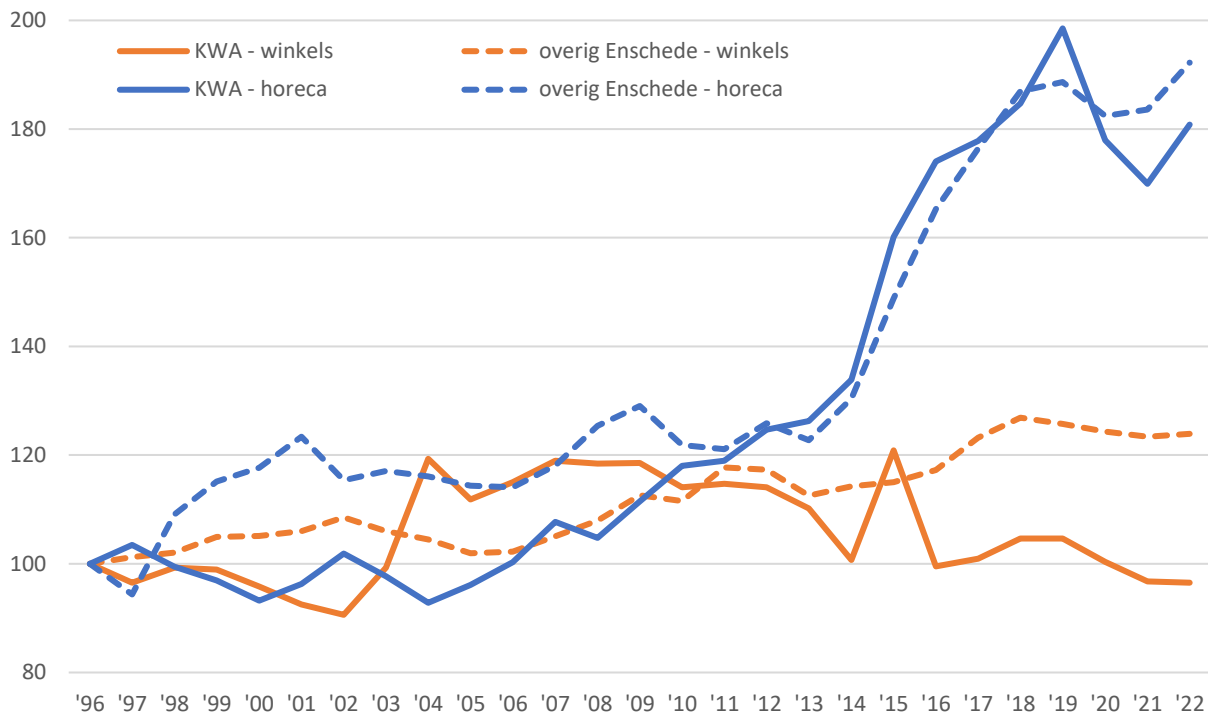
		2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
KWA	Dagelijkse artikelen	580	590	550	-20	-40
	Mode en luxe	1.320	1.200	1.250	-70	60
	Vrije tijd	100	100	100	-10	0
	In en om het huis	150	180	160	20	-20
	Overige detailhandel	60	50	50	-10	-10
	Totaal	2.200	2.110	2.110	-100	-10
Overig Enschede	Dagelijkse artikelen	3.070	3.190	3.200	130	10
	Mode en luxe	650	620	630	-10	10
	Vrije tijd	380	370	350	-30	-20
	In en om het huis	860	830	850	-10	10
	Overige detailhandel	450	390	400	-50	10
	Totaal	5.390	5.400	5.420	30	20
Enschede totaal	Dagelijkse artikelen	3.640	3.780	3.750	110	-30
	Mode en luxe	1.970	1.820	1.890	-80	60
	Vrije tijd	480	470	450	-30	-20
	In en om het huis	1.000	1.010	1.010	10	0
	Overige detailhandel	510	440	450	-60	10
	Totaal	7.600	7.510	7.530	-70	20

NB: cijfers wijken beperkt af van totale werkgelegenheid detailhandel (die incl. markthandel, webwinkels en postorderbedrijven is).

- Dagelijkse artikelen: voedings- en genotmiddelen, drogisterij-, parfumerie- en medische artikelen;
- Mode & luxe: kleding en modeaccessoires, stoffen, Handwerken, huishoudlinnen, schoeisel, lederwaren en reisartikelen, huishoudelijke en luxe artikelen, juweliersartikelen, warenhuizen, fotografische en optische artikelen (was eerder ingedeeld bij Overige detailhandel);
- Vrije tijd: boeken, tijdschriften en kantoorbenodigdheden, sport, kamperen en speelgoed, fietsen;
- In en om het huis: bloemen, planten, dieren en tuinbenodigdheden, woninginrichting, meubelen, vloerbedekking, DHZ, wit- en bruingoed, elektrische artikelen en verlichting;
- Overige detailhandel: tweedehandsgoederen, overige detailhandel.

Figuur 3.12

Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen detailhandel en horeca, uitgesplitst naar KWA en overig Enschede (1996=100; 1996-2022)

3.5 Inzoom op Technology Base (voormalige militaire luchthaven)¹⁰

De werkgelegenheidsmonitor Technology Base geeft een overzicht van de op het voormalige Luchthaven Twente en omgeving aanwezige bedrijven en banen (peildatum: juni 2022). In de monitoring is onderscheid gemaakt tussen werkparken (Technology Base Noord/Bedrijvenpark en Airside, Werkparken Van Eck en Deventerpoort) en de woonparken (Zuidkamp/Vaneker, Prins Bernardpark, Overmaat en Fokkerweg). In totaal huisvesten de 99 bedrijven in het volledige onderzoeksgebied 400 arbeidsplaatsen.

Ten opzichte van 2021 en eerdere jaren is een positieve banenontwikkeling te zien. Ten opzichte van 2021 nam zowel het aantal banen (+19%) als het aantal bedrijven (+15%) toe. De toename van het aantal arbeidsplaatsen is vooral het gevolg van de Noodopvang Vluchtelingen die gevestigd is op de Technology Base. De banengroei is vooral terug te zien op de werkparken (+58 banen). Op de woonparken is het aantal nagenoeg gelijk gebleven (+1 baan). Binnen de werkparken groeide het aantal banen het sterkst op Werkparken Van Eck. Op de woonparken groeide het aantal arbeidsplaatsen het sterkst op Overmaat.

Tabel 3.34

Aantal bedrijven op werkparken, per gebied (februari 2019 – april 2023)

Deelgebieden		febr. 2019	april 2020	aug. 2021	juni 2022	april 2023
Technology Base	Bedrijvenpark	9	10	14	11	17
	Airside	3	3	3	5	5
	Totaal	12	13	17	16	22
Deventerpoort		9	4	6	5	4
Werkparken Van Eck		3	3	4	4	5
Totaal		24	20	27	25	31

¹⁰ De in deze paragraaf gepresenteerde gegevens zijn afkomstig uit de rapportage 'Werkgelegenheidsmonitor Technology Base 2023', samengesteld door I&O Research, in opdracht van Technology Base (juni 2023).

Tabel 3.35Aantal banen op werkparken, per gebied (februari 2019 – april 2023)

Deelgebieden		febr. 2019	april 2020	aug. 2021	juni 22	april 2023
Technology Base	Bedrijvenpark	63* (82)	80	111	114	110
	Airside	35	30	33	37	43
	Totaal	98	110	144	151	153
Deventerpoort		24	14	51	36	37
Werkparken Van Eck		23** (9)	40	27	98	67
Totaal		145	164	222	285	257

* Administratieve correctie: uit contact met een bedrijf op Technology Base Bedrijvenpark blijkt dat betreffende bedrijf in februari 2019 en voorgaande monitor(en) 19 banen minder had dan de gebruikte Bedrijvencartotheekgegevens laten zien.

** Administratieve correctie: uit contact met een bedrijf op Werkparken van Eck blijkt dat betreffende bedrijf in februari 2019 en voorgaande monitor(en) 14 banen meer had dan de gebruikte Bedrijvencartotheekgegevens laten zien.

Tabel 3.36Aantal bedrijven op woonparken, per gebied (februari 2019 – april 2023)

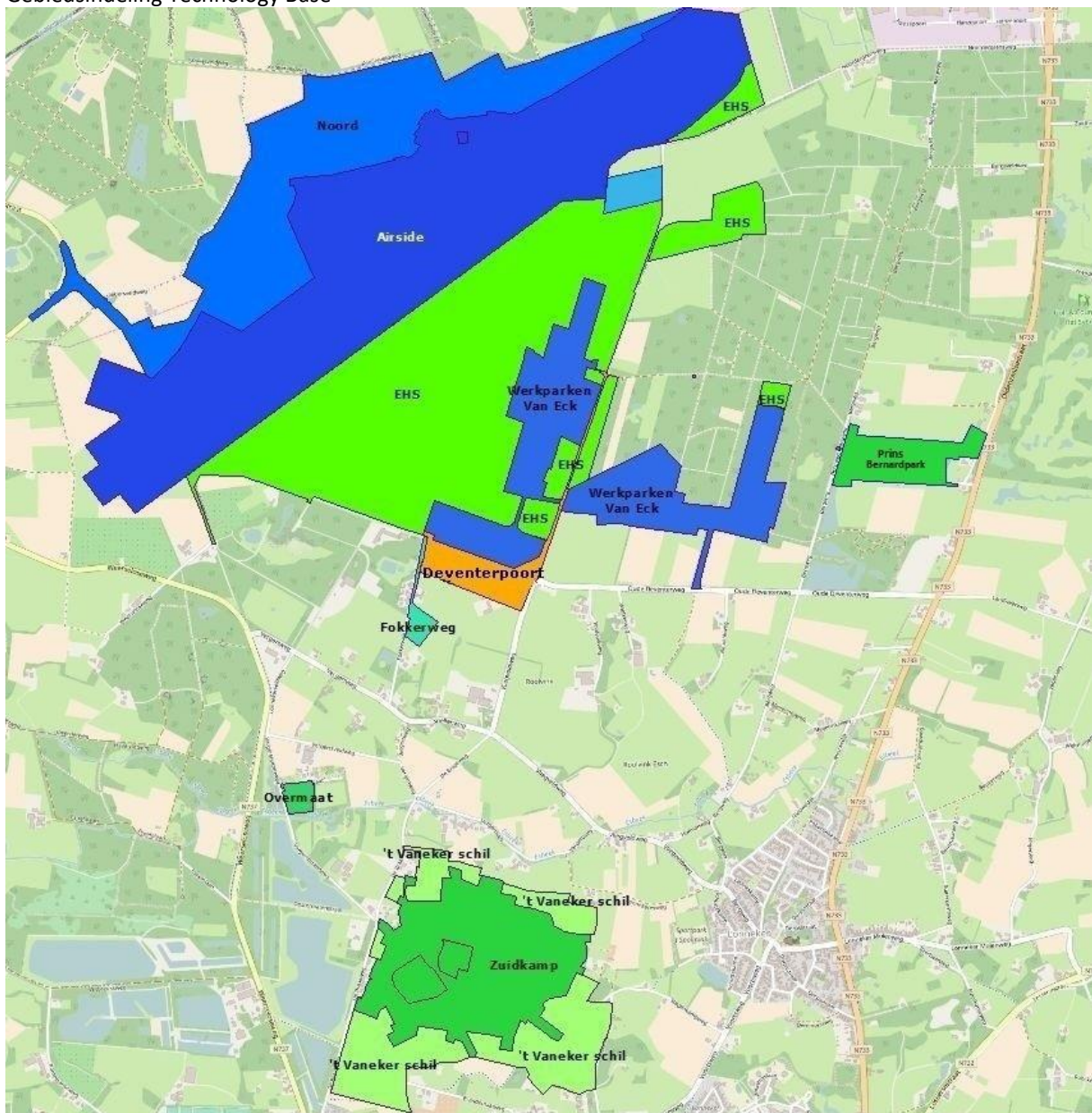
Deelgebieden	febr. 2019	april 2020	aug. 2021	juni 22	april 2023
Zuidkamp/Vaneker	15	24	39	50	69
Prins Bernardpark	3	8	15	14	13
Overmaat	1	2	3	3	4
Fokkerweg	0	2	2	5	4
Totaal	19	36	59	74	90

Tabel 3.37Aantal banen op woonparken, per gebied (februari 2019 – april 2023)

Deelgebieden	febr. 2019	april 2020	aug. 2021	juni 22	april 2023
Zuidkamp/Vaneker	117* (173)	47	78	75	74
Prins Bernardpark	3	8	15	13	13
Overmaat	17	18	3	19	19
Fokkerweg	0	2	18	6	5
Totaal	137	75	114	115	111

* Eén bedrijf in Zuidkamp/Vaneker, dat daar tijdelijk gevestigd is, is verantwoordelijk voor de banenkrimp sept. '19 – febr. 2019: uit contact met het bedrijf blijkt dat ze in februari 2019 en voorgaande monitor(en) 56 banen minder hadden dan Bedrijvencartotheekgegevens laten zien. Slechts een klein deel van de werknemers van dit bedrijf is structureel werkzaam in het onderzoeksgebied; het merendeel van de werkzame personen is vooral elders in de gemeente of regio actief.

Figuur 3.13
Gebiedsindeling Technology Base

3.6 Inzoom op Kennispark

Het aantal vestigingen op Kennispark is voor het derde jaar op rij licht toegenomen. De werkgelegenheid is voor het zesde achtereenvolgende jaar gestegen. Het aantal banen is ruim 10.000 gepasseerd. Op Kennispark B&S-park en UT is in 2021-2022 sprake van banengroei. Deelgebied Twente Village heeft te maken met een forse afname van het aantal banen.

Tabel 3.38

Ontwikkeling aantal vestigingen Kennispark naar deelgebied, Enschede (2012, 2017, 2021 en 2022)

	2012	2017	2021	2022	'12-'22	'17-'22	'21-'22
Kennispark Twente Village	21	24	25	22	1	-2	-3
Kennispark B&S-park	277	288	287	304	27	16	17
Kennispark UT	85	139	139	129	44	-10	-10
Totaal	383	449	450	455	72	6	5

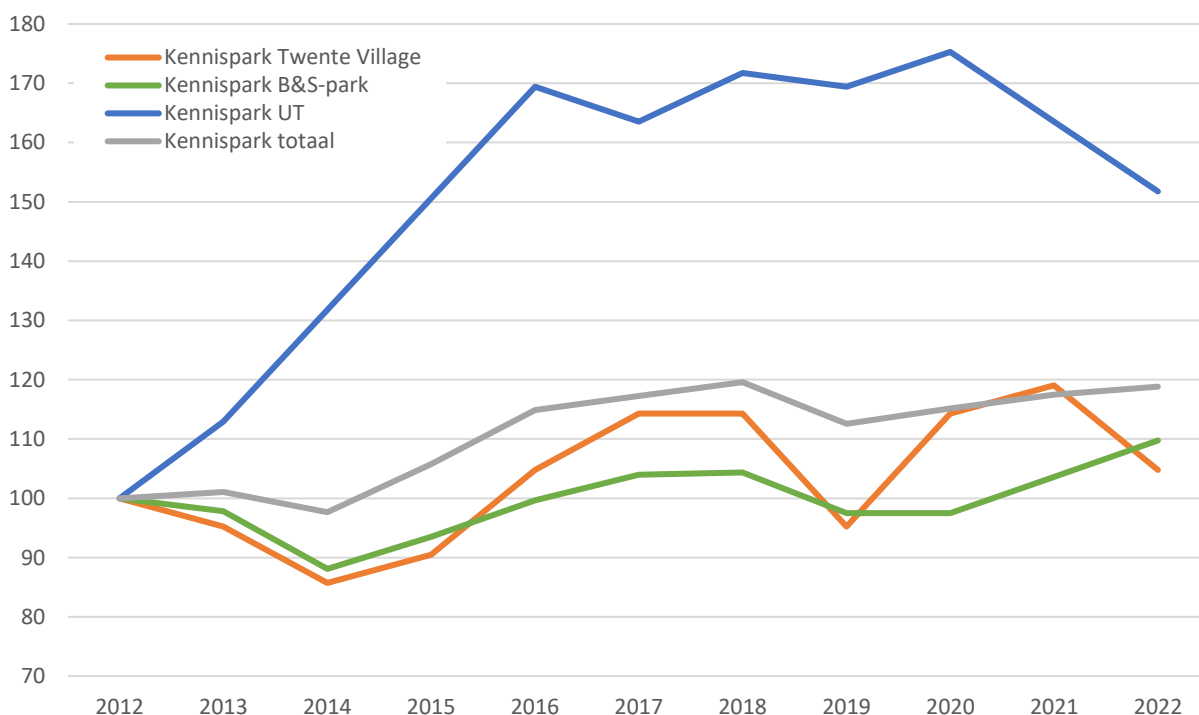
Tabel 3.39

Ontwikkeling aantal banen Kennispark naar deelgebied, Enschede (2012, 2017, 2021 en 2022)

	2012	2017	2021	2022	'12-'22	'17-'22	'21-'22
Kennispark Twente Village	1.280	1.100	990	370	-910	-730	-620
Kennispark B&S-park	4.030	4.320	5.180	5.670	1.640	1.360	490
Kennispark UT	3.760	3.820	4.310	4.600	850	790	290
Totaal	9.070	9.230	10.520	10.650	1.580	1.420	120

Figuur 3.14

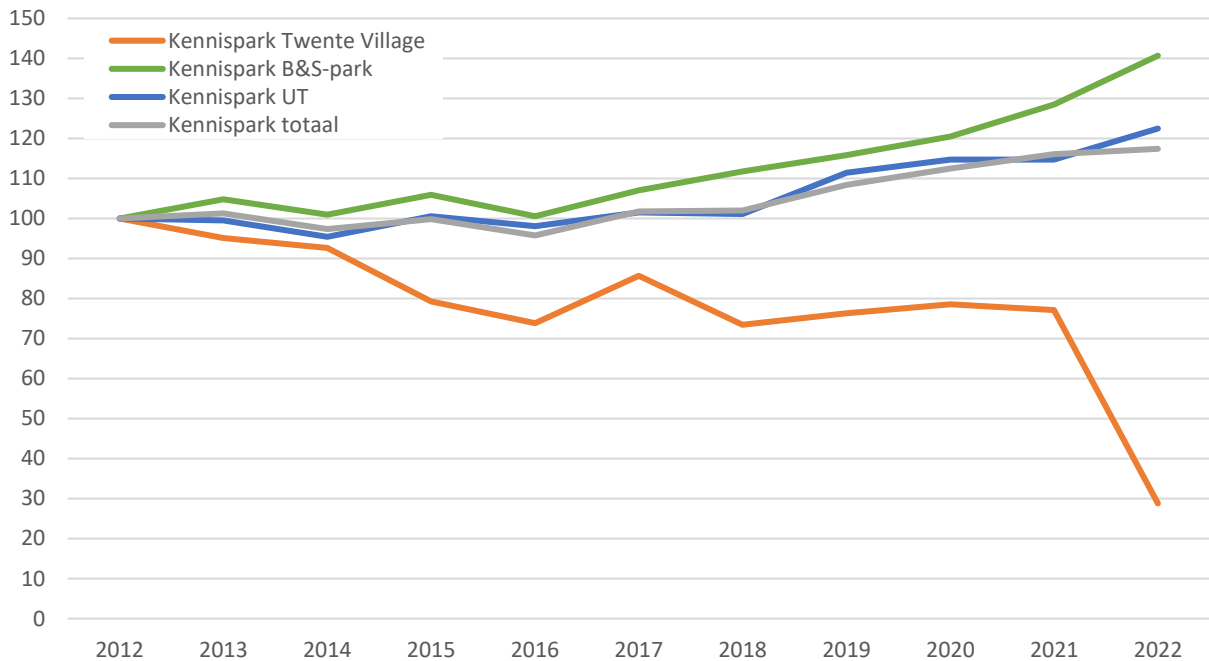
Geïndexeerde ontwikkeling aantal vestigingen op Kennispark, naar deelgebied (2012-2022; 2012=100)

NB: y-as waarden figuur 3.14 en 3.1 verschillen van elkaar.

Figuur 3.15

Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen op Kennispark, naar deelgebied (2012-2022; 2012=100)

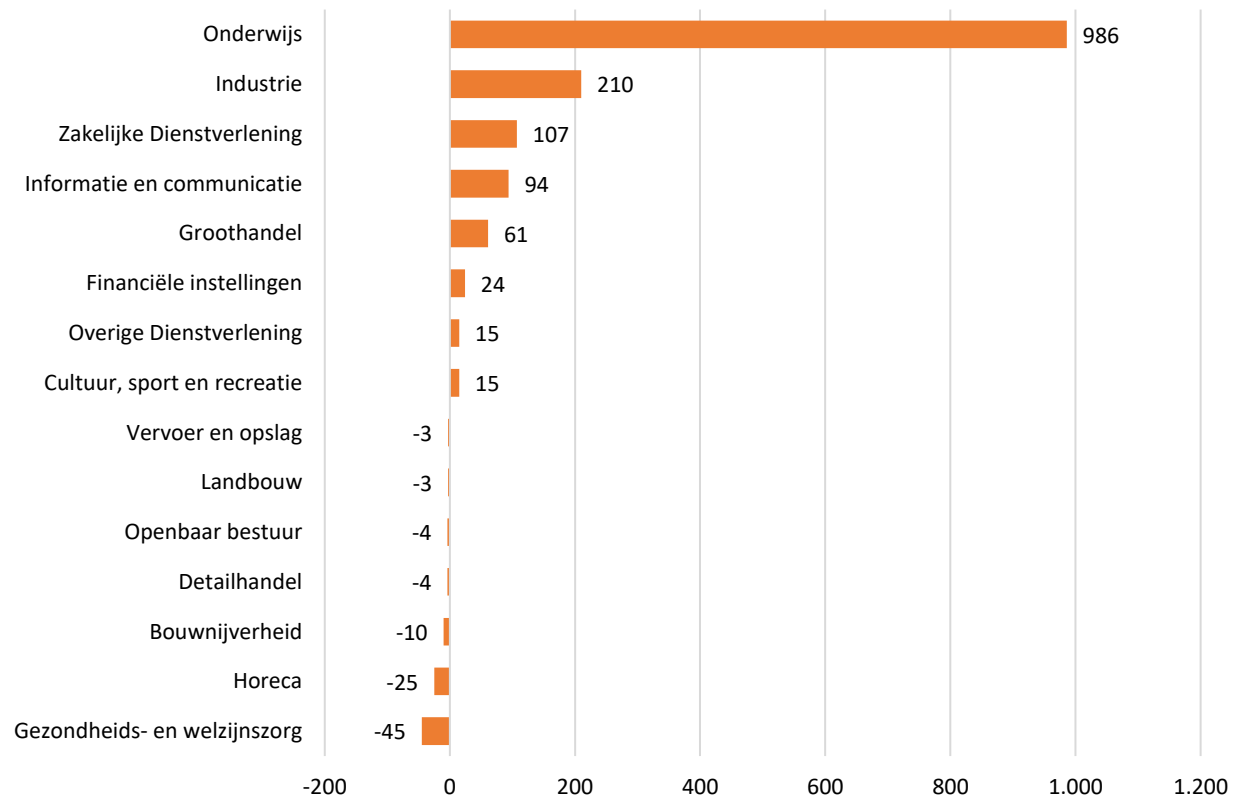

NB: y-as waarden figuur 3.14 en 3.1 verschillen van elkaar.

Veruit de sterkst gegroeide sector op Kennispark sinds 2017 is onderwijs, op ruime afstand gevolgd door industrie. De zakelijke dienstverlening heeft op B&S Park en UT een groeiend aantal banen, echter op Twente Village is deze sterk teruggelopen. De zakelijke dienstverlening is vooral op B&S Park gevestigd, terwijl op Kennispark UT 97 procent van de banen in de onderwijssector te vinden is.

Figuur 3.16

Ontwikkeling aantal banen op Kennispark (3 deelgebieden), per sector (2017-2022)

Tabel 3.40Ontwikkeling aantal banen Kennispark - Twente Village naar sector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Landbouw	0	0	0	0	0
Industrie	0	0	0	0	0
Bouwnijverheid	0	0	0	0	0
Groothandel	0	0	0	0	0
Detailhandel	0	0	0	0	0
Vervoer en opslag	0	0	0	0	0
Horeca	110	80	50	-60	-30
Informatie en communicatie	60	70	60	10	0
Financiële instellingen	0	0	0	0	0
Zakelijke dienstverlening	710	610	10	-710	-600
Openbaar bestuur	0	0	0	0	0
Onderwijs	30	30	40	10	10
Gezondheids- en welzijnszorg	0	0	0	0	0
Cultuur, sport en recreatie	180	200	200	20	0
Overige dienstverlening	0	0	0	0	0
Totaal	1.100	990	370	-730	-620

Tabel 3.41Ontwikkeling aantal banen Kennispark – B&S Park naar sector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Landbouw	0	0	0	0	0
Industrie	650	820	830	180	10
Bouwnijverheid	10	10	10	0	0
Groothandel	170	240	240	70	0
Detailhandel	20	20	10	-10	-10
Vervoer en opslag	10	0	0	-10	0
Horeca	40	50	60	20	10
Informatie en communicatie	940	1.010	990	50	-20
Financiële instellingen	50	60	70	20	20
Zakelijke dienstverlening	2.210	2.730	3.220	1.000	490
Openbaar bestuur	50	50	40	0	0
Onderwijs	60	70	90	40	30
Gezondheids- en welzijnszorg	120	120	90	-30	-30
Cultuur, sport en recreatie	0	0	0	0	0
Overige dienstverlening	10	20	30	30	10
Totaal	4.320	5.180	5.670	1.360	490

Tabel 3.42

Ontwikkeling aantal banen Kennispark – UT naar sector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Landbouw	0	0	0	0	0
Industrie	40	70	80	30	10
Bouwnijverheid	10	10	10	-10	0
Groothandel	20	10	10	-10	0
Detailhandel	30	30	30	10	0
Vervoer en opslag	0	0	0	0	0
Horeca	40	50	60	10	0
Informatie en communicatie	80	90	110	30	20
Financiële instellingen	0	0	0	0	0
Zakelijke dienstverlening	470	230	280	-190	50
Openbaar bestuur	0	0	0	0	0
Onderwijs	2.960	3.690	3.890	940	210
Gezondheids- en welzijnszorg	140	120	120	-10	0
Cultuur, sport en recreatie	10	10	10	0	0
Overige dienstverlening	20	10	10	-10	0
Totaal	3.820	4.310	4.600	790	290

Op Kennispark zijn veel kleine en eenmansbedrijven gevestigd. Wel groeit het aantal middelgrote en grote vestigingen. De werkgelegenheid op Kennispark is meer verspreid over verschillende grootteklassen. Bijna de helft behoort tot de grootteklasse 'vestigingen met minimaal 250 werkzame personen'. In deze grootteklasse is tussen 2021 en 2022 het aantal banen wel licht gedaald, terwijl mede door de toename van het aantal vestigingen het aantal banen bij vestigingen met 100-250 werkzame gestegen is.

Tabel 3.43

Ontwikkeling aantal vestigingen Kennispark (3 deelgebieden) naar bedrijfsgrootte, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Geen werkzame personen	2	1	1	-1	0
ZZP (1 wp)	151	156	163	12	7
Micro (2-10 wp)	175	163	149	-26	-14
Klein (10-50 wp)	97	97	103	6	6
Middelgroot (50-100 wp)	14	20	23	9	3
Groot (100-250 wp)	9	10	13	4	3
Grootst (250 en meer wp)	3	4	3	0	-1
Totaal	451	451	455	4	4

Tabel 3.44

Ontwikkeling aantal banen Kennispark (3 deelgebieden) naar bedrijfsgrootte, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
ZZP (1 wp)	150	160	160	10	10
Micro (2-10 wp)	710	720	650	-70	-80
Klein (10-50 wp)	2.180	2.040	2.050	-130	10
Middelgroot (50-100 wp)	940	1.450	1.570	630	110
Groot (100-250 wp)	1.300	1.310	1.730	430	420
Grootst (250 en meer wp)	3.950	4.800	4.490	540	-310
Totaal	9.230	10.480	10.650	1.420	170

Tabel 3.45Ontwikkeling aantal banen Kennispark – Twente Village naar bedrijfsgrootte, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
ZZP (1 wp)	10	0	0	0	0
Micro (2-10 wp)	40	50	50	10	0
Klein (10-50 wp)	120	110	100	-30	-20
Middelgroot (50-100 wp)	60	60	60	10	0
Groot (100-250 wp)	160	150	150	-10	0
Grootst (250 en meer wp)	710	600	0	-710	-600
Totaal	1.100	990	370	-730	-620

Tabel 3.46Ontwikkeling aantal banen Kennispark – B&S Park naar bedrijfsgrootte, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
ZZP (1 wp)	70	70	90	10	10
Micro (2-10 wp)	490	490	450	-30	-40
Klein (10-50 wp)	1.740	1.670	1.680	-60	10
Middelgroot (50-100 wp)	880	1.390	1.390	510	0
Groot (100-250 wp)	1.140	1.030	1.450	310	420
Grootst (250 en meer wp)	0	530	620	620	90
Totaal	4.320	5.180	5.670	1.360	490

Tabel 3.47Ontwikkeling aantal banen Kennispark – UT naar bedrijfsgrootte, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
ZZP (1 wp)	70	80	70	0	-10
Micro (2-10 wp)	190	180	140	-40	-40
Klein (10-50 wp)	320	260	270	-40	20
Middelgroot (50-100 wp)	0	0	120	120	120
Groot (100-250 wp)	0	130	130	130	0
Grootst (250 en meer wp)	3.240	3.670	3.870	630	210
Totaal	3.820	4.310	4.600	790	290

Het aantal banen in hightech industrie is op Kennispark is in 2021-2022 wederom licht toegenomen, wat ook geldt voor het aantal banen in de hightech kennisintensieve diensten.

Tabel 3.48

Ontwikkeling aantal banen Kennispark (3 deelgebieden), naar kennisintensieve industrie en diensten, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Hightech industrie	400	550	570	170	20
Medium Hightech industrie	120	130	120	-10	-10
Medium Lowtech industrie	10	60	70	60	10
Lowtech industrie	160	150	140	-10	0
Kennisintensieve diensten	2.210	2.550	2.690	480	140
Hightech kennisintensieve diensten	1.100	1.400	1.450	360	50
Kennisintensieve financ. diensten	50	60	70	20	20
Overige kennisintensieve diensten	3.650	4.280	4.500	850	210
Overig	1.530	1.300	1.030	-510	-270
Totaal	9.230	10.480	10.650	1.420	170

NB: zie bijlage 5 voor definities.

Tabel 3.49

Ontwikkeling aantal banen Kennispark – Twente Village, naar kennisintensieve industrie en diensten, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Hightech industrie	0	0	0	0	0
Medium Hightech industrie	0	0	0	0	0
Medium Lowtech industrie	0	0	0	0	0
Lowtech industrie	0	0	0	0	0
Kennisintensieve diensten	0	10	10	0	0
Hightech kennisintensieve diensten	60	70	60	10	0
Kennisintensieve financ. diensten	220	230	240	30	10
Overige kennisintensieve diensten	820	680	60	-760	-630
Overig	0	0	0	0	0
Totaal	1.100	990	370	-730	-620

Tabel 3.50

Ontwikkeling aantal banen Kennispark – B&S Park, naar kennisintensieve industrie en diensten, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Hightech industrie	350	490	500	140	10
Medium Hightech industrie	120	130	120	-10	-10
Medium Lowtech industrie	10	60	70	60	10
Lowtech industrie	160	140	140	-20	0
Kennisintensieve diensten	2.090	2.470	2.560	470	90
Hightech kennisintensieve diensten	930	1.230	1.260	330	30
Kennisintensieve financ. diensten	50	60	70	20	20
Overige kennisintensieve diensten	320	230	230	-90	0
Overig	280	370	720	440	350
Totaal	4.320	5.180	5.670	1.360	490

Tabel 3.51

Ontwikkeling aantal banen Kennispark – UT, naar kennisintensieve industrie en diensten, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Hightech industrie	40	60	70	30	10
Medium Hightech industrie	0	0	0	0	0
Medium Lowtech industrie	0	0	0	0	0
Lowtech industrie	0	10	0	0	-10
Kennisintensieve diensten	120	80	130	10	50
Hightech kennisintensieve diensten	110	110	130	20	20
Kennisintensieve financ. diensten	0	0	0	0	0
Overige kennisintensieve diensten	3.120	3.820	4.030	910	210
Overig	430	240	250	-180	0
Totaal	3.820	4.310	4.600	790	290

Het aantal banen in de HTSM-sector is op Kennispark B&S-park ongeveer gelijk gebleven en op Kennispark UT iets gestegen. Iets minder dan de helft van de werkgelegenheid op B&S Park behoort tot de HTSM-sector. De werkgelegenheidsbijdrage van Lifescience blijft op Kennispark vooralsnog bescheiden.

Tabel 3.52

Ontwikkeling aantal banen Kennispark – B&S Park en UT, topsectoren Lifescience en HTSM, Enschede (2017, 2021 en 2022)*

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Kennispark B&S Park					
HTSM	2.050	2.510	2.500	460	0
Lifescience	140	140	150	10	10
Kennispark UT					
HTSM	180	140	160	-10	30
Lifescience	10	20	20	10	0

* Nota bene: HTSM: CBS-afbakening gehanteerd; andere topsectoren (waaronder ook Lifescience) LISA-afbakening gehanteerd.

3.7 Inzoom op startup locaties

Het aantal vestigingen in de Enschedese startup locaties is in 2022 bijna gelijk aan 2021. Meer vestigingen in Connect-U compenseert het afgenomen aantal vestigingen in The Gallery en de Performance Factory. Het aantal banen is in alle vijf start-up locaties in 2022 hoger dan in 2021. The Gallery heeft ondanks de afname van aantal vestigingen de grootste toename in het aantal banen.

In de Spinnerij en The Ceespot zijn vergeleken met de overige start-ups meer personen werkzaam in de sector informatie en communicatie. In de Performance Factory en Connect-U heeft de zakelijke dienstverlening het grootste aandeel in de daar gevestigde werkgelegenheid.

Tabel 3.53

Aantal vestigingen startup locaties, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Spinnerij Oosterveld	64	56	57	-7	1
The Ceespot	11	28	29	18	1
The Gallery	29	38	34	5	-4
Connect-U	2	8	14	12	6
Performance Factory	17	51	48	31	-3
Totaal	123	181	182	59	1

Tabel 3.54

Aantal banen startup locaties, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	'17-'22	'21-'22
Spinnerij Oosterveld	270	330	340	80	10
The Ceespot	70	140	180	110	40
The Gallery	210	190	250	40	60
Connect-U	10	20	50	40	30
Performance Factory	120	560	590	470	30
Totaal	680	1.240	1.410	730	170

Tabel 3.55

Aantal banen startup locaties naar sector, Enschede (2022)

	Informatie en communicatie	Zakelijke Dienstverlening	Overig	Totaal
Spinnerij Oosterveld	140	100	100	340
The Ceespot	100	60	20	180
The Gallery	70	80	110	250
Connect-U	10	30	20	50
Performance Factory	20	400	170	590
Totaal	330	670	410	1.410

Tabel 3.56

Ontwikkeling aantal banen startup locaties naar sector, Enschede (2021-2022)

	Informatie en communicatie	Zakelijke Dienstverlening	Overig	Totaal
Spinnerij Oosterveld	4	-13	18	9
The Ceepspot	0	29	11	40
The Gallery	19	32	10	61
Connect-U	1	21	9	31
Performance Factory	4	19	5	28
Totaal	28	88	53	169

Tabel 3.57

Procentuele verdeling aantal banen startup locaties naar sector, Enschede (2022)

	Informatie en communicatie	Zakelijke Dienstverlening	Overig	Totaal
Spinnerij Oosterveld	41%	30%	29%	100%
The Ceepspot	56%	35%	9%	100%
The Gallery	26%	30%	44%	100%
Connect-U	10%	56%	34%	100%
Performance Factory	4%	68%	28%	100%
Totaal	24%	47%	29%	100%

4 Sectorale werkgelegenheidsanalyses

Highlights

- Van de topsectoren heeft de creatieve industrie met 1.750 vestigingen het grootste aantal vestigingen in Enschede, op ruime afstand gevolgd door de HTSM (hightech systemen en materialen) met 1.080 vestigingen. De aanwas van nieuwe vestigingen is in de laatste vijf jaar en het afgelopen jaar ook het grootst geweest in de creatieve industrie.
- Qua werkgelegenheid is het beeld anders: HTSM (7.810 banen) en agrofood (3.920 banen) zijn qua werkgelegenheid de sterkst vertegenwoordigde topsectoren in Enschede. Na banenkrimp in het voorliggende jaar is HTSM in 2021-2022 weer de topsector met grootste toename van banen (+370 banen). Geen van de topsectoren heeft te maken met een daling van de werkgelegenheid.
- De groei van HTSM blijft met 5 procent tussen 2017 en 2022 achter vergeleken met referentiegebieden; alleen Hengelo heeft een lagere groei in werkgelegenheidsontwikkeling van HTSM (-11%).
- Ten opzichte van 2021 hebben met name de topsectoren Lifescience en Logistiek in 2022 relatief sterke banengroei vergeleken met de regionale en landelijke groeicijfers. Ook de banenaanwas in de HTSM is bovengemiddeld.
- De high-technology industrie in Enschede is bescheiden van omvang maar laat tussen 2017 en 2022 wel een relatief sterke groei van het aantal banen zien (+50%). Ten opzichte van 2021 is het aantal banen in de high-tech industrie gestegen met 110 banen (+16%). In het cluster medium-high-tech is de werkgelegenheid de afgelopen vijf jaar minder sterk gegroeid (+16%), en is er ten opzichte van 2021 sprake van een lichte toename (+2%). Met name in Almelo is het cluster high-tech industrie relatief sterk vertegenwoordigd.
- Binnen de Enschede kennisintensieve dienstensector is het aantal banen in het cluster hightech kennisintensieve diensten ten opzichte van 2021 met 4 procent gestegen en omvat in 2022 zo'n 4.560 banen. Bij het qua banen kleinere cluster kennisintensieve financiële diensten is het aantal banen tussen 2021-2022 met 7 procent gegroeid, waar Almelo en Hengelo juist een banenkrimp in dit cluster hebben.
- In de sector recreatie & toerisme in Enschede (volgens de landelijke R&T-standaard) zijn 5.860 banen aanwezig, zo'n 200 meer dan in 2021. Vooral de horeca heeft bijgedragen aan deze groei. Het aandeel van de R&T-sector in de totale werkgelegenheid is in Enschede (6,3% in 2022) groter dan in Almelo, Hengelo en Zwolle maar nipt kleiner dan landelijk gemiddeld (6,5%).

4.1 Topsectoren¹¹

Het aantal vestigingen in de creatieve industrie groeit door in Enschede. Ook in de logistiek en de HTSM is het aantal vestigingen in 2022 groter dan in 2021. In het laatste jaar hebben de meeste topsectoren een banengroei gerealiseerd. In absolute aantallen is de toename het grootst bij de HTSM. Na twee jaar van afnemende werkgelegenheid is er nu dus weer sprake van groei.

Tabel 4.1

Ontwikkeling aantal vestigingen topsectoren, Enschede (2017, 2021 en 2022)*

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Agrofood	360	400	400	40	12%	10	1%
Chemie	30	40	50	10	32%	0	10%
Creatieve industrie	1.400	1.680	1.750	350	25%	70	4%
Energie	40	50	50	10	12%	-10	-12%
HTSM	1.010	1.040	1.080	70	7%	40	4%
Lifescience	90	90	100	10	12%	10	5%
Logistiek	180	200	250	70	40%	50	24%
Tuinbouw	10	10	10	0	-9%	0	11%
Water	10	10	10	0	57%	0	38%

* Nota bene: HTSM: CBS-afbakening gehanteerd; andere topsectoren LISA-afbakening gehanteerd.

Cijfers zijn afgerond op tientallen; daardoor kan het voorkomen dat met name in sectoren met weinig vestigingen de afgeronde jaarcijfers gelijk zijn, maar dat er bij de procentuele ontwikkeling wel een groei of krimp is weergegeven.

Tabel 4.2

Ontwikkeling aantal banen topsectoren, Enschede (2017, 2021 en 2022)*

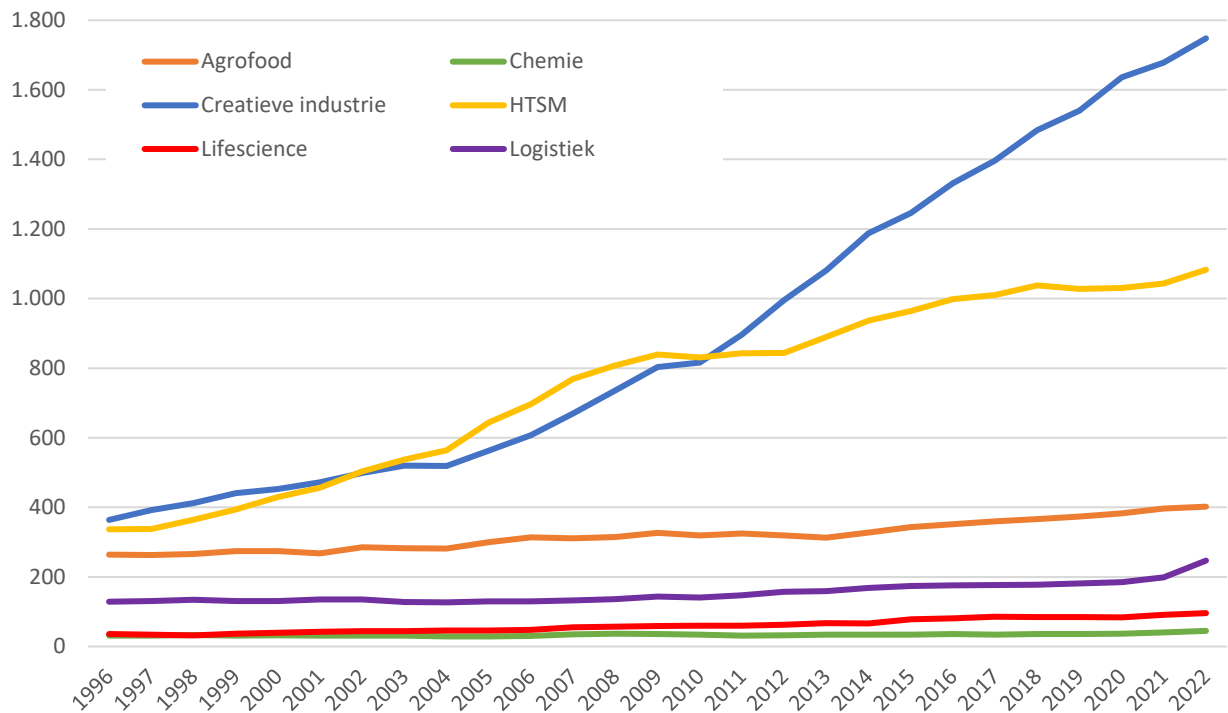
	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Agrofood	3.540	3.810	3.920	380	11%	110	3%
Chemie	2.130	1.510	1.540	-590	-28%	20	2%
Creatieve industrie	2.640	2.800	2.980	340	13%	180	6%
Energie	200	230	230	30	16%	0	1%
HTSM	7.440	7.440	7.810	370	5%	370	5%
Lifescience	960	940	1.090	130	13%	140	15%
Logistiek	1.500	1.500	1.750	250	17%	250	17%
Tuinbouw	20	20	20	-10	-21%	0	12%
Water	30	30	40	10	37%	10	41%

* Nota bene: HTSM: CBS-afbakening gehanteerd; andere topsectoren LISA-afbakening gehanteerd.

¹¹ Zie bijlage 4 voor een korte beschrijving van de topsectoren.

Figuur 4.1

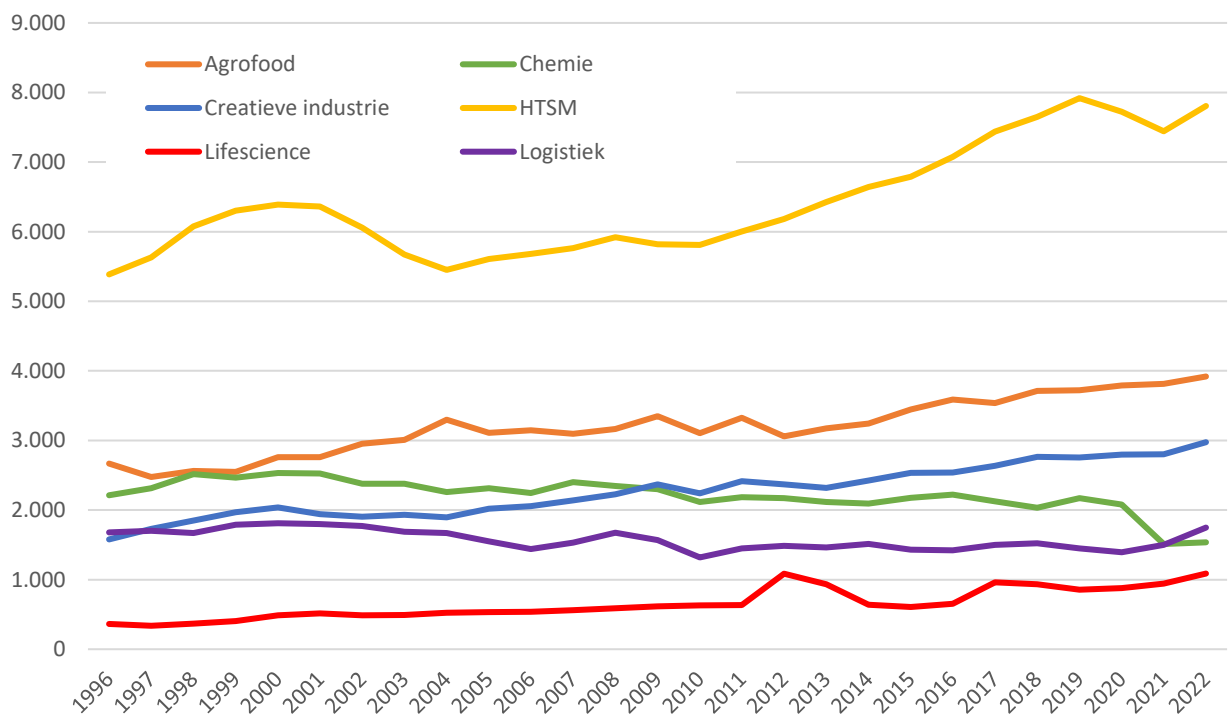
Absolute ontwikkeling aantal vestigingen in topsectoren, Enschede (1996-2022)

Nota bene: selectie van 6 topsectoren met grootste aantal banen

Figuur 4.2

Absolute ontwikkeling aantal banen in topsectoren, Enschede (1996-2022)

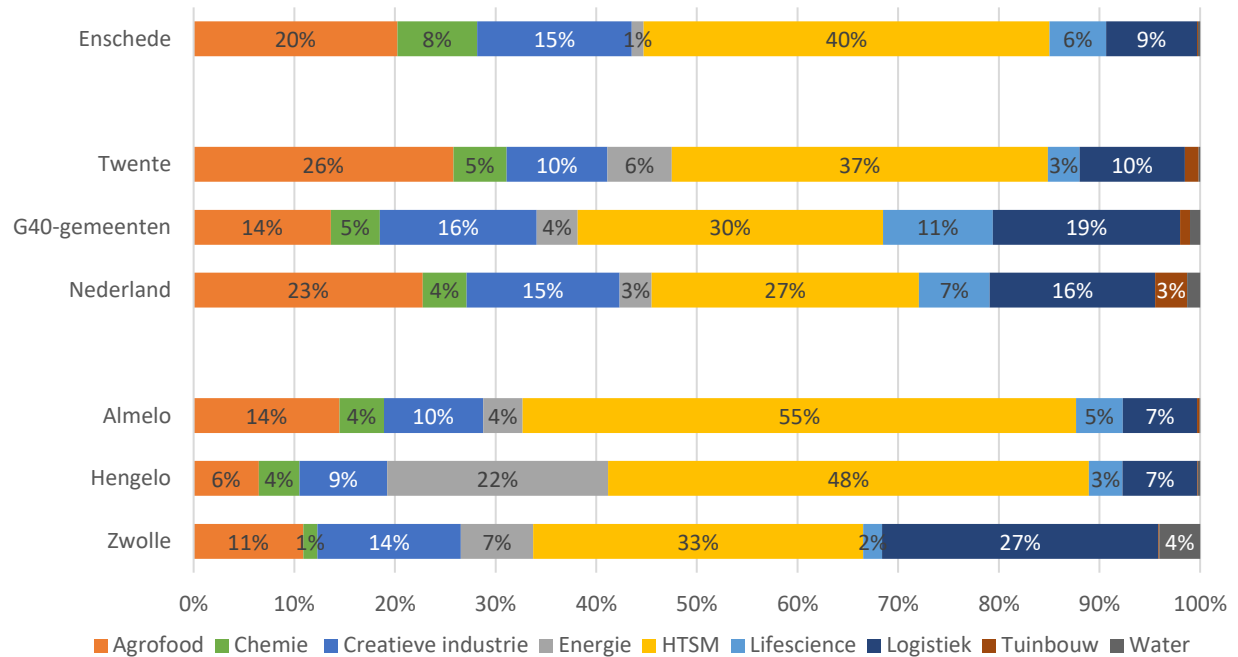

Nota bene: selectie van 6 topsectoren met grootste aantal banen

Ongeveer een op de vijf banen behoort in Enschede tot een topsector. In Hengelo is dat bijna een op de drie banen. Het werkgelegenheidsaandeel van de creatieve industrie is ten opzichte van Almelo en Hengelo in Enschede groter, maar wel vergelijkbaar met gemiddeld in G40-gemeenten en Nederland. Tussen 2021 en 2022 hebben Lifescience en Logistiek in Enschede een procentueel grotere groei in banen dan in de vergelijkingsgebieden.

Figuur 4.3

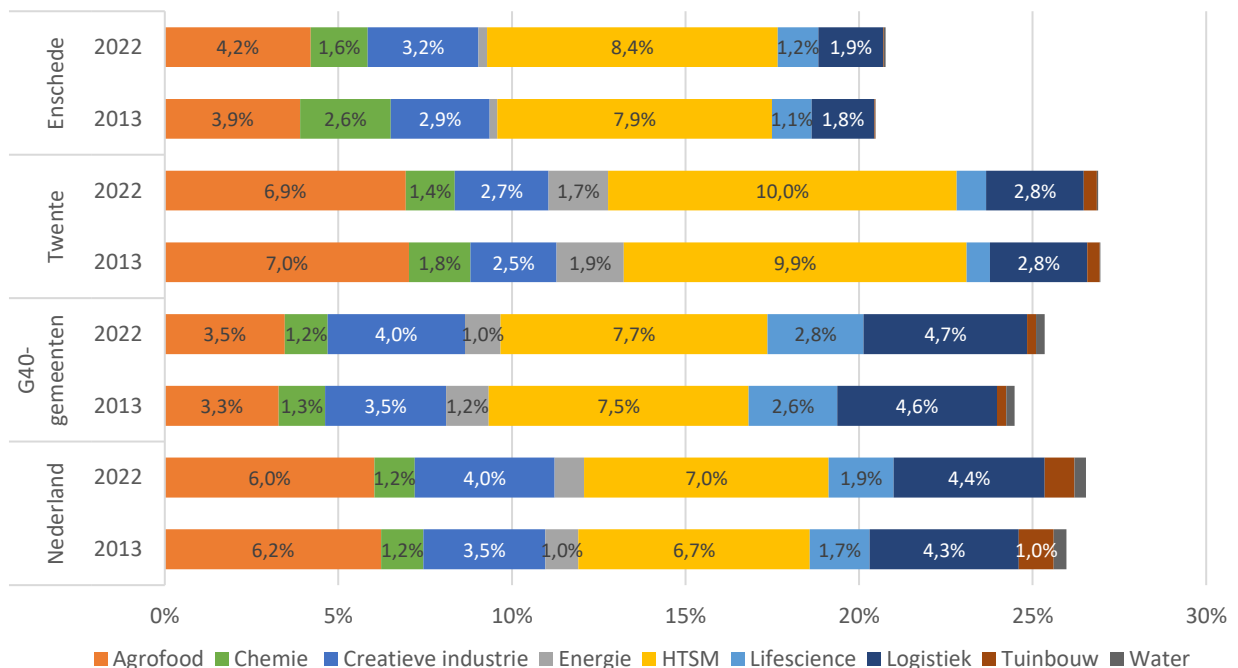
Procentuele verdeling aantal banen in topsectoren, Enschede vergeleken (2022)

Nota bene: bij een percentages kleiner dan 1% is het label niet weergegeven.

Figuur 4.4

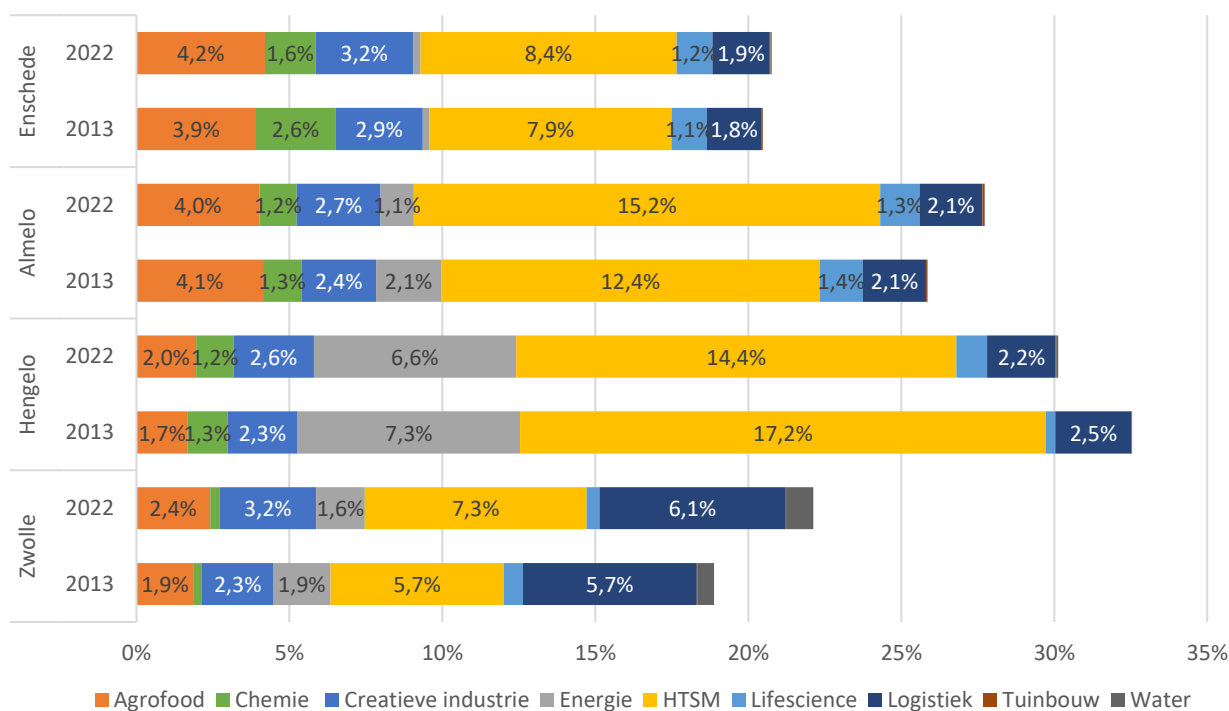
Aandeel aantal banen in topsectoren in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

Nota bene: bij een percentages kleiner dan 1% is het label niet weergegeven.

Figuur 4.5

Aandeel aantal banen in topsectoren in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken - vervolg (2013 en 2022)

Nota bene: bij een percentages kleiner dan 1% is het label niet weergegeven.

Tabel 4.3

Procentuele ontwikkeling aantal banen topsectoren, Enschede vergeleken (2017-2022)*

	Enschede	Twente	G40-gemeenten	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Agrofood	11%	6%	13%	6%	-4%	21%	58%
Chemie	-28%	-11%	2%	4%	14%	0%	34%
Creatieve industrie	13%	11%	19%	17%	2%	14%	32%
Energie	16%	8%	9%	4%	9%	0%	-6%
HTSM	5%	9%	10%	12%	37%	-11%	27%
Lifescience	13%	10%	11%	14%	13%	15%	-2%
Logistiek	17%	4%	6%	12%	-45%	17%	6%
Tuinbouw	-21%	10%	10%	0%	100%	43%	23%
Water	37%	10%	11%	5%	0%	42%	19%

* Nota bene: HTSM: CBS-afbakening gehanteerd; andere topsectoren LISA-afbakening gehanteerd.

Tabel 4.4

Procentuele ontwikkeling aantal banen topsectoren, Enschede vergeleken (2021-2022)*

	Enschede	Twente	G40- gemeenten	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Agrofood	3%	1%	3%	1%	-5%	5%	11%
Chemie	2%	1%	1%	1%	6%	0%	-4%
Creatieve industrie	6%	7%	6%	5%	4%	2%	8%
Energie	1%	5%	4%	2%	10%	2%	-1%
HTSM	5%	3%	4%	3%	12%	-4%	2%
Lifescience	15%	7%	2%	3%	1%	6%	2%
Logistiek	17%	2%	2%	3%	2%	-4%	-1%
Tuinbouw	12%	7%	0%	0%	78%	11%	13%
Water	41%	13%	1%	1%	-38%	-3%	-6%

* Nota bene: HTSM: CBS-afbakening gehanteerd; andere topsectoren LISA-afbakening gehanteerd.

4.2 Industriële sector naar technologieniveau¹²

Het qua omvang bescheiden high technology cluster heeft in 2021-2022 zowel een groei van het aantal vestigingen als van het aantal banen. Na een relatief sterke krimp van werkgelegenheid in het cluster medium-low-tech vorig jaar (mede gedragen door banenverlies in een grote vestiging) is er in 2022 weer sprake van banengroei.

Almelo heeft een groter deel hightech, terwijl in Hengelo het cluster medium-tech sterker vertegenwoordigd is. Vergeleken met vijf jaar geleden is in Enschede, net als in Almelo, het aantal banen in high-tech verhoudingsgewijs sterk gegroeid, waar deze in Hengelo is gekrompen. Ook de medium-tech heeft in Hengelo banen verloren.

Tabel 4.5

Ontwikkeling aantal vestigingen industriële sector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Low-tech	293	336	365	72	25%	29	9%
Medium-low-tech	141	161	174	33	23%	13	8%
Medium-high-tech	66	83	78	12	18%	-5	-6%
High-tech	42	41	45	3	7%	4	10%
Totaal	542	621	662	120	22%	41	7%

¹² Zie bijlage 5 voor de SBI08-afbakening van de industriële sector naar technologieniveau.

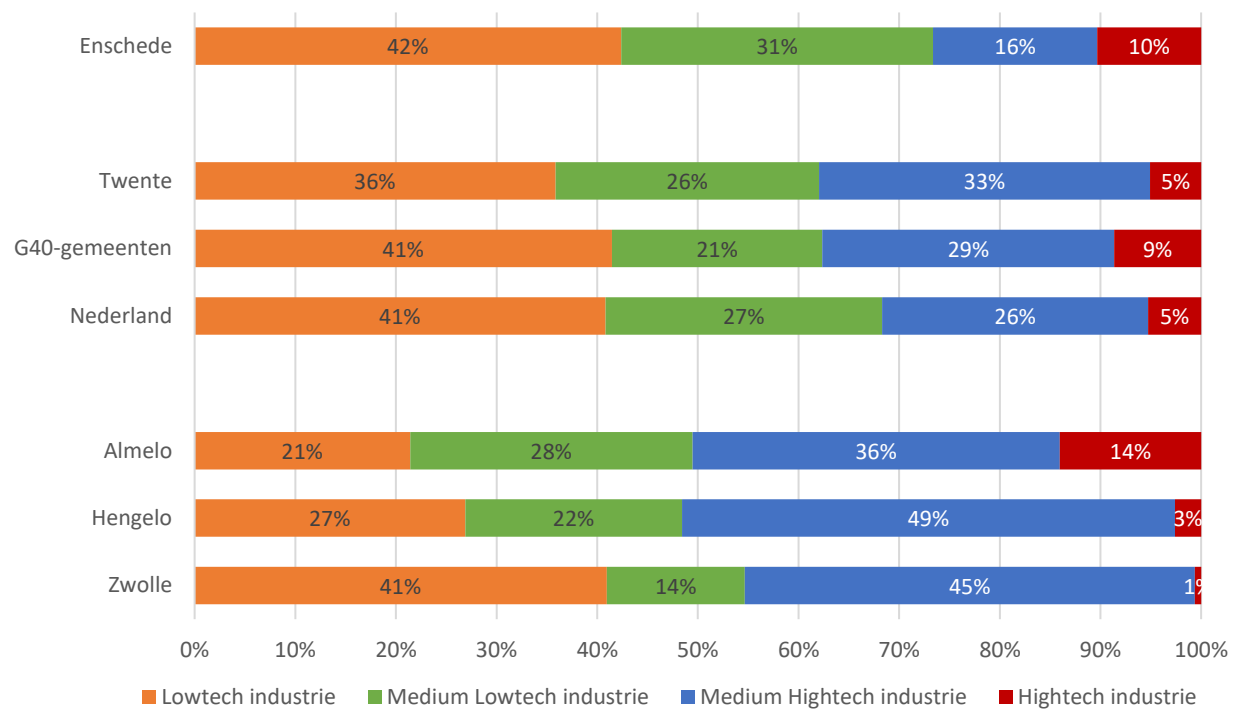
Tabel 4.6

Ontwikkeling aantal banen industriële sector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Low-tech	3.270	3.070	3.180	-90	-3%	110	4%
Medium-low-tech	2.680	2.070	2.330	-360	-13%	250	12%
Medium-high-tech	1.060	1.210	1.230	170	16%	20	2%
High-tech	520	670	770	260	50%	110	16%
Totaal	7.520	7.010	7.510	-10	0%	490	7%

Figuur 4.6

Procentuele verdeling aantal banen in industriële sector, Enschede vergeleken (2022)

Tabel 4.7

Abs. ontwikkeling aantal banen industriële sector, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede	Twente	Almelo	Hengelo	Zwolle
Low-tech	-85	-757	-815	+49	+689
Medium-low-tech	-355	+252	+523	-43	+314
Medium-high-tech	+170	+1.322	+1.241	-667	+613
High-tech	+258	+380	+336	-76	-3

Tabel 4.8

Procentuele ontwikkeling aantal banen industriële sector, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede	Twente	G40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Low-tech	-3%	-5%	1%	2%	-29%	2%	28%
Medium-low-tech	-13%	2%	6%	8%	25%	-2%	43%
Medium-high-tech	16%	10%	5%	8%	59%	-14%	22%
High-tech	50%	20%	6%	5%	35%	-26%	-6%

Tabel 4.9

Abs. ontwikkeling aantal banen industriële sector, Enschede vergeleken (2021-2022)

	Enschede	Twente	Almelo	Hengelo	Zwolle
Low-tech	+114	-1	-163	-75	+201
Medium-low-tech	+253	+477	+277	+104	+78
Medium-high-tech	+20	+580	+686	-251	-9
High-tech	+106	+27	-50	-3	+2

Tabel 4.10

Procentuele ontwikkeling aantal banen industriële sector, Enschede vergeleken (2021-2022)

	Enschede	Twente	G40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Low-tech	4%	0%	2%	2%	-8%	-3%	7%
Medium-low-tech	12%	4%	4%	2%	12%	6%	8%
Medium-high-tech	2%	4%	2%	2%	26%	-6%	0%
High-tech	16%	1%	2%	3%	-4%	-1%	4%

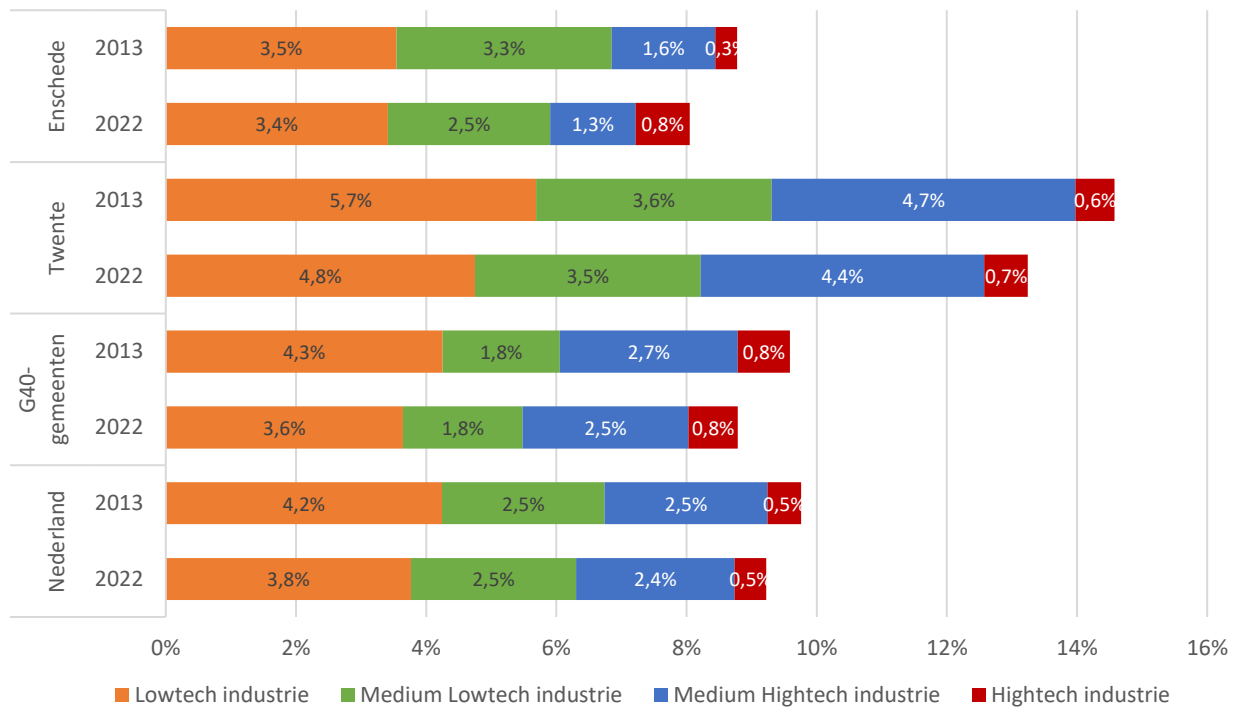
Tabel 4.11

Aantal banen industriële sector en aandeel in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken (2022)

		Enschede	Twente	G40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Low-tech	abs	3.181	15.992	111.894	352.965	1.970	2.229	3.134
	%	3,4%	4,8%	3,6%	3,8%	4,3%	4,3%	3,0%
Medium-low-tech	abs	2.326	11.675	56.386	237.557	2.580	1.786	1.051
	%	2,5%	3,5%	1,8%	2,5%	5,7%	3,4%	1,0%
Medium-high-tech	abs	1.225	14.662	78.248	228.433	3.356	4.060	3.422
	%	1,3%	4,4%	2,5%	2,4%	7,4%	7,8%	3,2%
High-tech	abs	774	2.261	23.275	45.426	1.291	216	48
	%	0,8%	0,7%	0,8%	0,5%	2,8%	0,4%	0,0%

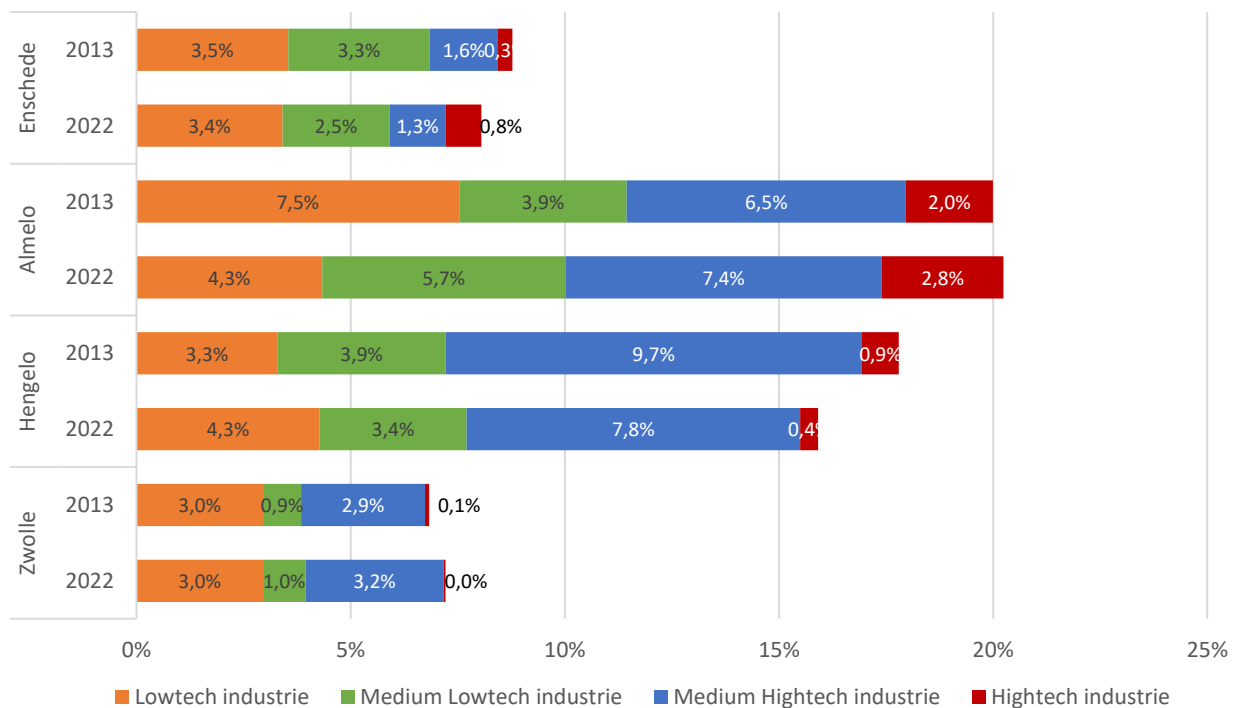
Figuur 4.7

Aandeel aantal banen in de industriële sector in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

Figuur 4.8

Aandeel aantal banen in de industriële sector in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken - vervolg (2013 en 2022)

4.3 Kennisintensieve dienstensector¹³

In 2021-2022 is er sprake van banengroei in de kennisintensieve dienstensector. Alle vier onderscheiden clusters herbergen meer vestigingen en meer banen. Enschede onderscheidt zich van de vergelijkingsgebieden met een sterkere stijging van het aantal banen in de kennisintensieve financiële diensten in de afgelopen vijf jaar als ook in het afgelopen jaar.

Tabel 4.12

Ontwikkeling aantal vestigingen kennisintensieve dienstensector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Kennisintensieve zakelijke diensten	2.474	2.691	2.807	333	13%	116	4%
Hightech kennisintensieve diensten	943	984	1.041	98	10%	57	6%
Kennisintensieve financiële diensten	142	141	145	3	2%	4	3%
Overige kennisintensieve diensten	2.938	3.470	3.654	716	24%	184	5%
Totaal	6.497	7.286	7.647	1.150	18%	361	5%

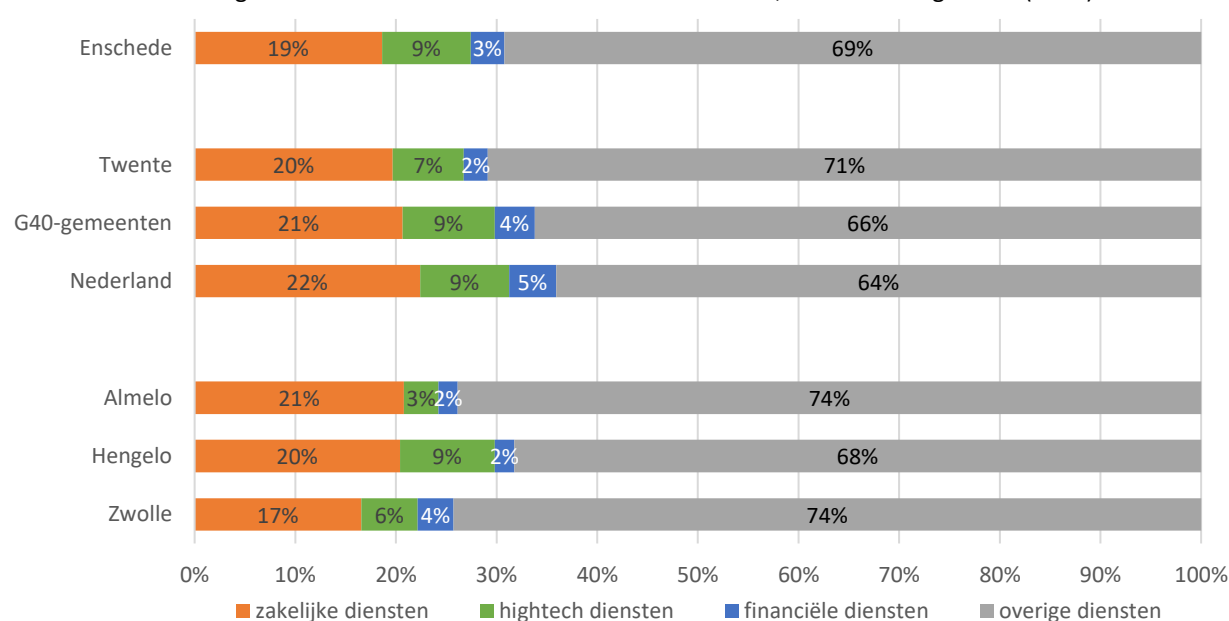
Tabel 4.13

Ontwikkeling aantal banen kennisintensieve dienstensector, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	2017	2021
Kennisintensieve zakelijke diensten	8.800	9.400	9.650	860	10%	260	3%
Hightech kennisintensieve diensten	3.850	4.390	4.560	710	18%	170	4%
Kennisintensieve financiële diensten	1.380	1.610	1.720	340	25%	110	7%
Overige kennisintensieve diensten	31.920	34.340	35.860	3.940	12%	1.520	4%
Totaal	45.940	49.750	51.800	5.850	13%	2.050	4%

Figuur 4.9

Procentuele verdeling aantal banen in kennisintensieve dienstensector, Enschede vergeleken (2022)

¹³ Zie bijlage 3 voor de SBI08-afbakening van de industriële sector naar technologieniveau.

Tabel 4.14

Abs. ontwikkeling aantal banen kennisintensieve dienstensector, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede	Twente	Almelo	Hengelo	Zwolle
Kennisintensieve zakelijke diensten	+858	+2.764	+391	+452	+1.140
Hightech kennisintensieve diensten	+711	+1.788	+191	+155	+413
Kennisintensieve financiële diensten	+341	+62	-130	+30	+241
Overige kennisintensieve diensten	+3.944	+10.836	+1.598	+1.133	+3.839

Tabel 4.15

Procentuele ontwikkeling aantal banen kennisintensieve dienstensector, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede	Twente	G40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Kennisintensieve zakelijke diensten	10%	11%	10%	12%	10%	11%	13%
Hightech kennisintensieve diensten	18%	22%	15%	16%	38%	8%	14%
Kennisintensieve financiële diensten	25%	2%	-1%	-1%	-25%	7%	13%
Overige kennisintensieve diensten	12%	12%	13%	13%	12%	8%	9%

Tabel 4.16

Abs. ontwikkeling aantal banen kennisintensieve dienstensector, Enschede vergeleken (2021-2022)

	Enschede	Twente	Almelo	Hengelo	Zwolle
Kennisintensieve zakelijke diensten	+256	+750	+128	+6	+138
Hightech kennisintensieve diensten	+166	+622	+35	+114	+219
Kennisintensieve financiële diensten	+110	+122	-18	-8	+115
Overige kennisintensieve diensten	+1.520	+3.676	+643	+436	+1.630

Tabel 4.17

Procentuele ontwikkeling aantal banen kennisintensieve dienstensector, Enschede vergeleken (2021-2022)

	Enschede	Twente	G40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Kennisintensieve zakelijke diensten	3%	3%	3%	3%	3%	0%	1%
Hightech kennisintensieve diensten	4%	7%	4%	4%	5%	6%	7%
Kennisintensieve financiële diensten	7%	4%	1%	1%	-4%	-2%	6%
Overige kennisintensieve diensten	4%	4%	3%	3%	5%	3%	4%

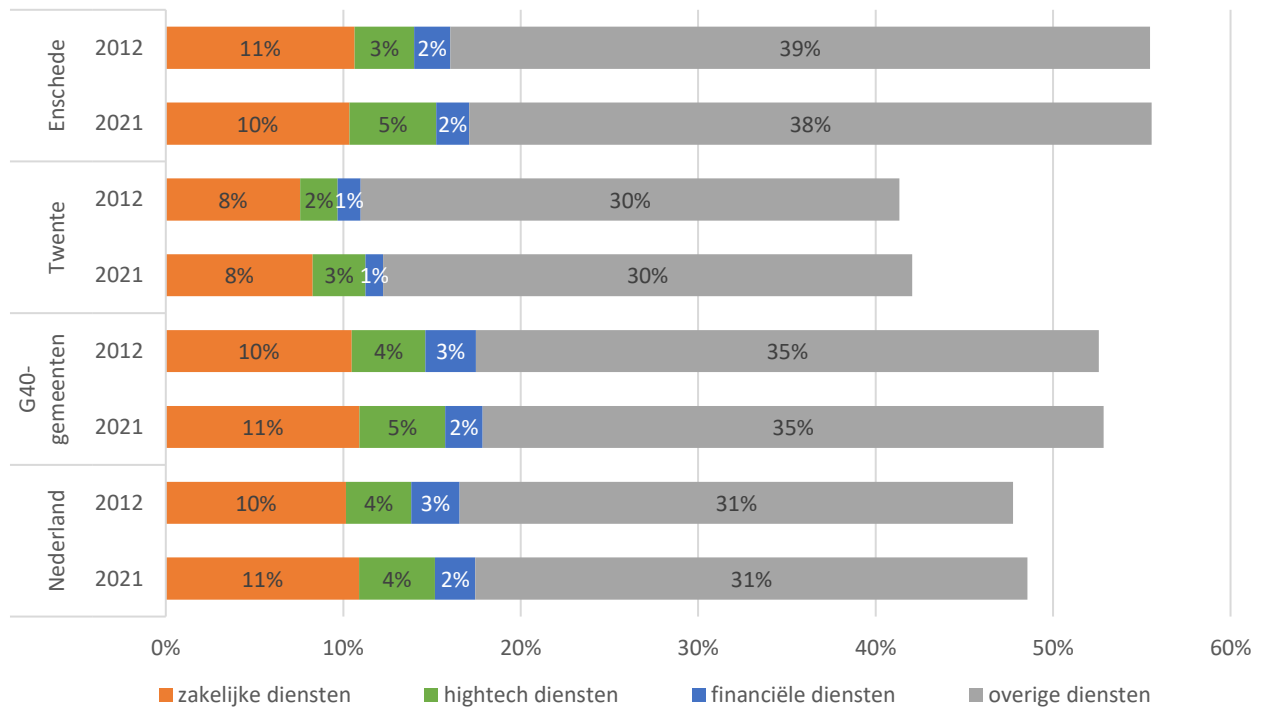
Tabel 4.18

Aantal banen kennisintensieve diensten en aandeel in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken (2022)

		Enschede	Twente	G-40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Kennisintensieve zakelijke diensten	abs	9.654	27.875	335.137	1.019.927	4.205	4.640	9.975
	%	10,4%	8,3%	10,9%	10,9%	9,3%	8,9%	9,4%
Hightech kennisintensieve diensten	abs	4.558	10.000	148.419	401.490	693	2.134	3.362
	%	4,9%	3,0%	4,8%	4,3%	1,5%	4,1%	3,2%
Kennisintensieve financiële diensten	abs	1.722	3.340	64.481	213.381	385	441	2.140
	%	1,8%	1,0%	2,1%	2,3%	0,8%	0,8%	2,0%
Overige kennisintensieve diensten	abs	35.863	100.364	1.074.190	2.915.189	14.929	15.511	44.703
	%	38,5%	29,8%	35,0%	31,1%	32,9%	29,8%	42,1%

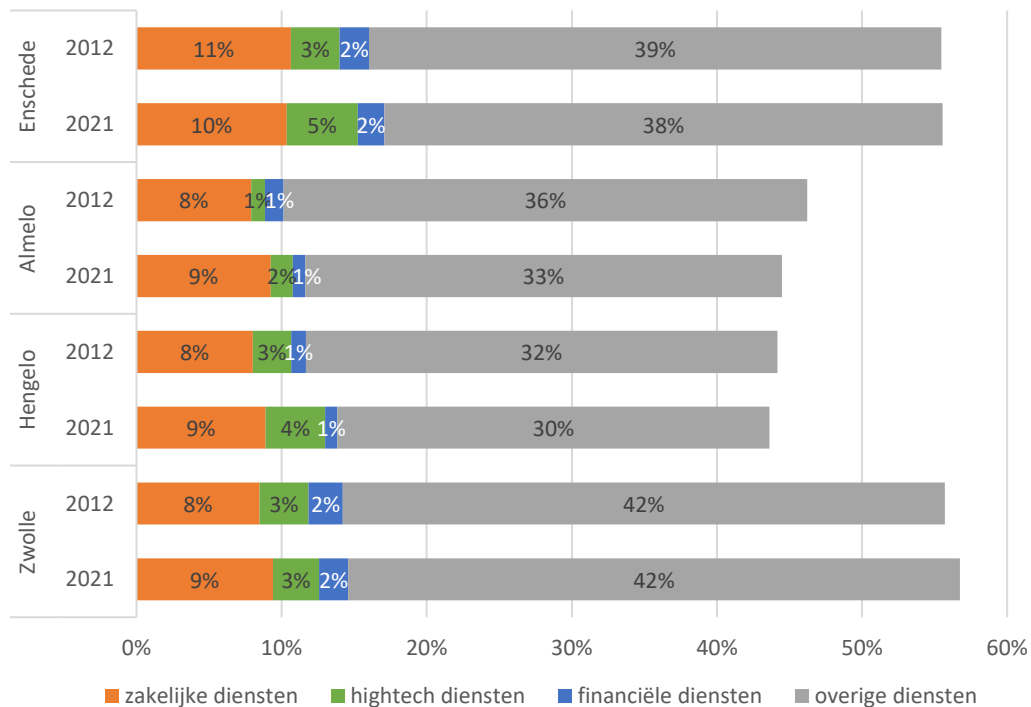
Figuur 4.10

Aandeel aantal banen in kennisintensieve dienstensector in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

Figuur 4.11

Aandeel aantal banen in kennisintensieve dienstensector in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken - vervolg (2013 en 2022)

4.4 Recreatie en toerisme¹⁴

In 2022 is het aantal vestigingen in de sector recreatie en toerisme groter dan een jaar eerder, met name door toenames van het aantal vestigingen in de R&T-clusters sport en vervoer. Bij de werkgelegenheid heeft vervoer te maken met een daling, wat ook in lichte mate geldt voor het cluster 'detailhandel/groothandel'. Door toename van het aantal banen in vooral de R&T-clusters horeca en cultuur, recreatie, amusement valt de totale R&T-werkgelegenheid in Enschede hoger uit dan in 2021.

Ten opzichte van de referentiegebieden onderscheidt Enschede zich tussen 2017 en 2022 met hoge groeipercentages voor logiesverstrekking en cultuur, recreatie, amusement. Alleen Zwolle heeft hogere groeicijfers. Tussen 2021 en 2022 heeft Enschede vergeleken met Twente en Nederland een procentueel kleinere toename van banen in het R&T-cluster, maar deze toename is wel groter dan in Almelo en Hengelo.

Tabel 4.19

Ontwikkeling aantal vestigingen recreatie & toerisme, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Detailhandel/groothandel	55	48	45	-10	-18%	-3	-6%
Logiesverstrekking	36	42	43	7	19%	1	2%
Horeca	385	400	401	16	4%	1	0%
Vervoer	93	99	104	11	12%	5	5%
Cultuur, recreatie, amusement	282	309	308	26	9%	-1	0%
Sport	175	261	272	97	55%	11	4%
Overig	89	104	112	23	26%	8	8%
Totaal	1.115	1.263	1.285	170	15%	22	2%

Tabel 4.20

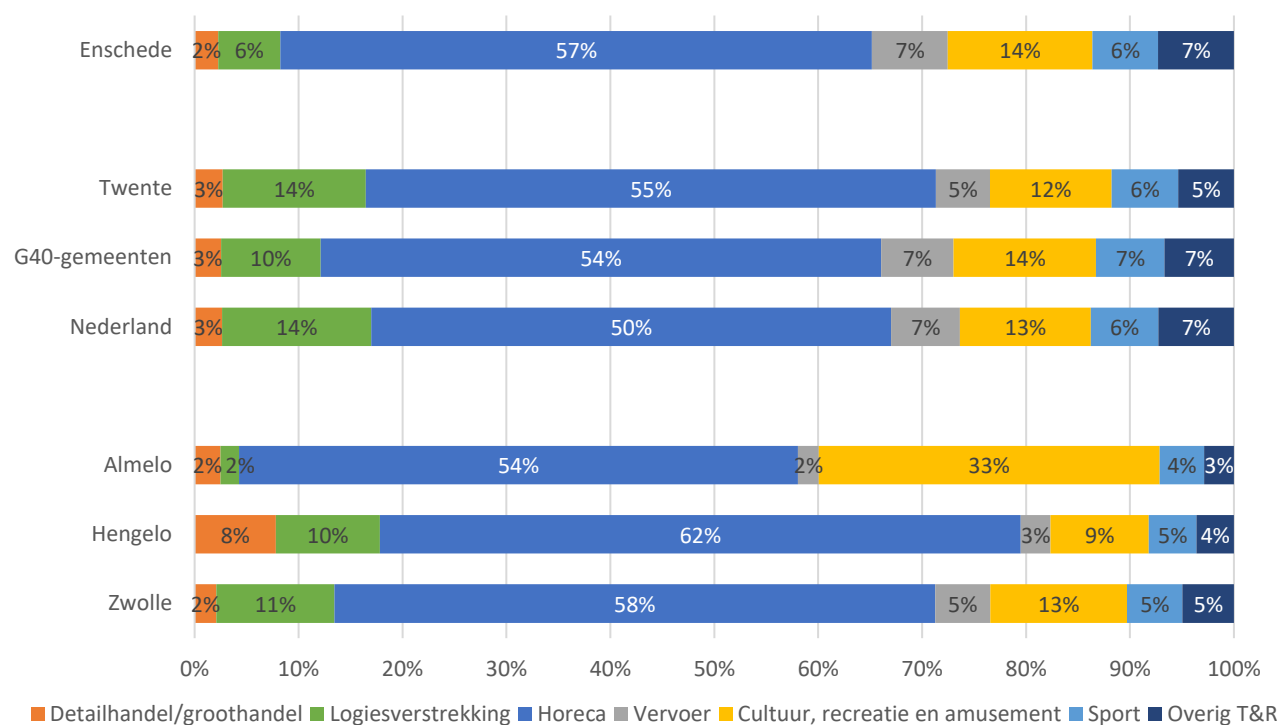
Ontwikkeling aantal banen recreatie & toerisme, Enschede (2017, 2021 en 2022)

	2017	2021	2022	2017-2022		2021-2022	
				Abs.	% ontw.	Abs.	% ontw.
Detailhandel/groothandel	130	150	130	0	4%	-10	-9%
Logiesverstrekking	300	350	350	50	17%	0	1%
Horeca	3.260	3.150	3.340	80	3%	190	6%
Vervoer	550	520	430	-120	-22%	-90	-18%
Cultuur, recreatie, amusement	700	740	820	110	16%	80	10%
Sport	330	370	370	40	11%	0	0%
Overig	410	400	430	20	5%	30	8%
Totaal	5.670	5.670	5.860	190	3%	200	3%

¹⁴ Sector afgebakend op basis van landelijke standaard voor de sector Recreatie en Toerisme. In bijlage 4 is de indeling en afbakening van de sector opgenomen. Ter bepaling van de R&T-werkgelegenheid zijn conform de landelijke standaard wegingsfactoren toegepast op het aantal werkzame personen, maar niet op het aantal vestigingen.

Figuur 4.12

Procentuele verdeling aantal banen in recreatie & toerisme, Enschede vergeleken (2022)

Tabel 4.21

Procentuele ontwikkeling aantal banen recreatie & toerisme, Enschede vergeleken (2013-2022)

	Enschede	Twente	G-40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Detailhandel/groothandel	-33%	3%	-10%	-5%	-23%	45%	-14%
Logiesverstrekking	65%	22%	18%	16%	50%	17%	114%
Horeca	49%	13%	19%	15%	6%	10%	32%
Vervoer	-30%	-22%	-8%	3%	-47%	-40%	-4%
Cultuur, recreatie, amusement	44%	8%	27%	27%	4%	11%	44%
Sport	6%	52%	35%	35%	37%	53%	33%
Overig	20%	19%	10%	9%	-2%	10%	6%
Totaal	29%	13%	17%	16%	4%	12%	33%

Tabel 4.22

Procentuele ontwikkeling aantal banen recreatie & toerisme, Enschede vergeleken (2017-2022)

	Enschede	Twente	G-40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Detailhandel/groothandel	4%	3%	-4%	-1%	-22%	44%	-18%
Logiesverstrekking	17%	11%	3%	2%	16%	-1%	24%
Horeca	3%	0%	3%	2%	11%	1%	7%
Vervoer	-22%	-26%	-4%	4%	-16%	-10%	0%
Cultuur, recreatie, amusement	16%	2%	12%	12%	-12%	5%	28%
Sport	11%	21%	15%	17%	35%	25%	30%
Overig	5%	18%	10%	7%	29%	29%	28%
Totaal	3%	2%	5%	4%	2%	5%	12%

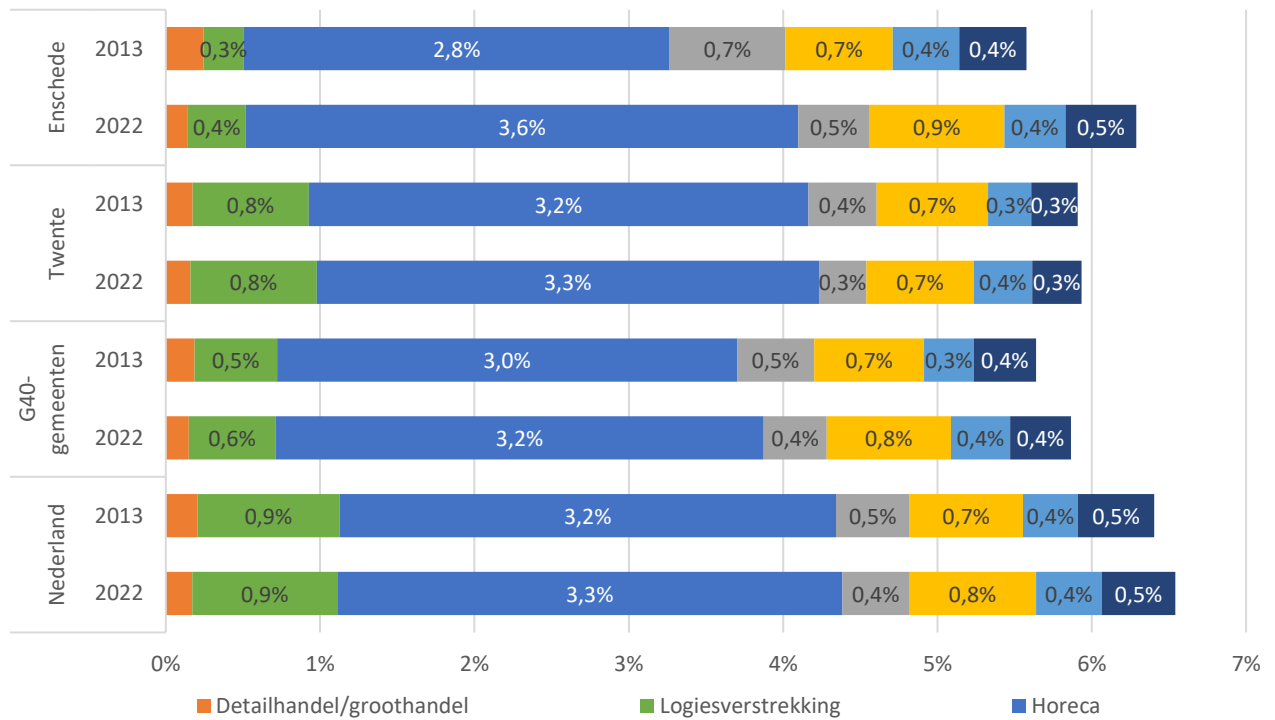
Tabel 4.23

Procentuele ontwikkeling aantal banen recreatie & toerisme, Enschede vergeleken (2021-2022)

	Enschede	Twente	G-40	Nederland	Almelo	Hengelo	Zwolle
Detailhandel/groothandel	-9,2%	3,3%	2,7%	1,1%	10,8%	13,5%	-6,2%
Logiesverstrekking	0,9%	5,1%	9,1%	5,7%	24,1%	-0,4%	4,6%
Horeca	6,0%	1,7%	5,4%	4,2%	0,1%	-3,8%	8,3%
Vervoer	-17,6%	-4,5%	0,2%	-1,2%	-12,2%	4,7%	-3,8%
Cultuur, recreatie, amusement	10,3%	16,2%	8,6%	6,3%	4,7%	5,5%	14,8%
Sport	0,1%	7,7%	5,5%	5,7%	12,3%	14,2%	11,7%
Overig	7,9%	16,1%	3,9%	4,2%	14,4%	15,9%	2,2%
Totaal	3,4%	4,4%	5,6%	4,3%	2,7%	0,1%	7,5%

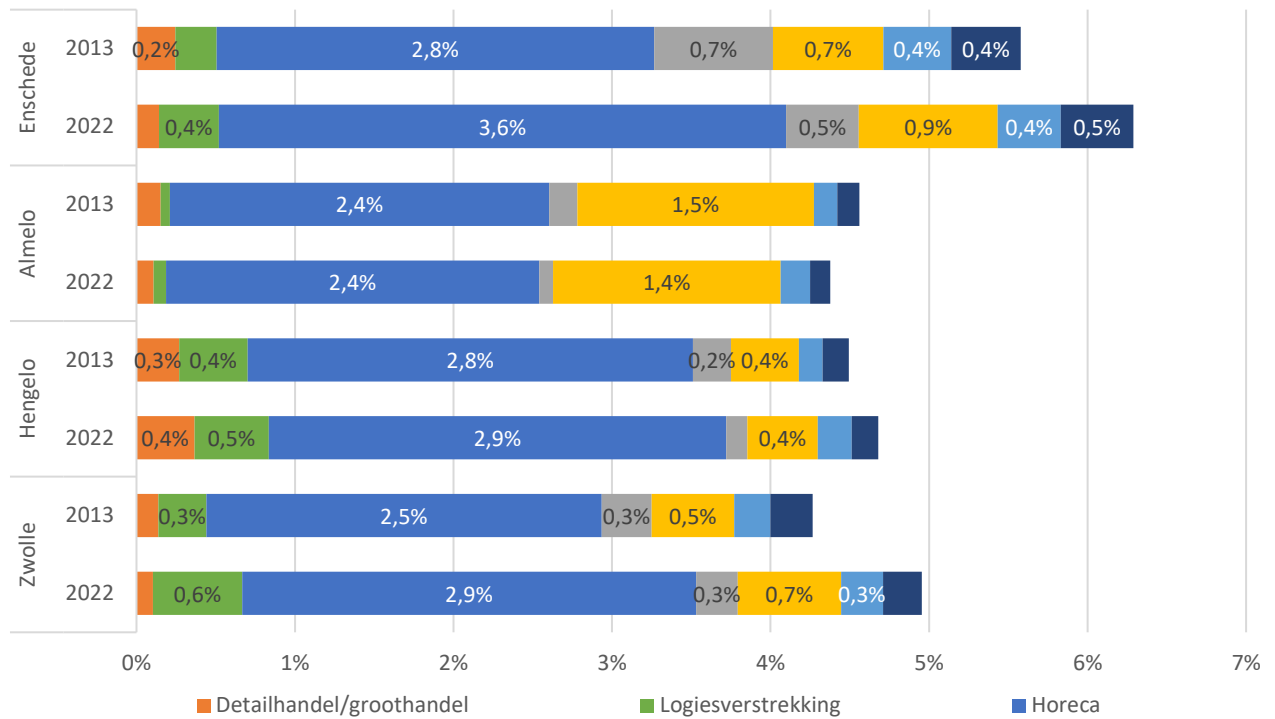
Figuur 4.13

Aandeel aantal banen in recreatie & toerisme in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken (2013 en 2022)

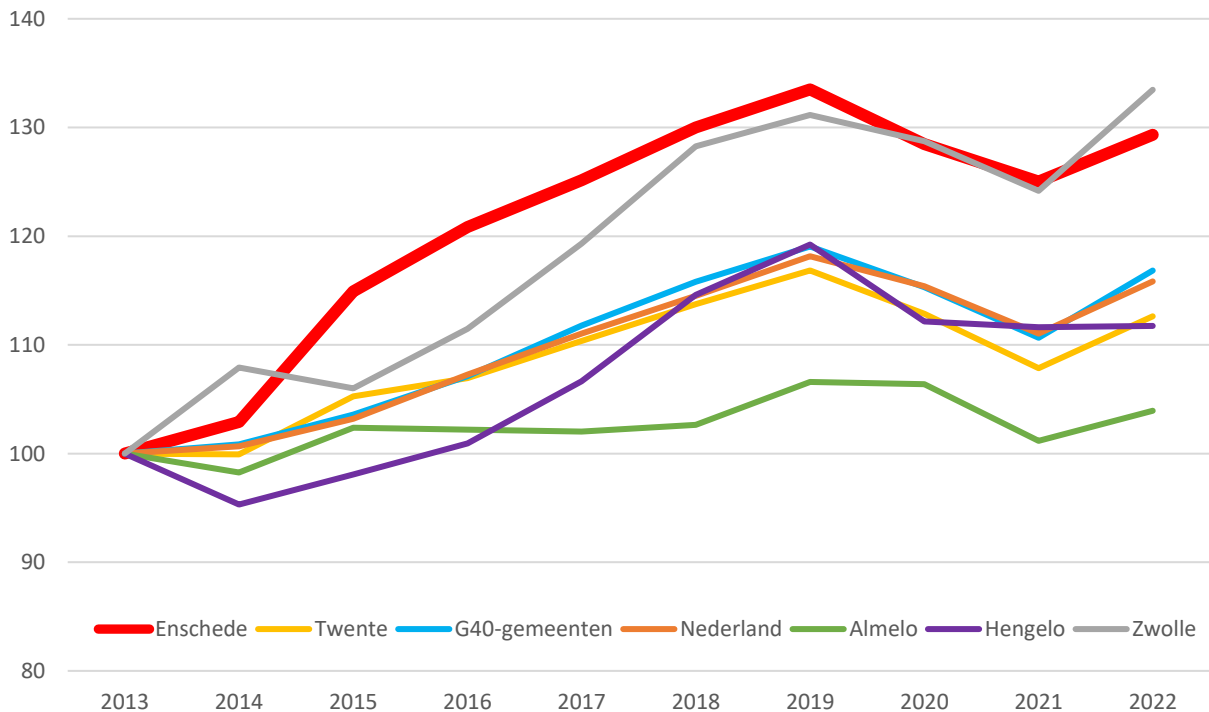
Figuur 4.14

Aandeel aantal banen in recreatie & toerisme in totale werkgelegenheid, Enschede vergeleken - vervolg (2013 en 2022)

Figuur 4.15

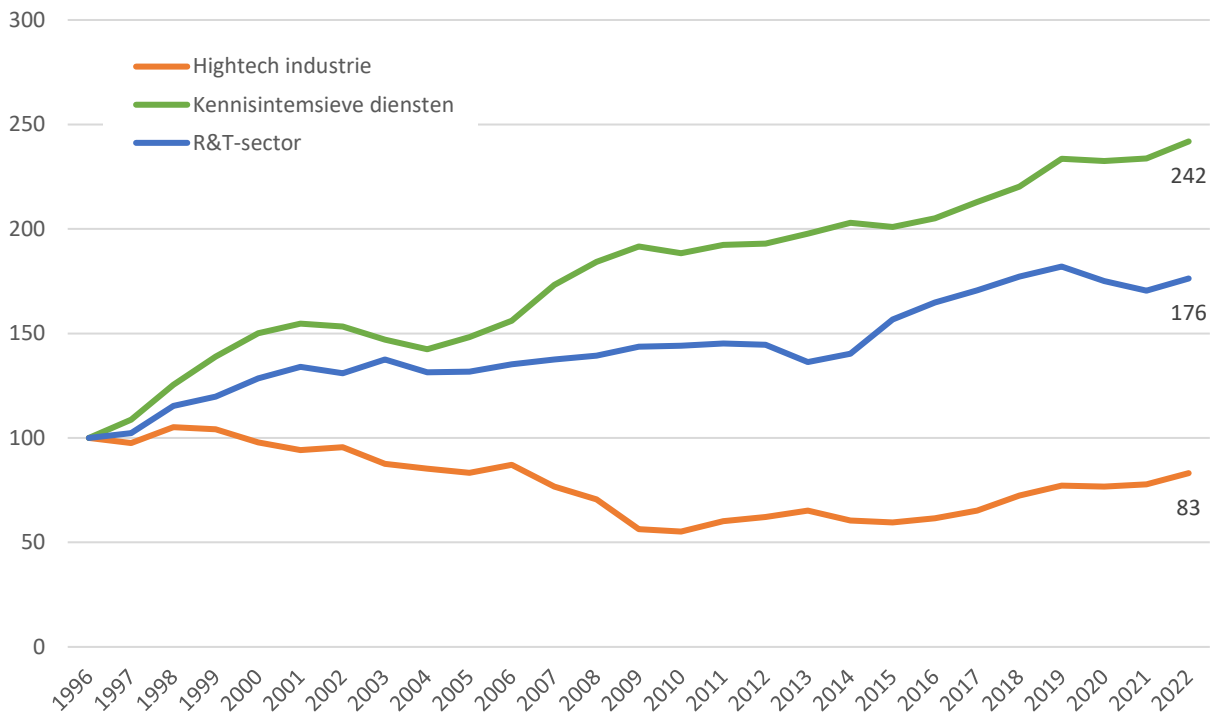
Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen recreatie & toerisme, Enschede vergeleken (2013-2022)

Als we de werkgelegenheidsontwikkeling van de in dit hoofdstuk onderscheiden sector-clusters vanaf 1996 in beeld brengen dan is het aantal banen in de kennisintensieve diensten veruit het sterkst gegroeid. Ook de R&T-sector kent een gestage doorgroei, met in 2022 een groeiherstel na twee jaren van banenkrimp. Alleen het aantal banen in de hightech industrie kent een schommelend verloop en ligt in 2022 nog op een lager niveau dan tot de eind jaren negentig, al wordt het verschil wel geleidelijk kleiner.

Figuur 4.16

Geïndexeerde ontwikkeling aantal banen hightech industrie, kennisintensieve diensten en recreatie & toerisme, Enschede (1996-2022)

Nota bene:

- Hightechindustrie = hightech industrie + medium hightech industrie
- Kennisintensieve diensten = kennisintensieve diensten + hightech kennisintensieve diensten + kennisintensieve financiële diensten
- R&T-sector: totaal van alle onderscheiden R&T-clusters

5 Beroepsbevolking en werkloosheid

Highlights

- De beroepsbevolking omvat in 2022 afgerond 89.000 Enschedeërs. Een jaar eerder was dat nog 86.000. Ten opzichte van 2021 is de werkloze beroepsbevolking gelijk gebleven, namelijk 4.000 werklozen. De niet-beroepsbevolking is wel kleiner geworden: van 37.000 in 2021 naar 34.000 in 2022.
- Opvallend is dat ten opzichte van 2021 het aantal laag- en middelbaaropgeleiden in de beroepsbevolking is toegenomen en het aantal hoogopgeleiden licht gedaald is. Het lijkt er daarmee op dat met name laag- en middelbaaropgeleiden de overstap van niet-beroepsbevolking naar beroepsbevolking hebben gemaakt in 2022.
- Ten opzichte van 2021 is de netto participatiegraad in Enschede verder gestegen van 66 naar 69 procent en is daarmee op het hoogste niveau sinds 2013. In referentiegebieden is de arbeidsmarktdeelnemers ook toegenomen, maar deze is nog wel groter dan in Enschede.
- Ten opzichte van 2021 is de netto participatiegraad in 2022 zowel bij mannen (74%) als bij vrouwen (64%) met drie procentpunt toegenomen, waardoor het verschil tien procentpunt blijft.
- Het opleidingsniveau van de Enschedese beroepsbevolking is in vergelijking met Almelo relatief hoog, maar blijft nog achter bij steden als Nijmegen, Groningen en Maastricht. Net als in Maastricht is in Enschede het aandeel hoogopgeleiden in 2022 licht gedaald.
- Het werkloosheidspercentage is gedaald in 2022. Enschede volgt hiermee de ontwikkeling zichtbaar bij de meeste referentiegebieden. Met een werkloosheid van 4,2 procent in 2022 is deze 0,9 procentpunt lager dan een jaar eerder.
- Uitgesplitst naar persoonskenmerken geldt dat het Enschedese werkloosheidspercentage in 2022 voor bijna alle kenmerken op een hoger niveau ligt dan landelijk gemiddeld. Alleen het werkloosheidspercentage onder jongeren van 15 tot 25 jaar en laagopgeleiden ligt iets lager.
- Het aantal WW-uitkeringen ligt in januari 2022 rond de 1.950. Een jaar later is dat aantal verder gedaald tot 1.615. In juni 2023 zijn er zo'n 1.500 lopende WW-uitkeringen. Vergeleken met andere referentiegebieden is de afname sinds januari 2022 net iets groter (Enschede -23% tussen januari 2022 en juni 2023, terwijl deze bijvoorbeeld in Almelo, Groningen en Nijmegen onder de 15% ligt).

5.1 Beroepsbevolking

Wijziging methode Enquête Beroepsbevolking – CBS (2021)

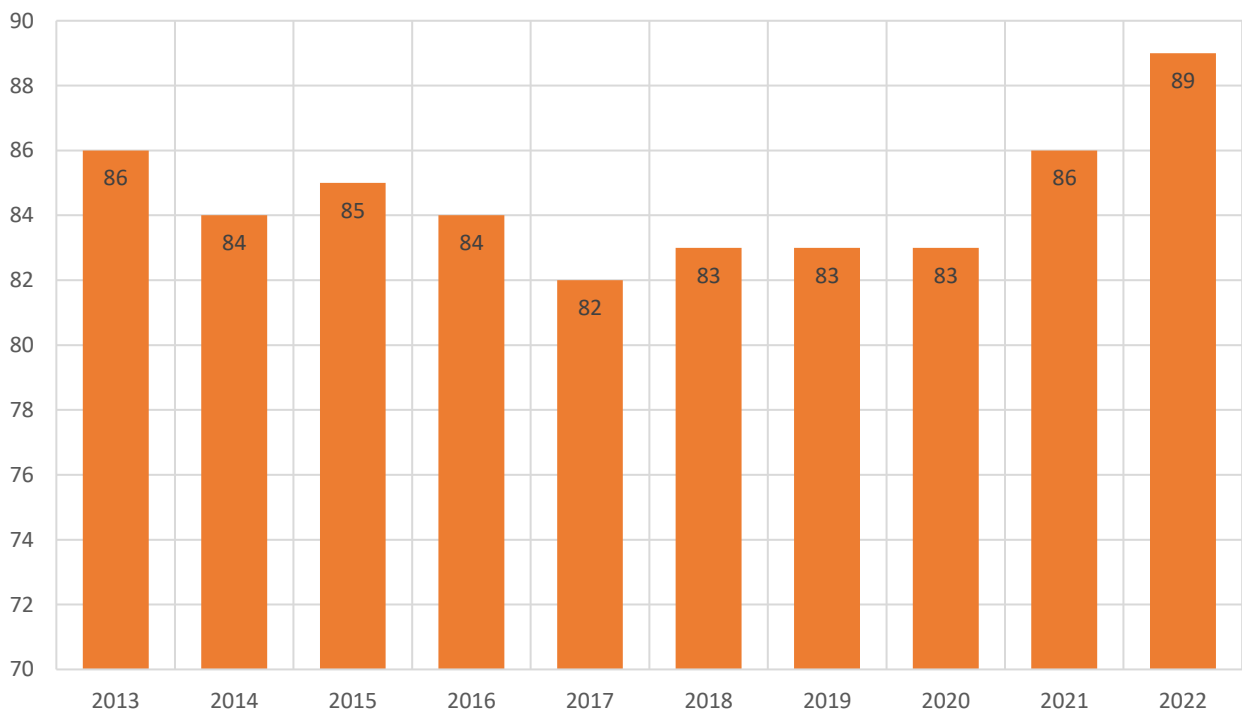
Een van de wijzigingen in de nieuwe methode is dat expliciet wordt aangegeven dat betaalde stages en bijbaantjes meetellen als betaald werk en daardoor tot de werkzame beroepsbevolking horen. In de 2021 is daarom een duidelijke stijging te zien onder de groep 15 tot 25 jarigen in de werkzame beroepsbevolking (en tevens zal hiermee ook deels de veelal sterke toename van het aandeel hoogopgeleiden in de beroepsbevolking samenhangen). Een tweede wijziging is de vraagstelling over wanneer iemand beschikbaar is voor nieuw werk. Om te voldoen aan de definitie werkloos moet iemand geen betaald werk hebben en binnen twee weken beschikbaar zijn voor nieuw werk. Voorheen werd gevraagd “Op welke termijn zou u kunnen beginnen?” en konden respondenten kiezen uit vier antwoordmogelijkheden: minder dan 2 weken, tussen 2 weken en 3 maanden, tussen 3 en 6 maanden en meer dan 6 maanden. Nu wordt gevraagd: “Stel u vindt werk of start een eigen bedrijf. Kunt u dan binnen twee weken beginnen?”. Door de wijziging in de vraagstelling is de grootte van de werkloze beroepsbevolking toegenomen. Lees [hier](#) meer over de vernieuwde EBB-enquête van het CBS.

Gegevens voor 2021 en 2022 zijn dus op basis van de nieuwe methode verzameld en tot stand gekomen. De cijfers over 2013 tot en met 2020 zijn door het CBS met terugwerkende kracht opnieuw berekend op basis van de uitkomsten van de vernieuwde methode. Hierdoor kunnen er verschillen ontstaan met eerder gerapporteerde cijfers over deze jaren.

In 2022 is de beroepsbevolking in Enschede, net als vorig jaar, wederom met 3.000 gestegen ten opzichte van 2021. De niet-beroepsbevolking is juist verder gedaald van 37.000 in 2021 naar 34.000 in 2022. De netto participatiegraad in Enschede is in 2022 69 procent, een stijging van 3 procentpunt ten opzichte van een jaar eerder. In Twente en Nederland is de netto participatiegraad in 2022 eveneens een paar procentpunten hoger dan een jaar geleden.

Figuur 5.1

Ontwikkeling beroepsbevolking Enschede (2013-2022)

Bron: CBS (jaarcijfers); afgerond op duizendtallen.

Tabel 5.1

Arbeidsmarktopbouw, Enschede, Twente en Nederland (2022 en % ontwikkeling 2017-2022 en 2021-2022)

	ENSCHEDÉ			TWENTE			NEDERLAND		
	2022	'21-'22	'17-'22	2022	'21-'22	'17-'22	2022	'21-'22	'17-'22
(absolute aantallen x 1.000)									
bevolking 15 tot en met 74 jaar	123	0%	2%	473	0%	1%	12.870	1%	3%
beroepsbevolking	89	3%	9%	354	3%	6%	9.290	2%	7%
niet-beroepsbevolking	34	-8%	-13%	119	-6%	-11%	3.580	-4%	-7%
werkzame beroepsbevolking	86	6%	15%	342	3%	9%	8.744	3%	9%
werkloze beroepsbevolking	4	0%	-43%	12	-8%	-43%	546	-14%	-36%

- Beroepsbevolking: personen van 15 tot en met 74 jaar die betaald werk hebben of die geen betaald werk hebben, maar recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Tabel 5.2

Arbeidsmarktdeelname, Enschede, Twente en Nederland (2017, 2021 en 2022)

	ENSCHEDÉ			TWENTE			NEDERLAND		
	2017	2021	2022	2017	2021	2022	2017	2021	2022
procentuele verdeling									
beroepsbevolking	68%	70%	72%	72%	73%	75%	72%	73%	75%
niet-beroepsbevolking	32%	30%	28%	28%	27%	25%	28%	26%	25%
participatie									
bruto participatiegraad	68%	70%	73%	71%	73%	75%	72%	74%	75%
netto participatiegraad	62%	66%	69%	67%	70%	72%	68%	70%	72%

- Beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking als percentage van bevolking 15-74 jaar.
- Bruto participatiegraad: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de bevolking 15-74 jaar (beroeps- en niet-beroepsbevolking).
- Netto participatiegraad: aandeel 15-74 jaar behorend tot de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de totale groep 15-74 jarigen.

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

De Enschedese beroepsbevolking is in 2022 9 procent in omvang groter dan de beroepsbevolking in 2017. Regionaal en landelijk is deze in vijf jaar tijd ook gegroeid, maar de toename is verhoudingsgewijs wel kleiner. Ten opzichte van 2017 is alleen het aantal middelbaar opgeleiden in de beroepsbevolking kleiner geworden. Het aantal hoogopgeleiden is juist fors toegenomen. Vergeleken met landelijk is de procentuele toename van jongeren en laag opgeleiden die deel uitmaken van de beroepsbevolking in Enschede groot.

Tabel 5.3

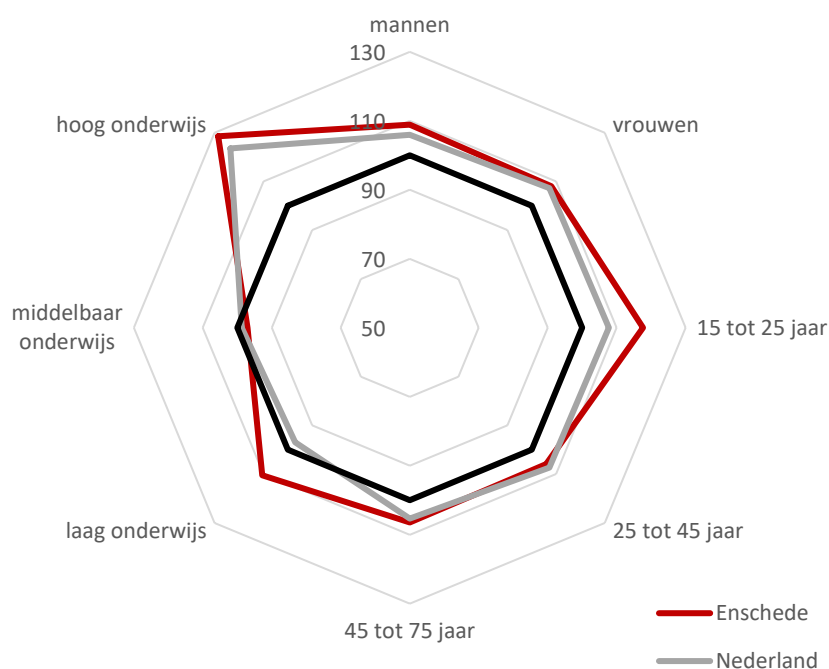
Ontwikkeling beroepsbevolking naar kenmerk, Enschede en Nederland (2017, 2021 en 2022)

	ENSCHEDA			% ONTW. 2017-2022		
	2017	2021	2022	ENSCHEDA	TWENTE	NEDERLAND
Totaal	82	86	89	9%	6%	7%
Geslacht: mannen	45	48	49	9%	6%	6%
Geslacht: vrouwen	37	38	40	8%	7%	7%
Leeftijd: 15 tot 25 jaar	17	18	20	18%	13%	8%
Leeftijd: 25 tot 45 jaar	34	35	36	6%	4%	7%
Leeftijd: 45 tot 75 jaar	31	32	33	6%	6%	5%
Onderwijsniveau: laag	19	17	21	11%	-4%	-3%
Onderwijsniveau: middelbaar	34	31	33	-3%	-1%	-1%
Onderwijsniveau: hoog	28	37	36	29%	27%	24%

NB: het kenmerk 'met of zonder migratieachtergrond' is niet meer beschikbaar
Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.2

Geïndexeerde ontwikkeling beroepsbevolking naar kenmerk, Enschede en Nederland (2017-2022; 2017=100).

Tabel 5.4

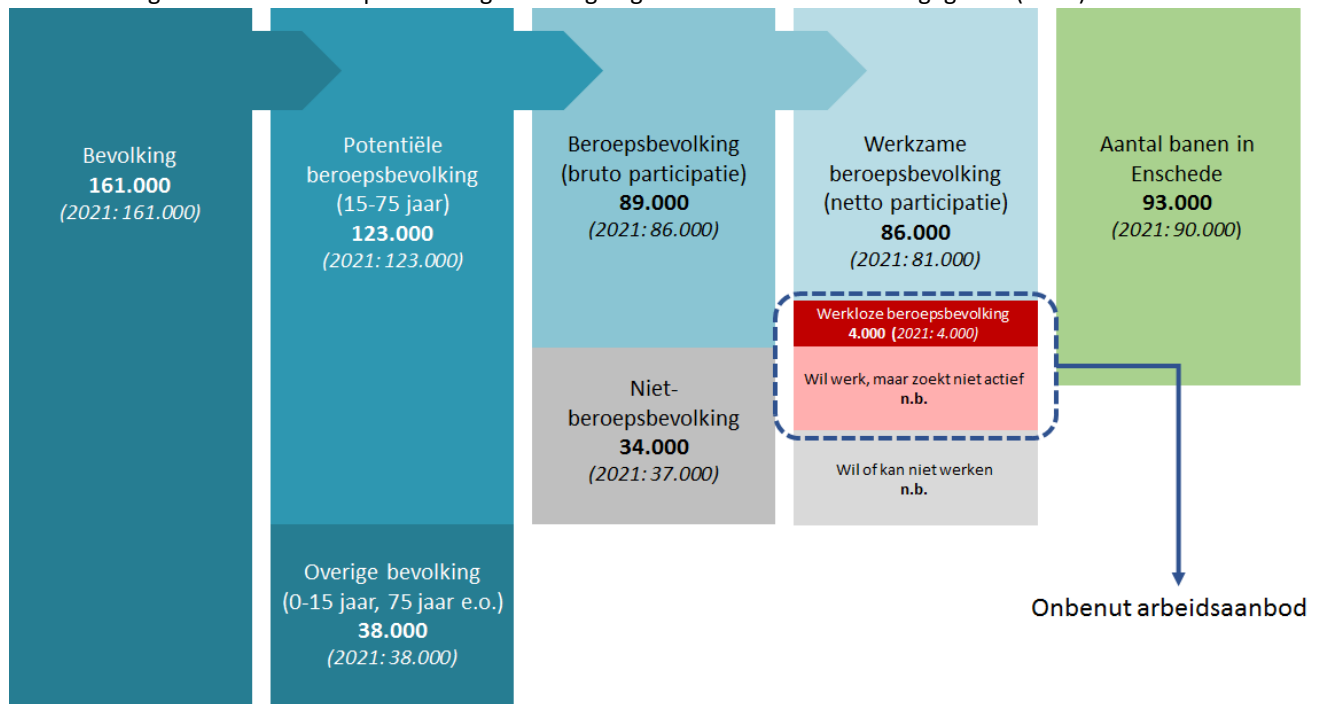
Aandeel en ontwikkeling beroepsbevolking laag opgeleiden en 15-25 jarigen, Enschede vergeleken

	Laag opgeleid		Aantal 15-25 jarigen	
	aandeel	% ontw. '21-'22	aandeel	% ontw. '21-'22
Enschede	24%	24%	22%	11%
Almelo	23%	13%	18%	0%
Hengelo	19%	0%	17%	0%
Twente	22%	5%	20%	4%
Zwolle	18%	17%	18%	8%
Eindhoven	19%	17%	18%	4%
Groningen	15%	11%	26%	12%
Maastricht	22%	17%	25%	14%
Nijmegen	13%	-7%	22%	5%

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.3

Samenstelling Enschedese beroepsbevolking en werkgelegenheid schematisch weergegeven (2022)

Nota bene: n.b. = niet bekend

Bron: CBS / Bedrijvencartotheek Enschede; door afronding op duizendtallen kunnen bij optellingen verschillen ontstaan.

De mate waarin Enschedeërs deelnemen aan de arbeidsmarkt is met 3 procentpunt gestegen tussen 2020 en 2021. In Twente en Nederland is de netto participatiegraad ook 2 procentpunt hoger dan een jaar eerder.

De netto arbeidsparticipatie is zowel bij mannen als bij vrouwen in 2022 hoger dan in 2021. De toename is even groot, waardoor het verschil in arbeidsdeelname gelijk blijft. Zwolle onderscheidt zich van Enschede met zowel bij mannen als bij vrouwen een duidelijk hogere participatiegraad.

Tabel 5.5

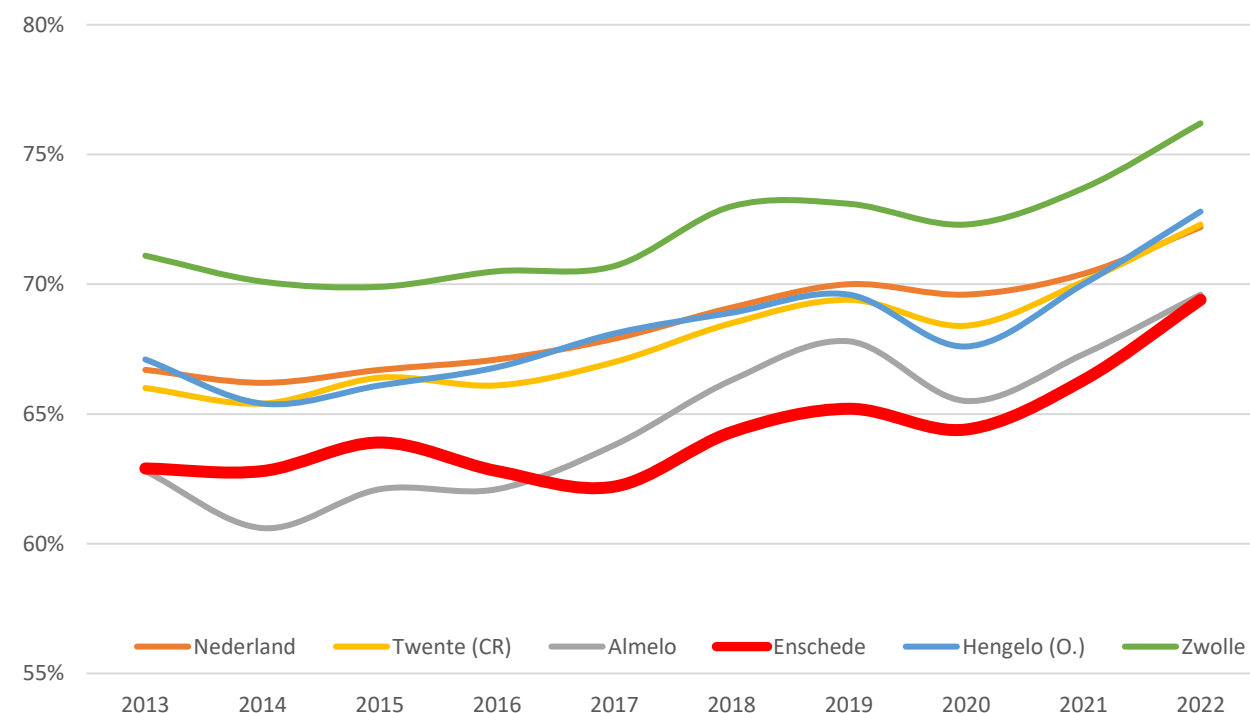
Bruto en netto participatiegraad, Enschede vergeleken (2017, 2021 en 2022)

	BRUTO PARTICIPATIEGRAAD			NETTO PARTICIPATIEGRAAD		
	2017	2021	2022	2017	2021	2022
Enschede	68%	70%	73%	62%	66%	69%
Twente	71%	73%	75%	67%	70%	72%
Nederland	72%	74%	75%	68%	70%	72%
Almelo	69%	71%	72%	64%	67%	70%
Hengelo	73%	73%	76%	68%	70%	73%
Zwolle	75%	77%	79%	71%	74%	76%

- Bruto participatiegraad: aandeel 15-74 jaar behorend tot beroepsbevolking ten opzichte van de totale groep 15-74 jarigen.
 - Netto participatiegraad: aandeel 15-74 jaar behorend tot de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de totale groep 15-74 jarigen.
- Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.4

Ontwikkeling netto participatiegraad, Enschede vergeleken (2013-2022)

Tabel 5.6

Netto participatiegraad mannen en vrouwen, Enschede vergeleken (2017, 2021 en 2022)

	MANNEN			VROUWEN		
	2017	2021	2022	2017	2021	2022
Enschede	67%	71%	74%	58%	61%	64%
Twente	72%	74%	76%	62%	66%	68%
Nederland	72%	74%	76%	64%	67%	68%
Almelo	69%	72%	75%	59%	62%	64%
Hengelo	73%	74%	77%	63%	66%	69%
Zwolle	75%	78%	80%	67%	70%	73%

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

In de verdeling van het opleidingsniveau van de (potentiële) beroepsbevolking is in 2021 ten opzichte van 2020 te zien dat er relatief gezien fors meer hoogopgeleiden in Enschede wonen, terwijl de middelbaar en laagopgeleiden zijn afgenomen. Het aandeel hoogopgeleiden in Enschede ligt door deze forse toename in 2021 boven het Nederlands gemiddelde.

Tabel 5.7Opleidingsniveau *potentiële beroepsbevolking*; Enschede, Twente en Nederland (2017, 2021 en 2022)

	ENSCHEDÉ			TWENTE			NEDERLAND		
	2017	2021	2022	2017	2021	2022	2017	2021	2022
Laag	31%	27%	28%	30%	27%	27%	28%	26%	25%
Midden	40%	37%	37%	42%	40%	40%	39%	38%	37%
Hoog	28%	37%	35%	26%	32%	32%	31%	36%	37%
Onbekend	1%	0%	0%	1%	1%	0%	1%	1%	1%

Nota ben: als gevolg van afronding, kan verschil ontstaan in het kolomtotaal (niet optellend tot exact 100%).

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Tabel 5.8Opleidingsniveau *beroepsbevolking*; Enschede, Twente en Nederland (2017, 2021 en 2022)

	ENSCHEDÉ			TWENTE			NEDERLAND		
	2017	2021	2022	2017	2021	2022	2017	2021	2022
Laag	23%	20%	24%	24%	21%	22%	22%	20%	20%
Midden	41%	36%	37%	45%	42%	42%	41%	39%	38%
Hoog	34%	43%	40%	30%	36%	36%	36%	40%	41%
Onbekend	0%	0%	0%	1%	1%	0%	1%	1%	1%

Nota ben: als gevolg van afronding, kan verschil ontstaan in het kolomtotaal (niet optellend tot exact 100%).

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Tabel 5.9

Opleidingsniveau *niet-beroepsbevolking*; Enschede, Twente en Nederland (2017, 2021 en 2022)

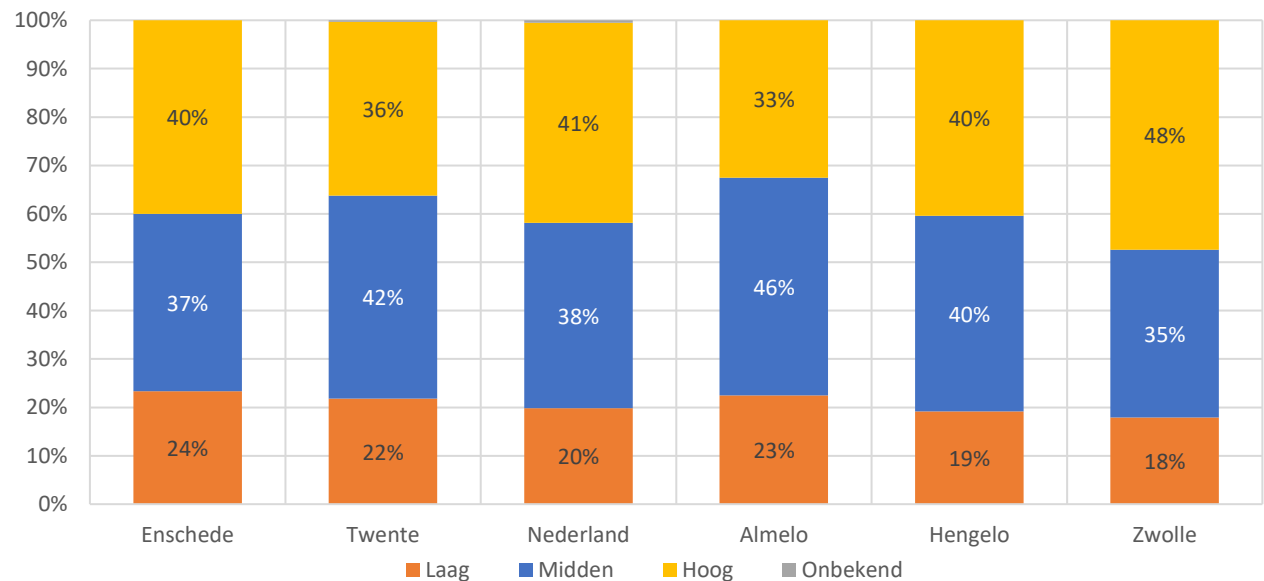
	ENSCHEDÉ			TWENTE			NEDERLAND		
	2017	2021	2022	2017	2021	2022	2017	2021	2022
Laag	44%	43%	41%	45%	43%	44%	44%	42%	42%
Midden	38%	38%	35%	36%	35%	36%	34%	34%	34%
Hoog	18%	19%	21%	17%	21%	20%	20%	22%	23%
Onbekend	0%	0%	0%	2%	1%	1%	2%	1%	1%

Nota ben: als gevolg van afronding, kan verschil ontstaan in het kolomtotaal (niet optellend tot exact 100%).

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.5

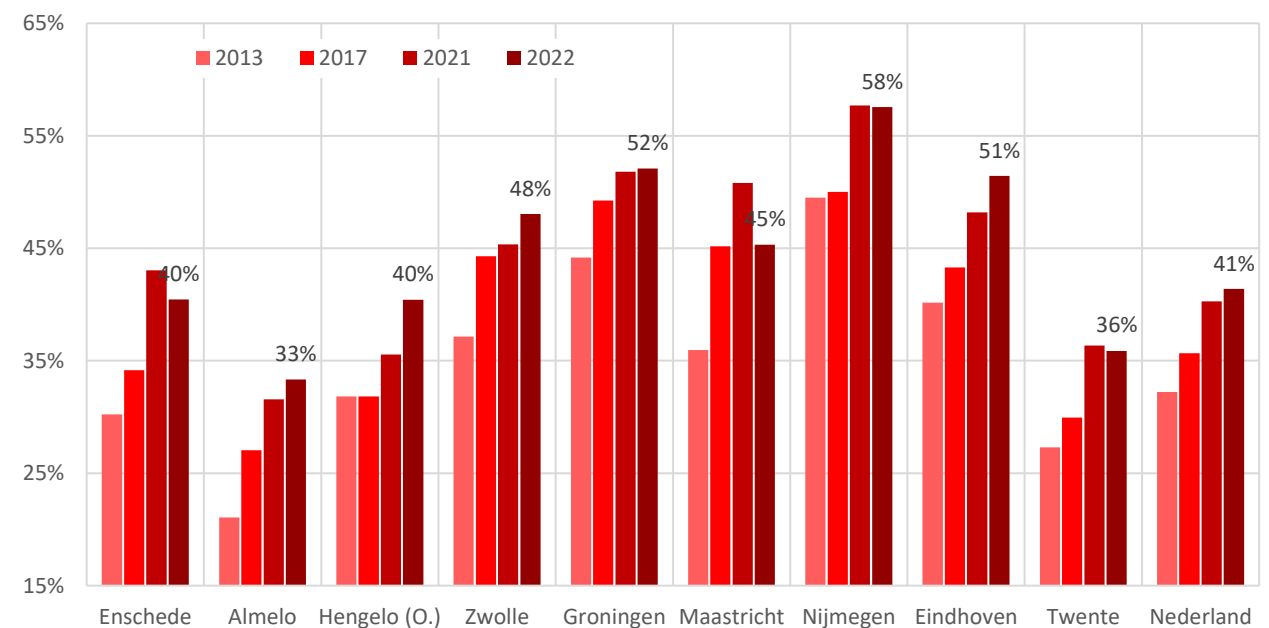
Ontwikkeling aandeel hoog opgeleiden in beroepsbevolking, Enschede vergeleken (2022)

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.6

Ontwikkeling aandeel hoog opgeleiden in beroepsbevolking, Enschede vergeleken (2013, 2017, 2021 en 2022)

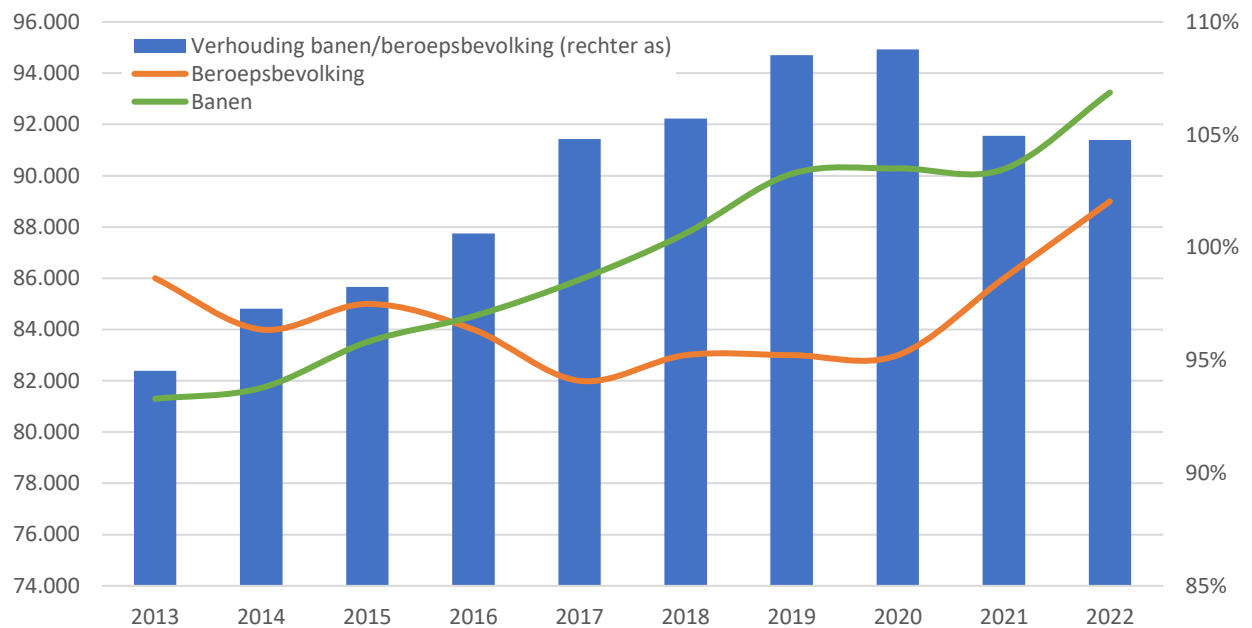
Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Na zeven jaren van economische groei waarbij de werkgelegenheid harder toeneemt dan de beroepsbevolking, was in 2021 de beroepsbevolking harder gestegen dan de werkgelegenheid. In 2022 is de groei weer ongeveer gelijk, zowel absoluut (+3.000 banen) als procentueel (+3 procent).

De verhouding banen/beroepsbevolking is in Enschede bijna 10 procentpunt lager dan in Almelo en Hengelo. Doordat zowel werkgelegenheid als beroepsbevolking zijn gegroeid is de verhouding ten opzichte van 2021 gelijk gebleven. Enschede heeft in vergelijking met Hengelo een grotere verhouding niet-beroepsbevolking/ beroepsbevolking. Enschede heeft verhoudingsgewijs (beperkt) meer personen in de leeftijd van 15-75 jaar die niet kunnen of willen werken. Ten opzichte van 2021 is in 2022 de verhouding tussen niet-beroepsbevolking en beroepsbevolking in Enschede, net als in Almelo en Hengelo, wel gedaald.

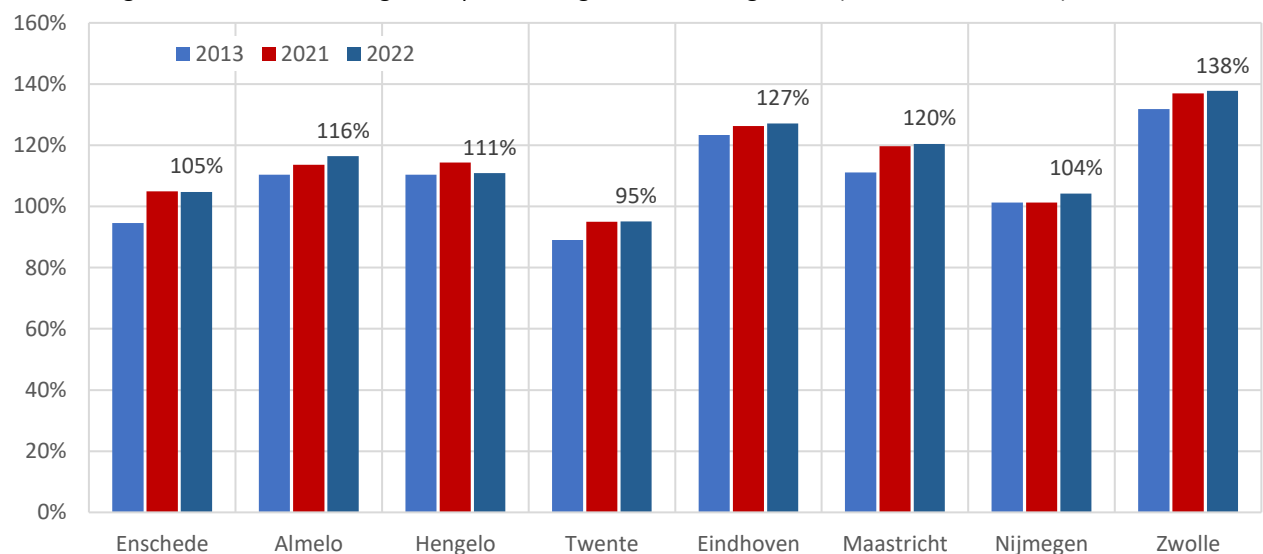
Figuur 5.7

Verhouding aantal banen / omvang beroepsbevolking, Enschede (2013-2022)

Figuur 5.8

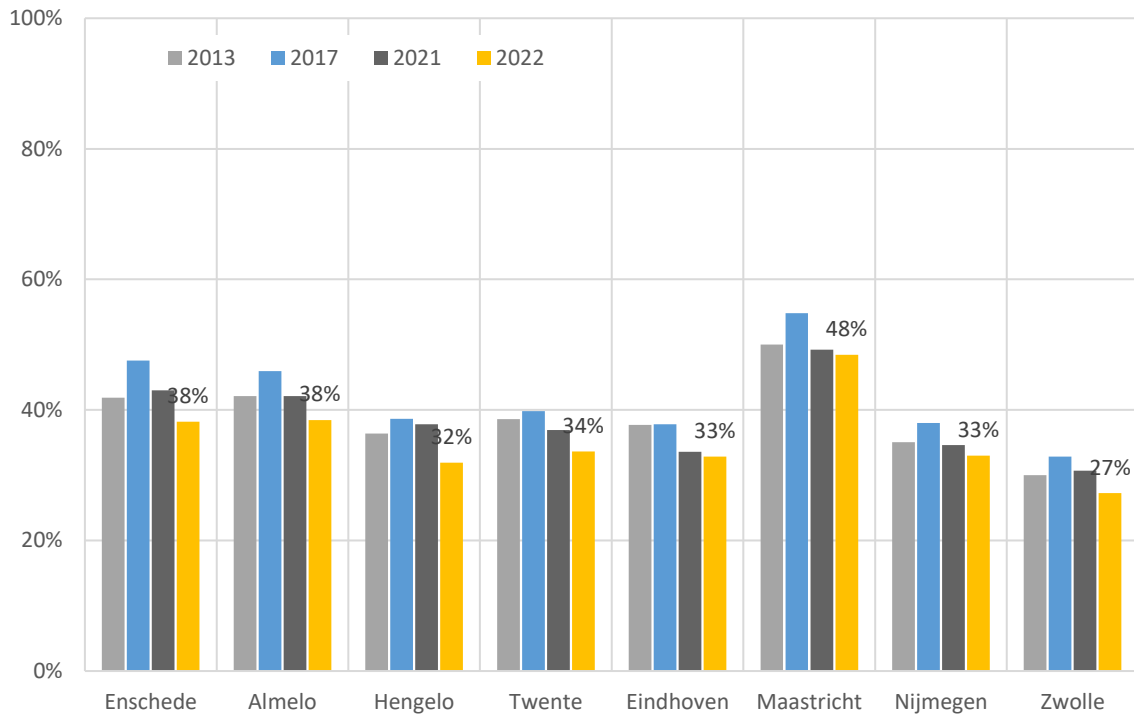
Verhouding aantal banen / omvang beroepsbevolking, Enschede vergeleken (2013, 2021 en 2022)

Nota bene: de verhouding banen/beroepsbevolking vormt een indicator voor de relatieve sterkte van de werkgelegenheidsfunctie van gemeenten. Enerzijds geeft het een indicatie van de theoretische beschikbaarheid van banen voor de bevolking, anderzijds ook een indicatie van de mate waarin werkgelegenheid wordt ingevuld door niet-inwoners.

Figuur 5.9

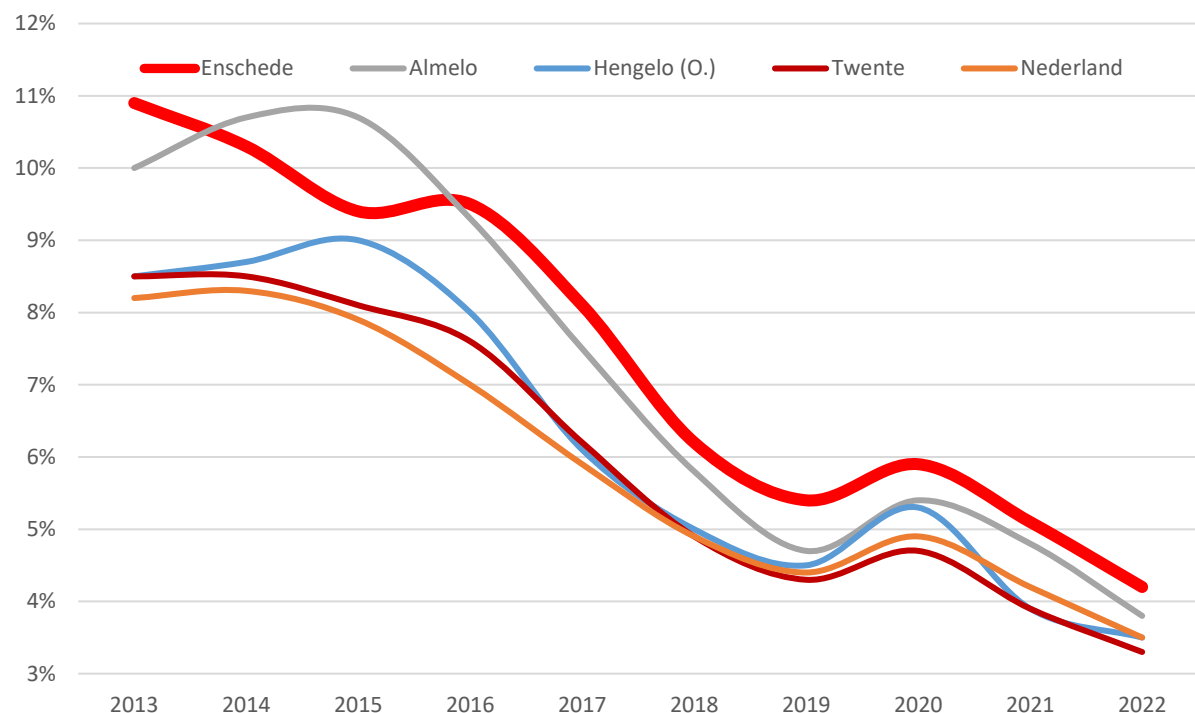
Verhouding niet-beroepsbevolking / beroepsbevolking, Enschede vergeleken (2013, 2017, 2021 en 2022)

De ontwikkeling van het werkloosheidspercentage kent in grote lijnen een vergelijkbaar verloop met pieken in 2015-2016 en 2020, waar het in andere jaren daalt. Het Enschedese werkloosheidspercentage volgt grotendeels dezelfde lijn, alleen nog wel op een hoger niveau dan in de meeste andere referentiegebieden. Groningen, Maastricht en Nijmegen hebben in 2022 een relatief hogere werkloosheid.

Figuur 5.10

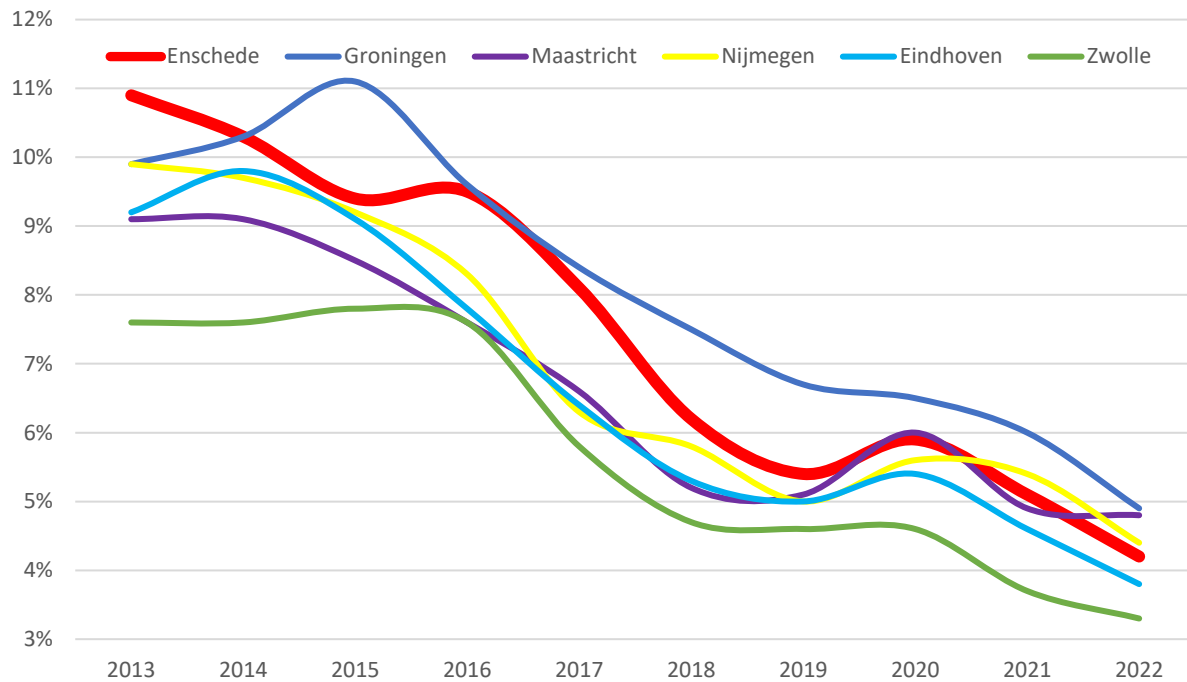
Werkloosheidspercentage, Enschede vergeleken regionaal en landelijk (2013-2022)

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.11

Werkloosheidspercentage, Enschede vergeleken met aantal referentiesteden (2013-2022)

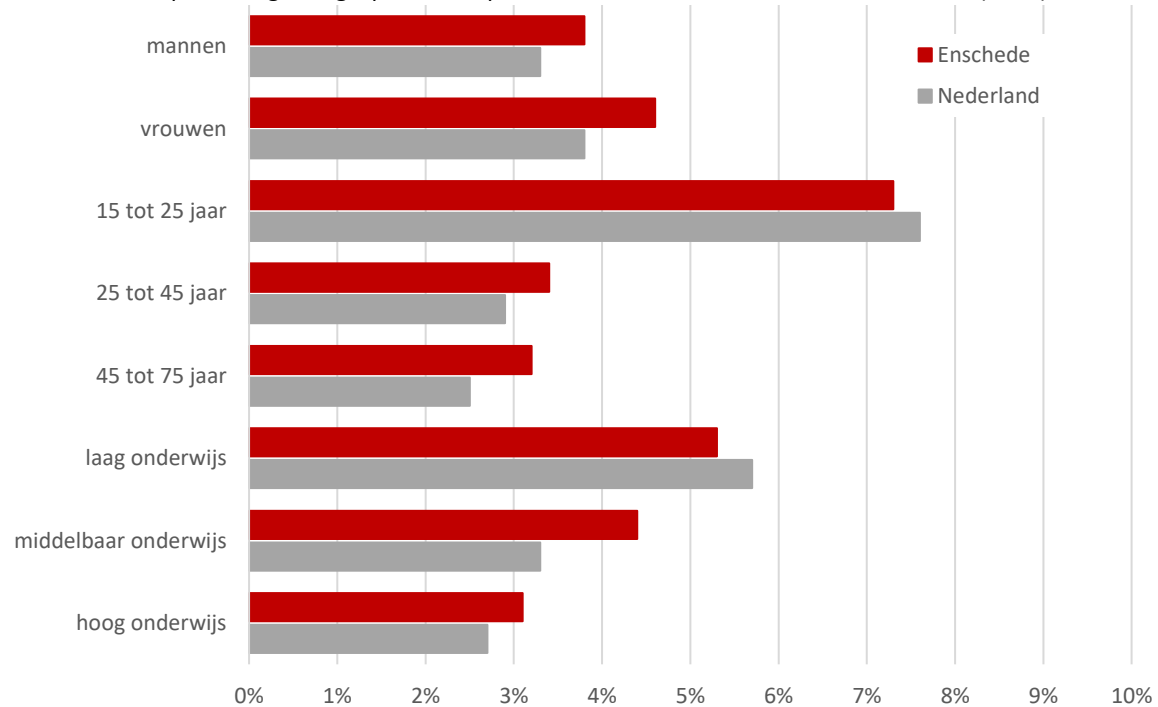

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Uitgesplitst naar persoonskenmerken geldt dat het Enschedese werkloosheidspercentage in 2022 voor de meeste kenmerken op een hoger niveau ligt dan landelijk gemiddeld. Alleen het werkloosheidspercentage van jongeren (15 tot 25 jaar) en laagopgeleiden ligt iets lager dan het landelijk gemiddelde. Vergeleken met 2013 is in Enschede bij alle onderscheiden persoonskenmerken het werkloosheidspercentage in 2022 fors lager.

Figuur 5.12

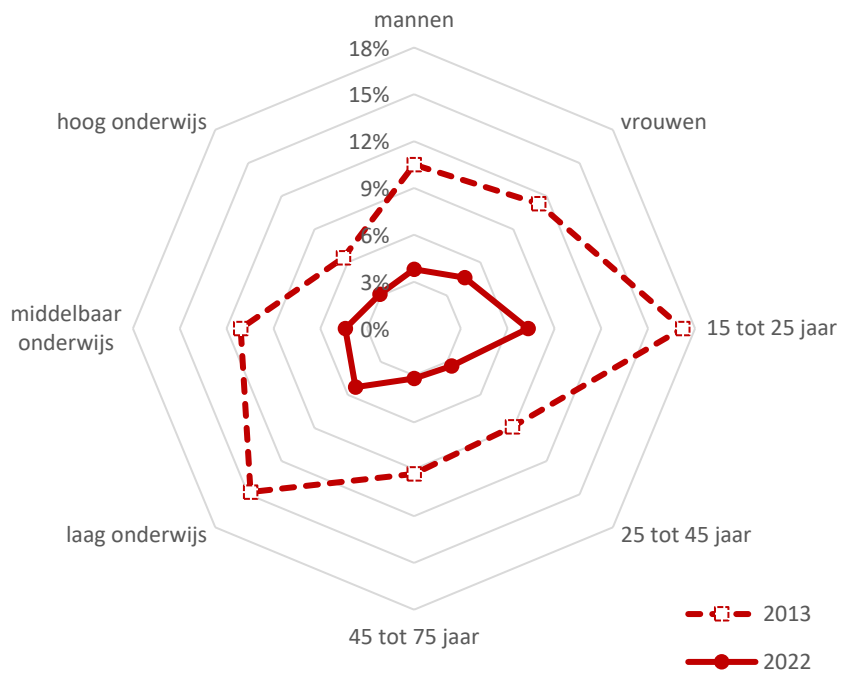
Werkloosheidspercentage, uitgesplitst naar persoonskenmerken Enschede en Nederland (2022)

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.13

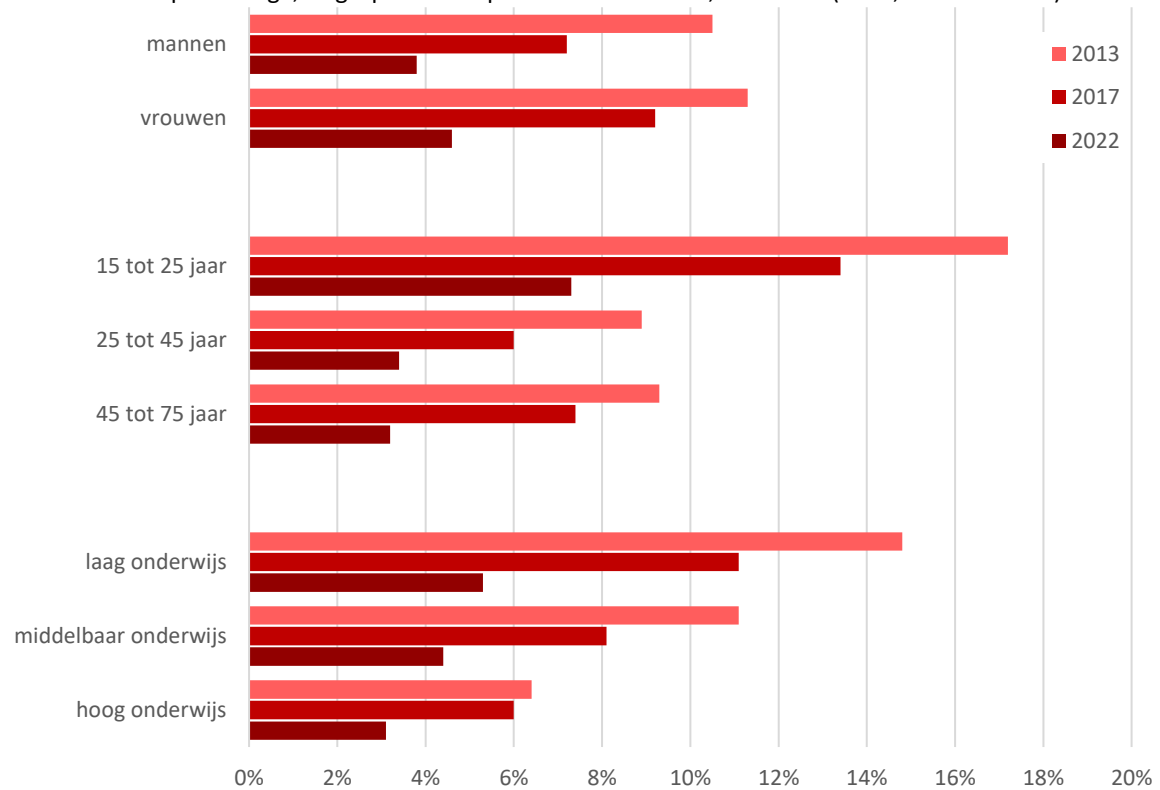
Werkloosheidspercentage, uitgesplitst naar persoonskenmerken, Enschede (2013 en 2022)

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

Figuur 5.14

Werkloosheidspercentage, uitgesplitst naar persoonskenmerken, Enschede (2013, 2017 en 2022)

Bron: CBS-EBB (jaarcijfers)

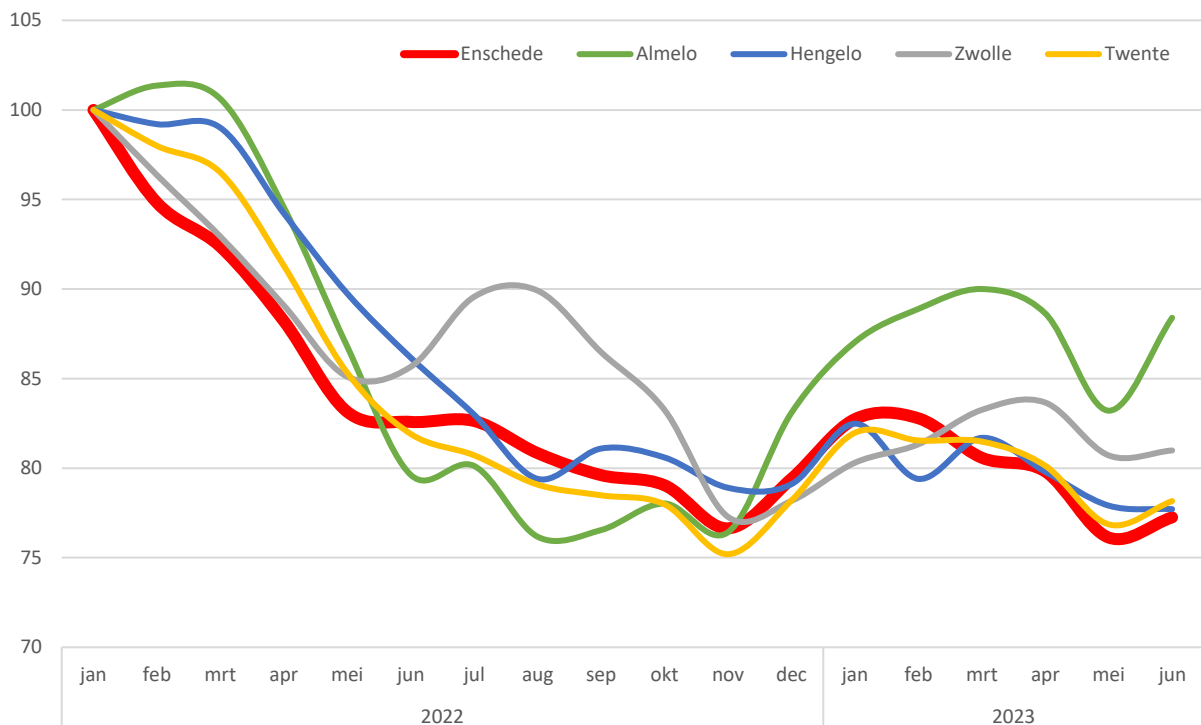
5.2 Uitkeringen

Het aantal WW-uitkeringen is in februari en maart 2021 licht opgelopen, om vervolgens elke maand tot en met mei 2022 weer af te nemen. In mei 2022 ligt het aantal WW-uitkeringen in Enschede 40 procent onder het niveau van januari 2021. De referentiegebieden laten een zelfde ontwikkelingslijn zien, al is de groei van het aantal WW-uitkeringen in februari en maart 2021 minder groot. Daar staat tegenover dat Enschede tussen januari 2022 en mei 2022 een grotere daling in het aantal WW-uitkeringen heeft dan de meeste referentiegebieden. Alleen Maastricht heeft, mede door een piek in januari, een relatief sterkere afname in het aantal WW-rechten.

Voor een actueel beeld voor Enschede, de overige Twentse gemeenten en Nederland: zie <https://twentsearbeidsmarktmonitor.nl/ww-rechten>

Figuur 5.15

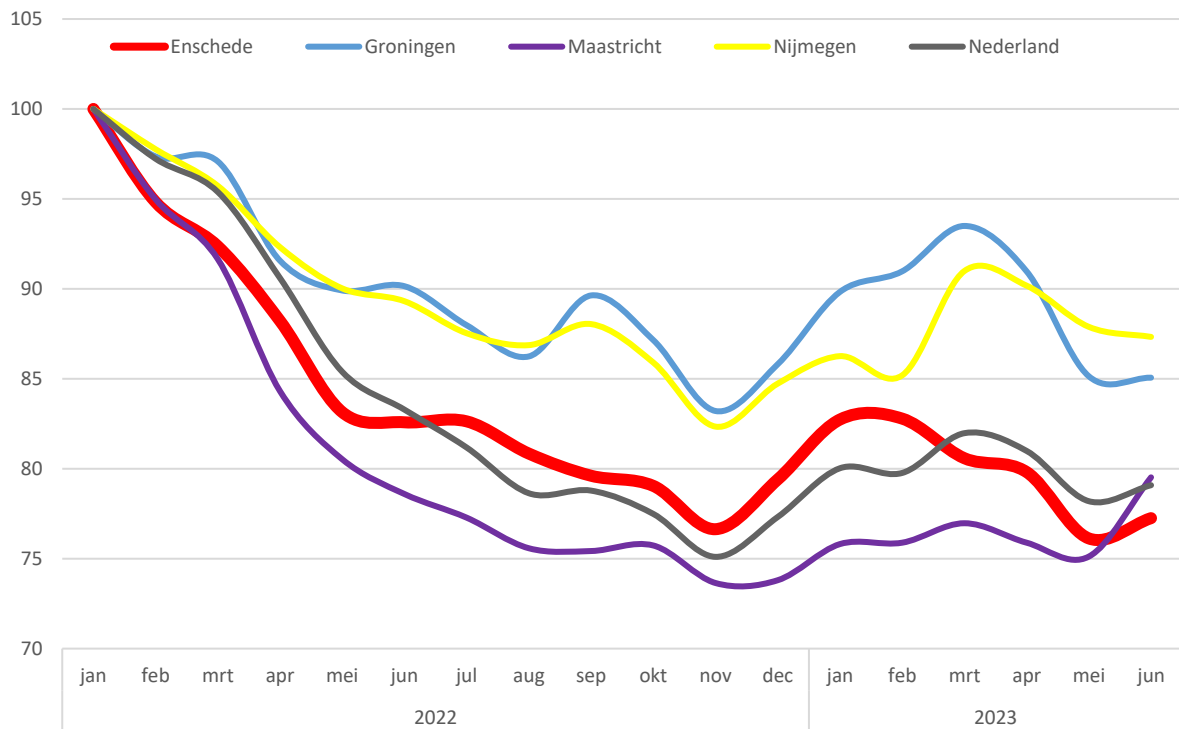
Geïndexeerde ontwikkeling aantal WW-uitkeringen, Enschede vergeleken (januari 2022 – juni 2023)

Bron: UWV Werkbedrijf

Figuur 5.16

Geïndexeerde ontwikkeling aantal WW-uitkeringen, Enschede vergeleken - vervolg (januari 2022 – juni 2023)

UWV Werkbedrijf

Bron:

Tabel 5.10

Aantal WW-uitkeringen, Enschede vergeleken (januari 2020-2023 en juni 2023)

	JAN. '20	JAN. '21	JAN. '22	JAN. '23	JUNI '23
Enschede	2.294	2.713	1.952	1.615	1.508
Almelo	1.147	1.232	810	705	716
Hengelo	1.350	1.470	1.005	829	781
Zwolle	1.977	2.062	1.457	1.170	1.180
Groningen	3.365	3.926	2.537	2.279	2.158
Maastricht	1.559	1.933	1.294	981	1.029
Nijmegen	2.623	2.899	1.965	1.695	1.716
Twente	8.363	9.455	6.535	5.357	5.108
Nederland	241.456	288.523	192.951	154.414	152.594

Bron: UWV Werkbedrijf

Tabel 5.11

Procentuele ontwikkeling aantal WW-uitkeringen, Enschede vergeleken (januari 2020-2023 en juni 2023)

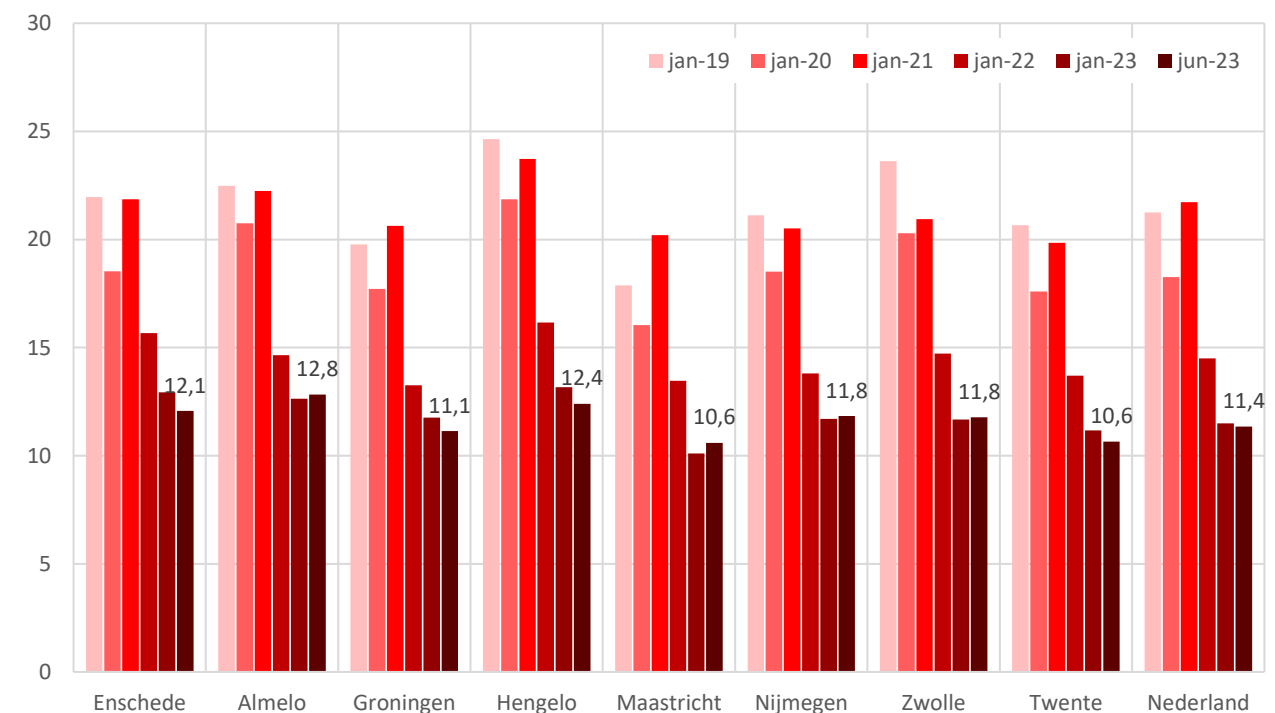
	JAN. '20 – JAN. '21	JAN '21 – JAN. '22	JAN. '22 – JAN. '23	JAN. '23 – JUNI '23
Enschede	18%	-28%	-17%	-7%
Almelo	7%	-34%	-13%	2%
Hengelo	9%	-32%	-18%	-6%
Zwolle	4%	-29%	-20%	1%
Groningen	17%	-35%	-10%	-5%
Maastricht	24%	-33%	-24%	5%
Nijmegen	11%	-32%	-14%	1%
Twente	13%	-31%	-18%	-5%
Nederland	19%	-33%	-20%	-1%

Bron: UWV Werkbedrijf

Het aantal WW-uitkeringen per 1.000 15-74 jarigen was in januari 2023 in Enschede met 12,9 nog weer aanzienlijk lager dan een jaar eerder (15,7). In juni 2023 is dit verhoudingscijfer nog weer licht gedaald tot 12,1 WW-uitkeringen per 1.000 15-74 jarigen. In Almelo en Hengelo ligt dit cijfer iets hoger.

Figuur 5.17

Aantal WW-uitkeringen per 1.000 15-74 jarigen, Enschede vergeleken (januari 2019-2023 en juni 2023)

Bron: UWV Werkbedrijf

Het aantal P-wet uitkeringen fluctueert minder hard dan het aantal WW-uitkeringen. Ten opzichte van 2022 zijn er in januari 2023 171 minder P-wet uitkeringen in Enschede. In de eerste zes maanden van 2023 is het aantal licht gedaald. Het aantal P-wet uitkeringen per 1.000 15-74 jarigen is in Enschede relatief hoog vergeleken met Hengelo, Twente en Nederland. In Hengelo en ook de regio Twente is in de eerste zes maanden van 2023 het aantal P-wet uitkeringen iets opgelopen.

Tabel 5.12

Aantal P-wet uitkeringen, Enschede vergeleken (januari 2020-2023 en juni 2023)

	JAN. '20	JAN. '21	JAN. '22	JAN. '23	JUNI '23
Enschede	5.662	5.771	5.502	5.331	5.303
Almelo	2.464	2.533	2.391	2.273	2.257
Hengelo	2.034	2.082	1.983	1.999	2.020
Twente	13.377	13.591	12.922	12.595	12.622
Nederland	352.320	365.950	351.000	336.800	-

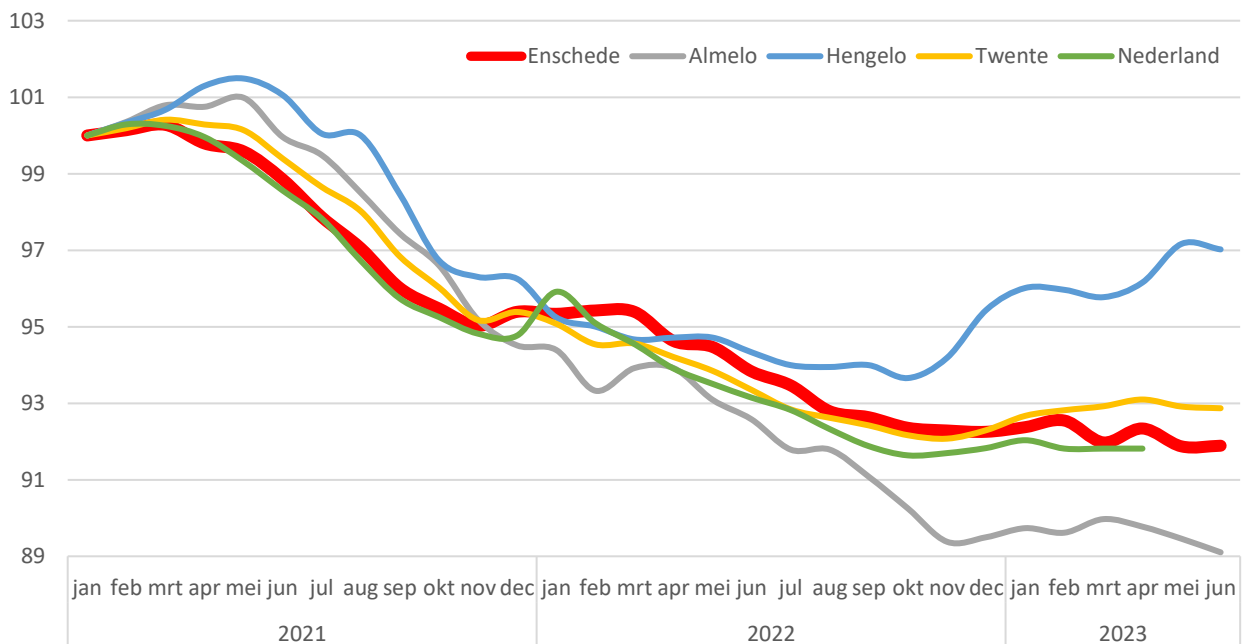
Tabel 5.13

Procentuele ontwikkeling aantal P-wet uitkeringen, Enschede vergeleken (januari 2020-2023 en juni 2023)

	JAN. '20 – JAN. '21	JAN '21 – JAN. '22	JAN. '22 – JAN. '23	JAN. '23 – JUNI '23
Enschede	1,9%	-4,7%	-3,1%	-0,5%
Almelo	2,8%	-5,6%	-4,9%	-0,7%
Hengelo	2,4%	-4,8%	0,8%	1,1%
Twente	1,6%	-4,9%	-2,5%	0,2%
Nederland	3,9%	-4,1%	-4,0%	-

Figuur 5.18

Geïndexeerde ontwikkeling aantal P-wet uitkeringen, Enschede vergeleken (januari 2021 – juni 2023)

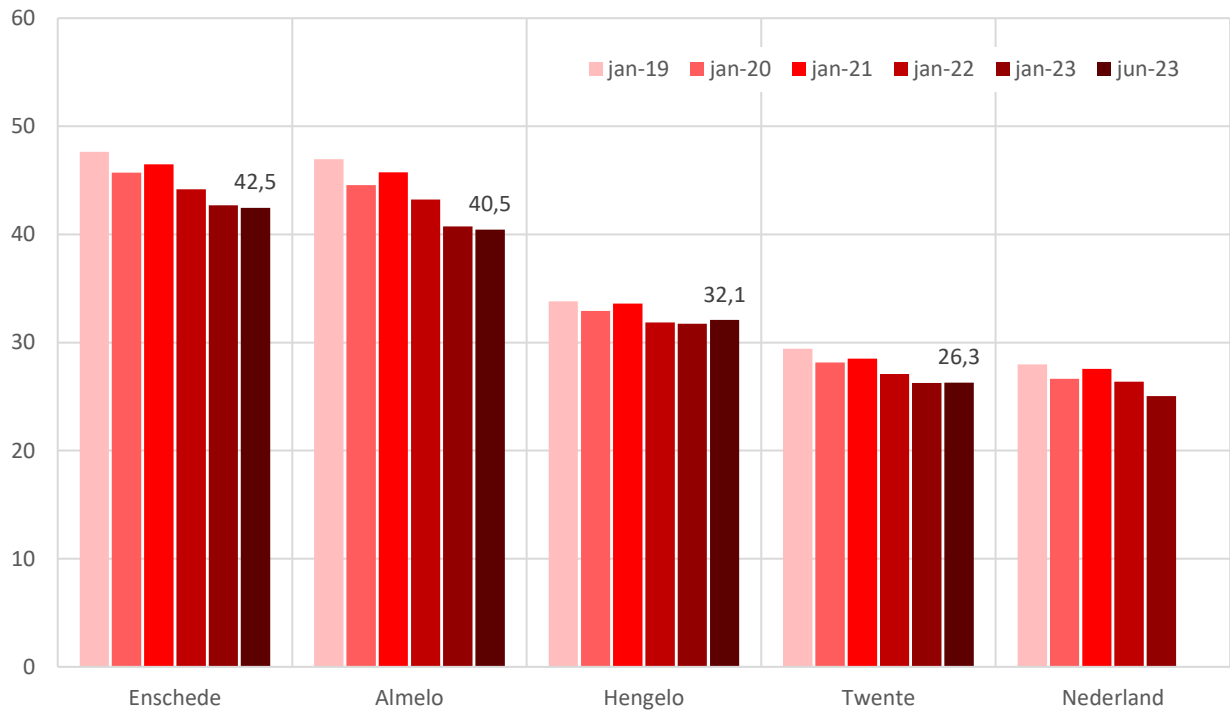

NB: Gegevens Nederland mei en juni 2023 nog niet beschikbaar

Bron: Twentse gemeenten en CBS (<https://twentsearbeidsmarktmonitor.nl/participatiewet>)

Figuur 5.19

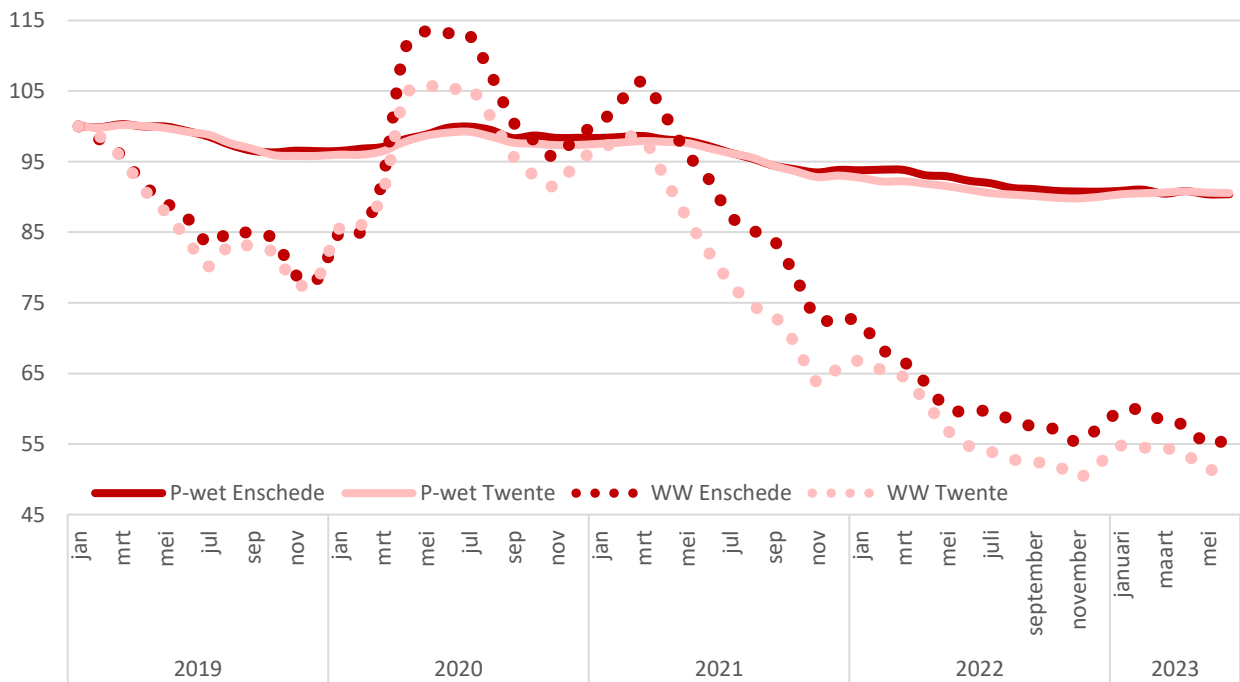
Aantal P-wet uitkeringen per 1.000 15-74 jarigen, Enschede vergeleken (januari 2019-2023 en juni 2023)

Bron: Twentse gemeenten en CBS

Figuur 5.20

Geïndexeerde ontwikkeling aantal P-wet en WW-uitkeringen, Enschede en Twente (januari 2019 – juni 2023)

Bron: WW-uitkeringen: UWV; P-wet: Twentse gemeenten en CBS

Bijlage 1 Begrippenlijst

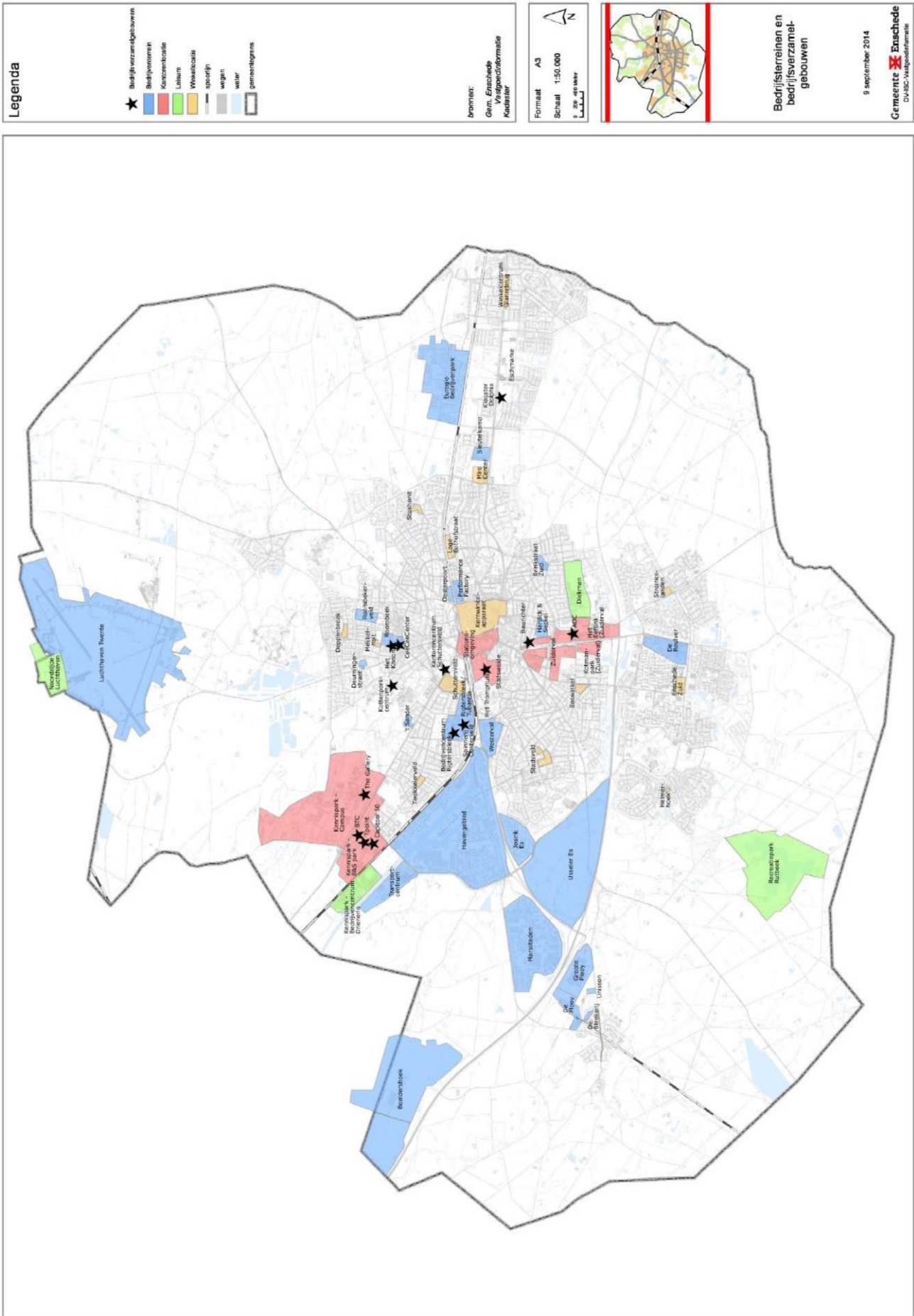
Begrip	Omschrijving
Beroepsbevolking	Alle personen (15 tot en 74 jaar) die: <ul style="list-style-type: none"> • tenminste twaalf uur per week werken, of • werk hebben aanvaard waardoor ze tenminste twaalf uur per week gaan werken, of • verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.
Fulltime werkzaam	Gemiddeld 12 uur of meer per week werkzaam. Ook wel aangeduid als grote baan.
Grootteklasse vestigingen	Indeling van vestigingen op basis van het aantal fulltime werkzame personen.
Netto participatiegraad	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking.
Potentiële beroepsbevolking	Alle 15-74 jarigen, bestaande uit de beroepsbevolking en niet- beroepsbevolking.
P-wet uitkering	Participatiewet uitkering bedoeld voor mensen die niet in staat zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien en ook geen beroep kunnen doen op een andere sociale verzekeringswet. Voorheen WWB.
Parttime werkzaam	Gemiddeld minder dan 12 uur per week werkzaam. Ook wel aangeduid als kleine baan.
Toegevoegde waarde	De toegevoegde waarde is het verschil tussen de productie en het intermediair verbruik (exclusief aftrekbare BTW) van ondernemingen en een belangrijk onderdeel van het bruto regionaal product.
Vestiging	Locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar (dat wil zeggen elke fabriek, werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan) waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend door minimaal 1 werkzaam persoon.
Werkloze beroepsbevolking	Personen (15 tot en met 74 jaar) zonder werk, of met werk voor minder dan twaalf uur per week, die actief op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en die daarvoor direct beschikbaar zijn.
Werkzame beroepsbevolking	Personen (15 tot en met 74 jaar) die in Nederland wonen en betaald werk hebben van twaalf uur of meer per week.
Werkzame persoon	Persoon die betaalde activiteiten verricht op of vanuit de vestiging: meewerkende eigenaar (directie, bedrijfshoofd), meewerkend gezinslid, zelfstandige beroepsbeoefenaar en/of werknemer. Uitzendkrachten zijn werknemers en worden meegeteld in het totaal aantal werkzame personen.

Bijlage 2 Gehanteerde sectorindeling

Sectie	Omschrijving	Economische Monitor <u>Sector</u>	Economische Monitor <u>Sectorgroep</u>
A	Landbouw, bosbouw en visserij	01. Landbouw	Landbouw
B	Winning van delfstoffen	02. Industrie	Industrie en bouw
C	Industrie	02. Industrie	Industrie en bouw
D	Productie, distributie, handel in elektriciteit en aardgas	02. Industrie	Industrie en bouw
E	Winning/distributie van water; afval(water)beheer,sanering	02. Industrie	Industrie en bouw
F	Bouwnijverheid	03. Bouw	Industrie en bouw
G	45 Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen, aanhangers	05. Detailhandel	Commerciële dienstverlening
G	46 Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's e.d.)	04. Groothandel	Commerciële dienstverlening
G	47 Detailhandel (niet in auto's e.d.)	05. Detailhandel	Commerciële dienstverlening
H	Vervoer en opslag	07. Vervoer en opslag	Commerciële dienstverlening
I	Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	06. Horeca	Commerciële dienstverlening
J	Informatie en communicatie	08. Informatie en communicatie	Commerciële dienstverlening
K	Financiële instellingen	09. Financiële instellingen	Commerciële dienstverlening
L	Verhuur van en handel in onroerend goed	10. Zakelijke Dienstverlening	Commerciële dienstverlening
M	Advisering, onderzoek, special. zakelijke dienstverlening	10. Zakelijke Dienstverlening	Commerciële dienstverlening
N	Verhuur van roerende goederen, overige zakel. dienstverl.	10. Zakelijke Dienstverlening	Commerciële dienstverlening
O	Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen	11. Openbaar Bestuur	Niet-commerciële dienstverlening
P	Onderwijs	12. Onderwijs	Niet-commerciële dienstverlening
Q	Gezondheids- en welzijnszorg	13. Gezondheids- en welzijnszorg	Niet-commerciële dienstverlening
R	Cultuur, sport en recreatie	14. Cultuur, sport en recreatie	Niet-commerciële dienstverlening
S	Overige dienstverlening	15. Overige Dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
T	Huishoudens als werkgever	15. Overige Dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
U	Extraterritoriale organisaties en lichamen	15. Overige Dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
X	Onbekend	15. Overige Dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening

Bijlage 3 Afbakening werklocaties

Type locatie	Locatie
Bedrijventerrein	Bleekweg (Hardick & Seckel) De Plooi De Reulver Euregio Groote Plooi Havengebied Het Eeftink Het Sander Josink Es Luchthaven Twente Marssteden Rigtersbleek - Tubantia Roombekerveld Sleutelkamp Transportcentrum Usseler Es Westerval
Kantoorlocatie	Centrum Creatieve Campus Kennispark B&S-park Kennispark Twente Village Kennispark UT Stationsomgeving Uitvalswegen buiten Binnensingelgebied Zuiderval – Het Eeftink Zuiderval – Hofkwartier Zuiderval – Kotmanpark
Winkellocatie	Boswinkel Budgetcenter Spaansland Deppenbroek Eschmarke Glanerbrug Helmerhoek Kernwinkelapparaat Lage Bothofstraat MIRO Center Op de Brouwerij Schuttersveld Stadsveld Stokhorst / t Ribbelt Stroinkslanden Tweekelerveld Zuid
Startup locaties	Spinnerij Oosterveld The Ceepspot The Gallery Connect-U Performance Factory

In 2020 doorgevoerde aanpassingen in de afbakening van werklocaties:

- Kantoorlocatie Centrumrand Zuid wordt opgeheven, d.w.z. toegevoegd aan Kantoorlocatie Stationsomgeving zodat één gebied ontstaat, met uitzondering van Edo Bergsmalaan ZZ / oneven. Deze adressen (voorheen Microbiologisch Laboratorium en nu nog ANWB) worden overgeheveld naar Overig Binnensingelgebied.
- Er worden twee nieuwe gebieden toegevoegd aan KL Stationsomgeving, zijnde; Molenstraat ZZ t/m Noordmolen en Fortuinstraat/Schuttersveld (achter Menzis en ITC)
- De M.H. Tromplaan ten oosten van de De Ruyerlaan (de wig vanuit KL Stadsweide) wordt overgeheveld van KL Stadsweide naar KL Stationsomgeving.
- Binnen het nieuw gedefinieerde gebied Toplocatie Binnenstad wordt een beperkt aantal adressen aan de Oostkant van de Piet Heinstraat/Nijverheidstraat en Hoedemakerplein apart gekenmerkt; zij kunnen op deze manier worden toegekend aan KL Stationsomgeving.

- Het terrein Het Eeftink is opgedeeld in een Kantoorlocatie Het Eeftink (West):
 - Het Eeftink even nummers (RABO, Univé, ITON)
 - Eeftinksweg 50 (Ons Huis)
 - Wethouder Beversstraat 175 – 185 (de Woonplaats, AOC),
- en een Bedrijventerrein Het Eeftink (Oost):
 - Het Eeftink oneven nummers,
 - Gasfabriekstraat,
 - Eeftinksweg (nummers < 50),
 - Robinson Crusoestraat, en
 - Wethouder Beversstraat 189

- De adressen aan de Brouwerijstraat en Brouwerijplein van het “Brouwhuis” die zijn gelegen op de begane grond worden gerekend tot het Winkelcentrum Op de Brouwerij.
- De adressen die gelegen zijn op de 1e – 3e verdieping (Cee Cee Center) worden gerekend tot Kantoorlocatie de Creatieve Campus.

Bijlage 4 Toelichting Topsectoren*

Topsector	Beschrijving
Agrofood	<p>In de Agrofood draait het om de voedselketen. De kern van de topsector bestaat uit de primaire productie van (grondstoffen voor) levensmiddelen en de verwerking hiervan in de voedingsmiddelenindustrie. Bij de subsector Primaire productie moet met name gedacht worden aan de kleine boerenbedrijven op het gebied van akkerbouw en het fokken en houden van dieren. De verwerking van onder andere vlees, zuivel, suiker, groente en fruit en verschillende halffabricaten behoort tot de subsector Voedingsmiddelenindustrie. Daarnaast wordt vaak ook de keten om deze twee kernactiviteiten heen tot de topsector Agrofood gerekend. Het gaat dan om de speciaal voor voedingsmiddelen bestemde logistiek, handel en financiële dienstverlening en onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de landbouw en de voedingsmiddelenindustrie</p> <p>Enkele Enschedese voorbeelden: Grolsche Bierbrouwerij Nederland B.V., VION Enschede B.V., Huuskes, Pentair Water Process Technology B.V.</p>
Chemie	<p>De chemische industrie maakt grondstoffen en producten die terug te vinden zijn in bijna alle voorwerpen om ons heen. Denk aan bijvoorbeeld kunststoffen, maar ook aan coatings die hout of metaal beschermen, waardoor ze langer meegaan. Ook cosmetica, kleurstoffen en metalen berusten allemaal op chemische kennis. De topsector Chemie is verdeeld in drie subsectoren: Aardolieverwerking, Chemische industrie, en Rubber- en kunststofindustrie. . Om overlap met de topsector Life sciences & health te voorkomen, wordt de farmaceutische industrie niet tot de topsector Chemie geteld.</p> <p>Enkele Enschedese voorbeelden: Apollo Vredestein B.V., Diversey B.V., Venilia Decor B.V., EcoForte B.V.</p>
Creatieve industrie	<p>De Creatieve industrie is onder te verdelen in vier subsectoren: Kunst (o.a. podiumkunsten en scheppende kunst), Cultureel erfgoed (o.a. musea en monumentenzorg), Media en entertainmentindustrie (o.a. televisie- en radio-omroepen, platen- en filmmaatschappijen en gameontwikkelaars) en Creatieve zakelijke dienstverlening (o.a. mode, ontwerpers, architecten en reclamebureaus). Als topsector gaat het om bedrijven die vooral hun bestaansreden vinden in creativiteit, innovatie en ondernemerschap.</p> <p>Enkele Enschedese voorbeelden: Polaroid Film B.V., Wilmink Theater, DPG Media B.V., Stichting Remplaçanten Orkest van het Oosten</p>
Energie	<p>De topsector Energie kan worden onderverdeeld in twee soorten bedrijven. De eerste groep bestaat uit bedrijven op het gebied van energieproductie- en voorziening. Zij behoren tot de Energiesector in verband met winning, verwerking, productie, transport en handel van energie en elektriciteit. Dit zijn met name bedrijven die zich bezig houden met de traditionele energiebronnen. De tweede groep bedrijven behoort tot de subsector 'Duurzame energie: niet-exploitatiefase', zoals bedrijven die zonnepanelen maken of de onderzoeksinstellingen die onderzoek doen naar nieuwe hernieuwbare energiebronnen.</p> <p>Enschedese voorbeelden: Strukton Rolling Stock B.V., Weghorst-Oliko Retail B.V., TRenT Infrastructuur B.V., Wikkkelbedrijf Julio BV</p>
HTSM	<p>De topsector High tech systemen en materialen ontwikkelt breed inzetbare, innovatieve producten en diensten voor industriële toepassingen (onder meer technologische activiteiten op het gebied van de metaalindustrie en de vervaardiging van machines, apparaten en transportmiddelen). Kennis op het gebied van materialen en fotonica/optica speelt hierbij een belangrijke rol. Daarnaast maakt ICT een integraal onderdeel uit van de ontwikkelingen binnen de High tech systemen en materialen.</p>

	Enkele Enschedese voorbeelden: Unamic/HCN B.V., X-Flow B.V., Zeton BV DEMCON advanced mechatronics Delft B.V.
Lifescience	De topsector Life sciences & health is een innovatieve en technologie-intensieve sector gericht op de gezondheid van mens en dier. Deze topsector bestaat uit de deelgebieden Farmacie (o.a. vervaardiging van farmaceutische producten en grondstoffen), Medische instrumenten (o.a. vervaardiging van medische instrumenten en hulpmiddelen, bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur) en Onderzoek (o.a. medische laboratoria en al dan niet biotechnologisch spur- en ontwikkelingswerk). Enkele Enschedese voorbeelden: MEDLON B.V., Medical Measurement Systems BV Roessingh Revalidatie Techniek B.V., Mondial Pack BV
Logistiek	Tot deze topsector worden alle gespecialiseerde logistieke bedrijven gerekend. De sector Transport en opslag is in twee subsectoren opgedeeld. De subsector Transport en overslag richt zich voornamelijk op transport van goederen in alle mogelijke modaliteiten, zoals over de weg en het water. De tweede subsector richt zich op opslag, dienstverlening en supportactiviteiten. Enkele Enschedese voorbeelden: HST BV, Nederlandse Spoorwegen, Bleckmann Solutions B.V., Geodis Distribution Department
Tuinbouw	De topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen omvat de gehele tuinbouwketen vanaf het bouwen van de kassen, het telen van de zaden tot aan het veilen van groenten, fruit en bloemen. Topsector omvat slechts paar vestigingen in Enschede.
Water	De topsector Water beslaat bedrijven uit sterk verschillende deelgebieden. De eerste is de subsector Maritieme maakindustrie (scheepsbouw of Scheepsreparatie). Het onderwerp van de subsector Watertechnologie is drinkwater. Deze subsector zorgt door de winning, de distributie en de zuivering van water voor schoon en voldoende drinkwater voor de bevolking. Een andere subsector is Deltatechnologie. Topsector omvat slechts paar vestigingen in Enschede.

* O.a. gebaseerd op Monitor topsectoren van het CBS.

Bijlage 5 Clustering industriële- en kennisintensieve dienstensector

Industriële sector	SBI-code	SBI-afdeling
High-technology	21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
	26	Vervaardiging van computers, elektronische en optische mach.
Medium-high-technology	20	Vervaardiging van chemische producten
	27	Vervaardiging van elektrische apparatuur
	28	Vervaardiging van overige machines en apparaten
	29	Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers
	30	Vervaardiging van overige transportmiddelen
Medium-low-technology	19	Vervaardiging van cokesovenproducten en aardolieverwerking
	22	Vervaardiging van producten van rubber en kunststof
	23	Vervaardiging van overige niet-metaalhoudende minerale prod.
	24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm
	25	Vervaardiging van prod. van metaal (geen machines en app.)
	33	Reparatie en installatie van machines en apparaten
Low-technology	10	Vervaardiging van voedingsmiddelen
	11	Vervaardiging van dranken
	12	Vervaardiging van tabaksproducten
	13	Vervaardiging van textiel
	14	Vervaardiging van kleding
	15	Vervaardiging van leer, lederwaren en schoenen
	16	Primaire houtbewerking en vervaardiging van artik. van hout
	17	Vervaardiging van papier, karton en papier- en kartonwaren
	18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
	31	Vervaardiging van meubels
	32	Vervaardiging van overige goederen

Kennisintensieve dienstensector	SBI-code	SBI-afdeling
Knowledge-intensive market services	50	Vervoer over water
	51	Luchtvaart
	69	Rechtskundige dienstverlening, accountancy, belastingadvies
	70	Holdings (geen financiële), interne concerndiensten
	71	Architecten, ingenieurs en technisch ontwerp en advies
	73	Reclame en marktonderzoek
	74	Industrieel ontwerp en vormgeving, fotografie, vertaling
	78	Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer
	80	Beveiliging en opsporing
High-tech knowledge-intensive services	59	Productie en distributie van films en televisieprogramma's
	60	Verzorgen en uitzenden van radio- en televisieprogramma's
	61	Telecommunicatie
	62	Dienstverl. activiteiten op het gebied van informatietechn.
	63	Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatie
	72	Speur- en ontwikkelingswerk
Knowledge-intensive financial services	64	Financiële instellingen (geen verzekeringen, pensioenfondsen)
	65	Verzekeringen en pensioenfondsen (geen verplichte soc. verz.)
	66	Overige financiële dienstverlening
Other knowledge-intensive services	58	Uitgeverijen
	75	Veterinaire dienstverlening
	84	Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen
	85	Onderwijs
	86	Gezondheidszorg
	87	Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachting
	88	Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting
	90	Kunst
	91	Culturele uitleencentra, archieven, musea, dierentuinen
	92	Loterijen en kansspelen
	93	Sport en recreatie
Minder kennisintensieve dienstensector	SBI-code	SBI-afdeling
Less-knowledge-intensive market services	45	Handel in en reparatie van auto's, motorfietsen, aanhangers
	46	Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's e.d.)
	47	Detailhandel (niet in auto's e.d.)
	49	Vervoer over land
	52	Opslag en dienstverlening voor vervoer
	55	Logiesverstrekking
	56	Eet- en drinkgelegenheden
	68	Verhuur van en handel in onroerend goed
	77	Verhuur en lease van auto's, consumentenartikelen, machines
	79	Reisbemiddeling, reisorganisatie, toeristische informatie
	81	Facility management, reiniging en landschapsverzorging
	82	Overige zakelijke dienstverlening
	95	Reparatie van computers en consumentenartikelen
Other less-knowledge-intensive services	53	Post en koeriers
	94	Levensbeschouwelijke en politieke organisaties
	96	Wellness en overige dienstverlening; uitvaartbranche
	97	Huishoudens als werkgever van huishoudelijk personeel
	98	Niet-gespecificeerde productie v. goederen door particulieren
	99	Extraterritoriale organisaties en lichamen

Bijlage 6 Afbakening sector Recreatie en Toerisme

56i2008	R&T-Categorie	Gewicht
3012 Bouw van sport- en recreatievaartuigen	Overig	1,0
45194 Handel in en reparatie van caravans	Detailhandel/groothandel	1,0
46492 Groothandel in watersportartikelen	Detailhandel/groothandel	1,0
46493 Groothandel in kampeerartikelen (geen caravans)	Detailhandel/groothandel	1,0
4730 Benzineservicestations	Detailhandel/groothandel	0,1
47642 Winkels in watersportartikelen	Detailhandel/groothandel	1,0
47643 Winkels in sportartikelen (geen watersport)	Detailhandel/groothandel	1,0
47644 Winkels in kampeerartikelen (geen caravans)	Detailhandel/groothandel	1,0
47722 Winkels in lederwaren en reisartikelen	Detailhandel/groothandel	0,3
47781 Winkels in fotografische artikelen	Detailhandel/groothandel	0,3
4910 Personenvervoer per spoor (geen tram of metro)	Vervoer	0,1
4932 Vervoer per taxi	Vervoer	0,1
49391 Ongemiddeld personenvervoer over de weg	Vervoer	1,0
5010 Zee- en kustvaart (passagiersvaart en veerdiensten)	Vervoer	0,5
5030 Binnenvaart (passagiersvaart en veerdiensten)	Vervoer	0,1
5110 Personenvervoer door de lucht	Vervoer	0,1
5222 Dienstverlening voor vervoer over water	Vervoer	0,1
5223 Dienstverlening voor de luchtvaart	Vervoer	0,1
55101 Hotel restaurants	Logiesverstreking	1,0
55102 Hotels (geen hotel-restaurants), pensions en conferentieoordn	Logiesverstreking	1,0
55201 Verhuur van vakantiehuizen en appartementen	Logiesverstreking	1,0
55202 Jeugdherbergen en vakantiecampen	Logiesverstreking	1,0
5530 Kampeerterrainen	Logiesverstreking	1,0
5590 Overige logiesverstreking	Logiesverstreking	1,0
56101 Restaurants	Horeca	1,0
56102 Cafeteria's, lunchrooms, snackbars, eetkramen e.d.	Horeca	1,0
56103 Usualom	Horeca	1,0
5630 Cafés	Horeca	1,0
5914 Bioscopen	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
77111 Verhuur van personenauto's en lichte bedrijfsauto's (geen operationeel lease)	Overig	0,1
7712 Verhuur en lease van bestel en vrachtauto's, autobussen en campers	Overig	0,3
7721 Verhuur en lease van sport- en recreatieartikelen	Overig	1,0
7734 Verhuur en lease van schepen	Overig	0,3
7911 Reisbemiddeling	Vervoer	1,0
7912 Reisorganisatie	Vervoer	1,0
7990 Informatieverstreking op het gebied van toerisme	Vervoer	1,0
8230 Organiseren van congressen en beurzen	Overig	1,0
85511 Zelf- en surfcholen	Sport	1,0
85519 Overig sport- en recreatieonderwijs	Sport	0,3
90011 Beoefening van podiumkunst	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
90013 Circus en variëteit	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
90041 Theaters en schouwburgen	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
90042 Evenementenhallen	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
91021 Musea	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
91022 Kunstgaleriën en expositieruimten	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
91041 Diensten en plantentuin, kinderboerderijen	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
91042 Natuurbehoud	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
92001 Loterijen en kansspelen	Overig	1,0
92009 Exploitatie van amusements- en speelautomaten	Overig	1,0
93111 Zwembaden	Sport	0,3
93112 Sporthallen, sportzalen en gymzalen	Sport	0,3
93113 Sportvelden	Sport	0,3
93119 Overige sportaccommodaties	Sport	0,3
93121 Veldvoetbal	Sport	0,3
93122 Veldsport in teamverband (geen voetbal)	Sport	0,3
93123 Atletiek	Sport	0,3
93124 Tennis	Sport	0,3
93125 Paardensport en maneges	Sport	0,3
93126 Wielersport	Sport	0,3
93127 Auto- en motorsport	Sport	0,3
93128 Wintersport	Sport	0,3
93129 Overige buitensport	Sport	0,3
9313 Fitnesscentra	Sport	1,0
93141 Individuele zaalsport	Sport	0,3
93142 Zaalsport in teamverband	Sport	0,3
93143 Kracht- en vechtsport	Sport	0,3
93144 Bowlen, kegelen, biljarten e.d.	Sport	0,3
93145 Denkspport	Sport	0,3
93146 Sportscholen	Sport	0,3
93149 Overige binnensport en onnispport	Sport	0,3
93151 Zwem- en onderwatersport	Sport	0,3
93152 Roei-, kano-, zeil- en surfsport e.d.	Sport	0,3
93191 Beroepsportlieden	Sport	0,3
93192 Hengelsport	Sport	1,0
93193 Verzorgen van visochten	Sport	1,0
93194 Supportersverenigingen (sport)	Sport	0,3
93195 Organiseren van sportevenementen	Sport	0,3
93196 Overkoepelende organen en samenv. adviesorganen op het terrein van sport	Sport	0,3
93199 Overige sportactiviteiten n.a.g.	Sport	0,3
93211 Pre- en themaparken	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
93212 Kernisattracties	Cultuur, recreatie en amusement	1,0
93291 Jachtthavens	Sport	1,0
93299 Overige recreatie n.a.g. (geen jachtthavens)	Overig	1,0
9604 Sauna's, solaris, baden e.d.	Overig	1,0

Nota bene: de wegingsfactoren worden toegepast op het aantal werkzame personen, maar niet op het aantal vestigingen.

Kennispunt Twente
Nijverheidstraat 30
7511 JM Enschede

www.kennispunttwente.nl
Info@kennispunttwente.nl

Kennis **punt**
Twente